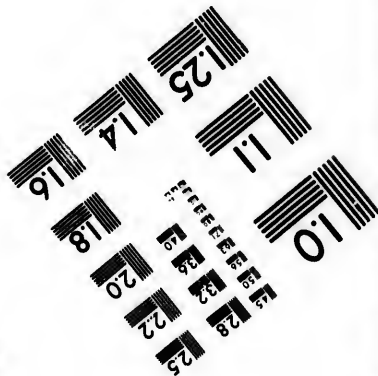
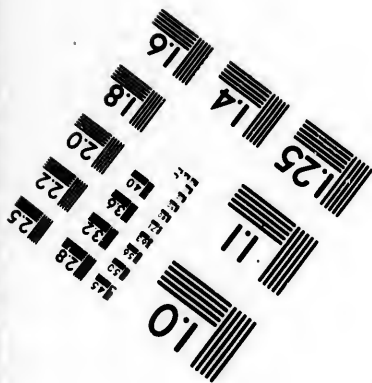
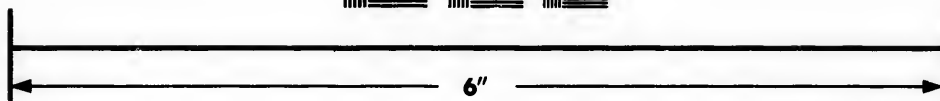
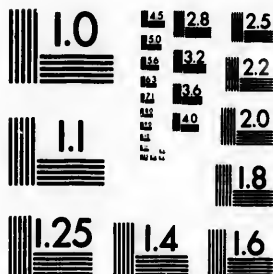

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

**CIHM/ICMH
Microfiche
Series.**

**CIHM/ICMH
Collection de
microfiches.**

Canadian Institute for Historical Microreproductions / Institut canadien de microreproductions historiques

© 1986

Technical and Bibliographic Notes/Notes techniques et bibliographiques

The Institute has attempted to obtain the best original copy available for filming. Features of this copy which may be bibliographically unique, which may alter any of the images in the reproduction, or which may significantly change the usual method of filming, are checked below.

L'Institut a microfilmé le meilleur exemplaire qu'il lui a été possible de se procurer. Les détails de cet exemplaire qui sont peut-être uniques du point de vue bibliographique, qui peuvent modifier une image reproduite, ou qui peuvent exiger une modification dans la méthode normale de filmage sont indiqués ci-dessous.

☐ Coloured covers/
Couverture de couleur	☐ Coloured pages/
Pages de couleur
☐ Covers damaged/
Couverture endommagée	☐ Pages damaged/
Pages endommagées
☐ Covers restored and/or laminated/
Couverture restaurée et/ou pelliculée	☐ Pages restored and/or laminated/
Pages restaurées et/ou pelliculées
☐ Cover title missing/
Le titre de couverture manque	☒ Pages discoloured, stained or foxed/
Pages décolorées, tachetées ou piquées
☐ Coloured maps/
Cartes géographiques en couleur	☐ Pages detached/
Pages détachées
☐ Coloured ink (i.e. other than blue or black)/
Encre de couleur (i.e. autre que bleue ou noire)	☒ Showthrough/
Transparence
☐ Coloured plates and/or illustrations/
Planches et/ou illustrations en couleur	☐ Quality of print varies/
Qualité inégale de l'impression
☐ Bound with other material/
Relié avec d'autres documents	☐ Includes supplementary material/
Comprend du matériel supplémentaire
☐ Tight binding may cause shadows or distortion
along interior margin/
La reliure serrée peut causer de l'ombre ou de la
distorsion le long de la marge intérieure	☐ Only edition available/
Seule édition disponible
☐ Blank leaves added during restoration may
appear within the text. Whenever possible, these
have been omitted from filming/
Il se peut que certaines pages blanches ajoutées
lors d'une restauration apparaissent dans le texte,
mais, lorsque cela était possible, ces pages n'ont
pas été filmées.	☐ Pages wholly or partially obscured by errata
slips, tissues, etc., have been refilmed to
ensure the best possible image/
Les pages totalement ou partiellement
obscurcies par un feuillet d'errata, une pelure,
etc., ont été filmées à nouveau de façon à
obtenir la meilleure image possible.
☒ Additional comments:/
Commentaires supplémentaires:	Various pagings. Wrinkled pages may film slightly out of focus.

This item is filmed at the reduction ratio checked below/
Ce document est filmé au taux de réduction indiqué ci-dessous.

10X	14X	18X	22X	26X	30X
☐	☐	☐	☒	☐	☐
12X	16X	20X	24X	28X	32X

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

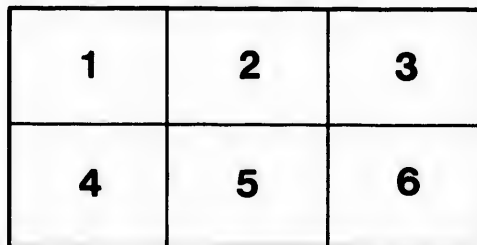
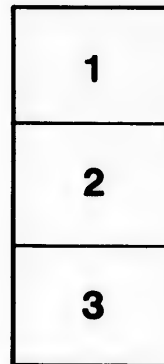
National Library of Canada

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol \rightarrow (meaning "CONTINUED"), or the symbol ∇ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

Bibliothèque nationale du Canada

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole \rightarrow signifie "A SUIVRE", le symbole ∇ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

e
détails
s du
modifier
r une
image

rrata
co

celure,
n à

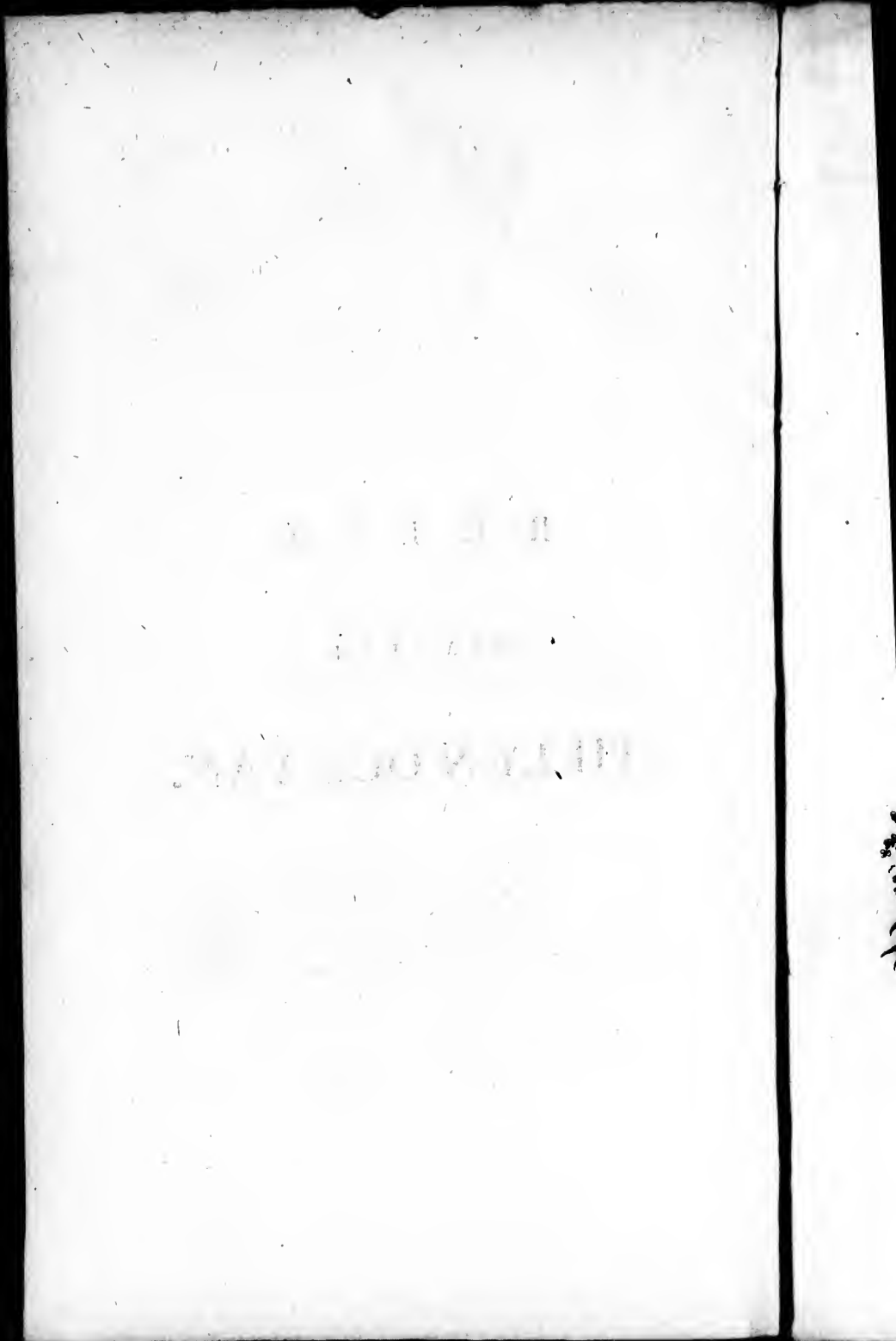
32X

ST

R E I Z E

NAAR DEN

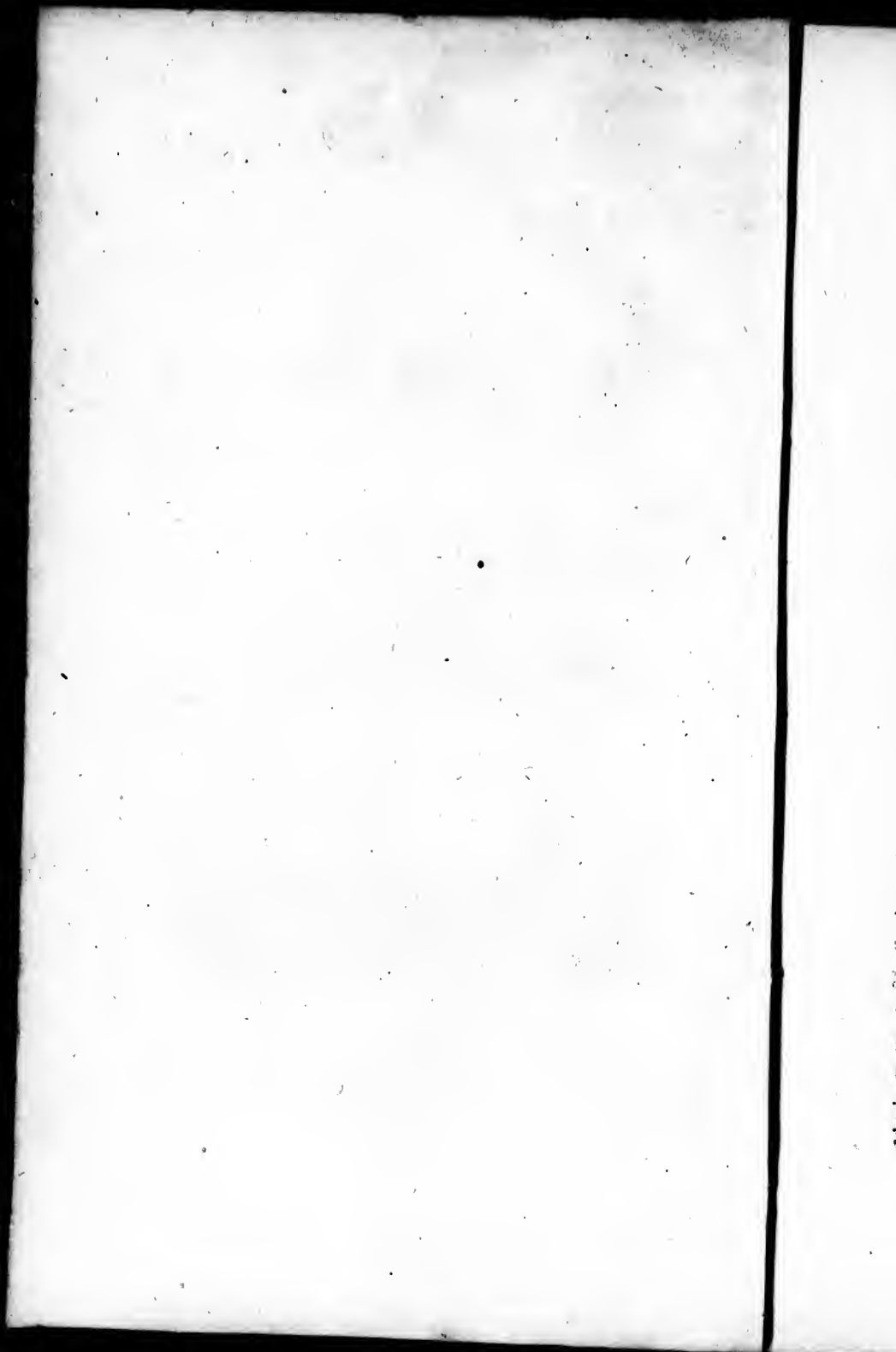
STILLEN OCEAAN.

R E I Z E N
R O N D O M D E
W A E R E L D,
D O O R
J A M E S C O O K,
V E R T A A L D D O O R
J . D . P A S T E U R .
M E T K A A R T E N E N P L A A T E N
A C H T S T E D E E L .

TE LEYDEN, AMSTERDAM, EN 'S HAAGE, bij
HONKOOP, ALLART EN VAN CLEEF,
M D C C C I .

V O O R B E R I C H T .

De volgende deelen van de Reizen van J. COOK zullen den laatsten en niet minst merkwaardigen togt van deezen onsterflijken zee-vaarer bevatten, dien hij egter niet heeft mogen volbrengen, maar waarop hij ongelukkig door de handen der Wilden het leven heeft verloren. Het oogmerk, dat met denzelven bedoeld wierd, was eenen Noord-Wester doortogt uit den Stillen Oceaan, tusfchen Amerika en Asia door, tot in den Noorder Oceaan te beproeven, en aldus de laatste hand te leggen aan de oplossing van die groote aardrijkskundige vraagstukken, naar welke befliffing bespiegelende aardrijkskundigen zoo langen tijd verlangd, en voorige zee-reizigers zoo dikwerf gestreefd hadden. Deze reize voert dan ook den zedigen tijtel van *Reize naar den Stillen Oceaan* en is in het oorspronkelijke vervat in drie deelen in quarto, die in deeze uitgave in zes deelen zullen afgepast worden, waar-

mede alle de Reizen van J. COOK volledig zullen wezen.

De beschrijving van deezen togt is tot de aankomst van COOK te *Owhyhee*, daar deeze onsterflijke man zijne roemrijke loopbaan eindigde, uit de pen van hemzelve gevloeid. Zij onderscheidt zig, even als de voorige, door eenvoudigheid, waarheid en naauwkeurigheid; de waarneemingen over de natuurlijke historie, waarin hij niet bedreven was, en over de zeden en taalen der Wilden heeft hij door zijnen heelmeeester ANDERSON laten te boek stellen, en het handschrift is door den Heer D. DOUGLAS, Domheer te Windfor, wien men deeze taak had opgedraagen, beschaafd en tot den druk gereed gemaakt, die 'er hier en daar enige aantekeningen heeft bijgevoegd, en eene breedvoerige inleiding voor het werk heeft geschreven. Het vervolg van de reize, na het onherstelbaar verlies van COOK, is alleen het werk van den Heer KING, die, na den dood van Kapitein CLERKE, het bevel over de twee schepen voerde, een man, die met de zeevaartkunde de kennis van de hoogere sterrekunde verbond, en te Oxford de doctoraale waardigheid als eene eere-betooning had ontvangen.

In de vertaaling van de Reize zelve heb ik, volgens mijn eens gemaakt en tot hier toe gevolgd ontwerp, niets agter wege gelaten; in de inleiding

VOORBERICHT.

ding daarentegens vond ik veel wijdloopigs, veel langdraadigs, dat ik, overal daar het niets nieuws of niets belangrijks voor den nederduitschen lezer behelsde, of beuzelachtige aanmerkingen vervatte, heb bekort, of overgeslagen, onder andere daar de goede Domheer, zijne hoedanigheid van historiefchrijver voor die van Theologant vergeetende, triumph roept over de twifelaars aan de openbaaring, omdat COOK de nabijheid van Asia en Amerika bewezen, en aldus het Mosaïsch verhaal van het bevolken der aarde, volgens hem, boven alle bedenking gesteld heeft.

De Heer G. FORSTER gaf reeds in het jaar 1787 eene hoogduitsche vertaaling van deze reize in twee deelen in quarto in het licht, in welke hij meer op onkostbaarheid dan volledigheid gedoeld heeft, doch die dat voorrecht heeft, dat zij, bewerkt zijnde door eenen man, die, de tweede reis van COOK bijgewoond hebbende, kennis droeg van de landen en voortbrengzelen van de Zuid-Zee, met enige aantekeningen van zijne pen verrijkt is, waarin hij verbeterd dat verkeerd was en bepaald dat onbepaald was, zoo veel zig zulks doen liet. Van deze aantekeningen heb ik gemeend, tot nut van den nederduitschen lezer, gebruik te moeten maaken; ik heb dan uit die vertaaling de zoodanige in de mijne overgenomen, welke mij toefcheenen den text op-

tehelderen, voorwerpen van Natuurlijke Historie rigtig te bepalen, of den Leezer een nieuw oogpunt aan de hand te geeven, om zijne gedachten te leiden. Uit de Fransche vertaaling, die weinig verdiensten heeft, en welker schrijver de grootste onkunde in het vak van natuurlijke historie aan den dag legt, heb ik voor deeze uitgave, wat den text belangt, geen nut kunnen trekken; maar zij zal ons, onder de fraai gegraveerde plaaten, een schoon model opleveren van een tafereel van den dood van COOK, dat in de oorspronkelijke uitgave niet gevonden wordt, maar naar de uitmuntende afzonderlijke groote Engelsche plaat van die gebeurtenis voortreffelijk gevolgd is.

Hoe zeer ik had voorgenoomen dit werk niet te vergrooten door vergelijkingen of aanvullingen uit de ontdekkingen van latere zee-vaarers, die de Zuid-zee bevaaren hebben, welke men in hunne reizen zelve leezen moet, heb ik egter den leezer niet onkundig willen laten van eene nieuwe gewigtige ontdekking, die met die van COOK op dezelfde plaats in verband staat, en dezelve aanvult. Ik bedoel het vinden van de *Straat van Basfe*, een zee-arm, welke van *Diemens Land* van *Nieuw Zuid-Wales* afscheidt, en die ons dus eene nadere geographische kennis geeft van de zuidlijke punt van dat groot land, dat mischien bestemd is om, in de volgende eeuwen, eene aanzienlijke rol op de
wae-

VIII V O O R B E R I C H T.

de Kaart van *Van Diemens Land*, die in dit opzigt gebrekkig, of laat ik liever zeggen onvolledig is, gelijk ook tot opheldering van hetgeen ik in mijne aantekening op bladz. 177 van het VIII Deel gezegd heb, in dit werk intelaschen, daar men dezelve onder N°. XXX** † zal vinden.

Ziet daar wat ik nodig achtte, bij den aanvang van dit derde bedrijf van het grootſch tooneel van het leven van mijnen held, den lezer medetedeelen; de goedkeuring, waarmede deeze vertaaling bij leesgierige, en ook bij kenners, ontvangen is ſpoort mij aan om dezelve, ondanks mijne amptsbezigheden, die natuurlijk het grootſte gedeelte van mijnen tijd van mij eiſchen, zoo 'er geene onvoorziene hinderniſfen ontſtaan, zoo ſpoedig mogelijk ten einde te brengen, en ik zal mij gelukkig achten mijne geringe talenten beſteed, en een gedeelte van mijnen tijd opgeofferd te hebben om onze taal te verrijken met een werk dat, in alle opzigten, onder alle werken van dien aart, den eerſten rang bekleedt.

J. D. PASTEUR.

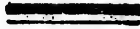
in den Hage
den 1 July 1801.

I N.

I N H O U D

V A N H E T

A G T S T E D E E L.

Bladz.

Inleiding. 1

E E R S T E B O E K.

VAN ONS VERTREK UIT ENGELAND TOT
ONS VERTREK UIT NIEUW-ZEELAND.

E E R S T E H O O F D S T U K.

*Toebereidzelen tot de Reis. Gedrag van
OMAI bij zijn vertrek. Waarneemingen
om de Lengte van Sheernesf en het Noord-
Voorland te bepaalen. Vaart van de Re-
solutie van Deptford naar Plymouth.
Bemannings van de schepen. Waarneem-
ing om de lengte van Plymouth te bepaalen.
Vertrek van de Resolutie. 1*

T W E E D E H O O F D S T U K.

*Overtogt van de Resolutie naar Teneriffe.
Aankomst aldaar. Beschrijving van de
† 4 Rec-*

Bladz.

Reede van Santa Cruz. Waarneemingen om de Lengte van Teneriffe te bepalen. Beschrijving van Teneriffe. Kruidkundige waarneemingen. De stad Santa Cruz en de stad Laguna. Landbouw. Lucht en luchtstreek. Koophandel. Inwooneren. 20

DERDE HOOFDSTUK.

Vertrek van Teneriffe. Gevaar, waarin het schip bij Bonavista geraakt. Het Eiland Mayo. Port Praya. Behoedmiddelen tegens den regen en de hitte omtrent de Evennachts-lijn. Ligging van de Kust van Brazilië. Aankomst aan de Kaap de Goede Hoop. Verrigtingen aldaar. Aankomst van de Ontdekking. Reis van den Heer ANDERSON binnen 'slands. Sterrekundige Waarneemingen. Scheepvaartkundige aanmerkingen over de vaart van Engeland naar de Kaap de Goede Hoop, met opzigt tot de stroomen en de afwijking van de Kompas naald. . 44

VIERDE HOOFDSTUK.

De twee schepen vertrekken van de Kaap de Goede Hoop. Prins Edwards Eilanden ont-

Bladz.

ontwaard. Derzelver voorkoomen. Van Kerguelens Land bezogt. Aankomst in Kersmis Haven. Voorvallende omstandigheden. Beschrijving van die haven. . 78

VIJFDE HOOFDSTUK.

Vertrek uit de Kersmis Haven. Vaart langs de kust om haare ligging en uitgestrektheid te ontdekken. Verscheiden Voorgebergten en Baaien en een Schier-Eiland beschreven en genoemd. Gevaar van banken. Eene haven en een kanaal ontdekt. Waarneemingen van den Heer ANDERSON over de natuurlijke voortbrengzelen; dieren, grond enz. van Kerguelens Land. 107

ZESDE HOOFDSTUK.

Vaart van Kerguelens Land tot van Diemens Land. Aankomst in de Avontuur-Baai. Voorvallen aldaar. Onderhandelingen met de inboorlingen. Hunne personen en kleedij beschreven. Hun gedrag. Tafel van de Lengte en Breedte. Afwijking van de Kompasnaald. Waarneemingen van den Heer ANDERSON over de natuurlijke voortbrengzelen des lands, over de inwooneren en hunne taal. 138

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Bladz.

Vaart van Van Diemens Land tot Nieuw-Zeeland. Verrigtingen in Koningin Charlotta Kanaal. Onderhandelingen met de inboorlingen. Naricht omtrent het vermoorden van het volk van de sloep van de Avontuur. Wie bij die gelegenheid aan het hoofd van de bende was. Twee jonge lieden scheepen zig in, om OMAI te verzellen. Aanmerkingen over de inwooneren. Sterrekundige en zeevaarkundige Waarneemingen. 182

AGTSTE HOOFDSTUK.

Aanmerkingen van den Heer ANDERSON over het land omtrent Koningin Charlotté Kanaal. De grond, luchtstreek, het water, de winden; de Boomen en Kruiden; de Vogelen, Viscchen en andere Dieren; De Inwooneren; hunne Persoonen, hunne Kleedij, Versterzelen, Wooningen, Vaartuigen, Voedzel en Kookerij, hunne Konsten en hunne Wapenen; Hunne wreedheid tegens gevangenen; hunne Gewoonten en Taal. 222

IN-

I N L E I D I N G.

De geest van ontdekking, die de Europifche natieën van over lang had bezielde, was, na de moeilijke en wel geflaagde onderneemingen in de vijftiende en zestiende eeuwen, langzaamerhand aan het fluimeren geraakt, en had reeds eenen geruimen tijd werkloos gelegen, wanneer hij, onder de laafte regeering, in Groot-Britannie wederom begon te ontwaaken (*), om onder den koefterenden invloed en vorftlijke aanmoediging van zijne Majesteit, Koning **GEORGE den Derden**, alle zijne voorige werkzaamheid weder aanteneemen.

Kort na zijne komst tot den troon, het vernielend

(*) Daar waren toen twee reizen gedaan om eenen Noord Wester doortogt door de *Hudsons-Baai* te vinden, eene onder bevel van Kapitein **MIDDLETON** in zijner Majesteit fchip *het Fornuis* en de Pink *de Ontdekking* in 1741 en 1742; de andere onder bevel van de Kapiteinen **SMITH** en **MOORE** in de fchepen *Dobbs* en *California*, in de jaaren 1746 en 1747 bij intekening uitgerust.

VIII. DEEL.

lend oorlogswerk gelukkig geëindigd hebbende, wendde hij zijne gedagten naar menschlievender, maar niet minder luisterrijke ondernemingen, geschikt naar den tijd des wederontluikenden vredes. Terwijl alle vrije konsten en nuttige oefeningen te huis onder zijne bescherming bloeiden, strekte zig zijne vaderlijke zorg ook uit tot die takken van kundigheden, welke verre moesten opgespeurd en onderzocht worden, en zijne schepen, die eerst overwinning en veroveringen uit alle de deelen der bekende wereld hadden aangebragt, wierden thans gebruikt om vriendlijke gemeenschap met derzelver tot hertoe onbezogte schuilhoeken te openen.

In het ter uitvoer brengen van een voorneemen, den regeerer van een groot handel drijvend volk zoo waardig, volgde de eene togt kort op den anderen, en, ik mag 'er wel bijvoegen, in regelmatige trappen. Dat BYRON (*) begonnen had, verbeterden WALLIS (†) en CARTERET. (‡) Hunne gelukkig ge-

(*) BYRON had de schepen de *Dolphyn* en *Tamar* onder zijn bevel, vertrok in Juny 1764 en voer in Mey 1766 weder t' huis.

(†) WALLIS voerde het bevel over de *Dolphyn* en de *Zwaluw*; hij vertrok in Augustus 1766 en kwam met de *Dolphyn* t' huis in Mey 1768.

(‡) De *Zwaluw*, gevoerd door Kapitein CARTERET, werd van WALLIS gescheiden, hield eene andere koers, en

geslaagde onderneemingen deden een veel uitgestrekter plan van ontdekking geboren worden, dat, in twee op elkanderen volgende reizen, door COOK wierd ter uitvoer gebragt. En opdat 'er niets onbeproofd zoude gelaaten worden, schoon 'er reeds veel verrigt was, wierd dezelfde schips bevelhebber, wiens bekwaamheid in zijn beroep alleen kon geëvenaard worden door de aanhoudende vlijt; waarmede hij dezelve in den loop van zijne voorgaande naspeuringen had geoefend, nogmaals opgeroepen om het onderzoek van den aardbol te vervolgen, of liever volledig te maaken. Daar wierd dan in het jaar 1776 nog een togt ondernoomen, die, schoon de laatste in tijd-orde, verre was van de minst gewigtige te wezen met opzigt tot de uitgestrektheid en het gewigt van deszelfs doel, maar egter veel minder gelukkig uitviel dan de voorige, alzoo dit doel niet wierd bereikt dan ten kosten van het dierbaar leven van deszelfs geleider.

Wanneer ontwerpen, beraamd tot nut van het algemeen, met partijdige inzigten en door beweegredenen van eigen belang uitgevoerd worden, is het natuurlijk dat men de voordeelen,

en deed ook andere ontdekkingen, zoo dat deeze togt als een afzonderlijke togt kan beschouwd worden. De *Zwa-luw* kwam in Maart 1769 in Engeland terug.

len, welke de waereld over het algemeen, door eene onbepaalde bekendmaking van alles wat 'er verrigt is, daaruit zoude kunnen raapen, binnen eenen engen kring tragt te bepaalen. Volgens dit beginzel is het maar al te dikwijls als eene gezonde staatkunde beschouwd, zoo in dit land als bij enige van onze nabuuren, dat men eenen sluier van geheimhouding over den uitslag van onderneemingen om onbekende deelen van den aardbol te doorzoeken, werpe. Het strekt der tegenswoordige regeering tot eer dat men thans onbekrompener denkt. De laatste reizen, door de onze gedaan, moesten, door de uitgestrektheid van derzelve doet, voor elke Europische natie nuttige onderrigtingen bevatten, ja zelfs voor alle naticën, hoe verre ook afgelegene, die koophandel drijven en met de zee-vaart bekend zijn, en die onderrigtingen zijn haar allerloflijkst medege-deeld. Dezelve onbekrompen en weldaadige geest, die deeze togten deed onderneemen, heeft ook zorg gedraagen dat de ontdekkingen, op dezelve gemaakt, op eene echte wijze wierden te boek gesteld, en daar de verrigtingen, op de vijf eerste reizen om de waereld te behoerlijken tijd op gezag van zijner Majesteit minister van zee-zaaken zijn openbaar gemaakt, worden die van de zesde, waarop men, behalven het bezoeken van veele van de voorige ontdekking en in het zuider halfrond, zijne naspeuringen in onbezogte

Arec-

INLEIDING.

v

streeken van het noorder heeft voortgezet, op hetzelfde gezag, thans in de volgende deelen het algemeen aangeboden.

Naardien men doorgaans eenzelfde groot plan van zeevaarkundige ontdekkingen gevolgd heeft, is het klaar dat de verschillende reizen naauw met elkanderen verbonden zijn, en dat eene naauwkeurige optelling van hetgeen in de voorgaande bedoeld was en ter uitvoer is gebragt een aanmerkelijk licht over deeze verspreiden. Om dan den Leezer in staat te stellen juist te beoordeelen welke nieuwe kundigheden hem in dit werk worden medegedeeld, zal het niet ongepast zijn hem een kort, doch naauwkeurig verslag te geeven van de voornaamste oogmerken, die te vooren zijn vervuld, en wel op zoodanige wijze geschikt, dat het kan dienen om de verschillende daadzaaken, die in de dagverhaalen van de voorige reizen verstrooid liggen, in een oog-punt te vereenigen. Door dus te toonen wat 'er te vooren gedaan was, zal het beter blijken wat 'er nog te onderzoeken overig bleef, en men zal dan des te beter begrijpen waarom men, schoon Zijner Majesteits schepen binnen tien jaaren reeds vijfmaal de waereld rond gevaaren waren, het nodig oordeelde dat 'er nog een togt ondernoomen zoude worden.

Zulk een kort overzigt van het verrigte in deeze inleiding intelaschen zal nog eene andere nut-

tigheid hebben. Naardien het ontdekking-plan, dat men op zoo veele agtereenvolgende togten gevolgd heeft, nu, gelijk wij wel durven zeggen, grootendeels tot volledigheid gebragt is, zullen wij, de eindelijke uitkomst bijeen trekkende, beter in staat zijn de weldaadige pogmerken, welke men 'er mede voor had, recht te doen, en daar zal een vaste grondslag gelegd worden, waarop men een voldoende antwoord kan bouwen op eene vraag, die somtijds door korrelige vitting en domme kwaadaartigheid gedaan is. Welke nuttige gevolgen zijn 'er tog voor de ontdekkers of voor de ontdekte, voor de gemeene belangen van het menschdom, of voor den aanwas van nuttige kundigheden, uit alle onze zoo geoemde poogingen om de afgelegene hoeken van den aardbol te doorsnuffelen, voortgevloeid?

Het algemeen doel van de verschillende reizen om de waereld, op Zijner Majesteits bevel, voor deeze tog geschiedde ondernoomen, was om naar onbekende landen te zoeken, die zouden mogen liggen in den boezem van den onmeetlijk uitgestreken Oceaan, die het geheel Zuidér-halfrond beslaat.

Daar waren, voor onzen tijd, in die ruimte zoo weinige naspeuringen gedaan, en die weinige nog zoo onvolmaakt, dat het verslag, dat de waereld daarvan is medegedeeld, meer gediend had om onzekerheid te weeg te brengen dan om

onderrigting te geeven, meer om ligtgeloovige te misleiden dan om den oordeelkundigen onderzeker voldoening te verschaffen, door de echte aardrijkskunde van meer dan de halve oppervlakte van den aardbol te verduisteren met eene eidelooze verscheidenheid van waarschijnlijke gissingen, door schrandere bespiegeling bedagt, van ijdele vertellingen, door eene duistere overlevering tot ons gekoomen, of van stoute verdigtzelen, opzetlijk valsch verzonnen.

Het zou indedaad ongelukkig geweest zijn, zoo vijf verschillende onvaarers van den aardbol, van welke ten minsten sommige, zoo niet alle, weinig bekende en nog minder bevaaren koersen gehouden hebben, geene ontdekkingen gedaan hadden, die de moeilijkheden en gevaaren, welke zij onvermijdelijk moesten ontmoeten, konden beloonen. Doch het volgend overzicht zal de voldoenendste bewijzen geeven dat Zijner Majesteits bevelen met bekwaamheid zijn ter uitvoer gebracht, en dat de herhaalde reizen van zijne schepen naar het Zuider halfrond onzen voorraad van aardrijkskundige kennis aanmerklijk vermeerderd hebben.

I.

De Zuider Atlantische Oceaan was het eerste toneel onzer werkzaamheden. Van de *Falklands-Eilanden* wist men tot hier toe alleen dat zij be-

stonden; maar derzelver waare ligging en uitgestrektheid en alle omstandigheden, welke derzelver bestaan enigzints belangrijk konden doen zijn, bleeven volstrekt onbeslist, tot BYRON dezelve in het jaar 1764 bezocht. En toen Kapitein MACBRIDE, die hem twee jaaren later derwaarts volgde, derzelver kusten omgevaaren was, en dezelve volkoomen had opgenoomen, wierd 'er eene Kaart van de *Falklands-Eilanden* gemaakt, die zoo naauwkeurig was, dat de kusten van Groot-Brittannie zelve niet juist op onze Kaarten zijn omgetrokken.

Hoe weinig 'er indedaad bekend was van de eilanden in den Zuider Atlantischen Oceaan, zelfs zoo laat als ten tijde van Lord ANSON, hier van hebben wij de aanmerklijkste blijken in de geschiedenis van zijne reize. Onvermijdelijk tot dwaalingen misleid door de onvolmaakte bescheiden, die men toen nog slechts bezat, had hij *Pepys-Eiland* en de *Falklands-Eilanden* als onderscheiden landen beschouwd, die omtrent vijf graaden lengte van elkanderen verwijderd waren. (*) De naspeuringen van BYRON hebben deeze groote dwaaling verbeterd, en thans is het buiten alle tegenspraak beslist dat „toekoo-
„ mende zee-vaarers hunnen tijd zullen verspilen, als zij naar *Pepys-Eilanden* zoeken op
„ de

(*) ANSONS Reize, bladz. 87.

„ de Breedte van 47°; alzoó het nu zeker is
 „ dat *Pepys-Eiland* geen ander is dan deeze
 „ *Falklands-Eilanden.*” (*)

Behalven de bepaaling van dit aanmerklijk
 punt, zijn 'er nog andere landen, in den Zuider
 Atlantischen Oceaan gelegen, bekend geworden.
 Is het eiland *Georgia* weleer gezien door LA
 ROCHE in het jaar 1675, en door den Heer
 GUYOT, in het schip *de Leeuw*, in 1756, dat
 waarschijnlijk voorkomt, Kapitein COOK heeft
 ons volkoomen met dezelve uitgestrektheid en
 waare ligging bekend gemaakt, en in hetzelfde
 jaar vermeerderde hij de waereld-kaart met *Sand-*
wich Land, het welk men tot hier toe niet wist
 dat aanwezig was, en dat de zuidlijkste ontdek-
 king is, die immer gedaan is. (†)

I I.

Schoon de *Straat van Magalhaens* voor on-
 zen tijd dikwijls bezogt is en schepen van ver-

schil-

(*) Deeze zijn de woorden van COOK in zijne Inlei-
 ding voor zijne tweede Reize IV Deel bladz. XXV; de
 gronden, waarop dit zijn zeggen steunt vindt men in de
 Reize van BYRON. Zie HAWKESWORTH Vol. I. pag.
 23, 24 en 51 — 54.

(†) Zie de Kaart van de ontdekkingen in de zuid-zee,
 VI. Deel. No. XX*.

schillende natiën er doorgezeild zijn was egter een naauwkeurig onderzoek van derzelve baaien, havenen en kaapen, van de menigte eilanden, die er in liggen, en van de kusten, die haar ter wederzijde bezoomen, en eene naauwkeurige opgaaf van de getijen, stroomen en diepten door derzelve geheele uitgestrektheid, een taak, welken de Heer J. NARBOROUGH en andere, zoo zij dien niet geheel hebben nagelaaten, egter niet kunnen gezegd worden zoo volkoomen opgegeeven te hebben, dat alle verder onderzoek nutloos zoude geweest zijn. Deze taak is met bekwaamheid en gelukkig volvoerd door BYRON, WALLIS en CARTERET, welke verrigtingen in deeze Straat met de Kaart van dezelve, op hunne waarnemingen en ontdekkingen gegrond, eene rijke bijdrage zijn voor de aardrijkskunde.

II I.

Zoo de naauwkeurige onderrigting, die wij dus verkregen hebben, omtrent alle de deelen van deeze beroemde Straat, toekomende ontdekkers mogt afschrikken van zig in de moeilijkheden van een doolhof te begeeven, hetwelk men nu weet dat zoo verward, en eene onvermijdblijke bron van gevaar en vertraaging is, hebben wij chans het genoeg ontdekt te hebben dat men redenlijker wijze op eene veiliger en spoediger vaart

vaart in den Stillen Oceaan mag vertrouwen; Het omvaaren van *Kaap Hoorn* is herhaalde reizen beproefd, zoo uit het Oosten als uit het Westen, en haare verschrikkelijkheid is haar ontnoemen. Men zal, in het vervolg, minder ontmoedigd worden door de moeilijkheden en rampen, den smaldeelen van Lord ANSON en PIZARRO overgekoomen, als wij ons herinneren dat zij genoodzaakt waren de vaart op deeze zeeën in een ongunstig jaargetijde te onderneemen, en dat er niets zeer verschrikliks ontmoet werd, toen Kapitaal: ook dezelve bevoer.

Voor deezen uitmuntenden zee-vaaren was de eer bewaard van de eerste te zijn, die, door eene reeks van allernaauwkeurigste waarnemingen, beginnende aan den westlijken mond van de *Straat van Magalhães*, en met onvertmoede naartigheid om het *Vuur-Land*, door de *Straat de Maire* voortgezet, eene kaart heeft opge maakt van het zuidlijk eind van Amerika, waaruit zal blijken hoe verlegen voorige zee-vaarers moeten geweest zijn om den weg te vinden en welke voordeelen zij nu zullen hebben, die hierna *Kaap Hoorn* zullen om stevenen.

I. V.

Gelijk de ontdekking-reizen, op Zijner Majesteit bevel ondernoomen, den toegang van sche-
pen

pen tot de Stille Zee gemakkelijk gemaakt hebben, zoo hebben zij ook onze kennis van den inhoud dier zee aanmerkelijk uitgebreid.

Schoon de onmeetlijke uitgestrektheid, die gemeenlijk bij deezen naam bedoeld wordt, nu omtrent twee en eene halve eeuwen door Europeaanen bevaaren was, was egter verre het grootst gedeelte van dezelve, bijzonderlijk ten Zuiden van de evennachtlijn, gedurende deezen tijd ondoorzogt gebleeven.

Naardien het groot doel van MAGALHAENS en der Spanjaarden in het algemeen, die de eerste zijn, welke dezelve bevaaren hebben, enkel was, langs deezen weg, aan de *Molukfche* en andere Afiatische specerij-eilanden te koomen, wierden alle de deelen van den oceaan, die niet aan hunne westlijke koers lagen, welke aan de noord-zijde van de evennachtlijn lag, niet behoorlijk doorzogt. En zoo MENDANA en QUIROS en enige ongenoemde reizigers voor hun, (*) deeze koers verlaatende en ten Westen van *Calao* binnen den zuider keerkring stuurende, het geluk hadden van aldaar verscheiden eilanden te vinden en vertrouwden dat deeze eilanden konden aangemerkt worden als tekenen van het bestaan van een nabuurig zuidlijk vast land, door welks vinding

(*) Zie hunne ontdekkingen in de Verzameling van DALRYMPLE van de Reizen in de zuid-zee.

ding zij zig vleiden den roem van DE GAMA en COLUMBUS te zullen evenaaren, bragten deeze zwakke poogingen egter nimmer tot enige wezenlijke ontdekking van de onderfelde verborgen mijn van eene nieuwe waereld; maar integendeel geraakten hunne reizen, die zonder een oordeelkundig plan ondernoomen, en welker ontdekkingen onvolmaakt gelaaten waren, zonder 'er onmiddelijk volkplantingen te brengen, of dezelve naderhand verder te onderzoeken, ja die naauwlijks in echte en naauwkeurige dagverhaalen beschreven waren, bijna in het vergeet-boek, of wierden ten minsten zoo verwardlijk herinnerd, dat zij alleen dienden om moeilijke geschillen voorttebrengen over derzelve ligging en uitgestrektheid, zoo niet om omtrent derzelve bestaan zelf twijfelingen te verwekken.

Het schijnt in het Spaansch Kabinet reeds vroeg een voorwerp van staatkunde geworden te zijn alle verdere ontdekkingen in dat waerelddeel te staaken en alle aanmoediging daartoe te weigeren. Alreeds meesters zijnde van een grooter rijk op het vaste land van Amerika dan zij voeglijk beheeren konden, en van rijker mijnen van de kostbaare metaalen dan zij gebruiken konden, moesten noch gierigheid, noch eersugt hen naar eene vermeerdering van heerschappij doen verlangen. En dus, schoon overal langs de kusten van deezen Oceaan gezeten,
in

in eene ligging, zoo gemakkelijk om de ontdekkingen door deszelfs wijde uitgestrektheid te vervolgen; hielden de Spanjaards zig te vreden met de kust-vaart, tusfchen hunne eigen havenen, en stevenden nooit den wijden afgrond, die dat gedeelte van Amerika van Asia scheidt, over, dan in eene onveranderlijke koers-linie, misfchien maar met een enkel fchip in het jaar tusfchen *Acapulco* en *Manilla*.

De koerfen van andere Europifche zee-reizigers over de Stille Zuid-zee wierden, grootendeels, door die van de Spanjaarden geregeld, en gevolglijk binnen dezelfde enge grenzen beperkt. Behalven misfchien slechts twee voorbeelden, namelijk van *LE MAIRE* en *ROGGEVEEN*, was geen fchip van eene andere natie deeze zee ingestevend door de *Straat van Magálhaens* of om *Kaap Hoorn*, dan met het oogmerk van met de Spanjaarden te handelen, of vijandlijkheden tegens hen te voeren; oogmerken, welke niet konden vervuld worden zonder alle waarfchijnlijke kans van veel tot onzen voorraad van ontdekkingen toetevoegen uitesluiten; want het was baarblijkelijk de zaak van alle zulke reizigers om hunne kruistogten tot eenen kleinen afstand van de Spaanfche volkplantingen te bepaalen, in welker nabuurfchap alleen zij hoopen konden koophandel te zullen kunnen drijven, of hunne kaaperijen en krijgsoperatieën te zullen kunnen ter uitvoer brengen.

brengen. Zij begonnen dan ook, zoo dra zij de Straat uit, of *Terra del Fuego* omgevaaren waren, eene Noordlijke koers te houden, naar het onbewoond eiland van *Juan Fernandez*, hunne gewoone plaats van bijeenkomst en verversching, en, na dat zij de kust van Amerika waren langs gevaaren, van *Chili* tot *California*, keerden zij of terug naar den Atlantischen Oceaen, of, zoo zij het waagden de Zuid-zee naar Asia over te steeken, kreegen zij nimmer in gedagten in de onbevaaren en ondoorzogte deelen van dien Oceaen ontdekkingen te onderneemen, maar verkoozen het betreden pad (zoo ik dus mag spreken) binnen welker grenzen zij kans hadden een Philippijnsch galjoen te ontmoeten, dat hunne reis voordeelig voor hun zoude kunnen maaken, maar daar zij weinig vooruitzigt konden hebben, zoo zij verlangende geweest waren om dezelve nuttig voor het algemeen te doen zijn, enig nieuw land voor de waereld-kaart te zullen kunnen winnen.

Van deeze oorzaaken moest het natuurlijk gevolg zijn dat 'er weinige vorderingen-gemaakt wierden tot het verkrijgen van eene volkoomen en naauwkeurige kennis van den Zuider Stillen Oceaen. Daar wierd egter iets gedaan door de nijvere en weleer onderneemende Hollanders, aan welke wij drie reizen verschuldigd zijn, ondernemen om ontdekkingen te doen, en welker onderzoeken

kin-

kingen in de Zuider Breedten van deezen Oceaan veel naauwkeurig zijn te boek gesteld dan die van de bovengemelde vroegere Spaansche reizigers.

LE MAIRE en SCHOUTEN in het jaar 1616 en ROGGEVEEN in 1722; wijslijk oordeelende dat 'er niets nieuws konde te winnen zijn met in de gewoone koers ten Noorden van de linie te blijven, overkruisten deezen Oceaan van *Kaap Hoorn* naar de Oost-Indiëen aan geene zijde van den Zuider keerkring; eene ruimte, die zoo zelden en zoo vrugtloos bezogt was. Schoon de volks-meening, door wijsgeerige bespiegeling gesterkt, verwagtede aldaar den rijksten oogst van ontdekkingen te zullen raapen.

TASMAN stevende in het jaar 1642, in zijnen uitgestreken omweg van *Batavia* door den Zuider Indischen Oceaan; de Zuid-zee in; op den grootsten afstand van Amerika; daar zij nooit te vooren doorzigt was, en zijne koers, van eene hooge Zuidlijke Breedte, Noordwaarts tot *Nieuw-Guinea* en de eilanden ten Oosten van hetzelfde nabij de evennachtlijn voortgezet, bragt ontdekkingen te voorschijn, die zijne reis in de jaarboeken der scheepvaart gedenkwaardig gemaakt hebben.

Doch, over het geheel genomen, had hetgeen op deeze drie togten verrigt was nog maar gediend om te toonen hoe groot een veld 'er nog open lag voor toekomend en aanhoudender onder-

derzoek. Derzelve uitkomst had de aardrijksbeschrijvers wel in staat gesteld om de ledige eenvormigheid van de voorgaande kaarten in dezer Oceaan te vullen door het invoegen van enige nieuwe eilanden; maar het aantal en de uitgestrektheid van deze invullingen waren zoo onaanzienlijk, dat zij mogen gezegd worden zig te vertoonen als

Rari, nantes in gurgite vasto.

En zoo de ontdekkingen weinig in getal waren, waren deze weinige nog onvolkomen. Sommige kusten was men wel genaderd, maar men was 'er niet op geland, en men was die voorbij gestevend, zonder zig op te houden met derzelve uitgestrektheid te onderzoeken, of derzelve verknogtheid met die, welke op eenen geringen afstand mogten liggen. Zoo men al op andere geland was, waren deze bezoeken, over het algemeen, zoo kort geweest, dat het nauwelijks mogelijk was op zulk eenen zwakken grondslag enig nariet te bouwen, dat zelfs eene ijdele nieuwsgierigheid konde bevredigen, en veel minder geschikt om een wijsgeerig onderzoek te voldoen, of tot de veiligheid, of de slaaging van toekomstige togten toe te brengen.

Laaten wij egter aan deze eerste beginzelen van ontdekking recht doen. Den Hollander en moe-

ten wij, ten minsten, de verdienste toekennen van het ijs voor ons gebrooken te hebben, schoon wij hen daarna voorbij streefden op den weg, dien zij eerst voor ons hadden gebaad. En met welk eenen goeden uitslag de schepen van Zijne Majesteit, in hunne herhaalde togten, in de onbekendste deelen van den Zuider Stillen Oceaan zijn doorgedrongen, zal blijken uit de volgende opnoeming van derzelver verschillende en zeer uitgebreide werkzaamheden, die den sluier opgeligt hebben, welke tot nu toe over de aardrijkskunde van een zoo groot deel des aardbols was geworpen.

1. De verschillende landen, van welke enig naricht gegeven is, als door de voorige zee-vareers, Spaansche of Hollandsche, gezien zijnde, zijn zorgvuldig opgezocht, en de meeste (ten minsten die van enig belang scheenen te zijn) gevonden en bezocht, en niet ter loops bezocht, maar men heeft alle middelen aangewend om voorige dwaalingen te verbeteren, en voorgaande gebreken aantevullen, door naauwkeurig onderzoek aan land te doen en de kusten met bekwaamheid opteneemen, en door dezelve rond te zeilen. Wie heeft niet gehoord of geleezen van het zoo genoemd *Tierra Australia del Espiritu Santo* van QUIROS? Zijne stoute voorgeevens dat het een gedeelte van een zuidlijk vast land was konden het onderzoek van Kapitein COOK niet uit-

uifstaan, die het omzeilde, en deszelfs waare ligging en maatige grootte aanwees in den archipel van de *Nieuwe-Hebriden*. (*)

2. Onze laatste zee-reizigers hebben niet alleen veele ontdekkingen van hunne voorgangeren verbeterd, maar zij hebben de aardrijkskunde ook verrijkt met eene lange lijst van hunne eigene ontdekkingen. De Stille Zee, binnen den Zuid-der keerkring herhaalde reizen doorgevaaren, wierd bevonden te krioelen van eene, naar het schein, oneindige menigte bewoonbaare stukken lands. Veele eilanden, doot de verbaazende ruimte van omtrent tagtig graaden lengte, op verschillende afstanden van malkanderen verspreid liggende, of in talrijke groepen verdeeld, zijn, bij hunne aannadering, als het watè, opgerezzen, en zij hebben, zulke breedvoerige narichten van dezelve en derzelve bewooneren t'huis gebragt als tot alle nuttige oogmerken van onderzoek dienstig kunnen zijn, en, om Kapitein COOK'S eigen woorden te gebruiken, die zulk een aanmerklijk deel aan deeze ontdekkingen had, dat zij in dat vak weinig meer overig gelaaten hebben. (†)

3. BY-

(*) BOUGAINVILLE deed in het jaar 1768 niet meer dan te ontdekken dat het land alhier uit eilanden bestond. Kapitein COOK nam in 1774 de geheele groep op. Zie zijne Reizen VI. Deel bladz. 257.

(†) VII Deel bladz. 203.

3. BYRON, WALLIS EN CARTERET hadden alle het hunne toegebracht om onze kennis van de eilanden in den Stillen Oceaan binnen den Zuider Keerkring te vermeerderen; doch hoe verre deze Oceaan Westwaarts strekte, welke landen denzelven aan dien kant begrensden en de betrekking van die landen met de ontdekkingen van voorgige reizigers bleef volstrekt onbekend tot Kapitein COOK, op zijne eerste reis in het jaar 1770, (*) de meest voldoende beslissing van dit gewichtig vraagstuk medebragt. Met eene verbaazende standvastigheid en eene onvergelyklijke bekwaamheid, onder eenen ongemeenen zaamenloop van moeilijkheden en gevaaen, zeilde hij deze kust ten naasten bij drieduizend Engelsche mijlen langs, van 38° Zuider Breedte door den keerkring, tot derzelver noordlijk eind tot binnen 10½° van de evennachtlijn, daar zij bevonden wierd de landen te naderen, welke reeds door de Hollanders onderzocht waren op verscheiden reizen, van hunne Asiatische volkplantingen ondernoomen, en welken zij den naam van *Nieuw-Holland* gegeven hebben. Deze ontdekkingen, in de laatste eeuw voor TASMANS togt gedaan, hadden de noordlijke en westlijke kusten van dit land doen onderzoeken, en Kapitein COOK liet, door zijne uitgestrekte naspooring aan deszelfs

Oost-

(*) II en III Deel.

Oost-zijde, weinig meer over om den geheelen omtrek volledig te maaken. Tusschen *Hicks Kaap*, op 38° Breedte, daar zijn onderzoek van deeze kust begon, en dat gedeelte van *Van Diemens Land*, van welk *TASMAN* af ging, was de afstand niet boven vijf en twintig zee-mijlen. Het was dan ook zeer waarschijnlijk dat deeze landen aan elkanderen vast waren, schoon Kapitein *COOK* voorzigtiglijk zegt dat hij niet kon bepalen of zijn *Nieuw-Zuid-Wales*, dat is de Oost-kust van *Nieuw Holland*, aan *van Diemens Land* vast zij dan niet. Doch dat aldus op de eerste reis onbeslist wierd gelaaten wierd in den loop van de tweede opgehelderd, toen Kapitein *FURNEAUX* met de *Avontuur*, geduurende zijne scheiding van de *Resolutie* (eene gelukkige scheiding, wijl zij dus uitviel) in 1773 *Van Diemens Land* van deszelfs zuidlijkste punt, langs de Oost-kust, verre voorbij de plaats daar *TASMAN* geweest is, tot op 38° Breedte, daar het onderzoek van Kapitein *COOK* in 1770 had begonnen, heeft opgenoomen. (*)

Daar is thans geen twijfel meer of wij hebben nu eene volkoomen kennis van den geheelen omtrek

(*) VII Deel bladz. 220. Men vergelijke hter hetgeen ik in eene aantekening gezegd heb, VIII Deel, bladz. 177.

trek van dit groot land, dit vijfde gedeelte van de waereld (als ik zoo mag spreken) hetwelk onze laatste reizigers ontdekt hebben dat van eene zoo verbaazende grootte is, dat het, om Kapitein COOKS eigen woorden te gebruiken, van eene grooter uitgestrektheid is dan enig ander land in de bekende waereld, dat den naam van een vast land niet draagt. (*)

4. TASMAN had, na *Van Diemens Land* verlaaten te hebben, den Stillen Oceaan ingestevend zijnde, eene kust ontmoet, welke hij den naam van *Nieuw-Zeeland* gaf. Naardien de uitgestrektheid van deeze kust, en derzelver ligging naar alle zijden, uitgezonderd een gedeelte van derzelver West-zijde, dat hij langs zeilde in zijne koers noordwaarts, volkoomen onbekend gebleven was, was het zedert zijnen tijd een algemeen gevoelen onder de aardrijkskundigen geweest dat *Nieuw-Zeeland* een gedeelte was van een zuidelijk land, Noord en Zuid loopende, van de 33° tot de 64° Breedte, en welks noordlijke kust zig in den Zuider Stillen Oceaan tot eenen onmeetlijken afstand uitstrecte, daar deszelfs oostlijke grens gezien was door JUAN FERNANDEZ, eene halve eeuw te vooren. Kapitein COOKS reize met de *Onderneeming* heeft deeze onderstelling geheel den bodem ingeslaagen. Schoon TAS-

MAN

(*) III Deel bladz. 219.

MAN de eer toekomt van *Nieuw-Zeeland* eerst gezien te hebben, komt Kapitein COOK alleen de eer toe van hetzelfde daadlijk onderzocht te hebben. Hij bragt bijna zes maanden op deszelfs kusten door in de jaaren 1769 en 1770, (*) stevende het volkoomen rond en verzeekerde zig van deszelfs uitgestrektheid en deszelfs verdeeling in twee eilanden. (†) Herhaalde bezoeken aan dit land hebben zedert deeze gewigtige ontdekking volledig gemaakt, die, schoon het nu bekend is dat zij geen deel van een Zuidlijk vast land uitmaakt, waarschijnlijk op alle toekomende wereld-kaarten zal onderscheiden worden als de grootste eilanden, die in dat gedeelte van het Zuider halfrond aanwezig zijn.

5. Of *Nieuw-Holland* al dan niet aan *Nieuw-Guinea* vast ware, was eene vraag, met veele twijfelingen en onzekerheid omwikkeld, tot Kapitein COOK, tusschen de twee landen doorzeilende door de *Endeavour-Straat*, dezelve besliste. Wij zullen niet aarzelen om dit eene gewigtige aanwinning voor de aardrijkskunde te noemen, want, schoon de groote schrauderheid en uit-

(*) II Deel; van den 6 October 1769 tot den 31 Maart 1770.

(†) Deszelfs zuidlijk eind ten naasten bij op 47° en het noordlijk op 34°. Zie de Kaart No. VI in het II Deel.

uitgestrekte kennis van den Heer DALRYMPLE enige spoooren ontdekt heeft dat zulk een doorvaart reeds te vooren gevonden was, (*) waren deeze spoooren egter zoo duister, en in den tegenswoordigen tijd zoo weinig bekend, dat men 'er zig, in het maaken van kaarten, niet algemeen naar geregeld had; de President DE BROSSES (†) die in het jaar 1756 schreef en die wel bedreven was in aardrijkskundige naspooringen, was niet in staat geweest 'er voldoende bericht van op te spoooren, en de Heer DE BOUGAINVILLE, die, in het jaar 1768, het gewaagd had op de zuidlijke kust van *Nieuw-Guinea* aantezeilen, omtrent negentig zee-mijlen ten Westen van deszelfs zuid-oostlijke punt, verkoos liever deeze negentig mijlen tegens den wind op te werken, toen zijn volk zulk een gebrek aan proviand had, dat het de zee-honden vellen van de raas en het wand opat, dan op goed geluk naar eenen doortogt te zoeken, aan welkers bestaan hij ten sterksten twijfelde, en zijne weselijke koers te

ver-

(*) Ziet de koers van TORRÉ in een van QUIROS schepen in het jaar 1606, tusschen *Nieuw-Holland* en *Nieuw-Guinea*, op des Heeren DALRYMPLE'S Kaart van Ontdekkingen in de Zuider Stille Zee voor 1764.

(†) De Heer DE BROSSES zegt van *Nieuw-Guinea*. „Het is een lang eiland, of wel schier-eiland, zoo het „aan *Nieuw-Holland* vast is.” *Navigation aux Terres Australes*. Tom. I, pag. 434.

vervolgen. (*) Kapitein COOK heeft dan in dit gedeelte van zijne reis (schoon hij zediglijk geene aanspraak op verdienste wil maaken) een feit van wezenlijken dienst voor de scheepvaart voortaan buiten alle geschil gesteld, door, zoo niet eene nieuwe, ten minsten eene onbevaaren en vergeeten gemeenschap tusschen den Zuider Stillen en den Indischen Oceaan te openen.

6. Eene andere ontdekking, welke wij aan Kapitein CARTERET verschuldigd zijn, als enigermate naar de laatstgemelde gelijkende, zal voeglijk op dezelve volgen. DAMPIER had, in het rondzeilen van hetgeen ondersteld werd een gedeelte van de kust van *Nieuw-Guinea* te zijn, ontdekt dat het tot een afzonderlijk eiland behoort, welk hij den naam van *Nieuw-Brittanie* gaf. Doch dat het land, dat hij *Nieuw-Brittanie* noemde, wederom moest onderverdeeld worden in twee afzonderlijke groote eilanden, met veele kleine tusschen beiden, is een stuk van aardrijkskundige kennis, dat, zoo het immer door

(*) „ De droevige staat, waarin wij ons bevonden, liet ons niet toe westwaarts te sturen en eenen doortogt ten Zuiden van *Nieuw-Guinea* te zoeken, die ons door de golf van *Carpentaria* eenen nieuwen korteren weg naar de *Moluksche Eilanden* zoude baanen.” BOUGAINVILLE'S *Reize*, fr. uitg. pag. 259.

door iemand van de vroegste bevaarers van den Stillen Oceaan is opgegeeven, niet tot onzen tegenswoordigen tijd is gekoomen; het onderzoek van hetzelfde door Kapitein CARTERET verdient opgemerkt te worden als eene ontdekking in den naauwsten zin van het woord, eene ontdekking van het grootst gewigt voor de scheepvaart. *St. Georges-Kanaal*, door hetwelk zijn schip eenen weg vond tusschen *Nieuw-Brittannie* en *Nieuw-Ierland* door, uit de Stille zee in den Indischen Oceaan, is, om des Kapiteins eigen woorden te gebruiken, (*) een veel beter en korter doortogt, het zij uit het Oosten, of uit het Westen, dan om alle de eilanden en landen ten Noorden. (†).

De reizen van BYRON, WALLIS en CAR-

TE-

(*) HAWKERSWORTH Vol. I, pag. 563.

(†) De ligging van de *Salomons Eilanden*, MENDANA's beroemde ontdekking, zal niet langer een voorwerp van geschil onder de aardrijkskundigen zijn, wijl de Heer DALRYMPLE allerduidelijkst bewezen heeft dat zij de groep eilanden zijn, welke zedert *Nieuw-Brittannie*, *Nieuw-Ierland* enz. genoemd zijn. Het groot licht, door Kapitein CARTERETS ontdekking over deeze groep verspreid, is eene sterke bevestiging hiervan. Zie DALRYMPLE's *Collection of Voyages*, Vol. I pag. 16—21.

TERET bepaalden zig voornamelijk tot een begunstigd voorwerp van ontdekking in den Zuider Atlantischen Oceaan, en schoon zij de aardrijkskundige kennis van de Zuider Stille Zee door enige ontdekkingen vermeerderd hebben, konden zij maar weinig toebrengen om der waereld een volledig bericht van den inhoud van die onmeetlijke uitgestrektheid zee, door welke zij op hunnen togt t' huiswaarts door de Oost-Indiëen slechts eene rechte koers hielden, te geeven. COOK, wien het bestier over de volgende reis wierd toevertrouwd, moest een nauwkeuriger onderzoek van de Zuider Stille Zee onderneemen; dan naardien de vordering van de sterrekunde, in zijn bevel schrift, hand aan hand gong met die van de aardrijkskunde, stelde des Kapiteins zotg om tijds genoeg te *Orahiti* te koomen om den overgang van Venus waarteneemen, het buiten zijne macht om van zijne rechte koers afte wijken, om naar onbekende landen te zoeken, welke ten Zuid-Oosten van dat eiland mogten liggen. Door deeze onvermijdelijke aandacht op zijn plicht bleef een zeer aanmerkelijk gedeelte van de Stille Zee, en wel dat gedeelte, daar men onderstelde dat de rijfste mijn van ontdekking ware, onbezogt en ondoorzogt, geduurende dien togt met de *Onderzeeming*. Om hier aan te gemoet te koomen en eene zaak optehelderen, die, schoon veele gebeden'er, op beginzelen van bespiegelende redene-

nee-

neering, vast aan geloofden; en veele ongeleerde haar aannamen, op hetgeen hun voorkwamen geloofwaardige getuigenissen te zijn, egter nog door andere, die minder vertrouwende of ongelooviger waren, voor zeer twijfelachtig, zoo niet ongegrond gehouden wierd, gebod Zijne Majesteit, die altoos gereed is om alle naspeuringen te bevorderen, die kunnen toebrengen om den voorraad van kundigheden in alle vakken van wetenschappen te vermeerderen, dat 'er nog een togt zoude ondernoomen worden. De uitsteekende diensten, door Kapitein COOK, op zijnen eersten togt gedaan, weezen hem als met den vinger aan als den geschiktsten man om een onderzoek, dat hij reeds met zoo veel bekwaamheid gedeeltelijk had ter uitvoer gebracht, te voltooiën. Hij wierd dan in het jaar 1772 met twee schepen *de Resolutie* en *de Avontuur* uitgezonden, met het uitgestrektst ontwerp van ontdekking, dat in de jaarboeken van de scheepvaart te vinden is; want hij kreeg bevel niet alleen om den aardbol rond te vaaren, maar om dien omtestevenen in hooge zuidlijke breedten, terwijl hij van tijd tot tijd zoo veele uitstappen moest doen in alle hoeken van den Stillen Oceaan, die voorheen nog niet doorzocht waren, als zouden kunnen toebrengen om het veel betwist vaaagstuk omtrent het bestaan van een zuidlijk vast land in enig gedeelte van het Zuider halfrond, dat voor de
scheep

scheepvaart toegankelijk ware, eens voor al beslissend optelosfen.

De groote aanwinningsen voor de aardrijkskunde door de ontdekking van veele eilanden binnen den keerkring in den Stillen Oceaan, in den loop van deeze reis, die met eene zonderlinge standvastigheid, tuschen drie en vier jaaren gerekt wierd, zijn reeds opgenoemd; doch het algemeen onderzoek, dat nu geschiedde door het geheel Zuider halfrond, als het voornaamst doel van deeze reis, heb ik voor deeze plaats gespaard. Hier moeten wij niet spreken van landen, die ontdekt zijn, maar van zeeën, die doorkruisd zijn, daar men onderstelde dat landen lagen. Als men de koers van de *Resolutie* en *Avontuur* door den Zuider Atlantischen, den Zuider Indischen, en den Zuider Stillen Oceaanen, welke den aardbol omringen, nagaat, en die met de koers van de *Onderneeming* vergelijkt, ziet men met eigen oogen dat Kapitein COOK in zijne standvastige naspeuringen, over menig een groot vast land gezeild is, dat, schoon ondersteld zijnde door voorige zeevaarders gezien te wezen, bij de nadering van zijn schip, in den boezem van den Oceaan verzonk, en, als het los gebouw van een droom, geene schaduw agter zig liet. (*) Men heeft

ge-

(*) De Heer LE MONNIER heeft in eene Verhandeling, geplaatst in de *Mémoires de l'Académie des Sciences*
de

gezegd dat het bestaan van een zuidlijk vast land noodzaaklijk is om een evenwigt tusfchen de twee halfvonden te bewaaren; doch hoe waarfchijnlijk deeze theorie in den eerften opflag mag fchijnen, heeft de ondervinding derzelve bedrieglijkheid genoegzaam ontdekt. Na deeze reize van Kapitein COOK hebben wij eene volkoomen kennis

de Paris van het jaar 1776 beweerd dat COOK het land, dat gemeenlijk *Besnijdenis-Kaap* genoemd wordt, op eene verkeerde plaats gezocht, en daarom niet gevonden heeft. De Heer WALEs antwoordde op deeze aanmerkingen in eene verhandeling, welke hij in de Koninklijke Maatfchappij te Londen voorlas; de Heer LE MONIER was egter niet overtuigd, en gaf nog twee Verhandelingen, waarin hij hetzelfde ftande hield in dezelve *Memotres* van het jaar 1779 in het licht; het antwoord van den Heer WALEs op deeze Verhandelingen is in het breede in het oorspronkelijke van deeze Inleiding ingelacht: De Heer LE MONIER heeft deeze bewijzen wederom tragten te wederleggen in een ftuk, agter het eerste deel van de Franfche Vertaaling van deeze reize gedrukt, waarop men ook wederom een antwoord vindt agter het derde deel van deeze reize, ten minften van de derde Engelfche uitgave, welke ik gebruik. — Het gefchil is van weinig aanbelang, wijl het flechts een klein en onbruikbaar eiland zoude betreffen, en is alleen door den Heer WALEs met zulk eene ftandvastigheid vol gehouden om de eer en den roem van bekwaamheid van Kapitein COOK te verdedigen. Ik zal dan mijnen leezet deeze wijdloopige verhandelingen fpaaren, die voor alle klasfen van leezet verveelende zijn.

VERTAALER.

nis van den staat van het Zulder halfroond en kunnen met zekerheid zeggen dat het evenwigt van den aardbol wezenlijk bewaard wordt, althoont de evenredigheid van zee, die men daadlijk is doorgezeld, geene genoegzaame ruimte overlaat voor het tegenovergesteld land, welk men, op bespiegelende gronden, beweerd had noodzaaklijk te wezen. (*)

Indien voorige zee-vaarers meer land op de waereld-kaart hebben gebragt dan Kapitein COOK, was ten minsten voor hem de eer bewaard van de eer-

(*) Het oordeel van den schranderen Schrijver van de *Wijsgeerige bespiegelingen over de Amerikanen* over deze vraag schijnt hier wel eene plaats te verdienen: „Men rekene zoo als men wil (zegt hij) men zal altoos genoodzaakt zijn te bekennen dat 'er meer land ligt in de noordelijke dan in de zuidlijke breedte.

„ Men heeft zeer verkeerdlijk staande gehouden dat „ deeze ongelijke verdeeling geene plaats kan hebben, onder voorwendzel dat de aardbol zijn evenwigt zoude „ verliezen, bij gebrek van een genoegzaam tegenwigt „ aan de zuid-pool. Het is waar dat een cubiek voet „ zout water niet zoo veel weegt als een cubiek voet „ aarde; maar men had moeten bedenken dat er onder „ den Oceaan beddingen en laagten kunnen zijn van stoffen, welker soortlijke zwaarte in het oneindige verschild, en dat de geringe diepte van eene zee, ovet „ eene groote oppervlakte verspreid, een tegenwigt is „ tegens de plaatfen, daar minder zee is, maar daar zij „ dieper is.” II Deel.

eerste te zijn in ons de uitgestrektheid zee te doen kennen, welke de oppervlakte van den aardbol bedekt. Zijn eigen overzigt van het verrigte op die reis zal deeze aanmerkingen voeglijk besluiten.

„ Nu was ik ,” (zegt hij) „ den Zuider Oceaan omgestevend op eene hooge breedte, en had „ d'zelve op zulk eene wijze doorkruisd, dat 'er „ geene de minste reden meer was om de moge- „ lijkheid te onderstellen dat 'er een vast land in „ liggen zoude, tenzij nabij de pool en buiten „ bereik der scheepvaart. Door twee maalen de „ zee onder de keerkringen te doorkruisen, had „ ik niet alleen de ligging van enige oude ont- „ dekkingen bepaald, maar ook aldaar veele nieu- „ we gedaan, en, naar mijn begrip, zelfs in dat „ gedeelte zeer weinig overgelaaten. Ik vleie „ mij dan dat aan het oogmerk der reize, in alle „ opzigten, volkoomen beantwoord, dat het zui- „ der halfrond genoegzaam doorkruisd, en dat „ 'er nu een eind gemaakt zij aan het zoeken „ naar een zuidlijk vast land, dat zedert bijna „ twee eeuwen van tijd tot tijd de aandacht van „ enige Zee-Mogendheden heeft naar zig getrok- „ ken, en voor de aardrijkskundigen van alle „ tijden een geliefd voorwerp van bespiegeling „ geweest is.”

Dus verre waren dan de reizen om nieuwe koer-
sen van zee-vaart te ontdekken en om oude ge-
breken van de aardrijkskunde te verbeteren, met
eenen

enen vrij gunstigen uitslag bekroond geworden. Wanneer men uit het voorgaande naar wat 'er gedaan is, zal men kunnen beoordeelen wat 'er nog te doen bleef om het groot ontwerp van ontdekking te voltooien. Het Zuider halfrond was wel herhaaldlijk bezogt en deszelfs uiterste toegankelijke einden waren doorkruisd; doch daar bleef nog veel onzekerheid en bijgevolg ook groote verscheidenheid van gedagten over omtrent de bevaarbare einden van ons eigen halfrond, bijzonderlijk met opzigt tot het bestaan, of ten minsten de bevaarbaarheid van eener Noorder doortogt tusfchen de Atlantische en Stille Oceanen door, hetzij oostwaarts om Asia, of westwaarts om Noord-Amerika.

Het was blijkbaar dat, zoo men deeze togten konde ter uitvoer brengen, de reizen naar Japan en China, en zelfs in het algemeen naar de Oost-Indiëen, zeer veel zouden kunnen bekort, en gevolgljik ook voordeeltiger zouden worden dan door den langduurigen omweg om de *Kaap de Goede Hoop* te neemen. De Engelschen hadden dan reeds over twee eeuwen gewenscht dit ter uitvoer te kunnen brengen, en (om niet te spreken van CABOTS onderneeming in 1497, die op de ontdekking van *Newfoundland* en de kust van *Labrador* uitliep) waren 'er van de eerste reis van FROBISHER om eenen westlijken doortogt

te vinden in 1576 tot die van JAMES en FOW in 1631 door onze onderneemende zee-reizigers herhaalde poogingen daartoe gedaan. Doch schoon men op deeze reizen meerder kennis kreeg van de noordlijke uitgetrektheid van Amerika, door de ontdekking van de *Hudsons* en *Baffins-Baaien*, wierd egter de gewenschte doortogt aan die zijde in den Stillen Oceaan niet gevonden. Onze landgenooten en de Hollanders slaagden even min in onderscheiden poogingen om deezen doortogt in eene oostlijke rigting te vinden. De vergeeffsche poogingen van WOOD in het jaar 1676 schijnen de lange lijst van ongelukkige noorder togten in die eeuw te sluiten, en, schoon men niet volstrekt aan de ontdekking wanhoopte, hield men egter, daar men zoo dikwijls in zijn oogmerk gemist had, lange jaaten op 'er naar te zoeken.

De Heer DOBBS, een ijverig voorstander van de waarschijnlijkheid van eenen Noord-Wester doortogt door de *Hudsons-Baai*, in onzen tijd, vestigde nog eens de aandacht van dit land op die onderneeming, en wekte door zijnen onvermoelden ijver en aanhoudende aanzoeken den geest van ontdekking op; maar te vergeeffsch wierd hij opgewekt; want Kapitein MIDDLETON, in het jaar 1741 door de Regeering afgezonden, en de Kapiteinen SMITH en MOORE, in het jaar 1646 door eene maatschappij van bijzondere

ree-

reeders uitgerust, schoon aangemoedigd doot eene acte van het Parlement, waarbij twintig duizend ponden sterling wierden uitgelooft aan den geenen, die eenen doortogt zoude vinden, keerden uit de *Hudsons-Baal* terug met het bericht van hunne vertigtingen, dat de vervulling van dit gelliefd ontwerp zoo verre als ooit verwijderde.

Toen naspeuringen van deezen aart niet langer wierden overgelaten aan de aanzoecken van bijzondere personen of aan de inschrijvingen van reeders, maar, onder de tegenswoordige regearing, het voorwerp van de aandacht des Konings, en door den minister aan het hoofd van de zee-zaaken zoo ijverig bevorderd wierden, kon het ook niet misfen, daar 'er zoo veel gedaan was om de afgelegenste deelen van het Zuider halffrond te doorzoeken, of men moest ook onderneemen eenen Noordlijken doortogt te vinden. Terwijl Kapitein COOK zijne reis naar de Zuid-pool in 1773 volbragt, zeilde Lord MULGRAVE met twee schepen uit, om te zien hoe verre de scheepvaart naar de Noord-pool mogelijk zoude zijn, en, schoon hij denzelfden onoverkoomlijken hinderpaal om verder voort te stevenen ontmoette, tegens welken voorige zeevaarders gestuit hadden, (*) wierd egter de hoop

(*) Ziet de historie van voorige onderneemingen om naar de Noord-pool te stevenen in de Inleiding van de

hoop van eene gemeenschap tusſchen den Zuidér en Atlantifchen Oceaanen langs eene noordlijke koers te vinden niet opgegeeven, en daar wierd laſt gegeeven dat 'er eene reis derwaarts zoude ondernoomen worden.

De verrigtingen, welke men zig voorſtelde, waren zoo nieuw, zoo uitgerekt en zoo menigvuldig, dat men oordeelde dat de bekwaamheid en ondervinding van Kapitein COOK vereiſcht zouden worden om dezelve te beſtieren. Deeze had, zonder van gebrek aan ijver in 'slands dienſt te kunnen beſchuldigd worden, het overige zijner dagen kunnen ſlijten in de waatneeming van het ampt van Gouverneur van het hospitaal der zee-ſieden te *Greenwich*, waartoe hij was aangefield, in het genot van den roem, dien hij zoo duur gewonnen had in twee onderſcheiden togten om den aardkloot. Maar hij verliet welgemoed deezen eervollen ſtand in het vaderland, en zig gelukkig achtende dat de Graaf VAN SANDWICH het oog niet op eenen anderen bevelhebber geworpen had, nam hij het beſtuur van den togt op zig, welkers hiſtorie in de volgende deelen

reis van Lord MULGRAVE. De Heer BARRINGTON heeft veele berichten verzameld van ſchepen, die tot hooge breedten geſtevend zijn. Zie zijne Mengelingen, pag. 1—124.

len het algemeen wordt aangeboden, een togt, die hem moest blootstellen aan de moeilijkheden en gevaaren van eene derde reis om de waereld, langs eene koers, tot nog toe onbevaaren. Alle voorige omzeilers van de waereld waren weder naar Europa gestevend om de *Kaap de Goede Hoop*; nu werd Kapitein COOK de moeilijke taak opgedraagen van die t' huis reis te onderneemen door de hooge noordlijke breedten tuschen Asia en Amerika door, zoo dat het gewoon plan van ontdekking omgekeerd werd, en, in plaats van eenen doortogt uit den Atlantischen Oceaen naar den Stillen, moest 'er een uit den laatsten naar den eersten beproefd worden; want men voorzag wijslijk dat, welke openingen of kanaalen 'er ook mogren zijn aan de Oost-zijde van Amerika, die in eene rigting mogten liggen, welke enige hoop van eenen doortogt zouden geeven, het wel slaagen van de onderneeming dan nog zoude afhangen van eene open zee tuschen de West-zijde van Amerika en de einden van Asia. Kapitein COOK kreeg dan last eerst naar de Stille Zee te stevenen, door de keten van zijne nieuw ontdekte eilanden binnen den Zuiderkeerkring, en de evennachtlinie naar het noorden gepasfeerd zijnde, zulk eene koers te houden, waardoor 'er kans zoude wezen veele belangrijke punten van aardrijkskunde optehelderen

en ontdekkingen te doen op zijnen togt noordwaarts naar het voornaamst tooneel van zijne ver- rigtingen.

Doch het bestek van de reis, en de verschillen- de ontwerpen, die zij omvattede, zullen best blij- ken uit de Instructieën, met welke Kapitein COOK onder zeil gong, en derzelve inlasching alhier zal genoegzaame onderrigting geeven zoo dat de Leezer zelf zal kunnen oordeelen hoe verre de- zelve zijn ter pitvoer gebragt geworden,

GEHEIME INSTRUCTIËN voor Kapiten JAMES COOK, commandeerende Zijner Majesteit Schip *de Resolutie*, van wegens Commissarissen waarneemende het ampt van Lord Opperadmiraal van Groot-Brittannie en Ierland enz.

*A*ngezien de Graaf VAN SANDWICH ons ZIJNER MAJESTEIT welbehagen heeft te kennen gegeven dat 'er eene onderneeming zoude gedaan worden om eenen Noorder doortogt ter zee uit den Stillen in den Atlantischen Oceaen te vinden, en naardien wij, in gevolge deeze orders, Zijner Majesteit sloepen de Resolutie en de Ontdekking hebben laten uitrusten met alles wat nodig is om eene reize tot het bovengemeld oogmerk te doen, en, volgens de ondervinding, welke wij gehad hebben van uwe bekwaamheden en goed beleid op uwe laatste reizen, goedgevonden hebben u het bestier over den thans voorgenoomen togt toe te vertrouwen, en u ten dien einde hebben aangesteld tot bevelhebber over het eerstgenoemde sloep-schip, en Kapitein CLERKE, die het commando over het ander zal voeren, in last hebben gegeven verder uwe orders te volgen; zoo wordt U hier mede gelast en bevaalen met de twee meergemelde sloep-sche-

pen van hier directlijk naar de Kaap de Goede Hoop te stevenen, tenzij gij nodig zult oordeelen Madera, de Kaap Verdische, of Kanarische Eilanden aan te doen, om wijn voor het scheepsvolk in te neemen, in welk geval gij de vrijheid hebt zulks te doen, zorg draagende niet langer aldaar te vertoeven dan tot dat oogmerk zal vereischt worden.

Bij uwe aankomst aan de Kaap de Goede Hoop zult gij het scheepsvolk der twee schepen ververschen en de sloep-schepen laten proviandeeren met zoo veel provisie en water als zij voeglijk zullen kunnen stouwen.

Gij zult, zoo het mogelijk is, de Kaap de Goede Hoop verlaten in het laatst van October of in het begin van November eerstkaomende, en zuidwaarts stevenen om enige eilanden opzoecken, welke men zegt dat onlangs door de Franschen gezien zijn op 48° o' Zuider Breedte, en omtrent de middaglijn van Mauritius. In geval gij deeze eilanden zult vinden, zult gij aan dezelve naauwkeuriglijk zoeken naar eene goede haven, en, eene ontdekkende, zult gij de nodige waarneemingen doen om haar te kunnen weder vinden, alzo eene goede haven aldaar in het gevolg zeer nuttig kan worden, alchoon zij weinig meerder zoude opleveren dan eene schuitplaats, hout en water. Gij zult egter niet te veel tijd verspillen in het zoeken naar deeze eilan-

landen, of aan het opneemen van dezelve, als gij die zult gevonden hebben, maar naar Otahiti of de Societeit-Eilanden stevenen (onder weg Nieuw-Zeeland aandoende, zoo gij het nodig of dienstig oordeelt,) en zorg draagen aldaar tijds genoeg te koomen om het scheeps-volk de nodige ververschingen te laten genieten, welke zij mogten nodig hebben, alvorens gij den verderen dienst van deeze Instructie gaat verrigten.

Bij uwe aankomst aan Otahiti of de Societeit-Eilanden zult gij OMAI aan land zetten daar hij zal verkiezen, en hem daar laten.

Gij zult onder de opperhoofden van die eilanden zoodanige van de geschenken, van welke men u voorziet heeft, uitdeelen als gij zult goed vinden, en de overige bewaaren om uittedeelen onder de inboorlingen van de landen, welke gij zult ontdekken in het Noorder halfmond, en als gij het volk van de sloep-schepen onder uw bevel zult ververscht, en zoo veel hout en water zult ingenoomen hebben als voor dezelve nodig zal zijn, zult gij deeze eilanden verlaten in het begin van February, of vroeger, als gij het nodig zult oordeelen, en dan zoo regtstreeks als gij kunt naar de kust van Nieuw-Albion stevenen, tragtende aan dezelve te koomen op de Breedte van 45° 0' Noorder Breedte, zorg draagende onder weg geen' tijd te verspillen met naar nieuwe landen te zoeken, en u niet ophoudende aan landen,

walke gij mogt ontmoeten, tenzij gij het nodtg vindt u van hout en water te voorzien.

U wordt ook vooral gelast, op uwen togt derwaarts, geene der Spaansche bezittingen op de Westkust van Amerika aantedoën, tenzij door enig onvermijdelijk toeval daartoe genoodzaakt zijnde, in welk geval gij u aldaar niet langer zult ophouden dan volstrekt noodzaaklijk is, en zeer zorgvuldig zult zijn geen agterdocht of ongenoegen te geeven aan iemand van de inwooners of onderdaanen van Zijne Catholijke Majesteit. En zoo gij, in uwe verdere reis naar het Noorden, gelijk u hier agter bevoelen zal worden, enige onderdaanen van eenen Europischen Vorst of Staat op enig gedeelte van de kust, die gij zult goed vinden aan te doen, moogt vinden, zult gij hen niet ontrusten, of hun enige billijke reden tot klagten geeven, maar, integendeel, hen met beleefdheid en vriendschap behandelen.

Bij uwe aankomst op de kust van Nieuw-Albion zult gij in de eerste goede haven inloopen, om u van hout en water te voorzien, en ververschingen inteneemen, en dan noordwaarts de kust langs zeilen, tot de breedte van 65° of verder, zoo gij niet door land of ijs gestuit wordt, zorg draagende geen' tijd te verliezen met rivieren of inloopende kanaalen te onderzoeken, of met iets anders, tot gij op de voorgemelde Breedte van 65° zult wezen, daar wij wenschen dat gij zult kun-

kunnen koomen in de maand *Jury* aanstaande, Als gij zoo verre gekoomen zijt, zult gij met alle oplettendheid de rivieren en kanaalen, die van aanmerkelijke uitgestrektheid mogen schijnen, en naar *Hudsons* of *Baffins-Baai* schijnen te loopen, opzoeken en opneemen, en zoo 'er volgens uwe eigen waarnemingen, of uit narichten, welke gij van de inboorlingen mogt ontvangen (die waarschijnlijk hetzelfde geslacht van menschen zijn en dezelfde taal spreken, van welke gij eene woorden-lijst mede hebt, als de *Esquimaux*) zekerheid zal schijnen, of zelfs maar waarschijnlijkheid dat 'er een doorgang te water in de bovengenoemde baaien, of in eene van dezelve zij, zult gij, in dat geval, uwe uiterste pogingen aanwenden om 'er met een of beiden de schepenador te zeilen, tenzij gij van gedagten zijt dat de doorvaart met meer zekerheid of waarschijnlijkheid door kleinere vaartuigen zoude kunnen ondernoomen worden, in welk geval gij het een, of beiden de kleine vaartuigen, welke stukken gij aan boord hebt, zult opzetten, en, als zij in malkander gezet, en behoorlijk uitgerust, voorzien en geproviandeerd zullen zijn, zult gij een of beiden onder bevel van geschikte officieren, met een genoegzaam aantal onder-officieren, manschappen en sloepen afzenden, om de voorgemelde doorvaart te onderneemen met zulke bevelen om weder bij u te koomen, zoo
het

het hun mogt mislukken, of om verder te vaaren, zoo hun de onderneeming gelukt, als u best geschikt zullen voorkoomen. Doch zoo gij het egter verkieslijker mogt vinden andere maatregelen dan de boven genoemde te neemen, om de bovengemelde doorvaart te ontdekken (zoo 'er eene is) hebt gij daartoe vrijheid en wij laten het aan uwe bescheidenheid over alle zulke maatregelen te volgen.

In geval gij overtuigd zult zijn dat 'er geene opening naar de bovengemelde baaien zij, die bevaaren kan worden; zult gij u in het geschiktst jaargetijde naar de haven van St. Pieter en St. Paul in Kamschacka begeeven, of werwaarts het u beter zal dunken, om uw volk te ververschen, en den winter doortebrengen, om in de lente van het volgend jaar 1778 van daar Noordwaarts te stevenen, zoo verre gij het, in uwe voorzigtigheid, raadzaam zult oordeelen, om verder naar een Noord-Ooster of Noord-Wester doorvaart van den Stillen in den Atlantischen Oceaen of Noord Zee te zoeken; en zoo 'er uit uwe eigene waarneemingen, of volgens de berichten, welke gij zult ontvangen, zal schijnen waarschijnlijkheid te zijn dat 'er zulk eene doorvaart bestaa, zult gij te werk gaan als u hier boven is voorgeschreven, en, als gij zulk eene doorvaart zult ontdekt hebben; of in uwe pooging gemist zult zijn, zult gij zoo spoedig mogelijk
naar

naar Engeland terug keeren langs zoodanig eene koers, als u best zal dunken tot verbetering van de aardrijkskunde en scheepvaart, 'u naar Spithead begeevende met beiden de sloep-schepen, daar zij tot nadere order moeten blijven.

Op alle plaatsfen, welke gij den loop van uwe reizē zult aandoen, 'er n zeene naauwkeurige waarneemingen van dien aart als hier agter gemeld words gedaan zijn, zult gij, zoo veel uw tijd u zal toelaaten, zeer zorgvuldig waarneemen de waare ligging dier plaatsfen, zoo in lengte als breedte, de afwijking van het kompas, de strekkingen van kaapen, de hoogte, streek en loop van getijen en stroomen, de diepten van de zee, banken en klippen; gelijk ook de baaien, havenen en verschillende deelen van de kust opneemen, en kaarten en plans van dezelve maaken, en 'er zulke aantekeningen van houden als voor de zee-vaart en koophandel van nut kunnen wezen. Gij zult ook zorgvuldiglijk den aart van den grond en deszelfs voortbrengzelen waarneemen, de dieren en het gevogelte, die dezelve bewoonen of bezoeken, de visfchen, die in de rivieren of op de kust gevonden worden, en in welken overvloed zij 'er zijn, en, zoo 'er zijn, welke zoodanig eene plaats bijzonder eigen zijn, zult gij dezelve zoo omstandig beschrijven en zoo naauwkeurig aftekenen als gij kunt, en zoo gij enige metaalen, mineraalen of kostbaare steenen

of enige andere buitengewoone delfstoffen zult vinden, zult gij er monsters van medebrengen; gij zult ook medebrengen van de zaaden van boomen, heesters, planten, vrugten en graanen, welke die plaatsen bijzonder eigen zijn, die gij zult kunnen verzamelen, en zult dezelve aan onzen Secretaris overmaaken, opdat er behoorlijke proeven en waarneemingen op kunnen genomen worden. Gij zult ook den aart, het vernuft, de neiging en het aantal van de inboorlingen en inwooners, daar gij die zult vinden, waarneemen, en door alle voeglijke middelen trachten vriendschap met hun te maaken, hun geschenken doende van zoodanige snuisterijen als gij aan boord zult hebben, en hun best zullen aanstaan, hen nodigende om met u te handelen en hun allerleie beleefdheid en achting bewijzende, doch zorg draagen dat gij u door hen niet laat verrassen, maar altijd tegens onvoorziene voorvallen op uwe hoede zijt.

Gij zult ook, met toestemming van de inboorlingen, in naam van den Koning van Groot-Brittannië, bezit neemen van voordeelige plaatsen in de landen, die gij ontdekken zult, en die nog niet door enige andere Europische Mogendheid ontdekt zijn; en onder de inwooners zulke dingen uitdeelen, die tot voetspooren en getuigenissen van uw bezoek aldaar zullen kunnen dienen; doch zoo gij de landen, die gij alzo ontdeks

INLEIDING: XLVI

dekt hebt, onbewoond vindt, zult gij bezit van dezelve neemen voor Zijne Majesteit door het opregten van tekenen en opschriften als de eerste ontdekkers en bezitters.

Doch voor zoo verre 'er in onderneemingen van deezen aart, verscheiden omstandigheden zouden kunnen voorkoomen, die niet te voorzien zijn, en waaromtrent men dan ook niet wel in bij voorraad gemaakte Instructieën kan voorzien, zult gij, in alle zoodanige gevallen, handelen zoo als gij zult meenen voordeeligst te zijn voor den dienst, waarin gij gebruikt wordt.

Gij zult, bij alle voorkomende gelegenheden, in den gantschen loop van uwe reis aan onzen Secretaris, tot onze onderrigting, narichten van uwe verrigtingen overzenden, en copijen van de opneemingen en tekeningen, die gij zult gemaakt hebben, en gij zult, bij uwe terugkomst in Engeland, u onmiddelijk bij dit Comptoir vervoegen, om ons een volledig verslag van uwe verrigtingen in den gantschen loop van uwe reis voor te leggen, zorg draagende, voor gij uw schip verlaat, van de officieren en onder-officieren de log-boeken en dagverhaalen, die zij mogen gehouden hebben, af te vraagen, en dezelve te verzegelen, om door ons nagetien te worden, en hun en al het scheepsvolk te beveelen niet openbaar te maaken wat zij geweest zijn, tot zij verlof zullen hebben zulks te doen; gij zult Kapitein CLERKE beveelen hetzelfde

zelfde te doen omtrent de officieren en onder-officieren en het volk van de Ontdekking.

Zoo de Resolutie, in den loop van de reize, een ongeval mogt overkoomen, dat haar buiten staat bragt verder voorts te stevenen, zult gij met uw volk op de Ontdekking eergaen en de reis met dat schip vervolgen; wordende de commandant van dat schip bij deezen ten sterksten bevoolen u aan boord overteneemen, en uwe bevelen te gehoorzaamen, in alle opzigten even als of gij nog aan boord van de Resolutie waart. En, in gevalle gij niet in staat mogt zijn, hetzij door ziekte als anderszints, deeze instructieën ter uitvoer te brengen, zult gij zorg draagen dezelve aan den naasten officier in het commando te doen toekoomen, wien bij deezen bevoolen wordt dezelve zoo goed hij kan ter uitvoer te brengen.

Gegeeven onder onze hand-tekening den zesden July 1776.

(was getekend)

SANDWICH.

C. SPENCER.

H. PALLISER.

Op last van hunne Lordschappen

(was getekend)

PH. STEPHENS

Be-

Behalven deze gewigtige reize, welke de Regeering Kapitein Cook liet onderneemen, nam zij, om te toonen dat het haar ernst was, eene maatregel, die, terwijl zij krachtig moest werken op het volk van de *Resolutie* en de *Ontdekking*, door beweegredenen van eigen-belang bij de verplichtingen van hunnen dienst te voegen, te zelfden tijd alle Zijner Majesteit onderdaanen aanmoedigde om in onderneemingen te treden tot het volbrengen van de voorgestelde ontdekking. Bij eene acte van het Parlement in 1745 gegeven, was 'er eene belooning van twintig duizend ponden sterling uitgelooft; doch enkel uitgelooft aan schepen, aan onderdaanen van Zijne Majesteit toebehoorende, en niet aan de eigen schepen van Zijne Majesteit. (*) Deze acte had nog een ander groot gebrek. Zij beloofde deeze premie alleen aan schepen, die eene doorvaart zouden ontdekken door de *Hudsons-Baai*, en het was thans, gelijk wij weldra gelegenheid zullen hebben te verklaren, vrij zeeker dat 'er binnen deeze grenzen zulk een doorvaart niet bestond. Men droeg dan zorg in deeze gebreken te voorzien door het maaken van eene nieuwe wet, die, na hetgeen in de voorige beloofd was herhaald te hebben, aldus voortgaat. „ En aangezien 'er veele voor-
„ dee-

(*) Zie de *Statutes at Large* 18 George II. Chap. 17: VIII. DEEL. ***

„ deelen, zoo voor den koophandel als voor de
„ weetenſchappen, kunnen verwtagt worden uit de
„ ontdekking van eene noordlijken doortogt
„ voor ſchepen ter zee, tuſſchen den Atlanti-
„ ſchen en Stillen Oceaanen, zoo wordt bij dee-
„ ze vaſtgeſteld dat, zoo enig ſchip, toebehoor-
„ rende aan iemand van Zijner Majesteit onderdaan-
„ en, of aan Zijne Majesteit, enige doorvaart
„ ter zee tuſſchen de Atlantiſche en Stille Zee zal
„ ontdekken, en doorzeilen, in welke rigting of
„ parallel van het Noorder halfond het zij, ten
„ Noorden van 52° Noorder Breedte, de eigen-
„ naars van zoodanige ſchepen, zoo zij aan onder-
„ daanen van Zijne Majesteit toebehooren, of
„ de bevelhebber, officieren en equipage van
„ zoodanige ſchepen, zoo zij Zijne Majesteit
„ toebehooren, als eene belooning voor die ont-
„ dekking, zullen ontvangen de ſomma van twintig
„ duizend ponden.

„ En aangezien ſchepen, in de zeeën van
„ *Spitsbergen* en de *Sraat Davis* vaarende, dik-
„ wijls gelegenheid hebben om de Noord-Pool
„ te naderen, ſchoon zij in den loop van eenen
„ enkelen zomer geen' tijd hebben om in de Stil-
„ le Zee doortedringen, en aangezien zulk een
„ naderen van de Pool grootlijks zoude kunnen
„ ſtrekken tot de ontdekking van eene gemeen-
„ ſchap tuſſchen den Atlantiſchen en den Stillen

„ Oce-

„ Oceaan, en ook verscheiden voordeelen voor
 „ de zeevaart en de wetenschappen zoude kun-
 „ nen aanbrengen, zoo wordt hier bij vastgesteld
 „ dat, zoo enig schip tot binnen eenen graad de
 „ Noord-Pool zal naderen, de eigenaar, of be-
 „ velhebber enz., welke de Pool aldus naderen
 „ zal, tot belooning voor zulk eene eerste nade-
 „ ring zal ontvangen de som van vijfduizend
 „ ponden.” (*).

Opdat 'er nu niets ontbreeken zoude dat het
 wel gelukken van Kapitein COOKS togt zoude
 kunnen bevorderen, ontving, enigen tijd voor
 hij afzeilde, in het begin van den zomer van
 1776, de Luitenant PICKERSDILL, comman-
 dant van Zijner Majesteits gewapende brik de
Leeuw, bevel „ naar de *Straat Davis* te stevenen
 „ ter bescherming van de Engelsche Walvis-van-
 „ gers” en dat oogmerk eerst voldaan hebbende
 werd hij gelast „ *Baffins-Baai* op te vaaren, de
 „ kusten van dezelve opteneemen, zoo verre als
 „ naar zijn oordeel zonder oogschijnlijk gevaar
 „ zoude kunnen geschieden, zorg draagende de
 „ bovengenoemde, baai zoo tijdig te verlaten dat
 „ hij in het najaar veilig naar Engeland zoude
 „ kunnen terug keeren” en hem werd verder in
 „ last

(*) *Statutes at Large 1776, 16 George III, Chap. 6.*

last gegeven „scheepvaartkundige waarneemin-
 „gen van allerlei aard te doen, en den Heer LA-
 „NE (stuurman van het schip onder zijn bevel) te
 „gebruiken, om de verschillende baaien, havenen
 „en verschillende gedeelten van de kust, die hij
 „zoude mogen bezoeken, opneemen, kaarten
 „van dezelve te maaken, en gezigten van dezelve
 „afte tekenen en 'er zoodanige aantekeningen van
 „te houden als nuttig zouden kunnen wezen
 „tot bevordering van de zee-vaart en aardrijks-
 „kunde. (*).

PICKERSGILL moest, gelijk wij zien, niet naar den doorgang zoeken. Hij kreeg in last om de kusten van *Baffins-Baai* opneemen, alleen om hem in staat te stellen om, nog datzelfde jaar, enige narichten medetebrengen, die nuttig zouden kunnen zijn tot het beraamen van eene voorgenoomen reis naar die baai in den volgenden zomer, om naar eenen doorvaart aan dien kant te zoeken, met oogmerk om met Kapitein COOK medetewerken, die, naar men onderstelde (volgens den inhoud van zijne Instructie) omtrent denzelfden tijd van de andere zijde van Amerika naar die gemeenschap zoeken zoude.

PICKERSGILL gehoorzaamende aan zijne instructie.

(*) Uit zijne geschreven Instructieën, gedagtekend den 14 Mey 1776.

structieën, ten minsten in dit opzigt, en keerde dat jaar terug; maar daar waren genoegzaame redenen om hem niet weder uittezen, en het bevel over den volgenden togt naar *Baffins-Baai* wierd opgedraagen aan den Luitenant YOUNG, wiens instructieën, die eene onmiddellijke betrekking tot onze reize hebben, alhier worden ingelascht.

EXTRACT uit de Instructiën van
Luitenant YOUNG, commandeeren-
de het gewapend schip *de Leeuw*,
gedagtekend den 13 Maart 1777.

*A*angezien, in gevolge van des Konings be-
velen, aan ons door den Graave VAN SAND-
WICH te kennen gegeven, Zijner Majesteit
sloep-schepen de Resolutie en Ontdekking, onder
bevel van den Kapitein COOK zijn uitgezonden
om, geduurende dit en het volgend jaar, de
ontdekking van eenen Noorder doortogt ter zee
uit den Stillen in den Atlantischen Oceaan te be-
proeven, en, tot dat einde, opteseyenen tot
65° Noorder Breedte, daar men hoopt dat hij
zal kunnen koomen in de aanstaande maand
Juny, en om aldaar, en zoo veel verder noord-
waarts, als hij in zijne voorzigtigheid raad-
zaam zal oordeelen, zeer zorgvuldig te zoeken
en opteneemen alle zoodanige rivieren of kanaa-
len, als mogen schijnen van eene aanmerklijke
uigestrektheid te zijn en naar de Hudsons of
Baffins-Baai of de Noord-Zee te loopen, en, zoo
hij eenen doortogt vindt, diep genoeg om bevaar-
ren te worden, te tragten dezelve door te steve-
nen met eene of beiden de sloepen, of, zoo men
denkt dat zij te groot zijn, met kleiner vaar-
tuigen, welker stukken hem tot dat einde zijn

medegegeeven. En, aangezien, in gevolge Zijner Majesteit verdere bevelen, ons te kennen gegeven als boven, het gewapend schip onder uw bevel is uitgerust om naar Baffins-Baai te stevenen, met oogmerk om derzelve westlijke deelen te onderzoeken, en aan die zijde eenen doortogt te vinden uit den Atlantischen in den Stillen Oceaan, en wij goed gevonden hebben U het beflie over die reis toetevertrouwen; zoo wordt gij bij deezen gelast zonder een' oogenblik tijds te verliezen, met het bovengenoemd gewapend schip in zee te steeken, en, zoo spoedig u doenlijk zal zijn, naar Baffins-Baai te stevenen, en uwe beste pogingen aantewenden om de westlijke kusten van dezelve opteneemen, zoo verre zulks, naar uw oordeel, geschieden kan zonder oogschijnlijk gevaar, en alle zulke aanmerklijke rivieren of inloopende kanaalen, als gij zoudt mogen ontdekken, te onderzoeken, en, in gevalle gij enige moogt vinden, door welke 'er waarschijnlijk zoude mogen zijn dat gij in de Stille Zee zoudt kunnen koomen, zult gij de doorvaart beproeven; en zoo u die onderneeming gelukt, en gij in staat zijt om 'er weder door te koomen, om nog in dit jaar naar Engeland te keeren, zult gij zoo spoedig doenlijk naar Spithhead of de Nore stevenen en aldaar blijven tot gij naderen last zult ontvangen hebben, ons een naricht van uwe aankomst en uwe verrigtingen toezendende. Doch

zoo de onderneming u gelukt, en gij het jaargetijde te verre gevorderd zult oordeelen om langs denzelfden weg terug te keeren, zult gij omzien naar de beste plaats om te overwinteren, en trachten door den bovengenoemden doortogt zoo vroeg in het volgend jaar terug te keeren als het jaargetijde zal toelaaten, en dan ten spoedigsten naar Engeland terug stevenen, gelijk boven gezegd is.

In geval gij egter geenen zoodanigen doortogt zult vinden, of overtuigd zult zijn dat 'er geene waarschijnlijkheid is dat gij zoodanig eenen vinden zult, of, wanneer gij, denzelfden gevonden hebbende, niet in staat zult zijn 'er met het schip onder uw bevel door te zeilen, zult gij naar Engeland terug keeren, gelijk boven gezegd is; tenzij gij eenen tak van de zee westwaarts ziet loopen, die gij zult oordeelen waarschijnlijk eene gemeenschap tusschen den Atlantischen en Stillen Oceaan te zullen verleenen, en welken gij niet in staat zult zijn in den loop van dit jaar te onderzoeken, wordende het, in dat geval, aan uwe bescheidenheid overgekaaten, den winter op de gerieflijkste plaats, die gij zult kunnen vinden, doortebrengen, om de ontdekking in het volgend jaar te vervolgen, zoo gij het raadzaam zult oordeelen zulks te doen; en, zulk eenen doortogt ontdekt, of in uw oogmerk gemist zijnde, zult gij ten spoedigsten naar Engeland terug keeren, gelijk boven gezegd is.

Men

Men had natuurlijk reden om te hoopen dat 'er iets op de eene of andere, of op beiden deeze reizen van *de Leeuw* zoude verrigt worden, dat ons opheldering zoude geeven omtrent eenen be-
 vaarbaaren doortogt van deezen kant van Amerika. Maar ongelukkiglijk beantwoordde de uitvoering niet aan de verwaging: PICKERSGILL, die ondervinding in zijn beroep bekoomen had, toen hij onder Kapitein COOK voer, verdiende billijk de berisping, welke hij ontving, voor zijn ongeschikt gedrag, toen hem het bevel over den togt in de *Straat Davis* was opgedragen, en de talenten van YOUNG bleeken van agteren meer geschikt te zijn om eene overwinning te helpen be-
 vegten, als bevelhebber van een schip van oorlog, dan om de aardrijkskundige ontdekkingen uitbreiden, door ijs-bergen te trotseeren en onbekende kusten te onderzoeken. (*)

Naar

(*) In de *Philosophical Transactions* Val. LXVIII. pag. 1057 hebben wij de koers van PICKERSGILLS reis, die waarschijnlijk van nut kan zijn voor onze Groenlands-vare-
 rers, alzoo zij veele waarneemingen tot het bepaalen van de lengte en breedte van de kusten in de *Straat Davis* bevat. Doch het blijkt dat hij niet in *Baffins Baai* geweest is, alzoo de hoogste Noorder Breedte, tot welke hij gestevend is, 68° 14' was. Wat de verrigtingen van YOUNG belangt, naardien hij geene ontdekkingen altoos gedaan heeft, is het van minder belang dat wij zijn Jour-
 naal niet hebben kunnen te zien krijg.

Naardien en PICKERSGILL en YOUNG bevel gehad hadden naar *Baffins-Baai* te stevenen, en Kapitein COOK last had zijn onderzoek niet te beginnen tot hij op 65° zoude gekomen zijn, zal het niet ongepast zijn alhier iets te zeggen van de redenen, welke zij, die het plan van de reis ontworpen en de instructieën opmaakten, hadden om hun oog zoo verre noordwaarts te slaan, als de plaats, daar de doortogt, zoo hij bestond, waarschijnlijkst met hoop van eenen goeden uitslag ondernoomen konde worden. Men zoude kunnen vragen: waarom kwam *Hudsons-Baai* niet in aanmerking aan onze zijde van Amerika? en waarom kreeg Kapitein COOK geen bevel om zijne naspeuringen te beginnen regt over die baai in veel laager breedten? En bijzonderlijk, waarom de straat van JAN DE FUCA niet onderzocht, naar de Westersche Zee loopende, tusschen de 47° en 48° Breedte? waarom niet den Archipel van *St. Lazarus* van Admiraal DE FONTE tusschen 50° en 55°, en de rivieren en meiren, door welke hij eenen doortogt noordoostwaarts vond, tot hij een schip van *Boston* ontmoetede?

Wat de gewaande ontdekkingen van DE FUCA, den Griekschen Stuurman, of van DE FONTE, den Spaanschen Admiraal, belangt, schoon zij somtijds op verdichte kaarten zijn ingesloopen, of sterk verdedigd zijn door de aanhangers van hersen-

feñschimmige ſtelzels, Kapitein COOK te gelasten zijn tijd te verſpillen met dezelve opteſpeuren, zou zoo verſtandig eene maatregel geweest zijn als of men hem gelast hadde naar de ligging van *Lilliput* of *Brobignac* te zoeken. De laaſte zijn, zoo als ieder weet, enkel voorwerpen van verbeelding, en de eerſte, ontbloom van alle genoegzame uitwendige getuigenis, draagen zoo veel treffende blijken van inwendige ongerijmdheid, dat wij die gerust voor een werk van bedrog mogen verklaren. Kapitein COOKS inſtructieën waren gegrond op eene nauwkeurige kennis van hetgeen reeds verrigt was en van hetgeen nog overig bleef, en deeze kennis wees ons aan dat het niet nodig was dat hij zijn onderzoek naar eene doorvaart begon tot hij op de Breedte van 65° zoude gekoomen zijn. Hiervan zal elk oprecht en bekwaam onderzoeker genoegzaam overtuigd zijn, als hij de volgende bijzonderheid in aanmerking neemt.

MIDDLETON, die over den togt in het jaar 1741 en 1742 in *Hudſons-Baai* het bevel voerde, was verder noordwaarts geſtevend dan enige van zijne voorgangers in die vaart. Doch schoon hij, uit zijne voorige kennis van die baai, naar welke hij dikwijls in dienst van de maatschappij gezeild was, hoop geſchept had eenen doortogt door dezelve naar de Stille Zee te zullen vinden, dedden hem egter de waarneemingen, die hij
thans

thans in staat was te doen, van gedagten veranderen, en hij deed, bij zijne terug komst in Engeland, een ongunstig verslag. De Heer DOBBS, de voorstander van de onderneeming berustede hier niet in; en, in zijn eerste denkbeeld van de mogelijkheid van eenen doortogt te vinden versterkt door het getuigenis van enige van MIDDLETONS officieren, beriep hij zig op het algemeen, beschuldigde hem dat hij de zaaken verkeerd had opgegeven, en dat hij, uit beweegredenen van eigenbelang, als een afgesprooken werk met de maatschappij van de *Hudsons-Baai*, de mogelijkheid van de doorvaart ontkend had, schoon de ontdekkingen van zijne eigen reis dezelve in zijne macht gesteld hadden.

Hij had, namelijk, tusfchen 65° en 66°, een aanmerkelijk kanaal gevonden, naar het Westen inloopende, dat hij met zijne fchepen was ingevaaren, en „na herhaalde reizen de getijen te hebben „waargenoomen, en na dat hij drie weeken agter „een getracht had de gesteldheid en den loop „van het kanaal te ontdekken, bevond hij dat „de vloed altijd uit het Oosten kwam, en dat hij „in eene groote rivier geraakt was”, welke hij den naam van *Wager-Rivier* gaf. (*)

De naauwkeurigheid, of liever de waarheid van

(*) Zie het uittrekfel uit zijn dag-verhaal door den Heer DOBBS uitgegeeven.

van dit bericht wierd door den Heer DOBBS ont-
kend, die beweerde dat deeze opening eene
Straat is, en niet eene zoet-water-rivier, en dat
MIDDLETON, als hij haar behoorlijk onder-
zocht hadde, eene opening door dezelve in den
Westerfchen Amerikaanschen Oceaan zoude ge-
vonden hebben. Het mislukken van deeze reis
diende dan slechts om onzen ijverigen voorstan-
der van de ontdekking nieuwe redenen te ver-
schaffen om het nog eens te beproeven, en hij
had het geluk, na dat hij de belooning van twin-
tig duizend ponden bij eene acte van het Parle-
ment had uitgeloofd gekregen, eene maatschap-
pij van heeren en kooplieden overtehaalen om
de schepen *de Dobbs* en *California* uitterusten,
welke schepen men hoopte dat in staat zouden
zijn zig eenen weg naar den Stillen Oceaan te vin-
den door de opening zelve, welke MIDDLE-
TONS reize had aangewezen, en welke hij dagt
dat verkeerdlijk was opgegeeven.

Deeze vernieuwing van hoop bragt niet anders
dan nieuwe te leur stelling voort; want het is
wel bekend dat de reis van *de Dobbs* en *de Cali-
fornia*, in plaats van hetgeen MIDDLETON ge-
zegd had te wederleggen, hetzelfde ten sterksten
bevestigde. De gewaande Straat wierd bevon-
den niets meer te zijn dan eene zoet-water-ri-
vier, en derzelve uiterste Westlijke bevaarbare
grenzen wierden nu door een naauwkeurig onder-
zoek

zoek bepaald. Dan, schoon *Wagers-Straat* aldus onze hoop had te leir gesteld, gelijk ook *Rankins-Kanaal*, dat nu bevonden wierd eene gesloten baai te zijn; en schoon andere bewijzen; op den ondersteelden loop der getijden in *Hudsons Baai* rustende, bleeken geheel zonder grond te zijn; is egter 's menschen verknogtheid aan een eens opgevat gevoelen zoo sterk; dat veele, zelfs na den slegten uitslag van de reis van *de Dobbs* en *de California*, nog meenden dat eene doorvaart door de eene of andere plaats in die baai mogelijk ware, en in het bijzonder volgde nu *Chesterfields* (voorheen *Bowdens*) kanaal, tusschen 63° en 64° Breedte liggende; *Wagers-Straat* op in sterke hoop in te boezemen aan degeenen, die door voorige mislukkingen nog niet overtuigd waren. De Heer ELLIS, die aan boord van *de Dobbs* was en de historie van de reis geschreven heeft, wijst deeze aan als eene van de plaatsen, daar de doorvaart kan gezocht worden *op zeer goede gronden en met zeer goeden uitslag.* (*) Hij spreekt ook van *Stuit-Baai*, die omtrent op 67° Breedte ligt; maar van deeze spreekt hij met minder vertrouwen, slechts zeggende dat men, de zaak aldaar verzoekende, *waarschijnlijk*

(*) ELLIS Reize naar de *Baai van Hudson*, Ned. Vert. bladz. 439.

lijk nader bij de ontdekking zal koomen. (*) Hij had goede reden om zijne woorden dus voorzigtig interigten; want de Commissie, die deeze reis ontworpen had, de ondoenlijkheid van eenen doortogt door de *Stuit-Baai* (*Repulse bay*) aanneemende, had gewelgerd den schepen toetestaan dezelve in te zeilen, als omtrent die plaats overtuigd zijnde. (†)

Stuit-Baai dan ter zijde zettende, binnen welke wij geene reden hebben om te gelooven dat 'er een inlopend kanaal zij, bleef 'er geen gedeelte van *Hudsons-Baai* te onderzoeken dan *Chesterfelds-Kanaal*, en een klein gedeelte van de kust tuschen 62° Breedte en hetgeen men de zuid-punt van het groot land noemt, dat *de Dobbs* en *de California* niet onderzocht hadden.

Maar deeze laatste glimpering van hoop is nu ook verdwenen. De Heer *DOBBS* had openlijk geschreeuwd over de onwilligheid van de maatschappij van de *Hudsons-Baai* om iets toetebrengegen tot de ontdekking van een Noord-Wester doortogt, en het algemeen scheen te denken dat

(*) *ibid.* bladz. 432.

(†) Verslag van de reis door den Schrijver van de *California* Vol. II, pag. 273. De Heer *DOBBS* zegt zelf dat hij dacht dat de doorvaart onbevaarbaar, of ten minsten zeer moeilijk zoude zijn, zoo 'er een ware verder noordwaarts den 67. Verslag van *Hudsons-Baai* pag. 99.

de beschuldiging gegrond ware; doch men moet haar het recht doen van te bekennen dat zij in het jaar 1720 de Heeren KNIGHT en BARLOW met eene sloep op deeze ontdekking uitgezonden had; maar van dit ongelukkig volk heeft men nimmer iets vernoomen. De Heer SCROGGS, die in het jaar 1722 in zee stak om naar hetzelfde te gaan zoeken, bragt niets mede dan bewijzen van hunne schipbreuk, maar geene nieuwe berichten omtrent eenen doortogt, naar welken hij ook uitzien moest. Zij zond ook in het jaar 1737, een vaartuig en eene sloep uit, om deeze ontdekking te beproeven, maar te vergeefs. Zoo men Kapitein MIDDLETON en de bevelhebbers van *de Dobbs* en *de California* tegengewerkt heeft, moet men egter bekennen dat de Gouverneur en de Commissie van de Maatschappij van de *Hudsons-Baai* zedert dien tijd de bekrompen vooroordeelen van hunne voorgangers wel vergoed hebben, en wij hebben het in onze macht ons op seiten te beroepen, die overvloedig getuigen dat alles door hen gedaan is dat het algemeen konde verlangen om het zoeken naar eenen Noord-Wester doortogt tot volledigheid te brengen.

In het jaar 1761 vertrok Kapitein CHRISTOPHER van het fort *Churchill* met de sloep *Churchill*, en zijne reis was niet geheel vrugtloos; want hij zeilde *Chesterfield-Kanaal* op, door
welk

welk men, volgens het bericht van den Heer ELLIS, zoo algemeen verwacht had eenen doortogt te zullen vinden; maar toen het water brak wierd, waaruit bleek dat hij niet in eene straat, maar in eene rivier was, keerde hij terug.

Om egter geene gelegenheid tot verschil van gevoelens over te laten, kreeg hij last om de reis in den volgenden zomer te hervatten, met dezelfde sloep, en men benoemde den Heer NORTON om hem met een kotter te vergezellen. De Gouverneur en de Commissie van de Maatschappij hebben de goedheid gehad ons de journaalen van Kapitein CHRISTOPHER en van den Heer NORTON, en Kapitein CHRISTOPHERS kaart van het kanaal mederedeelen. Uit deeze echte stukken blijkt dat het onderzoek van *Chesterfields-Kanaal* nu volledig was. Men had bevonden dat het eindigde in een zoet-water-meir, op den afstand van omtrent honderd zeventig Engelsche mijlen van de zee. Dit meir bevond men omtrent een en twintig zee-mijlen lang, van vijf tot tien breed, en aan alle zijden gesloten te zijn, uitgezonderd in het Westen, daar een klein riviertjen was; om dit riviertjen nategaan, landden de Heer NORTON en het volk van den kotter en trokken het land in, wanneer zij zagen dat het weldra eindigde aan drie water-vallen, de een boven den anderen, boven welke geen water genoeg was voor

eene kleine sloep, en vijf of zes Engelsche mijlen hooger op, aan hoogten, meest droog van den eene oever tot den anderen.

Dus eindigt *Chesterfields-Kanaal* en met een alle de verwagtingen van den Heer ELIS van eenen doortogt door hetzelfde in den Wester Oceaen. De andere deelen van de kust van de Breedte van 62° tot de Zuid-punt van het groot land, binnen welke ruimte men ook hoop had eenen doortogt te zullen vinden, zijn, in de laatste jaaren, naauwkeurig onderzocht. Hier ligt *Pistol-Baai*, van welke de schrijver, die in dit land de laatste over de waarschijnlijkheid van eenen Noord-Wester doortogt geschreven heeft, spreekt als het eenigst gedeelte dat in de *Hudsons-Baai* nog overschiet, daar deeze westlijke gemeenschap zoude kunnen bestaan. Maar deeze is ook onderzocht; en wij kunnen, op het gezag van Kapitein CHRISTOPHER, den lezer verzeekeren dat 'er geen inlopend kanaal van enig belang is op dat geheel gedeelte van de kust. Ja, hij is in eene open sloep omt den bodem van de bogt, die *Pistol-Baai* genoemd wordt, gevaaren, en vond, in plaats van eenen doortogt naar de wester-zee, dat zij niet meer dan drie of vier Engelsche mijlen het land in loopt.

Behalven deeze reizen ter zee, welke ons overtuigen dat men niet naar eenen doortogt moet zoeken ten Zuiden van 67° Breedte, zijn wij de

Waat.

Maatschappij van *Hudsons-Baai* eene reize te land verschuldigd; die veel licht over deeze zaak verspreid heeft, door onwederspreeklijk aantetoonen; hoe veel meer Noordwaarts de schepen, ten minsten in een gedeelte van hunne reis, huthche koers moeten houden; vooft zij van den eenen kant van Amerika naar den anderen kunnen stevenen. De Noordsche Indiaanen, die naar de forsen van de maatschappij af koomen, om te handelen, hadden ons volk gesproken van eene rivier; die, naar het koper, dat bij dezelve gevonden wordt, den naam van *Koper-mijn-rivier* ontvangen had. Wij leezen veel van deeze rivier in de werken van den Heer DOBBS, en hij beschouwt de berichten der Indiaanen van dezelve als gunstig voor zijn stelzel. De Maatschappij, begeerig zijnde de zaak naauwkeurig te onderzoeken, gaf haaren Gouverneur van *Prins van Wales Fort* bevel eenen geschikten perfoon onder geleide van enige vertrouwde Noordsche Indiaanen aftezenden, die de reis naar deeze befaamde rivier te land moest aanvaarden; haaren loop naauwkeurig opneemen, en haar naar de zee, waarin zij zig werpt, moest volgen. Tot deezen dienst wierd de Heer HEARNE benoemd; een jongman in haaren dienst, die, als zee-officier gediend hebbende; bekwaam was de nodige waarneemingen te doen, om de Lengte en Breedte te bepalen en tekeningen te maaken

van de landen, door welke hij zoude reizen en van de rivier, welke hij moest onderzoeken.

In gevolge van deezen last, vertrok hij van het Fort de *Prins van Wales*, aan de *Churchill-Rivier*, op 58° 50' Breedte, op den zevenden December 1770, en hij heeft een getrouw dagregister van zijne reis gehouden, (*) waarin hij een eenvoudig konstloos tafereel schetst van de wilde wijze van leeven, de karige middelen van bestaan, en den zonderlingen armoedigen staat van de verschillende stammen, die, zonder vaste woonplaatsen te hebben, hun ellendig leven doorbrengen met door de akelige woestenijen en over de bevrozen meiren van de groote streek lands, over welke de Heer HEARNE reisde, en welke men kan zeggen dat hij bij de aardrijkskunde van den aardbol gevoegd heeft, te zwerven. Zijne algemeene koers was Noord-Westwaarts. In de maand Juny 1771 op eene plaats zijnde, *Congecatcha wha Chaga* genoemd, deed hij, om zijne eigen woorden te gebruiken, „ twee goede waarnemingen, door middag hoogten en dubbele „ hoogten, welke gemiddelde uitkomst doet zien „ dat deeze plaats op 68° 46' Noorder Breedte ligt, „ en,

(*) Dit dagverhaal is zedert in het licht verschenen, en in 1798, in het Nederduitsch vertaald, in den Hage bij Leeuwestein uitgegeven.

VERTAALER.

„ en , naar rekening , op 42° 2' Wester Lengte van „ *Churchill-Rivier*. ” Den dertienden July , *Congcatchawha Chaga* verlaaten hebbende , en wederom westwaarts van het Noorden voorttreizende , bereikte hij de *Koper-mijn-rivier* en was niet weinig verwonderd te vinden dat zij zoo zeer verschilde van de beschrijvingen , welke 'er door de inboorlingen aan het fort van gegeven waren ; want , in plaats van bevaarbaar te zijn voor een schip , is zij , alhier , ter naauwer nood bevaarbaar voor eene Indiaansche kano ; daar waren op eene plaats drie water-vallen te gelijk in het gezigt , en zij was met banken en klippen opgestopt.

Hier begon de Heer HEARNE de rivier op te neemen ; hij vervolgde dit werk tot hij aan derzelve mond kwam , bij welken zijne Noordsche Indiaanen een en twintig Esquimaux , die zij in hunne tenten verraschten , dood sloegen . Wij zullen het verflag van den Heer HEARNE van zijne aankomst aan de zee in zijne eigen woorden geeven . „ Na dat de Indiaanen de tenten van „ de Esquimaux van al het koper enz. geplon- „ derd hadden , waren zij weder gereed om mij „ te helpen om een eind aan mijn onderzoek te „ maaken ; ik had toen de zee in het gezigt van „ het N. W. ten W. tot het N. O. op omrent „ agt Engelsche mijlen afstands . Het was om- „ trent vijf uren in den morgen van den zeven- „ tienden , toen ik weder voortgong de rivier op-

„ teneemē tot derzelve mond, en ik vond het,
„ in alle opzigten zeer onwaarschijnlijk dat zij
„ bevaarbaar ware en geene mogelijkheid om haat
„ bevaarbaar te maaken, zijnde vol van banken
„ en water-vallen, en aan den mond, onlastede
„ zig de rivier in zee over eene drooge vlakke
„ van het strand; want het getij was toen af, en
„ schein, naar de randen van het ijs te oordee-
„ len, omtrent twaalf of veertien voeten op te
„ vloeijen, waardoor het slechts een weinig bin-
„ nen den mond der rivier zal koomen. Het wa-
„ ter in de rivier had dan ook geene de minste
„ ziltige smaak. Ik ben egter zeker dat het
„ de zee, of een gedeelte van dezelve was, door
„ de menigte van walvisch-been en zee-honden-
„ vellen, welke de Esquimaux in hunne tenten
„ hadden, gelijk ook door de menigte zee-hon-
„ den, welke ik op het ijs zag. De zee was,
„ aan den mond der rivier, vol van eilanden en
„ banken, zoo verre ik door eenen zak-tele-
„ koop zien konde; het ijs was nog niet los ge-
„ brooken, maar was slechts tot drie vierde van
„ eene Engelsche mijl van het strand en een wei-
„ nig om de eilanden en banken weggedooid.

„ Toen ik dit onderzoek geëindigd had, was
„ het omtrent een uur in den morgen van den
„ agttienden; maar op deeze hooge breedten is
„ de zon, in deezen tijd van het jaar, altoos vrij
„ hoog boven den horizont. Toen kwam 'er
„ eene

„ een dikke stof-regen, verzeld van eene zwarte
 „ mist, en alzoo het mij toefcheen dat de rivier
 „ en de zee, in alle opzigten, waarschijnlijk on-
 „ nut voor de fcheepvaart waren, dagt mij dat
 „ het der moeite niet waardig was naar goad we-
 „ der te wagten om de breedte door eene waag-
 „ neemng naauwkeurig te bepaalen. Doch,
 „ vermits ik buitengemeen oplettend was ge-
 „ weest op de koerfen en afflanden, welke ik
 „ van *Conge catcha wha chaga* gereisd was,
 „ op welke plaats ik twee goede waarneemingen
 „ gedaan had, kan men op de breedte vertrou-
 „ wen, die ten hoogften twintig Engelfche mij-
 „ len zal faalen.

Uit de kaart, welke de Heer HEARNE heeft
 opgemaakt van het land, door welk hij op deezen
 zonderlingen togt reiide, welke het ons vergund
 is geworden in onze algemeene kaart intelafchen,
 blijkt dat de mond van de *Koper-mijn-rivier* op
 72° Breedte en meer dan 25° Lengte ten Wes-
 ten van het fort, van waar hij vertrok, gele-
 gen is. (*)

De

(*) De terugreis van den Heer HEARNE van de
Koper-mijn-rivier naar het *Prins van Wales fort* duurde
 tot den dertigften Juny 1779. Hij had van zijn eerfte ver-
 trek tot zijne terugkomst omtrent een jaar en zeven maas-
 den doorgebracht. De onvergelyklijke ongemakken, die hij
 leed, en de wezenlijke dienst, dien hij bewees, zijn door

***** 4

zij-

De gevolgtrekkingen, die uit deeze uitgestrekte ontdekking kunnen afgeleid worden, zijn klaarblijkelijk. Wij zien nu dat het vast land van Noord - Amerika zig van *Hudsons - Baai* zoo verre Noord - Westwaarts uitstrekt, dat de Heer HEARNE bijna dertienhonderd Engelsche mijlen gereisd had, eer hij aan de zee kwam. Zijn grootste Westlijke afstand van de kust van *Hudsons - Baai* was omtrent zeshonderd Engelsche mijlen, (*) en dat zijne Indiaansche gidfen wel bewiast waren dat 'er nog eene groote streek lands verder op in die streek ligt, is zeeker uit veele omstandigheden in zijn dagverhaal, van welke ik eene, die, behalven dat zij dit bevestigt, een zeer treffend tafereel van de wilde levenswijze deezer Indiaanen oplevert, alhier zal inlaschen.

„ Op den elfden January 1772 zagen enige van
 „ mijne Indiaanen, terwijl zij op de jagt waren,
 „ het spoor van eenen vreemden sneeuw - schoen;
 „ zij volgde het zeer verre en kwamen aan een
 „ huc

zijne meesters behoorlijk beloond geworden, en hij is thans Gouverneur van het *Prins van Wales fort*, daar hij in het jaar 1782 wierd gevangen genoomen en werwaarts hij in 1784. wederkeerde.

(*) De Maatschappij van de *Hudsons - Baai* heeft een handel comptoir, *Hudsons - Huis* genoemd, omtrent vijf - honderd Engelsche mijlen het land in, op 53° 0' 32" Breedte en op 106° 27' 30" Lengte.

„ hutjen, waarin zij een jong vrouwsperfoon al-
„ leen vonden zitten. Zij bragten haar naar de
„ tenten, en, haar ondervragende, bevonden
„ wij dat zij van de Westersche *konds-ribbige*
„ Indiaanen was, en dat zij door de *Arathapes-*
„ *cow* Indiaanen was gevangen genoomen, in
„ den zomer van het jaar 1770, dat zij, toen de
„ Indiaanen, die haar gevangen hadden, in den
„ zomer van het jaar 1771 hieromtrent waren,
„ van hun was weggelopen, met voorneemen
„ van naar haar eigen land terug te keeren; doch
„ naardien het *zoo verre af* lag, en zij na haare
„ gevangennameing den gantschen weg in kanos
„ had afgelegd langs slingerende rivieren en
„ over meiren, was zij den weg vergeeten en
„ had zig altoos in dat hutjen opgehouden ze-
„ dert het begin van den herfst. Uit haar bericht
„ van de maanen, die er verlopen waren zedert
„ haare ontvlugting, schijnt het in het midden van
„ July laatsleden geweest te zijn, toen zij de
„ *Arathapescow* Indiaanen verliet, en zedert had
„ zij geen menschlijk schepzel gezien. Zij had
„ zig zeer wel onderhoud geweeten te verschaf-
„ fen door het vangen van konijnen, patrijzen
„ en eekhoornen in strikken, die zij zettede, en
„ was thans gezond en wel in het vleesch, en,
„ naar mijn oordeel, zulk eene fraaie vrouw
„ voor eene echte Indiaansche, als ik ergens in

„ Noord-Amerika gezien heb. Zij had niets om
„ haare strikken van te maaken dan de zenuwen
„ van de pooten der konijnen, die zij daartoe
„ vlegtede, en zij had zig een net en warm win-
„ ter-kleed van konijnen-vellen gemaakt. De
„ voorraad van gereedschap, dien zij bij haare
„ vlugt met zig nam, bestond in een stuk van
„ eenen ijzeren hoepel van omtrent vijf duimen
„ lengte, dat tot een mes moest dienen, een
„ steenen vuur-slag en vuur-steenen, met wat
„ zwam enz. en omtrent anderhalven duim van de
„ punt van eene pijl van ijzer, waarvan zij eenen
„ priem maakte. Zij was niet lang aan de tenten
„ geweest, of een tiental mannen vogten, wie
„ haar tot vrouw zoude hebben. Zij zeide dat
„ de *Arathapescow* Indiaanen, toen zij haar ge-
„ vangen namen, in den nacht onverhoeds op
„ de tenten aanvielen, terwijl de inwooners alle
„ in slaap waren, en niemand in het leven lieten
„ dan haar en drie andere jonge vrouwen. Haare
„ vader, moeder en mannen waren in dezelfde
„ tent met haar geweest, en waren alle gedood.
„ Haar kind, omtrent vijf maanden oud, had zij
„ medegenoomen, in een' bundel klederen ge-
„ wonden, zonder dat men zulks in dien nacht
„ bemerkte had. Doch toen zij niet verre daar
„ van daan aan de plaats gekoomen waren daar de
„ *Arathapescows* hunne wijven gelaaten hadden,
„ wan-

„ wanneer de dageraad begon aantebreeken,
„ doorzogten zij terstond haaren bundel, voor
„ den het kind, namen het haar af, en dood-
„ den het onmiddellijk. Het verhaal van dat af-
„ schuwelijk toneel verwekte onder mijne wil-
„ den alleen gelach. *Haar land is zoo verre*
„ *Westwaarts*, dat zij zegt nooit ijzer of enig
„ metaal gezien te hebben voor zij gevangen ge-
„ noomen wierd; die van haaren stam maaken
„ hunne bijlen en beitels van herten hoornen en
„ hunne mesfen van steen en been; hunne pijlen
„ zijn gepunt met eene soort van lei, been en
„ herten hoorns, en hun gereedschap om hun
„ hout-werk te maaken, bestaat uit niet anders
„ dan bevers-tanden. Zij hebben menigmaalen
„ gehoord van nuttige stoffen, met welke de na-
„ tieën ten Oosten van hun door de Engelschen
„ voorzien worden; doch, in plaats van nader
„ bij te koomen om bij de hand te zijn om ijzer-
„ werk en andere dingen te kooopen, zijn zij ge-
„ noodzaakt nog verder agter uit te wijken, om
„ de *Arathapescow* Indiaanen te vermijden, die
„ zoo wel in den winter als in den zomer, eene
„ verbaazende slagting onder hen maaken.”

Hetgeen hier gezegd is over de ontdekkingen
door de Maatschappij van de *Hudsons-Baai* ge-
daan, was, schoon naderhand eerst gemeen ge-
maakt, den voorzitter van den Raad der Admira-

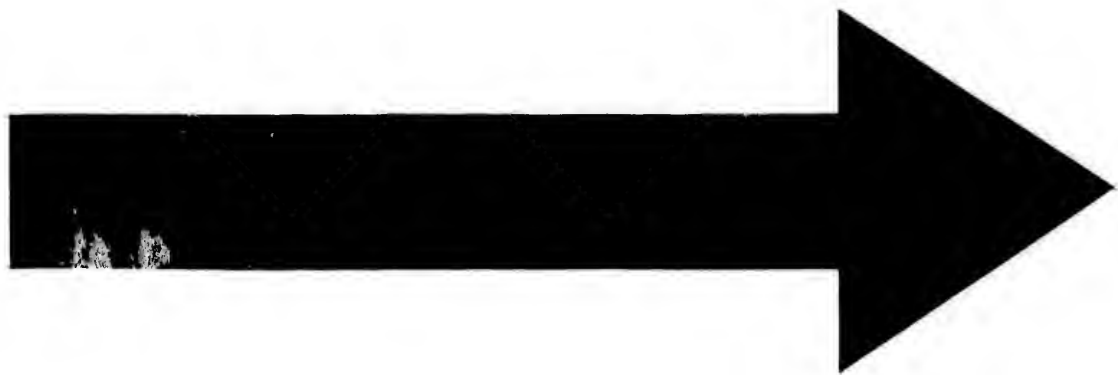
liteit wel bekend toen deeze reis ondernoomen wierd, en het naauw verband van deeze ontdekkingen met het ontwerp van de reis regelde de instructieën, welke aan Kapitein COOK medegegeven wierden.

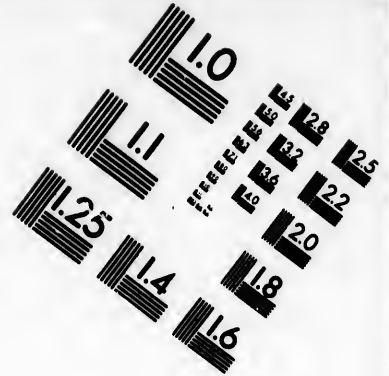
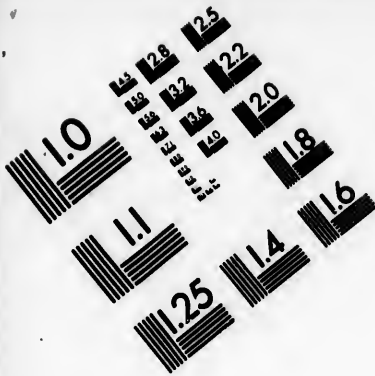
Kunnen wij ons nu niet beroepen op elken opregten en kundigen onderzoeker, of dat gedeelte van de Instructie, waarbij den Kapitein bevoolen wierd geenen tijd te verspillen met rivieren of inloopende kanaalen te onderzoeken, of met iets anders, tot hij op 65° Breedte zoude gekoomen zijn, niet oordeelkundig ware opgesteld; daar 'er zulke ontwijfelbaare bewijzen voor handen waren dat 'er geen doortogt bestond zoo verre zuidwaarts als de *Hudsons-Baai*, en dat, zoo 'er een doortogt ware, ten minsten een gedeelte van denzelfen door de schepen moest doorgevaaren worden zoo verre noordwaarts als 72° , daar de Heer HEARNE aan de zee gekoomen was?

Wij kunnen, tot verdediging van dit artikel der Instructie, 'er nog bijvoegen dat, daar de Asiatifche ontdekkingen van BEERING in het jaar 1728 dat vast land hadden gevolgd tot de breedte van 67° , men moest wenschen dat Kapitein COOK die breedte mogt naderen, opdat hij in staat mogt zijn meer echt naricht mede te brengen dan de waereld tot hertoe bekoomen had, omtrent de betrekkelijke ligging en nabijheid van
de

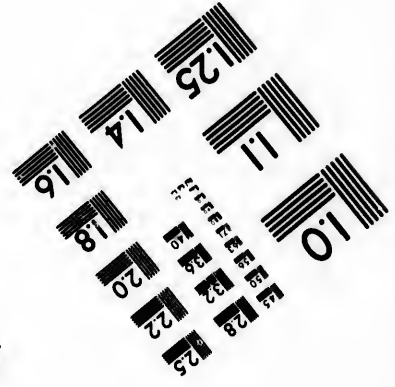
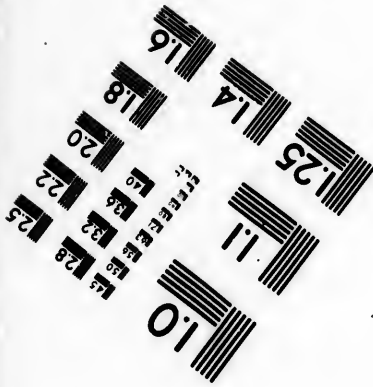
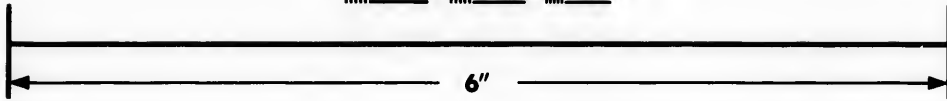
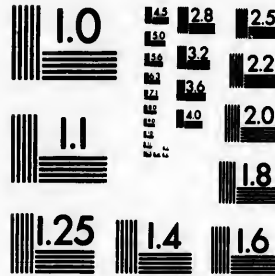
de twee waerelddeelen, dat volstrekt nodig was te weeten, voor de uitvoerbaarheid van in eene noordlijke koers tusfchen den Stillen en Atlantifchen Oceaan door te zeilen, kon beflist worden.

Dat zoeken egter, op eene laager breedte, hetwelk zij, die aan de gewaande ontdekkingen van DE FONTE nog geloof geeven (zoo er thans nog zulke zijn) gewenscht hadden aan den Heer COOK opgedragen te zien, is (zoo men van hunne ligtgeloovigheid kan geneezen) in-dedaad genoegzaam gefchied. De Spanjaarden, door onze reizen uit hunne slaaperigheid opgewekt, en eene vonk van onderneemzugt gevat hebbende uit onze herhaalde bezoeken in den Stillen Oceaan, zijn ons meer dan eens gevolgd in onze koers van ontdekkingen binnen den Zuider keerkring, en hebben ook fchepen uitgerust om het vast land van Amerika ten Noorden van *California* opteneemen. Het is te bejammeren dat 'er redenen zijn, die belet hebben dat de verrigtingen op deeze Spaanfche togten volledig zijn openbaar gemaakt met denzelfden edelmoedigen geest van mededeeling, welke andere natieën hebben aangenoomen. Maar gelukkiglijk is deeze overdreven omzigtigheid van het Spaanfche hof ten minften in eenen togt te leur gefield door de gemeenmaaking van een echt journaal van hun-

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

0
E 128
E 125
E 122
E 120
E 118

11
01

hunner laatste ontdekking reis op de kust van Amerika, in het jaar 1778, dat de waereld aan den Heer DAINES BARRINGTON verschuldigd is. Dat werk, dat enig naricht van wezenlijke waarde voor de aardrijkskunde bevat; en waarnaar men daarom in het volgend dagverhaal ook meer dan eens verwezen heeft, is bijzonderlijk in dit opzigt van waardij, dat enige gedeelten van de kust, welke Kapitein COOK, in zijne koers noordwaarts, door ongunstige winden belet wierd te naderen; doot de Spaansche schepen, die hem voorgedaan zijn; gezien en onderzocht zijn geworden; en zoo 'er lezers zijn, die het de reis van Kapitein COOK als eene onvolmaaktheid willen toerekenen, dat hij geene gelegenheid had om de kust van Amerika op de Breedte, aan de ontdekkingen van Admiraal FONTE toegeschreven, te onderzoeken, mogen wij hun het volgende uit het dagverhaal van deeze Spaansche schepen wel ter leezing aanbeveelen. „ Nu treden wij de Straat van Admiraal FONTE te vinden, schoon wij den Archipel van *St. Lazarus*, door welken men zegt dat hij gezeild is, nog niet gevonden hadden. Met dit oogmerk doorzochten wij alle baaten en inhammen van de kust en zeilden alle de kaapen om; des nachts eenen bijlegget maakende, om deeze opening niet te missen. Na alle deeze moeite „ ges

„ gehoomen te hebben onder begunstiging van
 „ eenen Noord Westen wind, kunnen wij zeg-
 „ gen dat 'er zoo eene straat niet te vinden
 „ is." (*)

In dit dagverhaal beroemen zig de Spanjaarden
 dat zij „ tot eene Breedte van 38° gestevend zijn,
 „ verder dan alle andere zee-vaarders in staat ge-
 „ weest zijn in deeze zee te koomen." (†) Zon-
 der de verdiensten van hunne verrigtingen te ver-
 minderen, zal men ons wel toestaan te zeggen
 dat zij indedaad van zeer weinig gewigt zullen schijn-
 en in vergelijking van hetgeen Kapitein COOK
 verrigt heeft, op den togt, die in de volgende
 boekdeelen vervat is. Behalven het opneemen
 van het land in den Zuider Indischen Oceaen, van
 hetwelk KERGUELEN, op twee togten, nog
 maar eene zeer onvolkoomen kennis had kunnen
 opdoen, behalven de aardrijkskunde van de
Vrienden-Eilanden met veele aanmerkelijke bij-
 voegzelen te vermeerderen, en behalven het ont-
 dekk

(*) Dagverhaal van eene reize in 1775 gedaan door
 Don FRANCISCO ANTONIO MAURELLE in BAR-
 RINGTONS *Miscellanies*, pag. 508.

(†) *ibid* 507. Wij verneemen uit MAURELLES
 dagverhaal dat 'er enigen tijd te vooren nog eene andere
 reis op de kust van Amerika gedaan is; maar men is op
 dezelve niet verder gekoomen dan tot 35° Breedte.

dekken van de fraaie groep, nu *Sandwich-Eilanden* genaamd, in het Noorder gedeelte van den Stillen Oceaan, van welke geene de flauwste schaduw in enige voorgaande reis kan gevonden worden, behalven deeze afzonderlijke ontdekkingen, zal de leezet van het volgend werk bevinden dat onze Engelsche zee-vaater in eenen enkelen zomer een veel grooter gedeelte van de Noord-West kust van Amerika ontdekt heeft dan de Spanjaards, schoon in de nabuurschap gezeten zijnde, met alle hunne poogingen, zedert meer dan tweehonderd jaaren in staat geweest zijn te doen; dat hij buiten allen twijfel gesteld heeft dat **BEERING** en **TSCHERIKOFF** in het jaar 1741 waarlijk het vast land van Amerika gezien hebben, en dat hij ook de verlenging van dat vast land naar het westen, over *Kamschatka* heeft gevonden, aan welke bespiegelende schrijvers, aan begunstigde stelzels gehecht, zoo weinig geloof hadden willen slaan, (*) en die, schoon door **MULLER** aangenoomen, zedert hij geschreven heeft, beschouwd wierd als door laater ontdek-

kin-

(*) Doctör **CAMPBELL** van **BEERING'S** reis in het jaar 1741. spreekende, zegt: „Niets kan baarblijklijker zijn dan deeze waarheid dat zijne ontdekking onderstelling niet wettigt dat het land, hetwelk hij aandeed, een groot vast land was, dat een gedeelte van Noord-Amerika uitmaakt.“

kingen der Rusfen onwaar bevonden; (*) dat hij, behalven dat hij de waare ligging van de Westlijke kusten van Amerika met enige kleine rufchenwijdten van 44° Breedte tot voorbij 70° heeft bepaald, ook de ligging van het Noord-Oostlijk eind van Asia bepaald heeft, door BERRINGS ontdekkingen; in het jaar 1728 gedaan, te bevestigen en 'er veele van zijne eigene bijtevoegen; dat hij ons meer echte berichten gegeven heeft betreffende de eilanden, rufchen de twee vaste landen liggende, dan de kamfchatkafche handelaars, van toen BERING hen eerst leerde deeze zee te bevaaren, in staat zijn geweest te verschaffen; (†) dat hij, door de betreklijke ligging

(*) Zie COXES *Ontdekkingen der Rusfen* pag. 26, 27 Eng. Uitg. De verdichtzelen van bespiegelende aardrijkskundigen in het Zuider halfmond waren vaste landen, van die in het Noorder halfmond waren het zeeën. Men mag dan wel aanmerken dat, zoo Kapitein COOK, op zijne eerste togten, gewaande Zuid-landers vernietigde, hij deeze schade vergoed heeft op zijnen derden togt, door gewaande Noordsche zeeën te vernietigen en de wijde ruimte, welke men haar gaf, te vullen met de vaste stof van zijne nieuwe ontdekte Amerikaansche landen, verder West- en Noordwaarts dan men het tot hier toe gezien had.

(†) De Rusfen schijnen in dingen van deezen aard veel aan Engeland verschuldigd te zijn. Het is zonderling genoeg dat een van onze landgenooten (Doct. CAMPBELL, zie zijne uitgave van HARRIS *Reizen* Vol. II, pag. 1021) veele gewigtige bijzonderheden van BERRINGS eerste

ging van Asia en Amerika te bepalen, en de
 Straat van de Straat, die dezelve van een scheidt,
 te ontdekken, een helder licht over dit gewigtig
 gedeelte van de aardrijkskunde des aardbols ver-
 spreid heeft, en het moeilijk raadzel over het
 bevolken van Amerika doot volks-benden, ont-
 bloot van de middelen om lange zee-reizen te
 ondernemen, heeft opgelost, en laatstlijk dat,
 schoon het voornaamst doeltwit van de reis mis-
 takt is, de waereld zeer veel voordeel zal ont-
 vangen zelfs uit deeze mislukking, althoo zij ons
 gebragt heeft tot de kennis van het bestaan der
 beletzelen, welke toekomstende zee-vaarders kun-
 nen verwagten, als zij ondernemen willen door

Bee-

reis bewaard heeft, van welke MULLER zelf, de historie-
 schrijver van de vroegere ontdekkingen, geen gewag
 maakt, dat het een ander landgenoot van ons is, (de
 Heer COXE) die de eerste een volkloend verslag van bun-
 de laatste ontdekkingen in het licht gaf, en dat de schepen
 van den Koning van Groot-Brittanie in het jaar 1778 den
 aardbol overgevaaren zijn om het Russisch Rijk het bezit
 te verzeekeren van bijna dertig graaden, of meer dan zes-
 hondert Engelsche mijlen vast land, welke de Heer CO-
 XE, in zijnen ijver over de uitvoerbaarheid van eenen
 Noord-Ooster doortogt, van de lengte van Asia naar het
 Oosten wilde affnoeijen. Zie zijne *Memoires Geographi-
 ques enz. Lausanne 1765*, die egter veele wezentijke onder-
 zigingen bevatten, welke grootendeels zijn bevestigd ge-
 worden door de ontdekkingen van Kapitein COOK van het
 land van Amerika.

Beerings-Straat naar de Oost-Indiëën te varen.

Het uitvoerig verflag, dat wij van de voorige reizen gedaan hebben, en de schets, die wij van de verzigtingen op de laatste, die in de volgende deelen omstandig zullen verhaald worden, gegeven hebben, zullen, hoopen wij, niet beschouwd worden als een langdraadig en nutloos werk. Het zal dienen om een juist denkbeeld te geeven van het geheel plan van ontdekking, op Zijner Majesteit bevel ter uitvoer gebragt. En wij, het blijkt dat 'er veel bedoeld wierd en veel is verrigt, in de onbekende deelen van den aardbol, in beiden de halfronden, is 'er ook niets meer nodig om degeenen, die denken, volkoomen te overtuigen dat 'er bij deeze onderzoekingen eens menigte van nuttige dingen moeten ter uitvoer gebragt zijn. Maar daar zijn ongetwijfeld andere, die, hunne eigen bekwaamheden wantrouwende, of te traag om die te werk te stellen, zig gaarne geholpen zien door zig te laten aanwijzen welke deeze nuttige dingen zijn. Tot den dienst van dezulke zullen wij de volgende bijzonderheden optellen. En zoo 'er zijn mogen, die de waerde van het ontwerp of de uitvoering van onze reizen miskennen, zal hergeen hun thans zal worden aangeboden, zoo het hen niet overtuigt, ten minsten den invloed van hunne ongunstige beslissing tegengaan.

1. Het kan met recht als een groot voordeel voor de waereld, uit onze doorzoekingen van den aardbol spruitende, beschouwd worden, dat zij verdichte theorieën, die maar al te zeer geschikt zijn om aanleiding tot onuitvoerlijke ondernemingen te geeven, wederlegd hebben.

Wie zal na Kapiten BROKS, aanhoudende en vrugtelooze doorkruisningen van alle deelen van het Zuder halfrond, in het vervolg, meer enigen acht slaan op de vernuftige droomerijen van CAMPBELL, DE BROSSE, en DE BUFFON, of hoop hebben gemeenschap te zullen krijgen met zulk een vast land als MAUPERTUIS vrugtbare verbeelding geschilderd heeft? Een vast land, ten minsten zoo groot in uitgebreidheid als alle de beschaafde landen in het bekende Noorder halfrond, daar ons nieuwe menschen, nieuwe dieren, nieuwe voortbrengzelen van allerlei aard zouden voorkoomen, en daar ontdekkingen zouden gedaan worden, die onuitputbaare schatten voor den koophandel zouden openen. (*)

Wij

(*) Zie MAUPERTUIS *Brief aan den Koning van Pruisen*. De schrijver van de Inleiding voor de Reize van BOUGAINVILLE naar de Malouines of Falklands Eiland berekent dat het zuid-land (omtrent welks bestaan hij egter bekend dat men meerder moet vertrouwen op de gissingen der wijsgeeren dan op de getuigenissen der reizigers) agt of tien millioenen vierkante mijlen bevat.

Wij kunnen nu gerust op ons neemen alle togten, op zulke redeneeringen van bespiegelende wijsgeeren gegrond, naar een waereld-deel, daar onze standvastige Engelsche zee-vaarer, in plaats van het beloofde betoverend land, niets vond dan dorre klippen, naauwlijks eene schuilplaats aan pinguins en zee-kalveren verleenende, niets dan akelige zeeën en ijs-bergen, de onmeetlijke ruimte, aan ingsbeelde aardfche paradijzen toegewezen, beslaande, en de eenigste schatten, die 'er te vinden zijn, om den arbeid en de gevaaren van een vrugtloos zoeken te beloonen en te vergoeden, afteraaden.

Zoo wij nu onze aandacht naar het Noorderhalf-rond wenden, zou dan de Heer DOBBS eenen enkelen mensch tot zijn gevoelen hebben kunnen overhaalen, of nog meer, zou het hem hebben kunnen gelukken twee verschillende togten te doen onderneemen, en aanmoediging van de regering te ontvangen met opzigt tot zijn geliefd ontwerp van eenen doortogt door de *Hudsons-Baai*, zoo Kapitein CHRISTOPHER alveens derzelver kusten hadde onderzocht, en zoo de Heer HEARNE het onmeetlijk vast land agter dezelve ware overgetrokken? Of 'er, na Kapitein COOKS en Kapitein CLERKES ontdekkingen aan de west zijde van Amerika en hun verslag van den staat van *Beerings-Straat* nog genoeg aanmoediging konne zijn om in het vervolg onderneemtu-

gen te doen om in eene Noordlijke koers tot den Sillen Ocean door te dringen, is eene vraag, welke beslissing het algemeen aan die werk zal verschuldigd zijn.

2. Doch onze reizen zullen de wereld voordeel doen niet alleen door toekomstende nutloze onderzoekingen te ontraaden, maar ook door de gevaren en ongemakken, die men voorheen in die zeeën ondervonden heeft, welke binnen de grenzen van den koophandel en de scheepvaart, zoo als zij thans zijn, liggen, te verminderen. Op hoe veele plaatsen zijn niet de mislagen van vorige zee-vaarers, in het bepalen van derzelve waare ligging, verbeterd geworden? Welke bijdragen heeft de kaart van de afwijking van de kompas-naald niet bekoomen? Hoe veele scheepvaarkundige waarneemingen zij 'er niet verzameld, en zijn 'er nu niet gereed om geraadpleegd te worden, om een schip langs klippige kusten, door onge stroomen, onder verleidende stroomen en door gevaarlijke banken te stuurden? Maar, boven al, hoe veele nieuwe baaien en havenen, en anker plaatsen zijn 'er nu niet voor de eerste reis te voorschijn gebragt, daar de schepen schuikplaats en het volk tamelijk goede ververfchingen kunnen vinden? Alle deeze optenoemen zou zoo veel zijn als een groot gedeelte van de dagverhaalen van onze scheeps-bevelhebbers overschrijven, welke arbeid hen dierbaar zal maaken aan alle zee-

zee-vaarders, welke de koophandel of de oorlog in hunne koersfen mogen voeren. Elke natie, die een schip naar zee zendt, zal in de weldaad deelen; maar Groot-Brittannie zelve, welke koophandel grenzenloos is, moet den voorrang neemen in volkoomen de vrugten te raspen van haare eigen ontdekkingen.

Kunnen wij nu niet, als een gevolg van alle deeze verschillende verbeteringen, door het verminderen van onze vrees voor het onderneemen van lange zee-reizen, redelijker wijze de aangename hoop voeden dat men, nog zelfs in onzen leeftijd, nieuwe takken van koophandel zal ontginnen en met goed gevolg drijven? Onze stoute onderneemers op de walvisch-vangst zijn reeds, zedert weinige jaaren, in den Zuider Atlantischen Oceaan doorgedrongen; en wie weet welke nieuwe bronnen van koophandel nog zullen geopend worden, zoo 'er het vooruitzicht van winst bij komt, om den geest van onderneeming levendig te houden? Zoo Groot-Brittannie te verre af ligt, dan sullen andere handel drijvende natieën zeskerlijk haar voordeel met onze ontdekkingen doen. Wij mogen weldra verwagten te sullen hooren dat de Russen, nu door ons geleerd waar het vast land van Amerika te vinden, hunne reizen uitgestrekt hebben van de *Vosfen-Eilanden* tot *Coaks-Rivier* en *Berins Willems Kanaal*. En zoo Spanje niet zelve in

verzoeking gebragt worde om uit zijne Noordlijkste Mexikaansche havenen te handelen, door de nieuwe goud-mijn, in de bont-werken van *Koning Georges Kanaal* ontdekt, die het in zijne schepen van *Manilla* als een zeer veel getrokken artikel van koophandel naar de Chineesche markt kan brengen, zal die markt waarschijnlijk door eenen regstreeksen handel op Amerika van Canton zelf, van die kostbaare artikelen voorzien worden, welke de inwoners van China tot nog toe alleen langs den langduurigen en kostbaaren omweg van *Kamschatka* en *Klachsata* ontvangen hebben.

Deeze en veele andere verbeteringen in den koophandel kan men met reden verwagten dat uit de ontdekkingen der Britten, zelfs nog in onzen tijd, zullen voortvloeien. Maar als wij naar toekomende eeuwen vooruit zien, en naar toekomende veranderingen in de historie des koophandels, door het herdenken aan deszelfs verschillende voorledene omwentelingen en verhuizingen, mogen wij ons vleien met het denkbeeld dat hij ten minsten eindelijk zal doordringen in de uitgestrektheid der landen, met welke onze togten eene gemeenschap geopend hebben, en daar zal overvloedige reden zijn om de aanmerking van Kapitein COOK met opzigt tot *Nieuw-Zeeland*, welke ook op andere door hem ontdekte landen mag toegepast worden, te onderschrij-

schrijven dat, „ schoon zij verre verwijderd zijn
 „ van de tegenswoordige handeldrijvende wa-
 „ reld, men geenzints kan zeggen welk gebruik
 „ toekomende eeuwen zullen maken van de
 „ ontdekkingen, die in de onze gedaan zijn.” (*)
 Uit dit oogpunt beschouwd moet zekerlijk de nut-
 tigheid van de laatste reizen erkend worden, en
 dan mogen wij wel zeggen dat de historie van
 hetgeen op dezelve verrigt is, die in de volgen-
 de deelen zal voleindigd worden, de billijkste
 aanspraak heeft om *utrima is de* (een bezit voor
 altoos) genoemd te worden, alzoó zij eenen schat
 van belangrijke narichten tot de laate nakoom-
 lingschap zal overbrengen.

4. Maar gesteld dat wij al te groote verwagting-
 en hebben opgegeeven van voordeelen in den
 handel, of binnen ons eigen bereik, of die trap-
 wijze in eenen toekomstigen tijd zullen ontwik-
 keld worden, als de vrugten van onze ontdekking
 reizen, dan mogen wij dezelve egter nog wel be-
 schouwen als eene loflijke pooging om den voor-
 raad van menschlijke kundigheden te vermeerde-
 ren, met opzigt tot een voorwerp, dat voorzee-
 ker niet kan misfen de aandacht van den verlich-
 ten mensch te verdienen. Onze vermogens te
 koste te leggen om door vernuftige uitvindingen
 de grootte en den afstand van de zon te leeren
 ken-

(*) IV Deel bladz. 136.

kennen; onze kennis van het stelsel, van hetwelk dat hemellicht het algemeen middenpunt is, uittebreiden door de omwentelingen van eene nieuwe planeet of de verschijning van eene nieuwe komeet nategaan; onze stoute naspeuringen door de onmeetlijke ruimte te voeren, daar voor het oog van den verbaasden waarnemer waerelden boven waerelden te voorfschijn koomen, zijn bezigheden, welke niemand dan hij, die buiten staat is om dezelve te bewerkstelligen, kan laaken, en in welke elk een, die in staat is om dezelve te vervolgen, vermaak moet scheppen, als eene waardige uitoefening van de vermogens van 's menschen geest. Doch terwijl wij onze naspeuringen rigten op verre afgelegen waerelden, terwijl wij, na allen onzen arbeid, ons moeten te vreden houden met enkel ontdekt te hebben dat zij bestaan, zou het waarlijk een vreemd verzuim zijn, en een allerberispenswaardig gebrek aan redelijke nieuwsgierigheid verraaden, zoo wij onze beste poogingen niet aanwendden om tot eene volkoomen kennis te geraaken van hetgeen onze eigen planeet bevat, van dien kleinen bol in het onmeetlijk heelal, waarop wij geplaatst zijn, en welks uiterste grenzen, ten minsten zoo verre zij bewoond zijn, wij door een daadlijk onderzoek kunnen kennen en beschrijven.

Deeze overweeging kooft zoo natuurlijk in
den

den geest op, dat elk, die maar de minste smaak in de eerste beginzelen van geleerdheid heeft, gaerne iets van den aardbol wil weten. Laaten wij dan zoo laag niet denken van de tijden, waarin wij leeven, dat wij het als mogelijk onderstellen dat men het edel ontwerp van ontdekking, zoo standvastig en zoo gelukkig vervolgd zedert de komst van Zijne Majesteit tot den troon, geen volkoomen recht zoude doen, een ontwerp dat niet missen kan in alle volgende eeuwen als een schitterend tijdperk in de historie van ons land beschouwd te worden en onze nationale glorie te vermeerderen, door Groot-Brittanlie te onderscheiden als den voorrang neemende in de moeilijkste onderneemingen tot algemeen voordeel van het menschlijk geslacht. Voor dat deeze reizen plaats greepen, was ten naasten bij de helft van de oppervlakte van den bol, dien wij bewoonen, in duisterheid en verwarring verborgen. Dat nu nog ontbreekt om onze aardrijkskunde volledig te maaken kan met recht de *minutiae* (of kleinigheden) van de weetenschap gemaamd worden.

4. Laaten wij nu onze gedachten wat verder laten gaan. Het is voor het belang der wetenschappen gelukkig dat aanwinningen in eenen tak gemeenlijk, ja onvermijdelijk, tot aanwinningen in andere takken, veelligt van nog grooter belang, leiden, en dat wij onze enkele
nieuws-

nieuwsgierigheid zelfs niet kunnen voldoen, zonder met belangrijke onderrigtingen beloond te worden. Deze waarneeming is toepaslijk op het onderwerp, dat wij behandelen. Reizen, waarin nieuwe Oceanen doorkruist, en waarin nieuwe landen bezogt zijn, kunnen naauwlijks immer volbragt worden zonder ons nieuwe voorwerpen van weetenschap voor het gezigt te brengen. Al moesten wij onze berichten van hetgeen ontdekt was, slechts van den matroos hebben, wiens kennis naauwlijks verder gaat dan de enge grenzen van zijn eigen beroep, en wiens onderzoekingen niet door wijsgeerig doorzigt bestuurd worden, zou het waarlijk wel ongelukkig zijn, zoo 'er niet iets ware opgemerkt, uit welk de geleerde kan leeren en waardoor 'er nuttige bijdraagen zouden koomen bij onzen ouden voorraad van kundigheden. En zoo dit over het algemeen het geval is, hoe veel meer moet 'er dan door deze reizen niet gewonnen zijn? Behalven de zee-officieren, die zoo wel in staat waren de kusten, die zij zouden naderen, opteneemen, als dezelve op hunne kaarten afteteken, wierden 'er nog konstenaars medegeeven, die door hunne tekeningen konden ophelderen hetgeen slechts onvolkoomen kon beschreven worden; wiskundigen, die eene uitgestrekte reeks van weetenschappelijke waarneemingen konden verzamelen, en personen, wel bedreven in de verschillende vakken

van

van de Natuurlijke Historie, die alles wat zij in het wijd veld van hunne naspeuringen nieuw en aanmerkenswaardig zouden vinden, zouden kunnen verzamelen of beschrijven. Doch terwijl de meeste reisgenooten van onze ontdekkers mildlijk beloond wierden, was 'er een, die meenende dat de grootste belooning, die hij ontvangen konde was gelegenheid te hebben om het groot goed, dat hij van zijne voorouderen geërfd had, te kunnen doen dienen tot de bevordering der wetenschap, zig van zelf aanbod, en zig aan de ongemakken en gevaaren van eenen togt rondom de waereld onderwerpente, Kapitein COOK in *de Onderneeming* verzelde. De geleerde waereld, en ik mag ook zeggen de ongeleerde, zal nooit de verplichtingen vergeeten, welke zij aan JOSEPH BANKS verschuldigd is.

Welke wezenlijke aanwinsten 'er door deeze milde zorg voor de wetenschappen gedaan zijn, kan niet beter uitgedrukt worden dan met de woorden van den Heer WALES, die eene van deeze reizen bijwoonde en veel toebragt tot het voordeel, dat uit dezelve getrokken is.

„ Die tak van natuurkunde, die de *zee-vaart-*
„ *kundige sterrekunde* zoude kunnen genoemd
„ worden, was ongetwijfeld nog in zijne kindsheid
„ toen deeze reizen eerst ondernoomen wierden.
„ En werktuigen en waarneemers, die deezen
„ naam verdienden, waren zeer zeldzaam, en
„ nog

„ nog zoo laat als in het jaar 1770, wierd het
 „ nodig geacht, in het Aanhangzel tot MAYERS
 „ tafelen, door het comptoir van de Lengte ult-
 „ gegeeven, felten optegeeven tegens de stelling
 „ van eenen zoo vermaarden sterrekundige als de
 „ Abt DE LA CAILLE, dat de hoogte van de
 „ zon op den middag, de gemakkelijkste en een-
 „ voudigste van alle waarneemingen, niet met
 „ zekerheid kon genoomen worden op minder
 „ dan vijf, zes, zeven of zelfs agt minuten
 „ na. (*) Doch zij, die zig de moeite willen
 „ gee-

(*) Zijne woorden zijn: *Si ceux qui promettent une
 si grande précision dans ces sortes de méthodes, avoient na-
 vigué quelque tems, ils auroient vu souvent, que dans
 l'observation la plus simple de toutes, qui est celle de la
 hauteur du soleil à midi, deux observateurs, munis de
 leurs quartiers de réflexion, bien rectifiés, différent entre
 eux, lorsqu'ils observent chacun à part, de 5', 6', 7' &
 8' Ephemer. 1755—1765. Introd. pag. 32.*

Ik moet egter den Heer DE LA CAILLE het recht doen
 van aante merken dat hij getracht heeft de handelwijze van
 door de maan de lengte te ontdekken, intevooeren en een
 ontwerp heeft voorgesteld om den afstand van de maan van
 de zon en vaste sterren te berekenen; door de onvolmaakt-
 heid van zijne werktuigen slaagde hij op verre na zoo wel
 niet als met die berekening mogelijk was. Het algemeen
 in gebruik brengen van dezelve was voor Doctör MARSKE-
 LYNE, onzen koninglijken sterrekundige, bewaard. Zie
 de voordeden voor de *Tafelen tot het verbeteren van de
 uitwerkingen van de Refractie en parallaxis*, door het
 Comptoir van de Lengte gemeen gemaakt onder opzigt van
 Doct.

„ geeven om de sterrekundige waarneemingen,
„ op COOKS laatste reis gedaan, natezien, zul-
„ len bevinden dat 'er weinige, zelfs onder de
„ onder-officieren waren, die niet in staat waren
„ om met genoegzame nauwkeurigheid den af-
„ stand der maan van de zon of eene ster, waar-
„ teneemen, schoon deeze voorzeeker de kiesch-
„ ste van alle waarneemingen is. Ik kan hier nog
„ bijvoegen dat de wijze van waarneemingen te
„ doen en te berekenen om de afwijking van de
„ kompas-naald te vinden beter bekend is aan,
„ en meer beoefend wordt door hen, die deeze
„ reizen hebben bijgewoond dan door de meeste
„ andere. Ook is 'er misschien geen, die den
„ rang van officier heeft en in dezelve betrokken
„ is geweest, die niet, welke ook zijne wezen-
„ lijke bekwaamheid ware, beschaamd zoude
„ zijn, zoo men dagt dat hij den tijd op zee niet
„ zoude weeten waarteneemen en te bereke-
„ nen, schoon 'er, nog kort voor deeze rei-
„ zen ondernoomen wierden, naauwlijks ooit
„ van zoo iets onder zee-lieden gehoord wierd,
„ en zelfs sterrekundigen van den eersten rang
„ aan de mogelijkheid twijfelden van het met
„ ge-

Doct. SHEPHERD, Hoogleeraar in de sterrekunde en
proefondervindlijke wijsbegeerte te Cambridge in het
jaar 1772.

„ingenoezame naauwkeurigheid te volbrengen. (*)”

(*) Bij deze aanmerkingen van den Heer WALLA moet ik nog voegen dat de vorderingen van onze zee-officieren in het doen van waarneemingen op zee voornamelijk moeten worden toegeschreven aan de groote zorg voor die gewigtige zaak, welke het comptoir van lengte heeft aangewend; het heeft milde belooningen gegeven aan wiskundigen voor het volledig maaken van de maan-tafelen en het gemakkelijk maaken van de berekeningen, en aan konstenaars voor het vervaerdigen van naauwkeuriger werktuigen om waarteneemen, en purwerken, die beter op zee konden gaan. Het blijkt dan dat de verrigtingen van het comptoir van de Lengte en de onrdekking-reizen hand aan hand gingen, en zij moesten ook vereenigd worden, wil men een duidlijk denkbeeld hebben van de uitgestrektheid van het ontwerp, dat zedert Zijner Majesteit komst tot den troon, tot verbetering van de sterrekunde en de zeevaart is ter uitvoer gebragt. Maar, behalven het Irrigen van het Comptoir van de Lengte op deszelfs tegenwoordigen voet, dat zulke gewigtige gevolgen gehad heeft, zal men altoos moeten erkennen dat zijne tegenwoordige Majesteit zijne koninglijke bescherming heeft uitgestrekt tot alle takken van de vrije konsten en nuttige wetenschappen. Het mild geschenk aan de koninglijke Maatschappij tot de kosten van het waarneemen van den overgang van venus over de zon, de instelling van de Akademie van Schilder- en Beeldhouw-konst, de pragtige vertrekken, voor de koninglijke en oudheidkundige Maatschappijen ingeruimd, en voor de koninglijke Akademie in het paleis van Sommeret, de ondersteuning van den tuin van vreemde gewassen te Kew, om welken te voorzien de

Heer

„ De plaatsfen, daar de tijd en hoogte der ge-
 „ tijen op deeze reizen zijn waargenoomen, zijn
 „ zeer veele in getal, en hieruit spruit een ge-
 „ wigtig artikel van nuttige kennis. In deeze
 „ waarneemingen booden zig enige zeer merk-
 „ waerdige, en zelfs onverwagte omstandighe-
 „ den onzer overweeing aan. Het zal genoeg
 „ zijn de zeer kleine hoogte, tot welke de vloed
 „ in het midden van den grooten Stillen Oceaan
 „ oprijst, alhier aantestippen, daar zij ten min-
 „ sten twee derde minder is dan men uit de theo-
 „ rie of berekening zoude verwagt hebben.
 „ De rigting en de kracht der stroomen in zee
 „ maaken insgelijks een gewigtig onderwerp uit.
 „ Men zal bevinden dat deeze reizen veele nut-
 „ tige onderrigtingen in dit opzigt bevatten, zoo
 „ wel

Heet MASSON naar de eindfen van Afrika gezonden
 wierd, de daadlijke aanmoediging aan geleerde mannen
 en geleerde werken in verschillende vakken geschonken,
 en bijzonderlijk die aan den Heer HERSHELL ver-
 leend, die hem in staat gesteld heeft om zig geheel aan de
 verbetering van de sterrekunde toetewijden, deeze en veele
 andere voorbeelden, die ik nog zoude hebben kunnen op-
 noemen, zoude Zijner Majesteit regeering grootlijks be-
 roemd gemaakt hebben, al ware hij niet de beschermmer ge-
 weest van die welgeslaagde poogingen om de aardrijkskun-
 de en zeevaart door zoo veele ontdekking-reizen te ver-
 beteren.

VIII. DEEL.

„ wel betreffende zeeën digter bij ons , en die
„ bijgevolg dagelijks bevaaren worden , als die
„ welke verder af gelegen zijn , doch in welke
„ nogtans de kennis hiervan van grooten dienst
„ kan wezen voor degeenen , die bestemd zijn om
„ dezelve naderhand te bevaaren. Hiertoe kan
„ men ook betrekken het groot aantal proeven ,
„ welke gedaan zijn om de diepte der zee , der-
„ zelve getemperdheid , en zigtigheid op ver-
„ schillende diepten , in eene menigte plaatsen
„ en hemelstreeken te onderzoeken.

„ Daar is ook een breede grondslag gelegd
„ voor verdere vordering in de magneet-kunde ,
„ voor het ontdekken van de oorzaak en den aart
„ van het trekken van de naald naar de pool , en
„ eene theorie van derzeiver afwijkingen , door
„ het aantal en de verscheidenheid van de waar-
„ neemingen en proeven , die gedaan zijn op de
„ afwijking en duiking in bijna alle deelen van den
„ aardkloot. Deeze reizen hebben ook proeven
„ doen neemen op de uitwerkingen van de zwaar-
„ te op verschillende en zeer verre van elkande-
„ ren gelegen plaatsen , die dienen kunnen om on-
„ zen voorraad van natuurkundige kennis te ver-
„ meerderen. Uit dezelfde bron hebben wij on-
„ derrigting bekoomen dat het verschijnzel , ge-
„ meenlijk *Aurora borealis* of het *Noorder-licht*
„ genaamd , de hooge Noorder Breedten niet

„ al-

„ alleen eigen is, maar even zeer in alle koude
 „ luchtstreeken, hetzij Noordlijke of Zuidlijke,
 „ gezien wordt.

„ Doch mischien heeft geene weetenschap
 „ zoo veel bij deeze reizen gewonnen als de
 „ kruidkunde. Men zegt ons dat het bekend
 „ stelzel met ten minsten twaalfhonderd nieuwe
 „ planten vermeerderd is, en dat zeer veele aan-
 „ merklijke bijdraagen bij de andere klassen van
 „ Natuurlijke Historie gekoomen zijn door de
 „ groote bekwaamheid en naarstigheit van J. BANKS
 „ en de andere natuurkundigen, welke Kapitein
 „ COOK met dat oogmerk verzeld hebben.”

Alle deeze vermeerderingen van onze kundig-
 heden mogen aan onze zee-officieren in het alge-
 meen, en aan hunne geleerde reisgenooten wor-
 den toegeschreven; maar daar is nog eene zon-
 derlinge verbetering, die wij alleen aan Kapitein
 COOK verschuldigd zijn, die, namelijk, van een
 talrijk scheepsvolk op lange zee-reizen in alle
 luchtstreeken gezond te houden.

5. Doch terwijl deeze togten zoo veele bron-
 nen voor eenen aanwas van kennis in alle de reeds
 opgenoemde vakken geopend hebben, zoo laat
 ons een ander voorwerp niet vergeeten, voor
 welk zij den bespiegelenden wijsgeer over-
 vloedige stof opleveren; ik meen de betragting
 van de menschlijke natuur in verschillende stan-

***** 2

den;

INLEIDING.

den, die zoo belangwekkende als ongemeen zijn. Hoe verre of hoe volstrekt afgescheiden van den omgang met beschaafder natiën de bewoonders van enige deelen van den aardbol mogen zijn, zal men, zoo dra de geschiedenis of onze eigen waarneemingen het baarblijklijk maaken dat zij voorheen bezogt zijn geworden, en dat vreemde zeden, denkbeelden en taalen met de hunne vermengd zijn, weinig gebruik kunnen maaken van hetgeen men onder zulk een volk kan waarneemen, om een waar tafereel van den mensch in zijnen natuurlijken onbeschaafden staat te schetsen. Deeze schijnt de toestand van de bewooneren van de meeste eilanden, die dicht bij het vaste land van Asia liggen, en van welker zeden en gewoonten de Europeaanen, die hen nu en dan bezoeken, ons menigmaalen narichten gegeven hebben. Maar de eilanden, welke onze onderneemende ontdekkers in het midden van den Zuider Stillen Oceaan bezogten, en inderdaad de voornaamste tooneelen van hunne verrigtingen zijn, waren nog onbetreden grond. De inwoners waren, zoo veel men konde opmerken, onvermengd met andere stammen, geheel aan hunne eigen vermogens overgelaaten in alle, tot het leven noodzaaklijke konsten, en aan hunne eigen oude overleveringen met opzigt tot hunne staatkundige of godsdienstige instellingen en gewoonten,

door

INLEIDING.

door geene wetenschappen onderrigt, door geene opvoeding beschaafd, in kort een geschikte grond voor den ijverigen waarneemer tot het opzamelen van feiten om oordeel te vellen hoe verre de aan zigzelve overgelaten natuur konne verbasteren, en in welke opzigten zij ooit in staat konne zijn uittemunten. Wie zou gedacht hebben dat de woeste wreedheid van menschen te eeten en de afgrijselijke bijgeloovigheid van menschlijke slagtoffers te offeren zouden gevonden worden onder de inboorlingen van de onlangs in de Stille Zee ontdekte eilanden, die in andere opzigten toonen niet vervreemd te zijn van het fijner gevoel van menschlijkheid, reeds tot eenen zekeren trap van maatschappijk leven gekoomen, en aan ondergeschiktheid en regeering gewoon te zijn, die zoo natuurlijk strekking hebben om de opwellingen van wilde driften te stuiten, en de verborgen vermogens van het verstand te ontwikkelen!

Of, als wij ons oog van dit droevig tafereel afwenden, dat ons overvloedige stof tot wijsgeerige bespiegelingen zal opleveren, kunnen wij dan zonder verbaazing zien tot welk eenen graad van volkoomenheid dezelfde volks-stam (en wij mogen 'er hier, in sommige opzigten, wel bijvoegen de Amerikaansche stammen, in den loop van deeze reis bezogt) hunne geliefdste tijdkortingen, de klaglijke gezangen van hunne vrouwen,

hunne tooneel-spelen, hunne dansen, hunne olympische spelen, gelijk wij die zouden kunnen noemen, de redenvoeringen van hunne Opperhoofden, de gezangen van hunne priesters, de plechtigheid van hunne godsdienstige omgangen, hunne konsten en manufactuuren, hunne schranderere uitvindingen om het gebrek van geschikte stoffen en van gereedschap en werktuigen te vervullen, en de wonderbaarlijke voortbrengzelen van hunnen standvastigen en langduurigen arbeid, onder eenen zaamenloop van nadeelige omstandigheden, hun doek en hunne matten, hunne wapenen, hun visch-tuig, hunne versierzelen, hun huisraad, dat, in tekening en uitvoering, met dat van het tegenswoordig Europa, of van de oudheid van de beste smaak naar den voorrang kan dingen, gebragt hebben.

De geleerde schept vermaak in de overblijfselen van Grieksch en Romeinsch werk optespeuren; hij doorbladert zijnen MONTFAUCON met een geleerd genoegen, en hij staart met verwondering op de schoone verzameling van WILLIAM HAMILTON. Het vermaak is verstandig en leerzaam; doch zal zijne nieuwsgierigheid niet nog meer opgewekt worden, zal hij zelf niet nog meer waare stof voor gewigtige overdenkingen vinden, als hij een uur doorbrengt met het bezien van de talrijke blijken van nijvere schranderheid van onze nieuwling ontdekte vrienden, uit de
verst

verst afgelegen schuilhoeken des aardbols aangebragt om het Britsch museum en de kostbaare verzameling van den Heer ASHTON LEVER te verrijken? (*) Zoo de merkwaardigheden van de Sandwich-Kamer van den Heer ASHTON alleen het eenigste ware, dat wij door onze bezoeken in den Stillen Oceaan gewonnen hadden, wie, die smaak heeft om te bewonderen, of slechts oogen om te zien, zoude kunnen aarselen om te zeggen dat Kapitein COOK niet te vergeefsch vertrokken was? De kosten van zijne drie reizen gongen mischien die van het opdelfen van de begraaven oudheden van Herculaneum niet verre te boven, en dan kunnen wij zeggen dat de nieuwigheden van de maatschappij van de Sandwich-Eilanden beter geschikt schijnen om de aandacht van den geleerden in onzen tijd bezig te houden dan de oudheden, die ons de bliken van de Romeinsche pracht voor oogen stellen.

De gronden om deeze aanmerkingen te maaken kunnen niet beter verklaard worden dan in de woorden van eenen zeer schranderen schrijver. In eene eeuw (zegt de de Heer WARTON in
zij-

(*) Nu het nog zeer verrijkt Kabinet van den Heer PARKINSON, mischien de uitgestrekte verzameling, die door enigen bijzonderen persoon op de waereld bezeten wordt.

VERTAALER,

***** 4

zijne voorreden voor zijne historie van de Engel-
sche Dichtkonst) „ in eene eeuw, die tot den
„ hoogsten graad van verfijning geklommen is,
„ begint die soort van nieuwsgierigheid veld te
„ winnen, die zig bezig houdt met het beschou-
„ wen van de vorderingen van het maatschappijk
„ leven, in het ontwikkelen van de trappen,
„ langs welke de weetenschappen zijn opgekrom-
„ men, en in den overgang van de barbaarschheid
„ tot de beschaaving nategaan. Dat deeze be-
„ spiegelingen de geliefdste voorwerpen in zulk
„ een tijdperk worden is zeer natuurlijk. Wij
„ zien terug naar den wilden staat van onze voor-
„ ouderen met de zegepraal van onze meerder-
„ heid, en scheppen behaagen in het aanstippen
„ van de trappen, langs welke wij van ruutheid
„ tot sierlijkheid zijn opgekrommen; en onze
„ gedagten over dat onderwerp zijn verzeld van
„ eene hoogmoedige bewustheid, grootendeels
„ spruitende uit eene stille vergelijking van de
„ oneindige onevenredigheid tuschen de zwakke
„ poogingen van aloude tijden en onze tegenswoor-
„ dige vorderingen in kennis. Intuschen zijn de
„ zeden, gewoonten, gebruiken, gedenkstukken,
„ en denkbeelden der oudheid, zoo sterk eene strij-
„ digheid met die van onze tijden maakende, en de
„ menschlijke natuur en menschlijke uitvindingen
„ in een nieuw licht, in onverwagte oogpun-
„ ten, en in verschillende gedaanten vertoonende,
„ VOOR-

„ voorwerpen, die eene aandoenlijke verbeel-
 „ ding krachtig treffen. Ook verleent dit schouw-
 „ spel niet slechts eene nutlooze voldoening der
 „ verbeelding; maar het leert ons ook onze el-
 „ gen aanwinnigen op haare regte waarde
 „ schatten en moedigt ons aan om die beschaaf-
 „ ving te beminnen, die zoo naauw verbonden
 „ is met het bestaan en de uitoefening van alle
 „ maatschappelijke deugden. Wij behoeven niet
 aantemerken dat de zeden, gewoonten, gebrui-
 ken, denkbeelden en gedenkstukken van de te-
 genswoordige bewooneren van de Stille Zee of
 van de west-zijde van Noord-Amerika de sterke
 ste strijdigheid maaken met die van onzen tijd in
 het beschaafd Europa, en dat eene aandoenlijke
 verbeelding waarschijnlijk sterker zal getroffen
 worden door het verhaal van de plegtigheden van
 een *Natche* op *Tongataboo* dan van een Gothisch
 tournooi-spel te Londen, door de beschouwing
 van de reuzen-beelden op *Paasch-Eiland* dan
 door de geheimzinnige overblijfselen van *Stone-*
henge. (*)

Verscheiden zonderlinge omstandigheden om-
 trent

(*) Een overblijfsel van eene oude ruwe rotonde,
 van zeer zwaare steenen opgericht, op de heide zeven En-
 gelsche mijlen ten N. W. van *Salisbury* staande en wel-
 ke men onderstelt in overoude tijden een tempel van de
 Druiden geweest te zijn.

VERTAALER.

trent hetgeen men de natuurlijke historie van het menschlijk geslacht zoude kunnen noemen, in verschillende luchtstreeken door onze reizigers opgemerkt, zullen insgelijks rijke bronnen voor wijsgeerige bespiegelingen opleveren. Een vraagstuk van dien aart, in het bijzonder, dat vooreen de gedachten van de onderzoeklieden verdeeld had, namelijk het bestaan, zoo niet van reuzen, ten minsten van een ras van menschen, (eene streek lands bewoonende aan de Noord-zijde van de *Straat van Magalhaens*) welks gestalte die van het gros der menschen in grootte aanmerkelijk overtreft, zal niet langer betwijfeld of ontkend worden. En de schrandere tegenwerpingen van den twijfelenden schrijver van de *Wijsgeerige bespiegelingen over de Amerikanen* (*) zullen niet in de schaal opweegen tegens de zaamenloopende en naauwkeurige getuigenissen van BYRON, WALLIS, en CARTERET.

Mischien kan 'er geen belangrijker onderzoek zijn dan het nagaan van de verschillende gezinnen of stammen, die de aarde bevolkt hebben, en in geen ander opzigt zijn onze reizen vrugtbaarer in merkwaardige ontdekkingen geweest. Het was over het algemeen bekend (ik zal de woorden van

(*) I Deel.

van KAEMPFER gebruiken (*)) „ dat de Asia-
 „ tische volkeren, Maleyers genoemd, in voor-
 „ ge tijden, verre den grootsten handel in de
 „ Indie dreeven, en met hunne koopvaardij-
 „ schepen niet alleen alle de kusten van Asia be-
 „ zogten, maar zig zelfs naar de kust van Afrika
 „ waagden, bijzonderlijk naar het groot eiland
 „ *Madagaskar*. (†) De titel, welken de Ko-
 „ ning der Maleyers aannam, van Heer van de
 „ Winden en Zeeën naar het Oosten en naar het
 „ Westen is hiervan een duidlijk bewijs; doch
 „ nog meer de Maleitische taal, die zig bij-
 „ na over geheel het Oosten verspreid heeft,
 „ omtrent op dezelfde wijze als voorheen het
 „ latijn en laatstlijk het fransch zig over geheel
 „ Europa verspreid heeft.” Dit was, zeg ik,

(*) *Historie van Japan*. (†) *Reiz van den Heer DE PAGES*.

(†) Dat de Maleyers niet alleen op *Madagaskar* ver-
 keerd hebben, maar zelfs de voorvaders van enige van het
 tegenswoordig geslacht van inwooneren aldaar geweest
 zijn, wordt ons bevestigd door het getuigenis van den
 Heer DE PAGES, die dat eiland in het jaar 1774 bezocht
 heeft. „ Het schein mij toe dat zij uit verschillende rasfen
 „ gesprooten zijn; hunne kleur, hun hair, en hunne lig-
 „ haamen wijzen het aan. Die, welke ik als niet afkom-
 „ stig van de oude natuurlijke inboorlingen des lands be-
 „ schouwde, zijn klein en gedrongen; zij hebben het
 „ hair bijna sluik en zijn olijfkleurig als de Maleyers, met
 „ welke zij, over het algemeen, eene soort van gelijkenis
 „ hebben.” *Reiz van den Heer DE PAGES*. II Deel.

kend. Doch dat van *Madagaskar* tot de *Marquisen-* en *Paasch-eilanden*, dat is ten naasten bij van de oost-zijde van Afrika tot men de west-zijde van Amerika nadert, eene ruimte, die meer dan den halven omtrek van den aardbol bevat, dezelfde stam of natie, de Phoeniciers, gelijk wij hen zouden kunnen noemen, van de Oosterfche waereld, zig ter nedergezet en volkplantingen gesticht hebben door alle tusschen beiden liggende plaatsen van deeze ontzaghelijke streek, op eilanden, die op eenen verbaazenden afstand van het moederland liggen, en die onbewust zijn van elkanderens aanwezen, is een historiel feit, dat maar zeer onvolkoomen kon bekend zijn voor Kapitein COOK op zijne tweeerste reizen zoo veele nieuwe bewoonde stukken lands, in den boezem van den Zuider Stillen Oceaan verschoolen, ontdekte; en dit is een feit, dat niet enkel op eene gelijkheid in gewoonten en instellingen berust, maar dat door het voldingendst van alle bewijzen, dat namelijk uit de gelijkheid van taalen afgeleid, bevestigd is. De Heer MARDEN, die dit merkwaardig onderwerp met veel aandacht schijnt beschouwd te hebben, zegt dat de *schakels van de keten in de breedte nog uit te vinden zijn.* (*). De ontdekking van de
Sand-

(*) *Archæolog.* Vol. VI. pag. 155. Ziet ook zijne *Historie van Sumatra*, uit welke ik de volgende plaats zal

Sandwich-Eilanden op deze laatste reis heeft enige schakels aan deze keten gevoegd. Doch Kapitein COOK had geene gelegenheid om zijne naspeuringen in de westlijker deelen van den Noorder Stillen Oceaan voortzetten. De lezer van het volgend werk zal dan mischien niet denken dat de uitgeever een ijdel werk verrigt hebbe, toen hij 'er enige aantekeningen bijvoegde, die overvloedige bewijzen bevatten dat de bewoeneren van de *Ladrones* of *Marianne-Eilanden* en die van de *Carolines* van dezelfde gemeene bron met die van de eilanden, die door onze sche-
pen

zal aanhaalen: „ Behalven het Maletsch worden 'er nog
 „ verscheiden talen op Sumatra gesproken, die eger niet
 „ alleen eene blijkbaare overeenkomst onder elkanderen
 „ hebben, maar ook met die algemeene taal, die men
 „ vindt op alle de eilanden in de Oosterfche zeeën te heer-
 „ schen en de landtaal te zijn, van *Madagaskar* tot de
 „ verfte van Kapitein COOKS ontdekkingen, eene groo-
 „ ter uitgestrektheid omvattende dan waarop de Romein-
 „ fche of enige andere taal zig nog heeft kunnen beroe-
 „ men. Op verschillende plaatsen is zij min of meer ver-
 „ mengd en verbasterd; doch tusfchen de verschillendfte
 „ takken is evenwel nog eene duidlijke gelijkenis van veele
 „ wortel-woorden blijkbaar, en zelfs in enige, die in lig-
 „ ging zeer verre van malkanderen af zijn, gelijk, bij
 „ voorbeeld, de *Philippijnsche Eilanden* en *Madagaskar*,
 „ daar het verschil van de woorden naauwlijks grooter is
 „ dan men in de tongvallen van nabuurige provincieën van
 „ het zelfde rijk waarneemt.”

pen bezogt zijn, moeten afgeleid worden. Met hetzelfde oogmerk om een treffend tafereel van de verbaazende uitgestrektheid van dezze Oostersche taal, die, zoo niet eene gemeene oorsprong, ten minsten eene naauwe gemeenschap tusſchen bewooneren van plaatsen, zoo verre van elkan- deren gelegen, bewijst, optehangen, heeft hij eene vergelijkende tafel van hunne tel- woorden op een breeder bestek, dan tot nog toe gedaan is, ingelascht. (*)

Onze Britsche ontdekkers hebben niet alleen een sterk licht verspreid over de verhuizingen van den stam, die zig zoo verwonderlijk over de eilanden in den Oosterschen Oceaan verspreid heeft, maar zij hebben ons ook begunstigd met veele merkwaardige onderrigtingen omtrent een ander van de geslachten der aarde, welk minder gunstige landstreeken zijn ten deel gevallen. Wij spreken van de *Esquimaux*, die men tot hier toe enkel had gezeten gevonden op de kusten van *Labrador* en *Hudsons-Baai*, en die in verscheiden kenmerkende eigenschappen van de binnenland- sche inwooneren van Noord-Amerika verschillen. Dat de Groenlanders en zij in alle omstandighe- den van zeden, gewoonten en taal overeenkoo- men, dat een bewijs is van eene oorspronglijke eenzelvigheid van natie, is omtrent twintig jaaren ge-

(*) Aanzangzel agter het laatste Deel No. 2.

geleden ontdekt geworden. (*) De Heer HEARNE gong in het jaar 1771 dit ongelukkig ras van menschen nog verder na naar dat gedeelte van den aardbol, van waar zij oorspronkelijk langs de kusten waren koomen vaaren in hunne booten van huiden, toen hij enige van hun aan den mond van de *Koper-mijn-rivier* ontdekt had op de Breedte van 72° en omtrent vijfhonderd mijlen westliker dan de westlijkste plaats daar PICKERSGILL in de *Straat Davis* geweest was. Dat zij dezelfde stam van menschen zijn, die nu tegenwoordig de eilanden en kusten aan de Westzijde van Noord-Amerika, regt over *Kamschatka*, bewoont, was eene ontdekking, die voor Kapitein COOK bewaard was. De lezer van het volgend werk zal hen in *Nortons Kanaal*, te *Oonalashka* en in *Prins Willems Kanaal*, dat is omtrent vijftienhonderd mijlen van hunne woonplaatsen in *Groenland* en op de kust van *Labrador*, wedervinden. En opdat niet eene gelijkelijkheid in zeden zoude schijnen ons te bedriegen, zal

(*) Zie CRANTS *Historie van Groenland* I Deel, daar ons gezegd wordt dat de Moravische broederen, die met bewilliging en door bevordering van den Heer HUGH FALLISER, toen Gouverneur van *Newfoundland*, de Esquimaux op de *Kust van Labrador* bezogten, bevonden dat derzelver taal en die van de Groenlanders niet zoo veel van elkaar verschilden als het hoog- en nederduitsch.

zal eene tafel, die bewijzen van de gelijkheid van hunne taalen aantoot, door Kapitein COOK opgemaakt, en in dit werk ingelascht, alle twijfelingen uit den geest van den naauwgezetten onderzoeker der waarheid verbannen. (*)

6. Tot hertoe hebben wij onze reizen beschouwd als voordeelig voor de ontdekkers. Maar met recht zal men vraagen. Hebben zij den ontdekten enig voordeel aangebragt, of is het waarschijnlijk dat zij dit ooit doen zullen? Het zou voor elk weldenkend mensch een uitgelezen genoeg zijn van daadzaaken onderrigt te worden; die hem in staat zouden stellen deeze vraag, zonder aarfelen, bevestigender wijze te beantwoorden. En egter mogen wij mischien de aangename hoop koesteren dat ook in dit opzigt onze schepen niet te vergeefs gezeild hebben. Andere ontdekkingen van nieuwe landen waren indedaad oorlogen, of liever slagtingen; naauwlijks waren natieën gevonden of zij wierden uitgeroeid, en de afgrijslijke wreedheden van de veroveraars van Mexico en Peru kunnen nimmer herrinnerd worden zonder voor den godsdienst en de menschlij-

(*) Aanhangel No. 6. De Groenlanders noemen zig, gelijk CRANTS ons zegt, *Karalit*, een woord niet veel verschillende van *Kanagyst*, den naam, dien de inwooners van *Kodiack*, een van de *Schumagin-Eilanden* aangenoemen hebben, gelijk STAHLIN ons bericht.

rijke natuur te bloozen. Doch door ons werden de schuilhoeken van den aardbol doorzocht; niet om bijzondere veroveringen te maaken, maar om de algemeene kennis te bevorderen; wij gongen nieuwe volks-benden van onze natuurgenoeten als vrienden bezoeken, en wenschten slechts te weeten dat zij bestonden om hen binnen de grenzen der menschlijke pligten te brengen en de behoeften van hunnen onvolkoomen maatschappijken staat te vervullen, door hun onze meerdere verkregen kundigheden mededeelen; en zijn onze reizen in dit opzigt niet geheel vrugtloos geweest, dan kan het niet misfen of onze herhaalde bezoeken en aanhoudende gemeenschap met de inboorlingen van de *Vrienden-*, *Societeit-*, en *Sandwichs-Eilanden* moeten enige licht-straaLEN in de kinderlijke zielen van dat arme volk geschoten hebben. De ongemeene voorwerpen, welke zij aldus gelegenheid gehad hebben te zien en te bewonderen; zullen natuurlijk strekken om hunnen voorraad van denkbeelden uittebreiden en nieuwe bouwstoffen te leveren tot het beoefenen van hun verstand. Als zij zigzelve bij hunne bezoekers vergelijken, moeten zij noodwendig worden getroffen door de diepste ovetuiging van hunne eigen agterlijkheid; en daarin de sterkste beweegredenen vinden om hun best te doen dezelve te boven te koomen, en zig te verheffen tot eene minder ongelijke hoogte van die kinderen van de

zon, die zig verwaerdigden het oog op hen te slaan en die zoo veele blijken van hunne edelmoedige en menschlievende bezorgdheid voor hun welzijn agterlieten. De invoering van onze nuttige dieren en gewassen zal hun nieuwe middelen van bestaan opleveren, en dus de aangenameheden van hun leven en hunne onmiddellijke geniegingen vermeerderen, en al ware dit maar het eenigst voordeel dat zij 'er ooit van ontvingen, wie zal dan zeggen dat zij niet veel gewonnen hebben? Doch mogen wij onze wenschen en onze hoop niet nog verder uitstrekken? Groot-Brittannie zelf was, toen het eerst door de Phoeniciers bezogt wierd, bewoond door geschilderde Wilden, die mogelijk met geene meerdere verkregene kundigheden gezegend waren dan de tegenswoordige inboorlingen van *Nieuw-Zeeland* bezitten, en voorzeeker minder beschaafd dan die van *Tongataboo* of *Otahiti*. Het openen van eene gemeenschap met hun is de eerste stap tot hunne verbetering. Wie weet of onze reizen niet de middelen zijn, door de Voorzienigheid bestemd om, met den tijd, de zegeningen van eenen beschaafden staat onder de talrijke volkbenden van den Zuider Stillen Oceaan te verspreiden, om hunne afgrijselijke maaltijden en hunne afschuwelijke plegtigheden afgeschaffen, en om den grondslag te leggen tot toekomende en krachtdaadiger ontwerpen ten einde hen voortebereiden

den om eene eervolle plaats onder de volkeren der aarde te bekleeden. Dit is ten minsten zeker dat wij in derzelve beschouwing nieuwe drangredenen zullen vinden voor eene eerbiedige dankbaarheid jegens het Opperwezen, dat het ons gezegend heeft met voordeelen, die tot hertoe een zoo groot gedeelte van het menschlijk geslacht onthouden zijn, en dat zulks krachtig zal medewerken om ons aanzetten om in alle mogelijke poogingen te volharden, om de werkruijgen te worden van millioenen van onze natuurgenooten uit hunnen tegenswoordigen staat van vernedering te redden.

De verschillende onderwerpen, welke wij ons in deeze algemeene inleiding hadden voorgesteld, nu afgehandeld zijnde, blijft ons niets overig dan nog enige bijzonderheden optegeven, omtrent welke de leezer recht heeft enig bericht te verwagten.

Kapitein COOK, wetende, voor hij op deezen laatsten togt vertrok, dat men zoo wel het verhaal als de uitvoering van zijne verrigtingen van hem verwagtede, had zorg gedraagen zijn dagverhaal zoo interigten, dat men 'er gebruik van konde maaken om het der waereld mede te deelen. Dit dag-register, dat met zijne eigen hand geschreven is, is getrouw gevolgd. Het is geen droog uittrekzel uit zijn log-boek, maar het bevat veele aanmerkingen, die, naar het schijnt,

***** 2

niet

niet door hem in het zeevaart-kundig register zijn ingelascht, en het is verrijkt met aanmerkelijke berichten van den Heer ANDERSON, heelmeeester op *de Resolutie*. De erkende bekwaamheid en aanhoudende vlijt van den Heer ANDERSON in het waarneemen van alles wat de natuurlijke historie of de zeden en taalen betrof, en het verlangen, welk Kapitein COOK, gelijk wel bekend is, bij alle gelegenheden liet blijken om den bijstand van hem te mogen genieten, zetteden zijne verzamelingen groote waarde bij. Opdat 'er dan niets ontbreeken mogt om het algemeen het best mogelijk verhaal van de verrigtingen op deezzen togt medetedeelen, wierd zijn dag-verhaal, op last van *Lord SANDWICH*, insgelijks den uitgeever ter hand gesteld, die gemachtigd wierd om gebruik te maaken van de narichten, welke het mogt bevatten omtrent onderwerpen, die in Kapitein COOKS handschrift onvolkoomen aangevoerd of geheel overgeslagen zouden zijn. Deeze taak is zoodanig uitgevoerd geworden, dat de leezer overal zal kunnen onderscheiden, waarmen toevlugt tot den Heer ANDERSON genomen heeft. Dus wierden de twee eerste deelen (of de vier eerste deelen deezer reize in deeze uitgaave) door mij voor de pers gereed gemaakt en, om alle mistellingen voortekoomen, alvorens door den Heer KING en *Lord SANDWICH* zelve overgezien; het derde deel (de twee laat-

laa
zel
ult
nin
doe
staa
me
dee
alg
mo
de
belo
van
van
dag
vrie
bew
D
wich
Noo
DER
de t
nen
word
de v
het
verzo
Heer
pitei

laatste van deze uitgave) is door Kapitein KING zelve geschreven. Het eenigste, waarvoor de uitgever moet instaan, bestaat in de aantekeningen hier en daar in de twee eerste deelen door hem ingelascht en deze inleiding. Men staa hem egter toe te zeggen dat hij aanspraak meent te hebben op een niet onaanmerkelijk deel van oprechte toegeevenheid van wegens het algemeen, naardien hij eene zeer lastige en moeilijke taak op zig heeft genoomen met de belangloosste oogmerken, alzoo zijne eenigste belooning bestaat in het genoegen dat hij smaakt van in staat geweest te zijn om den nabestaanden van onzen grooten zee-vaarer, die hem, in het dag-verhaal van zijne reis, met den naam van vriend vereerd heeft, eenen wezenlijken dienst te bewijzen.

De woorden-lijsten van de *Vrienden- en Sandwich-Ellanden* en van de inboorlingen van *Nootka* zijn Kapitein COOK door den Heer ANDERSON medegedeeld, en eene vierde, waarin de taal der Esquimaux met die van de Amerikanen aan de overzijde op het vaste land vergeleken wordt, is door COOK zelve opgesteld; maar de vergelijkende tafel der tel-woorden, die in het Aanhangsel met N° 2 getekend is, is, op verzoek van den uitgever, opgemaakt door den Heer BRYANT, die in zijne studeer-kamer Kapitein COOK en alle andere reizigers en historie-

schrijvers van alle eeuwen in alle deelen van den aardbol gevolgd is. Men zal deeze tafel als eene zeer treffende opheldering beschouwen van de wonderlijke verhuizingen van eene natie, omtrent welke wij zoo veele onderrigtingen ontvongen in deeze reizen, en haar gereedlijk erkennen voor eene zeer nuttige mededeeling.

De Kaarten, bijzonderlijk de algemeene kaart, voor deeze reis te vinden, zijn opgemaakt door den Heer ROBERTS, welken wij omtrent de zaamenstelling van de laatste zelven verslag laaten doen.

„ *VERSLAG van de bronnen, waar-*
 „ *uit de algemeene Kaart is op-*
 „ *gemaakt.*

„ Kort na ons vertrek uit Engeland werd mij
 „ door Kapitein COOK gelast eene algemeene
 „ wereld-kaart optemaaken, uit de beste bron-
 „ nen, die hij daartoe bezat, en deeze taak was
 „ voor zijn dood reeds grootendeels afgewerkt;
 „ dat is, de groote omtrek van het geheel was
 „ vervaerdigd, en alleen die deelen ledig of on-
 „ afgewerkt gelaten, welke hij verwagtede te
 „ zullen bezoeken en opteneemen. Doch bij
 „ onze t'huis komst werd, toen de vrugten
 „ van onze reis, op last van de Heeren Com-
 „ missarissen van de Admiralliteit, in het licht
 „ ston-

„ stonden gegeven te worden, de zorg van het
„ opmaaken van de algemeene kaart aan mij op-
„ gedraagen, en men beval mij dezelve uit de
„ laatste en beste opgaven zaamen te stellen en
„ 'er de drie reizen van Kapitein COOK op te
„ trekken, opdat alle zijne ontdekkingen en de
„ verschillende koersen, die hij genoomen had,
„ bij elkanderen zouden kunnen verschijnen, om
„ door dat middel een algemeen denkbeeld van
„ het geheel te geeven. Deze taak door mij
„ uitgevoerd zijnde, is het nodig dat ik, tot in-
„ lichtung van den leezer, de schrijvers, die ik
„ op die plaatsen van de kaart, die niet onmidde-
„ lijk onder het opzigt van Kapitein COOK zijn
„ opgemaakt, gevolgd ben, opgeeve. En als
„ men zal weten dat veele bouwstoffen, die no-
„ dig waren om het werk optehelderen en vol-
„ koomen te maaken, op dien tijd niet aan boord
„ van *de Resolutie*, of in mijne handen waren,
„ zal de reden blijken waarom 'er veranderingen
„ en bijvoegzelen in de oorspronkelijke tekening
„ gekoomen zijn.

„ Voor eerst heb ik dan de zeer naauwkeurige
„ en uitmuntende kaarten van den *Noorder At-*
„ *lantischen Oceaan* gevolgd, die in de jaaren
„ 1775 en 1776 door de Heeren VERDUNDE
„ LA CRENNE, DE BORDA EN PINGRÉ zijn
„ uitgegeeven, bevattende de *Noorweegsche*

***** 4

„ *Kust*

„ *Kust van den Zuid-Hoek op 62° Noorder*
 „ *Breedte tot Trelleburg, Denemarken, de Kus-*
 „ *ten van Holland, de Noorder Kust van*
 „ *Groot-Brittannie, de Orcades, Schetland,*
 „ *de Ferro-Eilanden, Ysland, de kusten van*
 „ *Frankrijk, Spanje en Portugal, tot Kaap*
 „ *St. Maria op de kust van Afrika, met de*
 „ *Azores, de Kanarische Eilanden, de Kaap*
 „ *Verdische, de Antilles en de West-Indische*
 „ *Eilanden van de Barbados tot het Oostlijk*
 „ *eind van Cuba, het Noordlijk gedeelte van*
 „ *Terra Nova en de kust van Labrador tot*
 „ *57° Noorder Breedte,*
 „ *Ierland en een gedeelte van de kusten van*
 „ *Schotland zijn gevolgd naar de laatste opnee-*
 „ *ming door den Heer MACKENZIE, en de*
 „ *Zuid-kust van Engeland uit eene kaart, door*
 „ *den Heer FADEN in het jaar 1780 uitgegee-*
 „ *ven, uit het werk van den Abt DICQUEMARE*
 „ *genoomen.*
 „ *Het Noordlijk gedeelte van de kust van*
 „ *Labrador van 57° Noorder Breedte tot But-*
 „ *tons-Eilanden aan den mond van Hudsons-*
 „ *Straat, is genoomen uit de Kaart van den*
 „ *Heer BELLIN, gelijk ook de Noordlijke*
 „ *kust van Noorwegen en Lapland, en de*
 „ *Witte Zee, de Golf van Bothnia, de Oost-*
 „ *Zee, en de Cost-kust van Groenland.*

„ De

„ De *Golf van Finland* uit eene getekende
 „ kaart, die nu gegraveerd wordt tot gebruik
 „ van enige kooplieden.

„ De *West-Indische Eilanden* van het Oost
 „ eind van *Cuba* tot het West-einde, met *Ja-*
 „ *maica* en de *Bahama-Eilanden* zijn genoo-
 „ men uit eene kaart, te Londen bij SAYER en
 „ BENNETT in het jaar 1779 uitgekoomen.

„ De Zuid-zijde van *Cuba* van *Punt Gorda*
 „ tot Kaap *Cruz* is getekend naar eene kaart van
 „ den Heer BELLIN in 1762 uitgegeeven.

„ De kusten van *Terra Nova* en de *Golf*
 „ *van St Laurens* zijn gevolgd naar de kaarten,
 „ door COOK, GILBERT en LANE op de
 „ plaatsen zelve gemaakt,

„ *Nieuw-Schotland, Kaap Breton*, het Ei-
 „ land *St. Jan*, de Rivier *St. Laurens, Kana-*
 „ *da* en *Nieuw-Engeland* tot de Rivier *Dela-*
 „ *ware* naar J. F. W. DES BARRÉS in 1777
 „ en 1778, en naar kaarten, in Frankrijk op bevel
 „ van den Koning uitgegeeven in 1780, getij-
 „ teld, *Neptune Americo-septentrional &c.*

„ Uit deeze kaarten zijn ook genoomen de kus-
 „ ten van *Pennsylvania, Nieuw-Jersey, Ma-*
 „ *ryland, Virginia, Noord- en Zuid-Caroli-*
 „ *na, Georgia, Oost- en West-Florida*, zoo
 „ wel als de binnen-landen ten Oosten van het
 „ meir *Ontario*.

***** 5

„ De

„ De andere deelen van dat meir, gelijk ook
 „ de meiren *Eria*, der *Hurons*, *Michigan*, en
 „ het *Opper-meir* zijn gevolgd naar de kaarten
 „ van *Amerika* van den Heer GREEN. Het
 „ Noorder gedeelte van dit laatst gemelde meir is
 „ bepaald naar de sterrekundige waarneemingen,
 „ op last van de Maatschappij van de *Hudsons-*
 „ *Baai*, te *Mishippicotton-Huis* gedaan.
 „ De geheele *Hudsons-Baai* heb ik genoo-
 „ men uit eene kaart, door den Heer MARLEY
 „ opgemaakt uit alle de echtste kaarten, die hij
 „ van deeze bekoomen konde, die mij zijn mede-
 „ gedeeld door SAMUEL WEGG, Schildkn. Lid
 „ van de Koninglijke Maatschappij en Gouver-
 „ neur van de Maatschappij van de *Hudsons-*
 „ *Baai*, die mij ook beleefdlijk de dag-regis-
 „ ters van den Heer HEARNE heeft medege-
 „ deeld en de kaart van zijne reis naar de *Koper-*
 „ *mijn-rivier*, welke getrouwlijk in de kaart is in-
 „ gelascht, gelijk ook de opneeming van *Che-*
 „ *sterfields-Kanaal*, door Kapitein CHRISTO-
 „ PHER en den Heer MOSES NORTON in 1762
 „ gedaan, en de ontdekkingen van *York Fort*
 „ tot *Cumberland*, en van *Hudsons-Huizen*
 „ (welke laatste de westlijke bezitting van de
 „ Maatschappij is) tot het meir *Winipeg* uit de
 „ tekeningen van den Heer PHILIPPUS TUR-
 „ NOR, in 1778 en 1779 gemaakt, en door
 „ ster-

„ sterrekundige waarneemingen verbeterd. En
„ van dit meir zijn de liggingen van de andere
„ meiren ten Zuiden en die met hetzelfde gemeen-
„ schap hebben, opgemaakt en getekend naar
„ eene kaart, door den Heer SPURREL, die in
„ dienst van de Maatschappij is, vervaerdigd. De
„ rivier *Albani* en de *Moose-rivier* tot *Glou-*
„ *cester-Huis* en tot het meir *Abbitibbe* en het
„ *Oppor-Meir* zijn ook opgemaakt uit eene
„ kaart van den Heer TURNOR, die naar waar-
„ neemingen van de lengte is opgemaakt.

„ De West-kust van *Groenland* is hoofdzak-
„ lijk getekend naar de waarneemingen door Lui-
„ tenant PICKERSGILL in de brigantijn *de*
„ *Leeuw* in het jaar 1776 gedaan, die alleenlijk
„ de lijn van de kust bepaalen, alzoo alle baaien
„ en kreeken op deeze kust met ijs zijn opge-
„ stopt, die voorheen, in den zomer, geheel
„ vrij en open waren.

„ Van den mond van de rivier *Misisippi*, van
„ haare oorsprong af, en de andere rivieren, die
„ 'er als takken uit spruiten, is de geheele kust van
„ *Nieuw-Leon* tot *Kaap Rozo* en de West-
„ kust van *Amerika*, van *Kaap Corrientes* tot
„ de groote baai van *Tecoantepec* van D'ANVIL-
„ LE gevolgd.

„ De *Golf van California* heb ik getekend
„ naar eene kaart in Duitschland uitgekoomen in
„ het

„ het jaar 1773, en mij door J. BANKS ter
 „ hand gesteld en de West-zijde derzelve is zaa-
 „ mengebracht uit eene Spaansche getekende
 „ kaart, welke de Heer A. DALRYMPLE de
 „ beleefdheid heeft gehad mij medetedeelen.

„ De kust van *Brazilie* van *Sera* tot Kaap
 „ *Frio* is getekend naar eene kleine kaart van die
 „ strecken door den Heer DALRYMPLE.

„ Voor het zuidlijk gedeelte van *Afrika* van
 „ de Kaap *de Goede Hoop* tot de Kaap *Natal*
 „ heb ik tot borg de kaart van den Major J. REN-
 „ NELS, Lid van de Koninglijke Maatschappij,
 „ waarin de uitgestrektheid van de bank van *La-*
 „ *gullus* getoond wordt.

„ Voor het bestaan van de kleine eilandjens,
 „ klippen en banken ten Oosten van *Madagas-*
 „ *kar*, en den Archipel van de *Maldivische* en
 „ *Laccidive-Eilanden*, voor de kusten van *Ma-*
 „ *lacca*, een gedeelte van *Cambodia* en het ei-
 „ land *Sumatra* heb ik de laatste opgaaf van den
 „ Heer D'APRES DE MANNEVILLETES
 „ werken in de *Neptune Oriental* gebruikt.

„ De kusten van *Guzaratte*, *Malabaar*, *Co-*
 „ *romandel* en de kusten aan de overzijde, bevat-
 „ tende de groote baai van *Bengale* en het eiland
 „ *Ceylon*, en vertoonende de oorsprong van den
 „ *Ganges* en *Barampooter* of *Sampoo-rivieren*
 „ zijn ingelascht uit het werk van den Schrande-

„ ren

„ ten maker van de kaart van *Indoſtan*, in het
 „ jaar 1782 in het licht gegeven.

„ De zee van *China* is getekend naar eene
 „ kaart door den Heer DALRYMPLE uitgegee-
 „ ven, maar de lengten van *Pulo Sapata*, *Pulo*
 „ *Condore*, *Pulo Timoan*, de Straaten van *Ban-*
 „ *ca* en *Sunda* en de kusten die wij zagen zijn
 „ naar onze eigen waarneemingen geplaatst, ge-
 „ lijk ook de Oost-kust van *Nippon*, het voor-
 „ naamſte der *Japansche Eilanden*.

„ De *Jefo* en *Kurile-Eilanden*, de Oost-
 „ kust van *Aſia* en *Kamſchatka*, gelijk ook de zee
 „ van *Okotsk* en de eilanden tuſſchen *Kamſchat-*
 „ *ka* en *Amerika*, die op de reis door ons niet
 „ gezien zijn, zijn uit eene Ruſiſche getekende
 „ kaart genoomen, die wij op het eiland *Oona-*
 „ *laſhka* opgedaan hebben.

„ De Noordlijke landen van Kaap *Kanin* bij
 „ de *Witte Zee*, Oostwaarts tot de rivier *Lena*,
 „ heb ik gegeven naar de groote Ruſiſche
 „ kaart, te Petersburg in het jaar 1776 uitgekoo-
 „ men, en bevattende de *Euxynſche*, *Caspische*
 „ en *Aral-Zeeën*, gelijk ook de voornaamſte
 „ meiren ten Ooſten, waarmede men bedoeld
 „ heeft de bronnen van de groote rivieren aante-
 „ toonen, die zig in de verſchillende Oceaanen
 „ en Zeeën ontlasten.

„ Alle andere deelen van deeze kaart, waar-

„ van

„ van in dit verslag geene melding wordt ge-
 „ maakt, zijn zoo als zij oorspronkelijk door Ka-
 „ pitein COOK geplaatst zijn.

„ Alles is verbeterd naar de laatste sterrekundi-
 „ ge waarneemingen, getrokken uit de tafelen,
 „ opgemaakt door den Heer W. WALES, Lid
 „ van de Koninglijke Maatschappij en Meester
 „ in de Wiskunde van *Christ Hospitaal*, voor
 „ de Scheepvaartkundige almanakken, uit die in den
 „ *Mariners Guide* van den Eerwaerdigen Doctor
 „ MASKELYNE, Lid van de Koninglijke Maat-
 „ schappij en Koninglijke Sterrekundige, in 1763
 „ uitgegeeven, uit de *Connoissance des tems*
 „ voor 1780 en 1781, uit Profesfor MEYERS
 „ *Geographische Tafelen*, uit de reizen van de
 „ Heeren D'VEUX DE FLEURIEU, VER-
 „ DUN, DE BORDA en CHABET, enz. uit de
 „ tafel, onlangs door den Heer DALRYMPLE
 „ uitgegeeven tot gebruik van de Oost Indische
 „ schepen, uit de *Philosophical Transactions*
 „ en uit de waarneemingen van onze laatste
 „ zee-vaarers.

HENDRIK ROBERTS.

Shoreham in Sussex.
 den 18 Mey 1784.

Al-

I N L E I D I N G, cxxvij

Alvorens deeze Inleiding te sluiten, mag ik niet voorbijgaan ~~de~~ te maaken van de edelmoe- dige erkentenis, door welke men op de duid- lijkste wijze heeft willen toonen een waar gevoel te hebben van de menschlievende en onbekrom- pen zorg, waarmede men onze schepen in *Kam- schatka* alle hulp heeft bewezen. Kolonel BEHM, de bevelhebber in die provincie, is niet enkel be- loond geworden door het genoegen, dat een wel- daadige ziel gevoelt, als zij denkt aan het goe- de, door haar verrigt; maar hij is bedankt ge- worden op eene wijze, de waardigheid van zijne eigen Souvereine en van onzen Koning, wiens onderdaanen hij zijne bescherming verleen- de, passende. Men heeft hem een pragtig stuk zilver geschonken met een opschrift, dat eene plaats verdient in hetzelfde boek, waarin zij- ne menschlievendheid jegens onze landgenooten der vergetelheid ontrukkt wordt. Ziet hier het- zelve:

VIRO EGREGIO MAGNO DE BEHM.

*Qui, Imperatricis Augustissimæ Catharinæ au-
spiciis, summaque animi benignitate, sæ-
va, quibus præerat, Kamschatkæ lit-
tora, navibus nautisque Britannicis, hos-
pita præbuit, eosque, in terminis, si qui*
es-

essent Imperio Russico, frustra explorandis, mala multa perpeffos, iterata vice exce- pit, refecit, recreavit, & comteatu om- ni cumulate auctos dimisit; REI NAVA- LIS BRITTANNICÆ SEPTEMVIRI in aliquam benevolentix tam insignis memo- riam, amicissimo, gratisimoque animo, suo, patriæque nomine

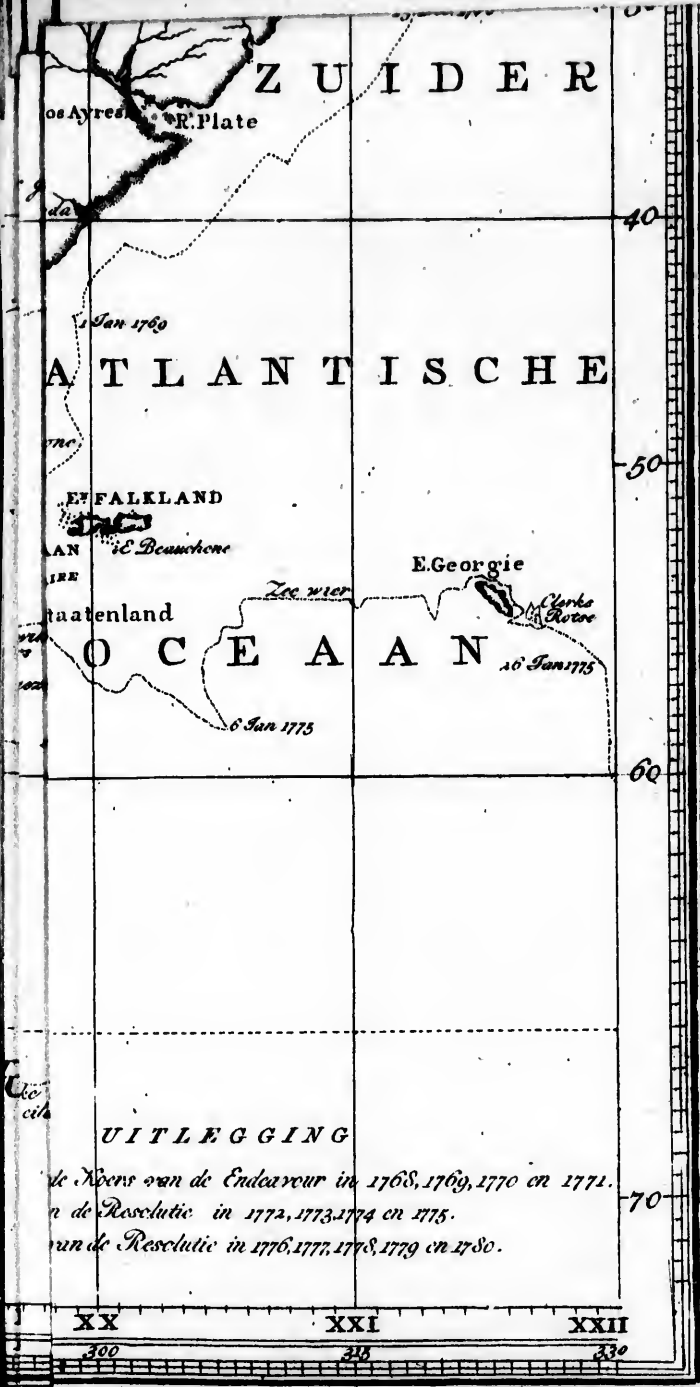
D. D. D.

MDCCLXXXI.

REI.

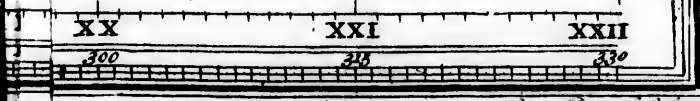
is,
cé-
m-
A-
it
mo-
mo,

Uitlegging

UITLEGGING

van de Noots van de Endeavour in 1768, 1769, 1770 en 1771.
 van de Resolutie in 1772, 1773, 1774 en 1775.
 van de Resolutie in 1776, 1777, 1778, 1779 en 1780.

W. van Baaren sculp.

REI.

DEKKINGEN VAN KAPIT. J. COOK GEDAAN OP ZYNE

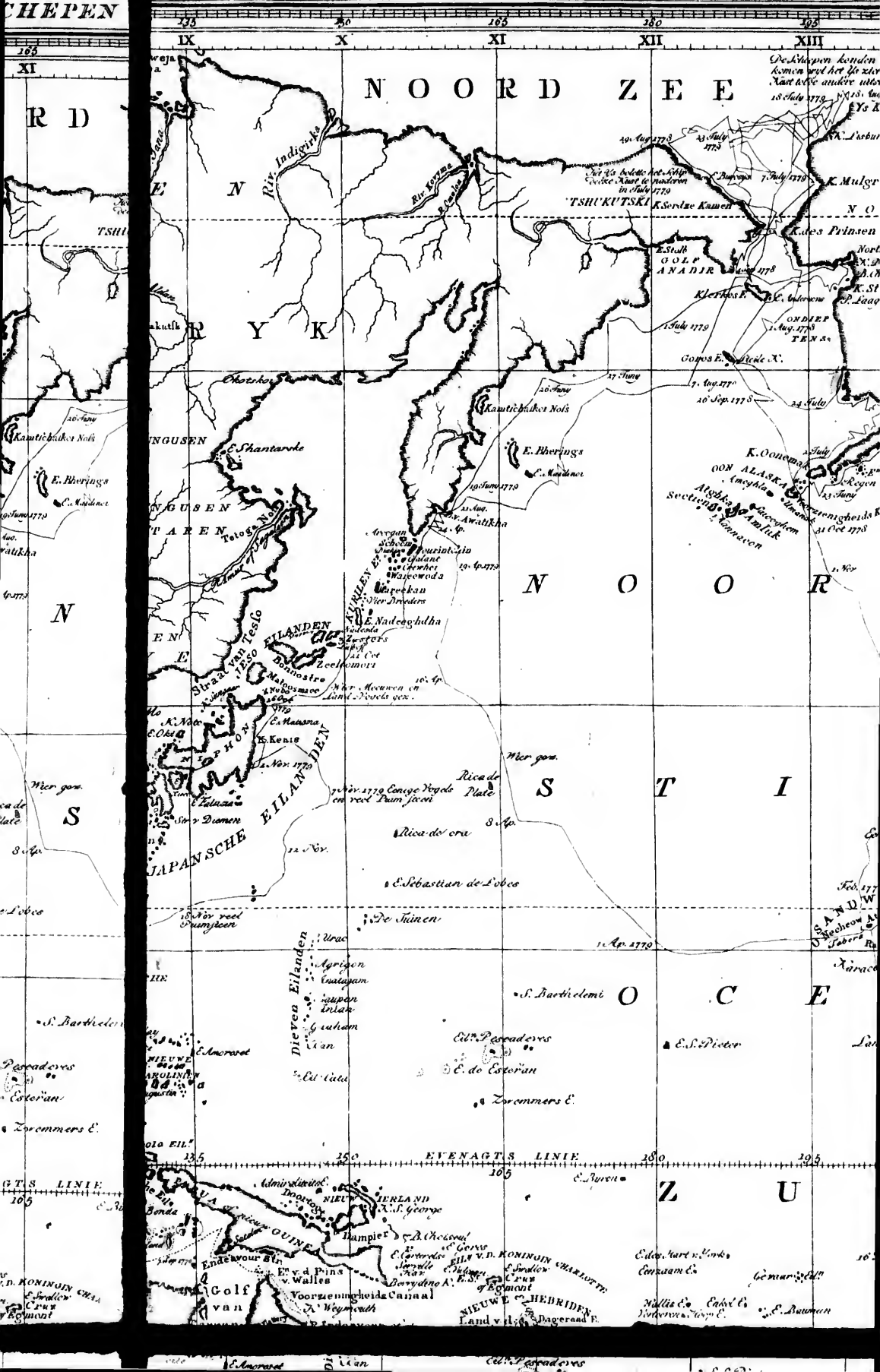
ALGEMEENE K A NE DRIE TOGTEN MET DE KOERS VAN DE SCHEPEN

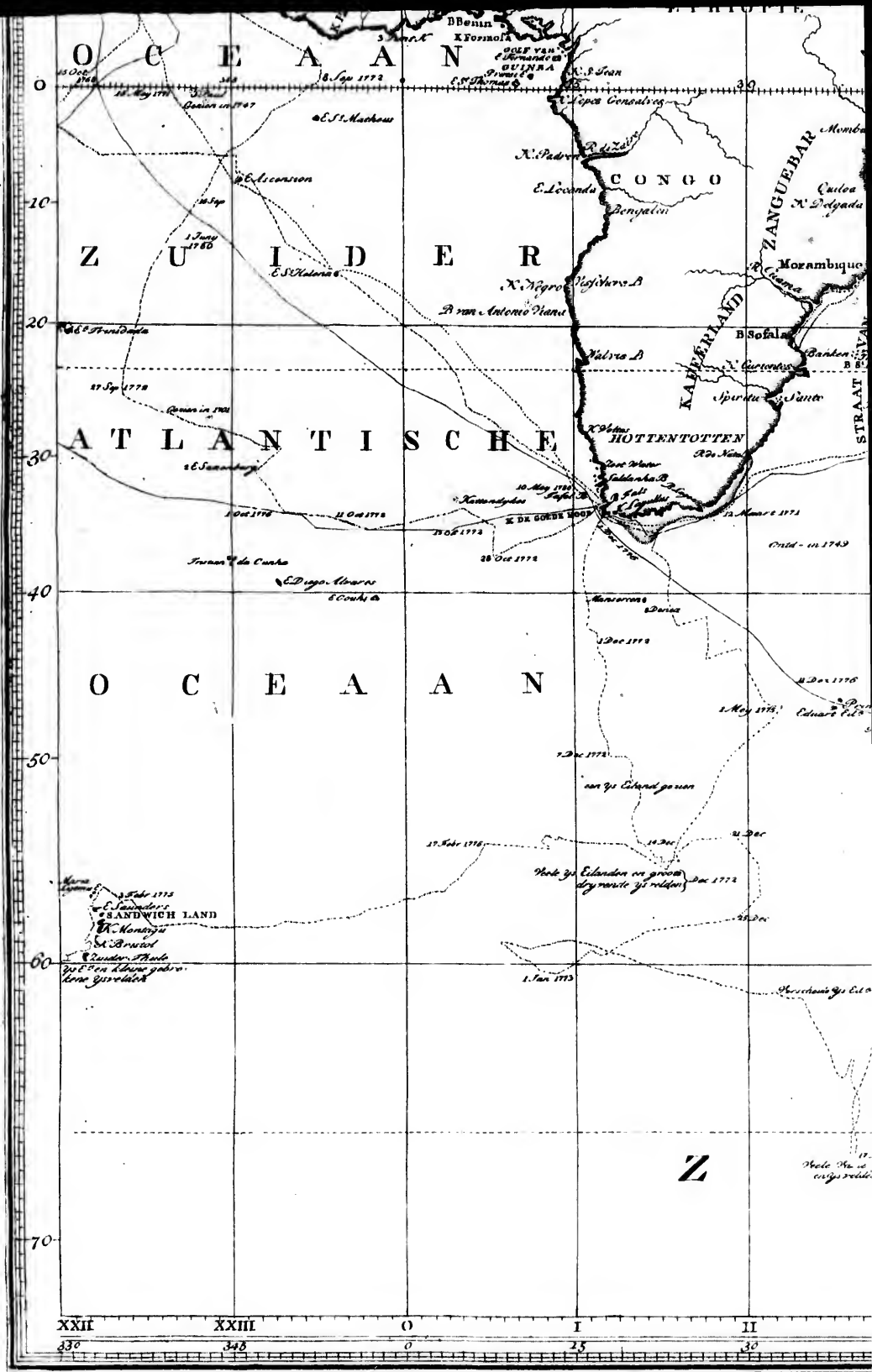

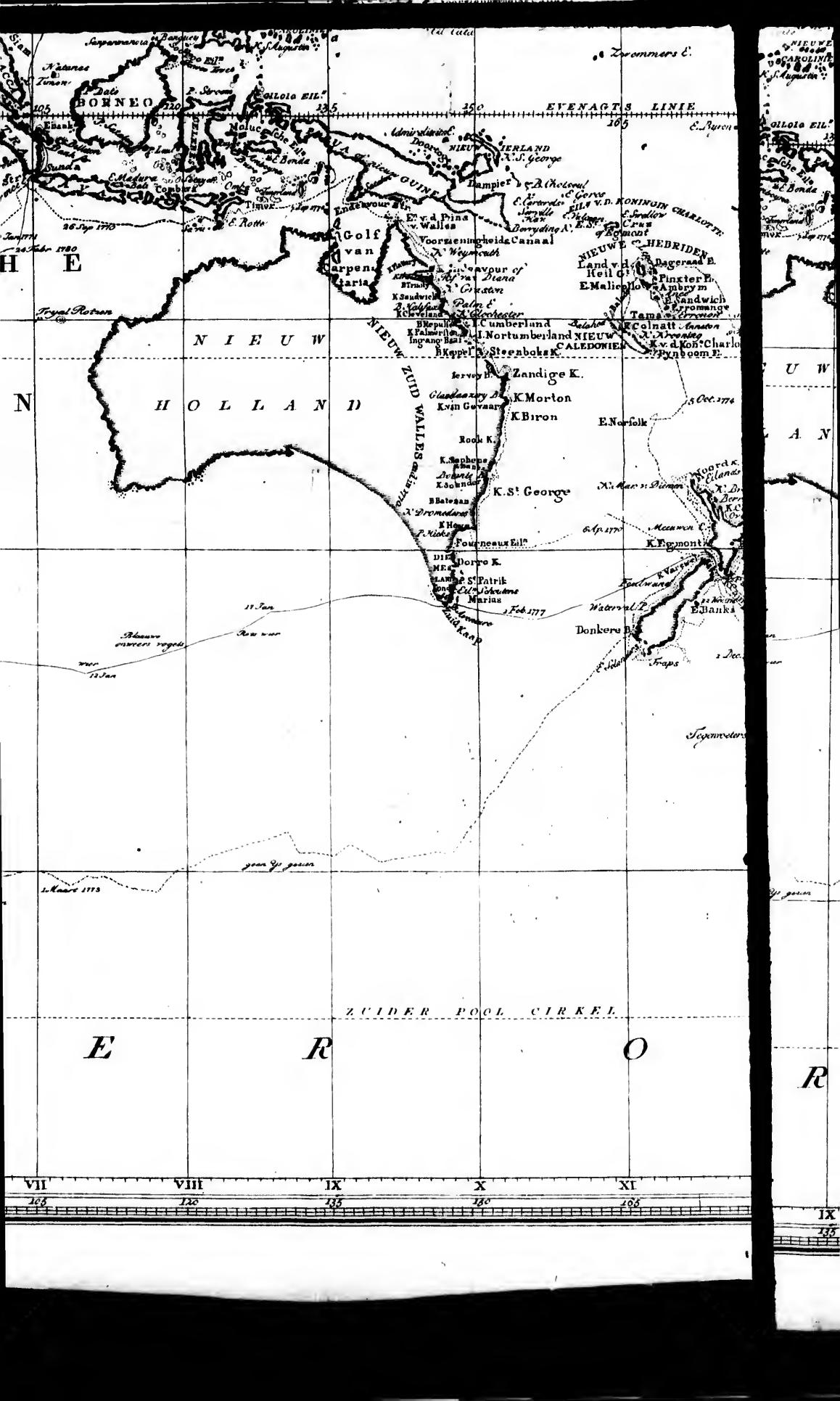
MEENE K A A R T

DE KOERS VAN DE SCHEPEN ONDER ZYN BEVEL

K A
S C H E P E N

H E

N

N I E U W
H O L L A N D

N I E U W
Z U I D V A L D I E N

E V E N A E R T S L I N I E

N I E U W
H E D R I D E N

C A L E D O N I E N

E. Norfolk

6. Apr. 1770

11. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

17. Jan

VII VIII IX X XI IX
105 120 135 150 165 180

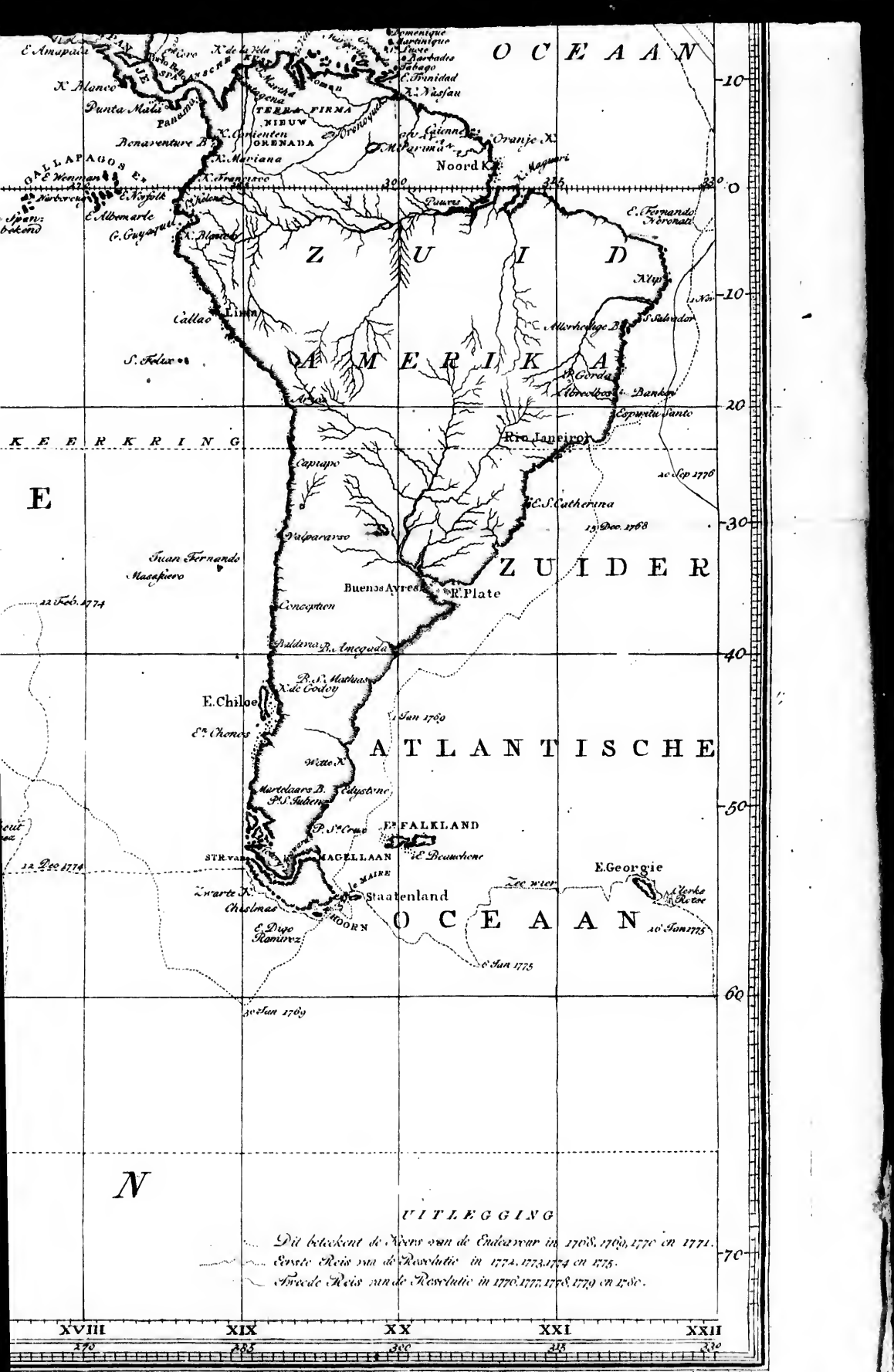
Z U I D E R P O O L C I R K E L

E R O

VII VIII IX X XI IX
105 120 135 150 165 180

Z U I D E R P O O L C I R K E L

E R O

van de Amsterdamsche Waerplaat

men, begaf ik mij des anderen daags aan boord, heiste de wimpel op, en begon volk te werven. *De Ontdekking* van drie honderd tonnen wierd voor den dienst gekogt, en het bevel over dezelve opgedraagen aan Kapitein CLERKE, die mijn tweede Luitenant aan boord van *de Resolutie* op mijne tweede reize rondom de waereld geweest was, van welke wij kortling geleden waren t'huis gekoomen. Deze twee schepen waren thans in het dok te *Deptford* onder de handen der timmerlieden, en moesten uitgerust worden, om onder mijn bestuur verdere ontdekkingen in den *Stillen Oceaen* te doen.

Den negenden Maart wierd *de Resolutie* uit het dok op stroom gehaald, daar wij het wand in orde bragten, en de proviand en schips behoeften, tot zulk eene langduurige reis vereischt worden de, innamen. De beiden schepen ontvongen zoo veel van elk nodig artikel als wij voeglijk konden stouwen, en het best dat 'er te krijgen was. Behalven dit, wierden wij overvloedig voorzien van alles, wat wij, op onze voorige langduurige reizen, bij ondervinding bevonden hadden van enig nut te zijn om de gezondheid van het zeevolk te bewaaren.

Wij waren voornemens den zesden Mey naar *Long Reach* te zeilen, wanneer 'er een loots van boord kwam, om ons darwaarts te lootsen, maar

maar het was de negen en rwintigste eer de wind ons toeliet van onze plaats te gaan en de dertigste voor wij aldaar aankwamen, daar wij ons geschut, kruid, kogels en andere behoeften aan boord kreegen.

Terwijl wij te *Long Reach* lagen en ons aldus bezig hielden, gaven de Graaf van SANDWICH, de Heer HUGH PALLISER en andere Leden van den Raad der Admiraliteit ons, als het laatste blijk van de groote oplettendheid, met welke zij doorgaans deeze uitrusting hadden gade gellagen, den agtsten Juny een bezoek aan boord, om te zien of alles volgens hun ontwerp en hunne bevelen, en naar genoeg van alle, die de reis mede zouden doen, ingerigt ware. Zij en verscheiden andere Edellieden en Heeren, hunne vrienden, deeden mij de eer van dien dag bij mijter maaltijd te blijven: toen zij aan boord kwamen en toen zij vertrokken, groeteden wij hen met zeventien schooten, en met een driefoudig hoeeze van het volk.

Naardien Zijne Majesteit bevoolen had dat wij enige nuttige dieren zouden medeneemen, met het weldaadig oogmerk om den inwooneren van *Otahiti* en van de andere eilanden in den *Stillen Oceaän*, die wij zouden mogen bezoeken, enigduurzaam voordeel te bezorgen, namen wij den tienden eenen stier en twee koeijen met haare kalveren, en enige schaapen, met hooi en koren

voor hun onderhoud, aan boord, met voornemen om, als ik aan de Kaap de Goede Hoop zoude gekoomen zijn, nog andere nuttige dieren daarbij te voegen.

Met dezelfde loflijke oogmerken wierd ik ook voorzien van eenen genoegzaamen voorraad van Europifche tuin-zaden, die niet misfe konden een kostlijk gefchenk voor onze nieuwling ontdek-te eilanden te zijn, door verschen voortaad van goedzal bij de voortbrengellen van hunnen eigen grond te voegen. Ook liet de Admiraliteit ons verschelden andere artikelen, geschikt om den toestand van onze vrienden in het ander halfond op verschillende wijzen te verbeteren; medegeeven. Beiden de schepen wierden ook voorzien van eenre behoortlijke sortceering van ijzer-gereedschap en snuiterijen, als de middelen om ons in staat te stellen om handel te drijven en eene vriendlijke verkeering te onderhouden met de inwooneren van die nieuwe landen, welke wij het geluk zouden hebben van te ontmoeten.

Men had dezelfde menschlievende zorgvuldigheid voor onze eigen behoeften. Daar wierd nog enige pluimje, voor eene koude luchtstreek geschikt, voor ons volk medegegeven, en met weigerde ons niets, dat men konde ondersleken maar enigzins tot onze gezondheid of zelfs tot ons gemak te zullen kunnen toebrengen.

De buitengewoone zorg van hen, die aan het hoofd

hoofd van den Zee, daar waren, bepaalde zig hier nog niet bij. Zij waren even bezorgd om ons alle hulp te verschaffen, die onze reis van algemeen nut zoudt kunnen doen zijn. Wij kregen dan den volgenden dag verscheiden sterrekundige en zeevaartkundige werktuigen aan boord, welke de Raad voor de Langen aan mij en den Heer **KING**, mijnen tweeden Luitenant, toevertrouwde. Wij wijf ons voor dien Raad verboden hadden, gedurende de reis, alle de nodige waarnemingen tot bewondering van de Sterrekunde en Scheepvaart te doen, en, door onzen vereenigden arbeid, de plaats van eenen opzettijken waarnemer te vervangen, welke men eerst voornemens geweest was aan boord van mijn schip medegeeven.

De Raad overhandigde ons ook hetzelfde uurwerk, dat ik op mijne laatste reis mede gehad, en dat zijne saaken zoo wel gelaan had. Het was gemaakt naar dat van den Heer **HARRISON**, door den Heer **KENDALL**. Dezen dag, op den middag, bevonden wij dat het te *Greswich* 3° 31', 89 na den middelbaaren tijd liep, en volgens deszelfs gang, verloor het op den middelbaaren tijd 1", 89 's daags.

Men bragt een ander uurwerk en hetzelfde getal van dezelfde soort van werktuigen om waarnemingen te doen aan boord van *de Onidekking*, onder opzigt van den Heer **WILLIAM BAXLEY**,

die alreeds voldoende blijken van zijne bekwaamheid en naarstigheit als waarneemer gegeven hebbende, terwijl hij op de laatste reize op het schip van Kapitein FURNEAUX diende, ten tweede maale, in die hoedanigheid aan boord van het schip van Kapitein CLERKE geplaatst wierd.

De Heer ANDERSON, mijn heelmeeſter, die bij zijne bekwaamheid in zijn onmiddelijk beroep groote kennis in de Natuurlijke Historie bezat, was zoo gewillig als in ſtaat om alles, wat ons merkwaardigs in dat vak van weetenschap zoude voorkoomen, te beſchrijven. Alzoo hij reeds de *Zuid-Zee-Eilanden* in hetzelfde ſchip bezogt had, en van grooten dienſt geweest was, door mij in ſtaat te ſtellen om mijne beſchrijving van die reize met verſchillende nuttige aanmerkingen over menſchen en zaaken te verrijken, (*) kon ik met reden verwagten aanmerklijken bijſtand van hem te zullen ontvangen, in het te boek ſtellen van onze nieuwe verrigtingen.

Ik had onder mijne zee-officieren verſcheiden jonge lieden, die, onder mijn opzigt, met nut kon-

(*) De rijke woorden-liſt van de taal van *Otaïti* en de vergelijkende Tafel van de taalen der verſchillende andere eilanden, die wij op onze vorige reis hadden aangedaan, en welke in Kapitein COOKS reisbeſchrijving zijn ingelascht, zijn door den Heer ANDERSON medegedeeld.

konden gebruikt worden in het maaken van kaarten, in het aftekenen van gezigten van de kustten en kaaften, welke wij zouden voorbij zeilen, en in het tekenen van plans van de baaien en havenen, in welke wij zouden ankeren. Ik wist dat eene aanhoudende oplettendheid op deeze zaak zeer noodzaaklijk zoude zijn, zoo wij onze ontdekkingen voor toekomstende zee-vaarers nuttig zouden willen maaken. En, opdat ons geen middelen zouden ontbreken, die dienen konden om de vrugten van onze reis onderhoudende voor de leezers in het algemeen te maaken, zoo wel als leerzaam voor den zee-vaarer en den geleerden, wierd de Heer WEBBER (*) uitgekozen en aangenoomen om zig bij mij aan boord te begeeven met het opzetteljk doel van de onvermijdeljké onvolkoomenheden van geschreven verhaalen te vergoeden, door ons in staat te stellen zulke goede tekeningen van de gedenkwaardigste toneelen van onze verrigtingen te bewaaren en made te brengen, als alleen door eenen bekwaamen konstenaar van beroep konden vervaerdigd worden.

Alle voorbereidzelen nu in gereedheid zijnde, kreeg ik last mij naar *Plymouth* te begeeven en

te overgelyden naar den zee-vaarer *FORSTER*.

(*) WEBBER, van geboorte een Zwitser, was een kunstenaar van beroep.

FORSTER was een Duitsche geleerde, die een reis naar de Zuidzee maakte.

de Ontdekking onder mijn bevel te nemen; ik gaf Kapitein CLARKE dan twee bevelen, het eerste om zig onder mijn bevel te stellen, en het ander om zijn schip naar *Plymouth* te brengen.

Den vijftienden zelde de *Resolutie* van *Long Reach*, in gezelschap van de *Ontdekking*, en zij ankerden denzelfden avond aan de *Nore*. Des anderen daags voor de *Ontdekking* af, volgens mijn' last; maar de *Resolutie* kreeg bevel aan de *Nore* te blijven, tot ik aan boord zoude komen, wyl ik mij op dien tijd te Londen bevond.

Alzoo wij *Orakibi* en de *Societis-Eilanden* moesten aandoen, op onzen weg naar het bedoeld toneel van onze nieuwe verrigtingen, besloot men deze gelegenheid (de oemigte, die waarschijnlijk ooit zoude voorkoomen) niet te verzuimen, om OMAI naar zijn vaderland terug te brengen. Altes dan tot onze reis gereed zijnde, verrok ik met hem op den vier en twintigsten, des morgens ten zes uren, van Londen. Wij bereikten *Chatham* tuschen tien en elf uren, en, bij den Commissaris MARY gesprisd hebbende, had hij de beleefdheid ons met zijn jacht naar *Shoerness* te laaten brengen, daar mijne sloep ons wagte, om ons aan boord te brengen.

OMAI verliet Londen met een gemengd gevoel van droefheid en genoegen. Als wij over Engeland spraken, en over degeene, die, geduurende zijn verblijf in dit land, hem met hunne bescherming

ming of vriendschap vereerd hadden, kon ik merken dat hij gevoelig was aangedaan, en dat hij zig bezwaarlijk van tranen kon onthouden; maar zoo dra het gesprek zig op zijn eigen eiland wendde, begonnen zijne oogen van vreugde te schitteren. Hij had een diep gevoel van het goed ontfaal, dat hij in Engeland ontvangen had; en roedde de hoogste gedagten van het land en het volk. Maar het aangenaam vooruitzigt, dat hij chans had van naar zijn land te zullen keeren, bejauden niet hetgeen hij wel wist dat aldaar voor onwaarderbare schatten zoude gehouden worden, en de vleetende hoop, welke het bezit van dezelve hem gaf van onder zijne landstiedden tot eene uitrekkende meerderheid te zullen geraaken, waren redenen, die alle onaangename gewaarwordingen langzamerhand verdreeven, en hij scheen volkoomen vergenoegd, toen hij aan boord kwam.

Hij wierd van Zijne Majesteit voorzien met eenen rijken voorraad van alles wat wij, gedurende onzen omgang met zijn land, bemerkten dat daar in enige achtung te zijn, zoo tot nut als tot sieraad. Hij had, behalven dit, veele geschenken van denzelfden aard ontvangen van Lord SANDWICH, den Heer JOSEPH BANKS en verscheiden Heeren en Dames van zijne kennis. In kort; men had alles aangewend, zoo gedu-

rende zijn verblijf in Engeland, als bij zijn vertrek, om door hem den bewooneren van de Eilanden in den *Stillen Oceaan* het verhevenst denkbeeld van de grootheid en edelmoedigheid van de Britsche natie te geeven.

Terwijl de *Resolutie* aan de *Nore* lag, deed de Heer KING verscheiden waarneemingen, om door het uurwerk de Lengte te vinden. Het gemiddelde van alle dezelve gaf $0^{\circ} 44' 0''$ voor de Lengte van de plaats, daar het schip lag. Dit, op *Sheerness* overgebracht zijnde door de strekking en den gegisten afstand, zal de Lengte van die plaats $0^{\circ} 37' 0''$ ten Oosten van *Greenwich* zijn, dat zeven Engelsche mijlen meer is dan de Heer LYONS die bepaald heeft door middel van het uurwerk, welk Lord MULGRAVE bij zig had op zijne reize naar de Noord-Pool. Al die iets weet van den afstand tusfchen *Sheerness* en *Greenwich* zal kunnen oordeelen welke van deeze twee waarneemingen nader bij de waarheid zij.

De afwijking van de kompas-naald was alhier, volgens het gemiddelde van verschillende reeksen van waarneemingen met verschillende kompassen, $20^{\circ} 37'$ West.

Den vijf en twintigsten, omtrent den middag, ligteden wij het anker, en gongen onder zeil naar *Duins*, door het *Koninginne Kanaal*, met eene labber koelte uit het N. W. ten W. Des avonds

ten negen uren ankerden wij, wanneer het *Noord-Voorland*. Z. ten O. en *Punt Margate*. Z. W. ten Z. van ons af lagen.

Des anderen daags 's morgens, ten twee uren, ligteden wij het anker en zeilden het *Voorland* om; en toen het op het kompas ten Noorden van ons lag, gaf het uurwerk 1° 24' Ooster Lengte, dat, op het *Voorland* overgebracht zijnde, 1° 21' Oost zijn zal. Waarneemingen op de Maan, den avond te vooren gedaan; bepaalden dezelve op 1° 20' Oost. Dienzelfden morgen ten agt uren ankerden wij in *Duins*. Daar waren te *Deal* twee sloepen voor ons getimmerd, dewelke ik terstond liet haalen. Men zeide mij dat aldaar veel volk verzameld was om *OMAL* te zien; doch, tot hunnen grooten spijt, gong hij niet aan land.

De sloepen ingenoomen hebbende, en een ligt koeltjen uit het Z. Z. O. opkoomende, gongen wij den volgenden dag, des agtermiddags ten twee uren, onder zeil. Maar het koeltjen gong dra liggen, en wij waren genoodzaakt wederom te ankeren tot des avonds ten tien uren. Toen ligteden wij het anker met eenen Oosten wind en stevenden het kanaal af.

Den dertigsten, des agtermiddags ten drie uren, ankerden wij in het kanaal van *Plymouth*, daar *de Ontdekking* eerst drie dagen te voren was aangekoomen. Ik begroetede den Admiraal *AM-*

HERST, wiens vlag van het schip *de Oceanus* woei, met dertien schooten, welke beleefdheid hij met elf schooten beantwoordde.

Bij onze aankomst te *Plymouth* was onze eerste zorg het water en de proviand, die wij verteerd hadden, door ander te vervangen, en eenen voorraad van Port wijn aan boord te nemen. Dit hield ons den eersten en tweeden July bezig.

Gedurende ons verblijf alhier kreeg het volk elken dag versch ossen-vleesch. Ik zou den Heer *OMMANNEY*, den Commissaris over de proviand, geen recht doen, als ik deeze gelegenheid niet waarnam om te verklaaren dat hij zig zeer beleefdlijk gereed toonde om mij met het beste van alles dat van zijn vak was te voorzien. Ik had dezelfde verplichting aan hem gehad, toen ik op mijne laatste reis vertrok. De Commissaris *BURRY* gaf ons, met even grooten ijver voor den dienst, alle hulp, die wij van de timmerwerf nodig hadden.

Het kon niet anders dan ons als eene zonderlinge en bedroevende omstandigheid voorkoomen, dat'er op hetzelfde tijdstip van ons vertrek op eenen togt, welke doelwit was Europa door het maaken van nieuwe ontdekkingen in Noord-Amerika van nut te zijn, eene ongelukkige noodzaaklijkheid ware andere van Zijner Majesteits schepen te gebruiken en talrijke benden land-troepen overtevoeren, om die gedeelten van dat vaste land,

land, die in de laatste eeuw door onze landgenooten ontdekt, en met volkplantingen bevolkt zijn, tot gehoorzaamheid terug te brengen. Den zesden wierden Zijner Majesteits schepen *de Diamant*, *de Ambuscade* en *de Eenhoorn* met eene vloot transport-schepen, bestaande uit twee en zestig zeilen, met de laatste divisie Hessische troepen en enige ruitery, naar Amerika bestemd, door eenen sterken Noord Westen wind genoodzaakt het kanaal weder in te loopen.

Den agtsten ontvong ik, door eenen ren-bode, mijne *Instructieën* voor de reis en bevel om met *de Resolutie* naar de *Kaap de Goede Hoop* te stevenen. Ik moest ook een bevel voor Kapitein CLERKE agterlaten om ons te volgen, zoodra hij aan boord van zijn schip zoude koomen, alzoo hij thans te Londen wierd opgehouden.

Met recht heeft men gedacht dat de eerste ontdekkers van de Nieuwe Waereld en bevaarers van den Indischen en Stillen Oceaen zulke ongemeene bekwaamheden hadden mitgegeefend en zulke gevaarlijke onderneemingen hadden ter uitvoer gebragt, dat hunne naamen, als van zoo veele Argonauten, verdienden aan de nakoomlingschap te worden overgeleverd. Ja zelfs de rompen van de schepen, die hen gevoerd hadden, schoon niet tot gesternten in den hemel verheven, pleegen vereerd en bezogt te worden als heilige reliquieën op aarde. Wij, in de tegenswoordigen
eeuw

ceuw van verbeterde zee-vaart, die door hunnen arbeid onderwezen, en hen als onze gidsen gevolgd zijn, hebben zulk eene aanspraak niet op roem. Dan naardien het algemeen gevoelen evenwel enige verdiensten toeschrijft aan diegeenen, die naar onbekende deelen van den aardkloot zeilen, gaf ik, overeenkomstig dit gunstig denkbeeld, voor de beschrijving van mijne laatste reis de naamen der officieren van beiden mijne schepen en het getal van derzelver manschappen op. Men zal dan ook hetzelfde naricht van mij alhier verwagten.

De Resolutie wierd uitgerust met hetzelfde getal officieren en manschappen, welk zij op de voorige reis gehad had, en de equipage van *de Ontdekking* verschilde van die van *de Avontuur* alleen daarin, dat 'er geen officier van de zee-soldaaten aan boord was. Deze equipage moest te *Plymouth* voltallig gemaakt worden, en den negenden ontvongen wij de zee-soldaaten voor onze reis bestemd. Kolonel BELL, die over het smal-deel in deeze haven het bevel voerde, gaf mij volk, met welk ik reden had te vreden te zijn, en het overtollig volk, dat door deeze versterking te veel was, op het oorlogschip *den Oceaan* overgezet zijnde, bleef onze equipage als volgt:

Op

STILLEN OCEAAN. [July 1776] 19

Op de Resolutie.

- 1 Kapitein, *James Cook.*
- 3 Luitenants, *Joh. Gore.*
James King.
Joh. Williamson.
- 1 Stuurman, (*) *Willem Bligh.*
- 1 Bootsman, *Willem Ewin.*
- 1 Timmerman, *James Clevely.*
- 1 Konftapel. *Robert Anderson.*
- 1 Heelmeester, *Willem Anderson.*
- 3 Onder - Stuurlieden.
- 6 Adelborften.
- 2 Onder - Heelmeesters.
- 1 Schrijver van den Kapitein.
- 1 Dril - meester.
- 1 Korporaal.
- 1 Wapen - fmit.
- 1 Wapen - fmits - maat.
- 1 Zeilen - maaker.
- 1 Zeilen - maakers - maat.
- 3 Bootsmans maats.
- 3 Timmermans maats.
- 2 Konftapels maats.
- 4 Timmermans knechts.

1 Kok.

(*) De Stuurman of Schipper (*Master*) heeft op de Engelsche Konings - fchepen den rang van Scheeps - Luitenant.

26 [July 1776] REIZE NAAR DEN

- 1 Kok.
- 1 Koks maat.
- 6 Kwartier-meesters.
- 45 Bevaaren Matroozen.

Zee-Soldaten.

- 1 Luitenant, *Melaworth Phillips.*
- 1 Serjeant.
- 2 Korporaals.
- 1 Tamboer.
- 15 Gemeeye.

112 Mannen.

Op de Ontdekking.

- 1 Kapitein, *Charles Clarke.*
- 2 Luitenants, *James Burney.*
Joh. Rickman.
- 1 Stuurman, *Thomas Edgar.*
- 1 Bootsman, *Eneas Ashins.*
- 1 Timmerman, *Pieter Reynolds.*
- 1 Konstapel, *Willem Peckover.*
- 1 Heelmeester, *Joh. Law.*
- 1 Onder-Stuurlieden.
- 4 Adelborsten.
- 2 Onder-Heelmeesters.
- 1 Schrijver van den Kapitein.

1 Dril.

me
het
ma
gen
Zul
geli
...A

STILLEN OCEAAN. [July 1776] 17

- 1 Dril-meester.
1 Wapen-smid.
1 Wapen-smits maat.
1 Zeilen-maaker.
1 Zeilen-maakers maat.
2 Bootsmans maats.
2 Timmermans maats.
1 Konftapels maat.
4 Timmermans knechts.
1 Kok.
4 Kwartier meesters.
33 Bevaaren Matroozen.
- Zee-Soldaaten.
- 1 Serjeant.
1 Korporaal.
1 Tamboer.
8 Gemeene.
—
80 Mannen.

Den tienden kwamen de Commisfaris en betaalmeesters aan boord, en betaalden de officieren en het volk af tot den dertigften der voorleden maand. De onder-officiers en matroozen kreegen daarenboven twee maanden *gage* vooruit. Zulk eene gunst aan de laatste is niet meer dan gelijk in den zee-dienst de gewoonte is. Doch

de betaaling aan de opper-officiereh (was een menschlievend bevel van de Admiraliteit, uit aanmerking van onzen bijzonderen toestand, opdat wij te beter in staat zouden zijn de groote kosten te draagen, van ons van eene noodwendige uitrusting te voorzien tot eenen togt, die waarschijnlijk ongemeen lang duuren zoude, en naar waereld-deelen, daar wij niet konden verwagten dezelve te zullen kunnen bekoomen.

Naardien niets mijn vertrek nu meer terug hield dan de tegenwind; die sterk uit het Z. W. woei, stelde ik den elfsden in den morgen de zeilordres voor Kapitein CLERKE aan den Heer BURNEY, eersten Luitenant van de *Ontdekking*, ter hand, van welke ik ook een afschrift liet aan den officier, die over 's Konings schepen te *Plymouth* het bevel voerde, om aan den Kapitein overgeleverd te worden, zoo dra hij zoude zijn aangekoomen. In den agtermiddag den wind bedarende, ligteden wij met de eb het anker, en dreeven verder af, tot voorbij alle de schepen, die in het kanaal waren, daar wij, na eene vergeefschte pooging gedaan te hebben om in zee te loopen, het grootste gedeelte van den volgenden dag wierden opgehouden, welken tijd wij besteedden met eene vervulling van water aan boord te ontvangen, terwijl wij alle onze ledige water-vaten met denzelfden ligter, die het gebragt had, weder afzonden.

Alzoo ik niet gedacht had mij zoo lang te *Plymouth* te zullen ophouden als ik werkelijk deed; bragten wij onze werktuigen niet aan land om de nodige waarneemingen te doen; om de Lengte door middel van het uurwerk te bepaalen. Om dezelfde reden begon de Heer BAYLEY daar niet aan; tot dat hij bevond dat de *Ontdekking* waarschijnlijk enige dagen laater dan wij zoude worden opgehouden. Toen plaatste hij zijn quadrant op *Drakes Eiland*, en hij had tijd om; voor de *Resolutie* afzeilde; genoeg waarneemingen te doen voor het oogmerk; dat wij bedoelden. Volgens ons uurwerk lag het eiland $4^{\circ} 14'$; en volgens het zijn $4^{\circ} 13'$ West van *Greenwich*. Deszelfs Breedte is, gelijk die door de Heeren WALES en BAYLEY op de laatste reis gevonden is, $50^{\circ} 21' 36''$ Noord.

Des avonds ten agt uren ligteden wij wederom het anker en zeilden het kanaal uit; met eene labber koelte uit het Noord West ten Westen.

TWEEDE HOOFDSTUK.

*Overtogt van de Resolutie naar Teneriffe. Aan-
komst aldaar. Beschrijving van de Reede
van Santa Cruz. Waarneemingen om de
Lengte van Teneriffe te bepaalen. Beschrij-
ving van Teneriffe. Kruidkundige waarnee-
mingen. De stad Santa Cruz en de stad La-
guna. Landbouw. Lucht en luchtfreek.
Koophandel. Inwooneren.*

Wij waren niet lang uit het Kanaal van *Ply-
mouth* geweest, of de wind liep Westliker en
weei fris door, zoo dat wij genoodzaakt waren
het kanaal af te laveeren, en het was niet voor op
den veertienden, des avonds ten agt uren, dat
wij tot op de hoogte van Kaap *Lezard* gevorderd
waren.

Den zestienden, op den middag, lag het Vuur-
baken van *St. Agnes*, op de Eilanden *Scilly*, ze-
ven of agt Engelsche mijlen N. W. ten W. van
ons. Onze Breedte was thans $49^{\circ} 53' 30''$ Noord,
en onze Lengte, volgens het uurwerk, $6^{\circ} 11'$
West. Ik reken dus dat het Vuur-baken van
St. Agnes op $49^{\circ} 57' 30''$ Noorder Breedte, en
op $6^{\circ} 20'$ Wester Lengte zal liggen.

Op den zeventienden en agtienden waren wij
op

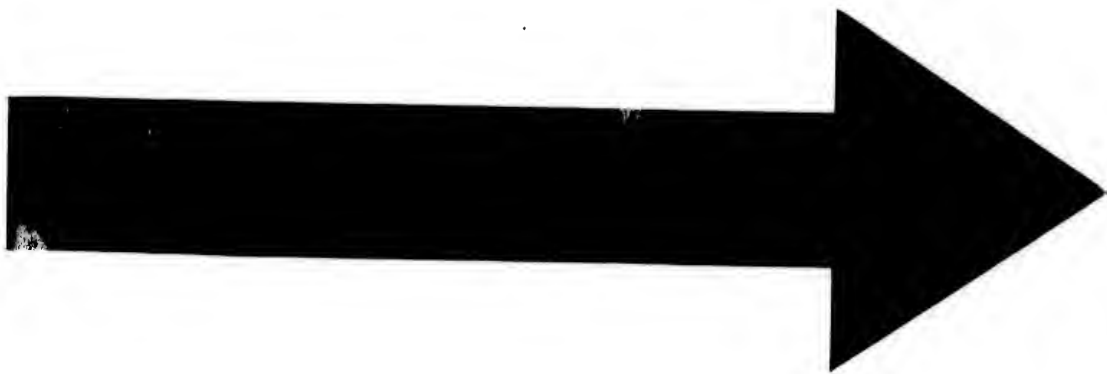
op de hoogte van *Ouesfant*, en vonden de Lengte van het eiland volgens het uurwerk $50^{\circ} 18' 37''$ West. De afwijking van de kompas-naald was $23^{\circ} 0' 50''$ naar dezelfde streek (*).

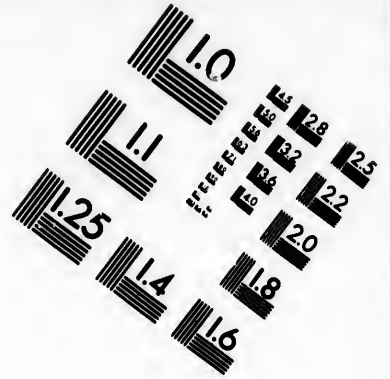
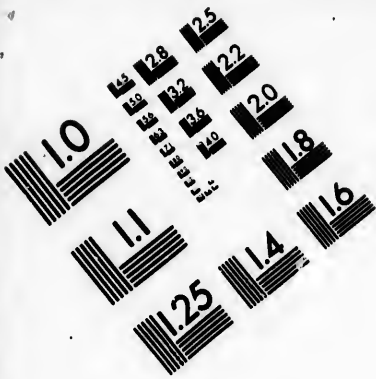
Den negentienden stuurden wij Westwaarts, met eenen sterken stoker uit het Zuiden, tot des morgens ten agt uuren, wanneer de wind naar het Westen en Noord-Westen liep, waarop wij wendden en Zuidwaarts stuurden. Op dit tijdstip zagen wij negen groote schepen, die wij voor Fransche oorlog-schepen hielden. Zij sloegen geen bijzonder acht op ons, noch wij op hen.

Den twee en twintigsten, ten tien uuren voor den middag, zagen wij *Kaap Ortegali*, die op den middag Z. O. half Z. omtrent vier mijlen van ons af lag. Wij waren thans op de Noorder Breedte van $44^{\circ} 6'$ en volgens het uurwerk, op $8^{\circ} 23'$ Wester Lengte.

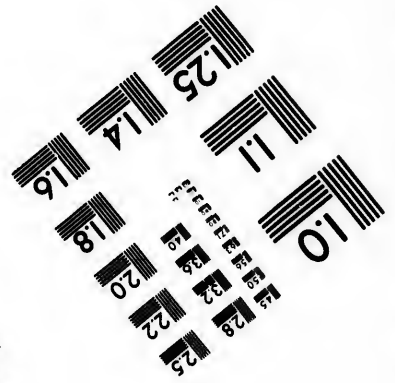
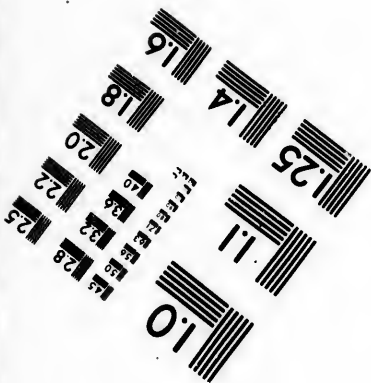
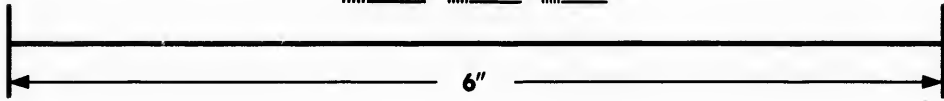
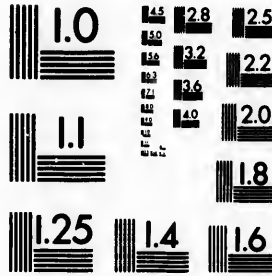
Na twee dagen stilte stevenden wij, in den agtermiddag van den vier en twintigsten, voorbij *Kaap Finisterre*, met eene fraaie koelte uit het N. N. O. De Lengte van deeze Kaap is, volgens

(*) Uit Kapitein COOKS log-boek blijkt dat hij zijne oordeelkundige middelen tot behoud van de gezondheid van het volk reeds zeer vroeg op de reis begon. Den zeventienden wierd het schip tusfchen deks met buskruid be-rookt. De zeilen, die men in voorraad had, wierden ook te deeg gelucht.

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

1.8
2.0
2.2
2.5
2.8
3.2
3.6
4.0

10
11
12
13
14

gens het uurwerk $9^{\circ} 29'$ West, en, volgens het gemiddelde van een en veertig waatneemingen op de Maan, gedaan voor en na wij dezelve voorbij gevaaren waren, en door het uurwerk op dezelve overgebracht, was de uitkomst $9^{\circ} 19' 12''$.

Den dertigsten, zes minuten en agt en dertig seconden over den uren is avonds, (schijnbaaren tijd, nam ik met een' nacht-telekoop de maan geheel verduisterd waan. Volgens de *Ephemeris* had dezelve verduistering te *Greenwich* plaats negen minuten over elf uren, zijnde dus het verschil 18' 21" of $15^{\circ} 35' 30''$ Lengte. Het uurwerk gaf voor denzelfden tijd $15^{\circ} 26' 45''$ Wester Lengte, en de Breedte was $31^{\circ} 10'$ Noord. Wij konden geen andere waatneeming op deze eclips doen, alzo de maan het grootste gedeelte van den tijd agten de wolken verborgen was, en, in het bijzonder, toen het begin en het eind van de geheele verduistering en het eind van de eclips voorviel.

Bevindende dat wij geen hool en voeder genoeg aan boord hadden voor ons ved, tot dat wij aan de *Kaap de Goede Hoop* zouden gekoomen zijn, besloot ik *Teneriffa* aan te doen, om een verschen voorraad daarvan en van de gewoone ververschingen voor onszelven opte doen, haardten het mij voorkwam dat dat eiland tot diergenijk oogmerk beter geschikt ware dan *Madera*. Den een en dertigsten, ten vier uren in den agtermiddag,

zagen wij het eiland *Teneriffe* en hielden op het oostlijk eind van hetzelfde aan. Ten negen uren, hetzelfde genaderd zijnde, loefden wij op, en hielden gedurende den nacht af en aan.

Den eersten Augustus, des morgens met den dageraad, zeilden wij den Oost-hoek van het eiland om, en ankerden omtrent agt uren aan de Zuid-Oost-zijde van hetzelfde, op de reede van *Santa Cruz*, in drie en twintig vademen water met een grond van zand en slijk: *Punta de Nago*, de Oostlijke punt van de reede, lag N. 64° O. *St. Franciskus* kerk, aanmerkelijk om hare hoogte spits W. Z. W. de piek Z. 65° W., en de Zuid-West-punt van de reede, op welke een fort of kasteel staat, Z. 39° W. In deze ligging vertuiden wij Noord-Oost en Zuid-West met een kabel naar elke dier strecken, omtrent eene halve Engelsche mijl van land.

Wij vonden op deze reede *la Boussole*, een Fransch fregat, gevoerd door den Ridder de BORDA, twee brigantijnen van dezelfde natie, eene Engelsche brigantijn, van Londen naar *Senegal* bestemd, en veertien Spaansche schepen.

Niet zoo dra waren wij geankerd, of wij kregen een bezoek van den haven-meester, die naar den naam van het schip vroeg. Toen hij ons verliet, zond ik eenen Officier naar land, om den Gouverneur van mijnenwegen te begroeten, en verlof te vraagen om water in te neemen, en te

koopen hetgeen wij nodig hadden. Hij stond dit alles met de grootste beleefdheid toe, en zond mij, kort daarop, eenen Officier aan boord, om mij te verwelkoomen. In den agtermiddag maakte ik in persoon mijne opwachting bij hem, van enige mijner officieren verzeld, en bestelde, voor ik naar mijn schip terug keerde, enig koorn en stro voor ons vee, gaf den Makelaar M^r CAR-RICK last om enigen wijn voor mij te koopen, en sloot een verdrag met den schipper van eene Spaansche sloep, om ons van water te voorzien, alzoo ik bevond dat wij dit zelve niet doen konden.

De reede van *Santa Cruz* ligt voor de stad van dien naam, aan de zuid-oostzijde van het eiland. Zij is, zoo als mij gezegd is, de voornaamste ree van *Teneriffe*, in veiligheid, grootte en goeden grond. Zij ligt vlak open voor de Z. O. en Z. winden. Maar deeze winden zijn nooit van langen duur, en zij zeggen dat 'er geen voorbeeld is dat 'er een schip van zijne ankers op den wal gedreven is. (*) Dit kan gedeeltelijk zijn toetschrij-

(*) Schoon zij, van welke Kapitein COOK dit naricht had, geene voorbeelden hier van kenden, leeren wij egter van GLAS, dat, enige jaeren voor dat hij op *Teneriffe* was, bijna alle de schepen van de ree op den wal gedreven wierden. Zie GLAS, *Historie van de Kanarische Eilanden*.

Schrijven aan de groote zorg, waarmede zij dezelve vertuilen, want ik merkte op dat alle de schepen, die wij 'er vonden, vier ankers hadden uit staan, twee naar het N. O., en twee naar het Z. W., en dat hunne kabels met ledige vaten opgeboeid waren. De onze leedden een weinig, door het verwaarloozen van deeze laatste voorzorg.

Aan de zuid-westzijde van de ree steekt een steenen moelje van de stad in zee uit, tot gemak voor het laaden en ontladen der goederen. Het water voor de schepen wordt op deeze moelje gebracht. Dit water, gelijk ook dat, hetwelk de inwooners van *Santa Cruz* gebruiken, wordt gehaald uit een riviertjen, dat van de bergen afstroomt, en dat vóór het grootst gedeelte in de stad komt door houten buizen of gooten, die door dunne paalen onderscheraagd worden, en het overige bereikt de zee niet, schoon het uit de breedte van het kanaal blijkt dat 'er somtijds zwaare stroomen afkoomen. Thans wierden deeze gooten vermaakt, zoo dat het zoet water, dat hier zeer goed is, schaarsch was.

Zoo wij naar het aanzien van het land in den omtrek van *Santa Cruz* moesten oordeelen, zoude den landen. Wij mogen onderstellen, dat de voorzorgen, die men thans gebruikt, zulke ongelukken zullen voorgekomen hebben. Dit zal het bericht van Kapitein COOK genoegzaam rechtvaardigen.

den wij hebben kunnen besluiten dat *Teneriffe* een dorre plek gronds zij, ongenoegzaam om zelfs zijne eigen inwooneren te voeden. De rijklijke voormad egter, die wij ontvongen, overtuigde ons dat zij genoeg over hadden, om vreemde bezoekers te gerieven. Behalven wijn, die het voornaamst voortbrengzel van het eiland is, kan men 'er tot eenen matigen prijs rundvleesch krijgen. De ossen zijn klein en grof van beenderen en een vierde van dezelve weegt omtrent negentig ponden. Het vleesch is mager en wierd thans voor eene halve bit of drie stuivers het pond verkogt. Ik had het verkeerd overleg van de ossen leevende te koopen en betaalde daarvoor veel meer. Varkens, schaaopen, geiten en hoenderen kunnen ook voor denzelfden matigen prijs gekogt worden, en vrugten zijn 'er in grooten overvloed. Wij hadden op deezen tijd druiven, vijgen, peeren, moerbezieën, platanen en muskaat, meloenen. Daar groeijen hier nog veelerleis andere vrugten, schoon het thans de tijd niet was. Hunne pompoenen, uien en aardappelen zijn zeer goed in hunne soort en blijven beter op zee dan alle andere, die ik gehad heb.

Het Indiaansch koren, dat hier ook valt, kostte mij omtrent drie en eene halve Engelsche schelling het schepel, en de vrugten en wortelen waren over het algemeen zeer goedkoop. Zij hebben geen overvloed van visch uit de omliggende zee,

zee, maar daar wordt door hunne schepen eene aanzienlijke visfcherij op de kust van Barbarije gedreven, en de visch wordt tot eenen redelijken prijs verkogt. Over het geheel vond ik *Teneriffe* eene verkieslijker plaats om aantedoen dan *Madera*, voor schepen, die tot eene lange reis bestemd zijn, schoon de wijn van het laatste eiland, naar mijne smaak, dien van het eerste zoo verre overtreft als sterk bier het dunne bier; doch daarentegens is het onderscheid in prijs ook aanmerkelijk; want de beste wijn van *Teneriffe* wierd nu voor twaalf ponden sterling het vat verkogt, terwijl een vat van den besten *Madera* wijn veel meer dan eens zoo veel zoude gekost hebben. (*)

De Ridder DE BORDA, bevelhebber van het Fransch fregat, dat op de reede van *Santa Cruz*

de 12de en 13de augustus 1776 op lag,

(*) Voorheen wierd 'er op *Teneriffe* eene groote hoeveelheid *Kanarie Sek* gemaakt, die de Franschen *Vin de Malvese* noemen, en de Engelsche bij verbastering *Malmsey*. (van *Malvesia*, eene stad in *Mores*, berugt wegens zulken zoeten wijn). In de laatste eeuw, en nog laater, wierd 'er veel van dezelve in Engeland ingevoerd, maar thans wordt 'er welnig wijn gemaakt dan van de soort, door Kapitein COOK beschreven. Ten tijde van GLAS wierden 'er jaarlijks niet meer dan vijftig pijpen van den rijken Kanarischen wijn gemaakt, en hij zegt dat zij nu de druiven inoogsten als zij nog groen zijn, en eenen droogen harden wijn van denselven maaken, goed voor warmeluchtstreeken. bladz. 262.

lag, was met den Spaanschen Heer VARILA be-
 zig sterrekundige waarnemingen te doen, om
 den gang van twee uurwerken, die zij aan boord
 van hunne schepen hadden, nategaan. Tot die
 einde hadden zij eene tent op de moelje laten
 opzetten, daar zij dagelijks op den middag hunne
 waarnemingen deden en hunne uurwerken door
 seinen met de klok aan wal vergeleeken. Deze
 seinen doolde de Ridder ons zeer beleefdlijk me-
 de, zoo dat wij hem ons uurwerk te zelfden tijd
 mede konden vergelijken. Maar ons verblijf was
 te kort om veel nut van deeze vriendlijkheid te
 trekken.

De vergelijkingen, die wij drie dagen deden,
 verzeekerden ons dat het uurwerk zijnen gang niet
 merklijk, zoo al iets, veranderd had, en gaf
 ons, op zeer weinige seconden na, dezelfde
 Lengte, die wij verkreegen door het vinden van
 den tijd, door middel van waarnemingen van de
 hoogte der zon boven den horizont van de zee.
 Het uurwerk gaf ons, door het gemiddelde van
 deeze waarnemingen op den eersten, tweeden
 en derden Augustus, $16^{\circ} 31'$ Wester Lengte,
 en, op dezelfde wijze, wierd de Breedte bevon-
 den $28^{\circ} 30' 11''$ Noord te zijn.

De Heer VARILA berichtte ons dat de waare
 Lengte $18^{\circ} 35' 30''$ van Parys was, dat slechts
 $16^{\circ} 16' 30''$ van Greenwich is, en dus $14' 30''$
 minder dan die ons door het uurwerk wierd aan-

ge-

gewezen. Doch verre van dit als eene miswijzing van het uurwerk aantezien, hield ik het eerder voor een bewijs dat het goed gegaan had, en dat de Lengte, die het opgaf, nader bij de waarheid zal zijn dan enige andere. Dezelve wordt nog verder bevestigd door de waarneemingen op de maan, die wij op de reede deden, die $16^{\circ} 37' 10''$ opgaven. Die, welke gedaan waren voor wij aldaar kwamen, en door het uurwerk op de reede overgebracht, gaven $16^{\circ} 33' 30''$, en die, welke gedaan wierden na wij die plaats verlaaten hadden en op dezelfde wijze overgebracht, gaven $16^{\circ} 28'$. Het gemiddelde van de drie is $16^{\circ} 30' 40''$.

Om deze verschillende Lengten en de Breedte op de Piek van *Teneriffe* overtebrengen, als eene van de bij de Aardrijkskundigen bekendste punten van de aarde (om welke ware ligging te kennen ik in dit bijzonder onderzoek getreden ben) nam ik mijne toevlugt tot de strekking en enige uren zeilens van het schip, na wij de reede van *Santa Cruz* verlaaten hadden, en vond dezelve $12^{\circ} 11'$ ten Zuiden van de reede en $29^{\circ} 30'$ Wester Lengte van dezelve. Alzoo de basis, die dit hielp bepalen, gedeeltelijk bij gissing genomen was, kan 'er enige onnaauwkeurigheid in zijn, maar ik geloof niet dat het veel mis kan wezen. *Doctor MASKELYNE* plaatst in zijn *British Mariners Guide* den Piek op de Breedte van 28°

28° 15' 54". Dit, met de strekking van de reede, zal het verschil van Lengte 43' maaken, dat aanmerkelijk meer is dan de afstand, dien men den Piek van *Santa Cruz* rekent. Ik bepaalde de Breedte van den Piek op 28° 18' Noord. In deze onderstelling zal deszelfs Lengte zijn als volgt:

Volgens	}	het uútwerk 17° 0' 30"	West.
		Waarneemingen op	
		de maan 16 30 20	
		den Heer VARILA 16 46 0	

Maar als deszelfs Breedte 28° 15' 54" is, gelijk in de *British Mariners Guide* gezegd wordt, zal deszelfs Lengte 13' 30" Westliker zijn.

De afwijking wierd, toen wij op de reede ten anker lagen, volgens het gemiddelde van alle onze kompassen, bevonden 14° 41' 20" West te zijn. De drukking van de Noordlijke punt van de naald was 61° 52' 30".

Enige van de aanmerkingen van den Heer ANDERSON over het natuurlijk aanzien van *Tendriffe* en deszelfs voortbrengzelen, en hetgeen hij zelf waarnam of uit onderrigtingen van andere vernam omtrent den algemeenen toestand van het eiland zullen bijzonder te stade koomen om optemerken, welke veranderingen aldaar mogen zijn voorgevallen zedert de Heer GLAS het eiland bezog. Zij volgen alhier in zijne eigen woorden.

Tef.

Terwijl wij het land nadetden, was het weder volmaakt helder, zoo dat wij gelegenheid hadden om den vermaarden Plek van *Teneriffa* te beschouwen. Maar ik moet bekennen dat ik zeer wierd te leur gesteld in mijne verwagting omtrent deszelfs voorkomen. Hij evenaart voorzeker op verre na niet het edel gezigt van *Pico*, een van de *Westerfche Eilanden*, dat ik gezien heb, schoon deszelfs loodregte hoogte mischien grooter is. Deze omstandigheid kóome mogelijk daarvan daan, dat hij van andere zeer hooge bergen omringd is, terwijl *Pico* alleen op zichzelf staat.

Agter de stad *Santa Cruz* rijst het land trapswijze en is ramelijk hoog. Agter dit, naar het Zuid Westen, wordt het hooger, en het blijft rijzen naar de Plek, die, van de reede, weinig hooger schijnt dan de omringende bergen. Van daar schijnt de grond afteloopen, schoon niet spoedig, zoo verre het oog reiken kan. Naardien ik meende dat wij ons hier niet langer dan eenen dag zouden ophouden, was ik genoodzaakt mijne uitstappen in het land zoo kort doenlijk te maaken, anders ware mijn voorneemen geweest den top van deezen beroemden berg te bezoeken. (*)

Ten

(*) Ziet een *Verhaal van eene Reis naar den top van den Plek van Teneriffe* in *SPRAT Hist. of the Royal Society*,

Ten Oosten van *Santa Cruz* vertoont zig het eiland volkoomen dor. Daar loopen ketenen van hoogten naar den kant van de zee, tuschen welke diepe vaelen zijn, eindigende aan betgen of heuvelen, die 'er dwarsch door loopen en die hooger zijn dan de eerste. Die, welke naar de zee loopen, zijn getekend met indrukzelen aan hunne zijden, welke hen doen voorkoomen als eene opvolging van kegelvormige heuvelen, met zeer ruuwe toppen. De hoogere, die 'er dwarsch door loopen, zijn eenvormiger van voorkoomen.

Den eersten Augustus, in den voormiddag, na dat wij op de reede ten anker waren gekoomen, gong ik aan land naar eene van deeze vaelen, met oogmerk om de hoogte van den berg te meten. Zie *Philos. Transact.* p. 300. &c. GLAS is ook op den top geweest; ziet zijne *Historie van de Kanarische Eilanden*. In de *Philos. Transact.* Vol. XLVII. pag. 353 — 356. vindt men *Waarnaemingen gedaan in het beklimmen van de Ptek van Teneriffe* door Doctor T. HEBERDEN. De Doctor maakt dezelve hoogte boven de oppervlakte der zee, twee duizend vijf honderd zes en zestig vademen, of vijftien duizend drie honderd zes en negentig Engelsche voeten, en zegt dat dit bevestigd wierd door twee opvolgende waarnaemingen, door hem zelve, en eene andere, door den Consul CROISE gedaan. En egter vind ik dat de Ridder DE BORDA, die de hoogte van deezen berg in de maand Augustus 1776 mat, denzelven slechts de hoogte van duizend negen honderd een en dertig Fransche *toises*, dat is, twaalf duizend drie honderd veertig Engelsche voeten geeft. Zie FORSTER *waarnaemingen op zijne reize*.

bôgmerk van de toppen van de verder afgelegen
 bergen te bereiken; die met hout bedekt schee-
 nen; maar ik had den tijd niet om verder te koo-
 men dan derzelver voet. Na omtrent drie Engel-
 sche mijlen voortgewandeld te zijn, vond ik ge-
 ne verandering in het voorkoemen van de laager
 bergen, die eene gróote menigte van de *Euphor-
 bia Canariensis* voortbrengen. Het is te verwon-
 deren dat deeze gróote sappige plant op eenen zoo
 verzengden grond stert. Als zij gebrooken wordt,
 dat met weinig moeite geschieden kan, kooft
 'er zeer veel sap uit, en men zou denken dat zij,
 gedroogd zijnde, tot niets zoude inkrimpen, en
 evenwel is het een vrij taal, schoon zagt en ligt
 hout. Het volk alhier houdt derzelver sap voor
 zoo bijtend, dat het de huid afknaagt; (*) doch
 ik overtuigde hen, schoon met veel moeite, van
 het tegendeel; door mijnen vinger in de plant,
 die vol sap was, te steeken; zonder dien daarna
 af te veegen. Zij breeken de struiken van de
Euphorbia af, laten die droogen, en brengen
 dezelve naar huis tot brandhout. Ik vond 'er niets
 an-

(*) OLAF, van deeze plant spreekende, zegt dat „hij
 „ niet kan begrijpen waarom de inwooneren van de *Kana-
 „ rische Eilanden* 'er het sap niet uitpersen, om het in
 „ plaas van pik voor hunne schuiten te gebruiken.” Nu
 leeren wij van den Heer ANDERSON waarom zij het niet
 doen.

anders groeien dan twee of drie kleine heesters en enige weinige vijgen-boomen in het diepst van de valei.

De voet van de bergen bestaat uit eenen zwaaren, digten, blaauwachtigen steen, waarin enige blinkende deeltjens zijn, en, op de oppervlakte liggen groote klompen van roode wrijfbaare aarde of steen, hier en daar verspreid. Ik vond ook dikwijls dezelfde zelfstandigheid in dikke laaggen liggende, en de weinige aarde, die hier en daar verstrooid lag, was eene zwartachtige groei-aarde. Daar waren ook enige stukken slakken, een van welke, aan deszelfs zwaarte en gladder oppervlakte, bijna geheel metaalachtig scheen.

De kruimelende staat van deeze bergen is ongetwijfeld toe te schrijven aan de aanhoudende werking der zon, die derzelve oppervlakte verkalkt. Deeze mul geworden aarde, daarna door den zwaaren regen weggespoeld wordende, is mischien de oorzaak dat derzelve zijden zoo ongelijk zijn, want, alzo de verschillende zelfstandigheden, waaruit zij bestaan, min of meer ligt door de hitte der zon worden aangedaan, zullen zij ook in die evenredigheid weggespoeld worden. Hiervandaan zijn mischien de toppen der bergen, van de hardste rots zijnde, blijven staan, terwijl de andere deelen, op de schuinsten liggende, afgesteten zijn. Alzo ik gemeenlijk heb waargenoomen dat de toppen van de
mees-

meeste bergen, die met boomen bedekt zijn, een eenvormiger voorkomen hebben; ben ik geneigd te gelooven, dat dit daaraan zij toetschrijven; dat zij overschaduwde zijn.

De stad *Santa Cruz*, schoon niet groot, is vrij wel bebouwd. De kerken zijn niet pragtig van buiten, maar van binnen ordentelijk en niet veel opgesierd. Zij evenaaren sommlige kerken van *Madera* niet; maar ik geloof dat dit eerder voortspuit uit den verskillenden aart van het volk; dan uit hun onvermogen om dezelve beter te onderhouden; want de bijzondere huizen en de kledij van de Spaansche inwooneren van *Santa Cruz* zijn veel beter dan die van de Portugeezen op *Madera*, die mischien zigzelve ontkleeden om hunne kerken optesieren.

Bijna tegt over het steenen hoofd, aan de landing-plaats, is eene fraaie marmeren kolom, die binnen kort is gestigt; met enige beelden versierd, die den kunstenaar geen oneer aandoen, en een Spaansch opschrift, behelzende de gelegenheid bij welke, en den tijd wanneer zij is opgerigt.

Den tweeden, in den agtermiddag, huurden wij met ons viere muil-ezels, om naar de stad *Laguna* te rijden (*), die haaren naam heeft naar

(*) Derzelver naam is eigenlijk *St. Christobal de la Laguna*, en zij werd gewoonlijk voor de hoofdstad van

naar een naburig meir, dat omtrent vier Engelsche mijlen van *Santa Cruz* ligt. Wij kwamen 'er des avonds tusfchen vijf en zes uren aan, en vonden het gezigt van dezelve onze moeite niet waerdig, alzo de weg zeer flegt, en de muil-ezels maar tamelijk goed waren. De plaats is wel vrij groot, maar verdient naauwlijks met den naam van stad vereerd te worden. De ftraaten zijn zeer onregelmatig aangelegd; sommige egter zijn tamelijk breed en hebben enige goede huizen. Over het algemeen is *Laguna* minder op het oog dan *Santa Cruz*, fchoon de laafte stad maar klein is, bij de eerste vergeleken. Men onderrigte ons ook dat *Laguna* fterk in verval is, en dat 'er thans enige wijngaarden zijn, daar voorheen huizen ftonden, terwijl *Santa Cruz* daaglijks toeneemt.

De weg van *Santa Cruz* naar *Laguna* loopt eenen fteilen berg op, die zeer dor is, maar meer naar beneden zagen wij enige vijgen-boomen en verfcheiden koren-velden. Zij zijn klein en niet aan akkers geploegd, gelijk in Engeland het gebruik is. Het fchijnt ook dat men hier geen ko-

ren

het eiland gehouden, alzo 'er de grooten en de lieden van den tabbaard woonden, fchoon de algemeene Landvoogd van de *Kanarifche Eilanden* te *Santa Cruz* woont, als zijnde het middenpunt van hunnen handel met Europa en Amerika. Zie GLAS *Hift. van de Kanarifche Eilanden.*

ren kan teelen zonder grooten arbeid, alzo de grond zoo sterk met steenen belemmerd is, dat zij genoodzaakt zijn dezelve optezamelen, en in breede reien of muuren op kleine afstanden van elkanderen te leggen. De groote bergen, die naar het Zuid-Westen loopen, scheenen vrij wel van boomen voorzien te zijn. Daar deed zig op dit togtjen niets anders merkwaardigs op, behalven enige weinige aloë-planten, die in bloei waren, aan de zijde van den weg, en de vrolijkheid van onze gidsen, die ons onder weg met zingen vermaakten.

Het meeste zwaar werk wordt op dit eiland door muil-ezels verrigt, alsoo de paerden schaarsch scheenen en hoofdzakelijk gehouden wierden tot dienst van de amptenaars. Zij zijn klein van gestalte, maar wel gemaakt en moedig. Zij gebruiken ook osfen om vaten op een groot lomp stuk hout te sleepen, en zij worden aan den kop aangespannen, schoon dit geen bijzonder voordeel schijnt te hebben boven onze wijze van het jok op de schouderen te leggen. In mijne wandelingen en togtjens zag ik enige havikken, papegaaien, die van het eiland oorspronkelijk zijn, zee-zwaluwen, zee-meeuwen, patrijzen, kwikstaerten, zwaluwen, boeren-zwaluwen, meerels en groote vlugten van kanarie-vogelen. Daar zijn ook hagedissen van de gemeene en eene andere soort,

en enige Insekten, als krekels, en drie of vier soorten van juffers.

Ik had gelegenheid om met een verstandig en kundig man, wiens gezegde ik geene de minste reden heb te wantrouwen, en die hier gezeten is, te spreken. Ik vernam enige bijzonderheden van hem; die, gedurende ons kort verblijf van drie dagen, niet onder het bereik mijner waarneming vielen. Hij leerde mij dat hier een heester gemeen is, die naauwkeuriglijk overeenkomt met de beschrijving, door TOURNEFORT en LINNAEUS van den thee-heester, zoo als die in China en Japan groeit, gegeven. Men houdt dien voor onkruid, en hij roeit alle jaaren duizenden van dezelve uit zijne wijngaarden uit. De Spanjaards van het eiland gebruiken hem egter somtijds als thee, en schrijven 'er alle de hoedanigheden aan toe van de thee, die uit China wordt aangebragt. Zij geeven hem ook den naam van thee, maar, dat aanmerklijk is, zij zeggen dat hij hier gevonden is, toen de eilanden eerst ontdekt wierden.

Eene andere kruidkundige merkwaardigheid, van welke hij gewag maakte, is hetgeen men den *bevrugten limoen* noemt. (*). Het is een volkoo-

(*) De schrijver van het *Bericht van Teneriffe* in SPRATS *Historie* maakt gewag van deeze limoen, als hier groeien-

koomen onderscheiden limoen, binnē eene andere besloten, en die daarin alleen van de buitenste verschilt, dat zij ronder is. De bladeren van den boom, die deeze soort voortbrengt, zijn veel langer dan die van de gemeene, en zij wierd mij opgegeeven als krom en niet zoo fraai.

Ik leerde ook van hem dat eene zekere soort van druif, die hier groeit, voor een uitmuntend geneesmiddel tegens teeringachtige kwaalen gehouden wordt, en de lucht en de luchtstreek in het algemeen zijn aanmerkelijk gezond en bijzonderlijk geschikt om in zulke kwaalen verligting toe te brengen. Hier van tragtede hij reden te geeven door aan te merken, dat het altijd in Iemands magt was om eene verschillende getemperdheid van lucht te genieten, door zig op verschillende hoogten op het eiland optehouden, en hij betuigde zijne verwondering dat de Engelsche Geneesmeesters nimmer gedacht hebben om hunne teeringachtige lijders naar *Teneriffe*, in plaats van naar *Nico* of *Lisfabon* te zenden. Hoe zeer de getemperdheid der lucht hier verschille kon ik zelf duidlijk bemerken, enkel in het rijden van *Santa Cruz* naar boyen naar *Laguna*, en men kan op klim-

groelende, en noemt die *Pregnada*. Waarschijnlijk is *emprennada*, het Spaansche woord voor *bevrugt* de naam, waarbij zij bekend is.

klimmen tot de koude ondraaglijk wordt. Ik was verzeekerd dat niemand aangenaam kan leven binnen eene Engelsche mijl van de loodrechte hoogte van de Piek, na de maand Augustus. (•)

Schoon 'er aanhoudend enige rook van nabij den top van de Piek opstijgt, heeft men 'er egter geene aardbeëving of uitbraaking van den berg gehad zedert het jaar 1704, wanneer de haven van *Garrachica*, daar voorheen veel van hunnen handel wierd gedreven, vernield wierd. (†)

Hun handel moet als zeer aanmerkelijk beschouwd worden; want zij rekenen dat 'er jaarlijks veertig duizend pijpen wijn gemaakt worden, van welke het grootste gedeelte of in het eiland verbruikt, of tot brandewijn gemaakt, en naar de Spaansche West-Indieën gezonden wordt.

(*) Dit komt overeen met het bericht van Doct. *x. HERBERDEN*, die zegt dat het gedeelte van den berg, dat de gedaante van een sukterhooft heeft, of *la pericosa* (gelijk hij genoemd wordt) dat een agtste gedeelte van eene mijl (of duizend negen honderd tagtig voeten) van den top is, het grootste gedeelte van het jaar met sneeuw bedekt is. Zie *Philosoph. Transact.* op de aangehaalde plaats.

(†) Deeze haven wierd toen opgevuld door de rivieren van brandende lava, die uit eene brandende kolk in dezelve vloeide, zoo dat 'er nu huizen gebouwd zijn, daar voorheen schepen ten anker lagen. Zie *GLAS Hist.*

wordt. (*) Daar wierden jaarlijks omtrent zes duizend pijpen naar Noord-Amerika uitgevoerd, terwijl de handel met hetzelfde onbelemmerd was; maar thans denkt men niet dat het meer dan de helft van die hoeveelheid zal bedraagen. Het koren, dat zij teelen, is, over het algemeen, ongenoegzaam om de inwooneren te voeden, doch het ontbrekende werd gewoonlijk door de Noord-Amerikaanen ingevoerd, die hunne wijpen in betaaling namen.

Zij maaken een weinig zijde; maar als men de

(*) GLAS zegt dat zij jaarlijks niet minder dan vijftien duizend pijpen wijn en brandewijn uitvoeren, en dat het getal der inwooneren van *Tenerife*, toen de laatste opneeming geschiedde, niet minder dan zes en negentig duizend zielen was. Wij mogen vrijelijk onderstellen dat 'er een aanmerkelijke aanwas van bevolking geweest zij zedert GLAS het eiland bezocht heeft, dat meer dan dertig jaaren geleden is. De wijn, die 'er jaarliks gedronken wordt, als de gewoone drank van ten minsten honderd duizend menschen zijnde, moet verscheiden duizenden pijpen belooopen. Daar moet eene groote hoeveelheid gebruikt worden om brandewijn te maaken, want om eene pijp brandewijn te maaken, moeten 'er vijf of zes pijpen wijn overgehaald worden. Deeze bijzonderheden wel overwoogen zijnde, zullen elk eenen in staat stellen om te beoordeelen dat het bericht, door den Heer ANDERSON gegeven, van een jaarlijkse teelt van veertig duizend pijpen wijn, op waarheid gegrond is.

doorzigtsteenen, die in groot aantal van de *Groote Kanarie* gebragt worden, niet mederekent, is de wijn het eenigst aanmerklijk artijkel van vreemden koophandel van *Teneriffe*.

Geen van de rasfen van inwooneren, die hier gevonden wierden toen de Spanjaards de *Kanariſche Eilanden* ontdekten, is thans een onderscheidten volk (*), naardien zij zig door huwelijken met de Spaansche volkplanters vermengd hebben, maar hunne afkoomelingen zijn nog kenbaar, als zijnde aanmerklijk lang, grof van gebeente en sterk. De mannen zijn, over het algemeen, taankleurig, en de vrouwen zijn bleek, en geheel ontbloomt van die bloſ, welke onze Noordsche schoonheden eigen is. De Spaansche gewoonte van zwarte klederen te draagen is bij haar in zwang; maar de mannen schijnen hieromtrent onverschilliger, en kleeden zig omtrent als de Franschen. Wij vonden de inwooneren van *Teneriffe* in andere opzigten een ordentelijk en zeer beleefd volk, dat dien zweem van deftigheid nog behouden heeft, welke hunne landslieden van de andere Europese natieën onderscheidt. Schoon wij

niet

(*) Het was anders gelegen ten tijde van GLAS, wanneer 'er nog enige geslachten van de *Guanches* (gelijk zij genoemd worden) op *Teneriffe* waren, onvermengd met de Spanjaarden. Zie GLAS, *Hist.* bladz. 240.

niet meenen dat 'er eene groote gelijkheid tus-
schen onze zeden en die der Spanjaarden is, is het
aanmerkenswaerdig dat OMAI niet dagt dat 'er
groot verschil tuschen ons ware. Hij zeide slechts
dat zij niet zoo vriendlijk scheenen als de Engel-
schen, en dat zij, in hunne perfoonen, een
zweem hadden van zijne landslieden."

DER-

DERDE HOOFDSTUK.

Versrek van Teneriffe. Gevaar, waarin het schip bij Bonavista geraakt. Het Eiland Mayo. Port Praya. Behoedmiddelen tegens den regen en de hitte omtrent de Evennachtslijn. Ligging van de Kust van Brazillie. Aankomst aan de Kaap de Goede Hoop. Verrigtingen aldaar. Aankomst van de Ontdekking. Reis van den Heer ANDERSON binnen 's lands. Sterrekundige Waarneemingen. Scheepvaartkundige aanmerkingen over de vaart van Engeland naar de Kaap de Goede Hoop, met opzigt tot de stroomen en de afwijking van de Kompas-naald.

Ons water en alles wat wij nodig hadden te *Teneriffe* aan boord genoomen hebbende, ligteden wij den vierden Augustus het anker, en vervorderden onze reis met eene fraaie koelte uit het Noord Oosten.

Den tienden, des avonds ten negen uuren (*),
zagen

(*) Als een blijk van de oplettendheid van Kapitein cook en op de krigstucht en op de gezondheid van zijn schips-volk, zal het der moeite wel waerdig zijn hier santemerken dat uit zijn log-boek blijkt, dat hij
het

zagen wij het eiland *Bonavista* in het Zuiden, op weinig meer dan eene mijl afstand, schoon wij dagten dat wij 'er veel verder af waren; maar het bleek dat wij ons bedroogen, want tot twaalf uren Oostwaarts op loevende, om de blinde klippen te boven te zeilen, die omtrent eene mijl van de zuid oost-punt van het eiland liggen, bevonden wij ons 'er dicht op, en loefden maar even de branding te boven. Onze toestand was enige minuten zeer hachlijk. Ik verkoos niet te peilen, alzoo zulks het gevaar in ons oog zoude vergroot hebben, zonder mogelijkheid van het te verminderen. Ik houde het noordlijk einde van het eiland *Bonavista* te liggen op 16° 17' Noorder Breedte, en op 22° 59' Wester Lengte.

Zoo dra wij vrij van de klippen waren, stuurden wij Z. Z. W. tot des anderen daags 's morgens met het aanbreeken van den dag en toen loefden wij Westwaarts, om tusschen *Bonavista* en het eiland *Mayo* door te zeilen, met oogmerk om in *Port Praya* naar de *Ontdekking* te zien, alzoo ik Kapitein CLERKE gezegd had dat ik die plaats zoude aandoen, en niet wist hoe ras bij na mij zoude afzeilen. Ten een uur in den agtermiddag za-

gen

het in den tijd tusschen den vierden en tienden Augustus tweemaal in het gebruik van geschut en klein geweer oefende, en het schip tusschen deks schoon maakte en be-rookte.

gen wij de klippen; die aan de zuid west-zijde van *Bonarissa* liggen, in het Z. O. drie of vier mijlen van ons:

Den volgenden morgen, ten zes uren, lag het eiland *Mayb* omtrent vijf mijlen in het Z. Z. O. Hier peilden wij en vonden grond op zestig vademmen. Te zelfden tijd was de afwijking, door het gemiddelde van verschelden azimuths, met drie verschillende kompassen genoomen; $9^{\circ} 32'$ West. Ten elf uren lag eene punt van *Mayb* O. ten N. en de andere Z. O. ten Z. Op deeze plaats vertoonden zig twee rondachtige bergen dicht bij deszelfs noord-oostlijk gedeelte; verder op een grooter en hooger berg, en omtrent twee derden van deszelfs lengte een enkele; die spits is. Op den afstand, waarop wij nu dit eiland zagen, die drie of vier Engelsche mijlen was; was er geen de minste sebjin van groeljing, noch enige afwyseling voor het oog van dat levenloos bruin; dat gemeenlijk heerscht in landen onder de verzengde luchtstreek, die van hout ontbloomt zijn.

Hier kan ik niet nalaten aantemerken dat de Heer NICHOLSON in zijne voorreden voor zijne *Verscheidene Aanmerkingen en Waarneemingen; gedaan op eene reis naar de Oost-Indiëen*, met 's Konings schip *de Elisabeth*, van 1758 tot 1765, Lond. 1773. zegt dat „men met agt graa- den wester afwijking of meer, het waagen „ kan

„ kan de *Kaap Verdifche Eilanden* bij nacht of
 „ bij dag voorbij te zeilen, kunnende verzeekerd
 „ zijn met die afwijking dat men ten Oosten van
 „ dezelve is. ” Zulk eene verzeekering kan van
 gevaarlijke gevolgen zijn, zoo iemand 'er zig
 blindling op mogt verlaaten. Wij beproefden
 ook den stroom, en vonden eenen, die Z. W.
 ten W. liep, iers meer dan eene halve Engelsche
 mijl in een uur. Wij hadden reden om zulks te
 verwagten uit het verschil tusfchen de lengte, dat
 het nurwerk opgaf en onze rekening, dat, zedert
 ons verrek van *Teneriffe*, eenen graad bedroeg.

Terwijl wij tusfchen deeze eilanden waren,
 hadden wij ligte koeltjens, veranderende van het
 Z. O. naar het O., en enige stillen. Dit toont dat
 de *Kaap Verdifche Eilanden* of uitgestrekt ge-
 noeg zijn om den stroom van den pasfaat-wind
 te breeken, of dat zij even buiten den rand van
 deszelfs stroom liggen, in die ruimte, daar de
 veranderlijke winden, die men vindt als men na-
 bij de linie kooft, beginnen. De eerste onder-
 stelling is egter de waarfchijnlijkste, alzo DAM-
 PIER den wind hier westlijk vond in de maand
 February, op welken tijd men onderftelt dat de
 pasfaat-wind zig verft naar de evennachtlijn uit-
 strekt. Het weder was heet en drukkende met
 enigen

(*) DAMPIER *Voyages Vols III, p. 10.*

enigen regen, en daar heerschte meest eene dofte witheid in de lucht, die een midden schiejt tusschen mist en wolken. De strecken tusschen de keerkringen hebben, over het algemeen, zelden dien helderen dampkring, die men waarneemt daar veranderlijke winden waaien, en de zon schiejt 'er niet zoo helder. Deeze omstandigheid kooft mij egter voor een voordeel te zijn, want anders zouden de stralen der zon, niet gebrooken wordende, de hitte mischien ondraaglijk maaken. De nachten zijn egter dikwijls helder en stil.

Den dertienden, des morgens ten negen uren, kwamen wij voor *Port Praya*, aan het eiland *St. Jago*, daar wij twee Nederlandsche Oost-Indische schepen en eene kleine brigantijn ten anker zagen liggen. Alzoo de *Ontdekking* aldaar niet was, en wij weinig water op onze overvaart van *Teneriffe* gebruikt hadden, vond ik niet goed de haven in te loopen, maar stevende Zuidwaarts. Wij namen nu enige hoogten van de zon om den waaren tijd te weeten. De Lengte volgens het uurwerk, daarvan afgeleid, was $23^{\circ} 48'$ West; het klein eiland in de baai lag omtrent drie Engelsche mijlen W. N. W. van ons, dat deszelfs Lengte $23^{\circ} 51'$ zal maaken. Het zelfde uurwerk gaf, op mijne laatste reis, de Lengte $23^{\circ} 30'$ West op, en wij namen ecne Breedte waar van $14^{\circ} 53' 30''$ Noord.

Daags

Daags na wij de *Kaap Verdifche Eilanden* verlaaten hadden, verlooren wij den Noord-Ooster pasfaat-wind, maar kreegen dien niet, die uit het Z. O. waait, tot den dertigften, toen wij ons op 2° Noorder Breedte en op 25° Wester Lengte bevonden.

Gedurende deezen tufchentijd (*) was de wind meest in de Zuid-Wester ftreek. Soms tijds woei hij fris en met buien, maar meest een labber koeltjen. Het was zelden kalmte en zij duurde niet lang. Tufchen 12° en 7° Noorder Breedte was het weder gemeenlijk donker en betrokken, met menigvuldigen regen, die ons gelegenheid gaf genoeg water optevangen om de meeste van onze ledige water-vaten te vullen.

Deeze regens en het betrokken heet weder, dat

(*) Den agtenden liet ik eene puts met een thermometer zeventig vademen beneden de oppervlakte van de zee zinken, daar zij twee minuten bleef, en daar verliepen nog drie minuten om haar weder opte haalen. De kwik stond in den thermometer op zes en zestig graaden, daar zij te vooren in de lucht op agt en zeventig graaden en aan de oppervlakte van de zee op negen en zeventig graaden gestaan had. Het water, dat in de puts opkwam, bevattede, volgens de tafel van CAVENDISH, $\frac{1}{15}$, 7 deelen zout, en dat van de oppervlakte van de zee, $\frac{1}{15}$, 4. Naardien dit laatste opgesciept wierd na eene hevige regen-vlaag, is het mogelijk dat het daar door ligter was. COOKS Log-boek.

dat dezelve verzelt, veroorzaaken maar al te dikwijls ziekten op deeze vaart; men heeft 'er ten minsten alle kwaade gevolgen van te wagten; en de Kapiteins van schepen kunnen niet genoeg op hunne hoede zijn, door de lucht tusfchen deks met vuur en rook te zuiveren en het volk te noodzaaken hunne klederen, zoo dikwijls 'er gelegenheid toe is, te droogen. Deeze voorzorgen wierden aanhoudend in acht genoomen op *de Resolutie* en op *de Ontdekking* (*) en voorzeeker niet zonder vrugt, want wij hadden nu minder zieken dan op mijne vorige reizen. Wij hadden egter de onaangenaamheid van het fchip zeer lek te vinden overal boven water. Het heet en drukkend weder, dat wij gehad hadden, had de naaden, die in het eerst flegt gekalfaat waren geweest, zoo geopend, dat het regenwater 'er door floof. Daar was naauwlijks een man, die droog in zijne kooi kon

(*) De bijzonderheden staan in zijn log-boek vermeld. Den veertienden Augustus wierd 'er een vuur ontfooken in de pomp, om het fchip beneden te luchten. Den vijftienden wierden de voorraad-zeilen op het dek gelucht, en een vuur ontfooken om de zeilen-kamer te luchten. Den zeventienden wierd tusfchen deks schoon gemaakt en gerookt, en de brood-kamer met vuur gezuiverd. Den een en twintigsten wierd 'er tusfchen deks schoon gemaakt en gerookt, en den twee en twintigsten wierden de kooien van het volk op het dek uitgespreid om te luchten.

kon liggen, en de officiers in de konstapels-kamer wierden alle uit hunne hutten gejaagd door het water, dat door de zijden van het schip kwam. De zeilen in de zeilen-kamer wierden nat, en, voor het weder geschikt was om die te droogen, waren veele zeer beschadigd en daar moest veel doek en tijd verspild worden om dezelve enigermaate bekwaam te maaken om te dienen. Dezelfde gebreken op mijne voorgaande reis in mijne zeilen-kamers ondervonden hebbende, had ik zulks aan de Opzigtiers van de werf te kennen gegeeven, die op zig genoomen hadden daarvoor te zorgen, maar ik kon niet zien dat 'er iets gedaan was om deeze klagten voortekoomen. Om deeze gebreken te verhelpen wierden de kalfateraars aan het werk gezet zoo dra wij in fraai vast weder kwamen, om de dekken en de zijden van het schip van binnen te kalfaten, want ik wilde het niet over boord waagen terwijl wij in zee waren.

Den eersten September pasfeerden wij de linie op $17^{\circ} 38'$ Wester Lengte (*), met eene fraaie
 koel-

(*) De agtermiddag wierd, gelijk uit het dagtegrister van den Heer ANDERSON blijkt, besteed met de oude belagchelijke plegtigheid van degeene, die de linie nooit gepasfeerd waren, te doopen. Schoon Kapitein COOK de gewoonte niet afschafte, kwam hem dezelve te beuzelschting voor, om 'er in zijn dag-verhaal, of zelfs in zijn log-

koelte uit het Z. O. ten Z., en, ondanks mijne vrees van op de kust van *Brazilie* te vervallen, als ik naar het Z. W. hield; hield ik het fchip eene volle streek van den wind. Ik bevond egter dat mijne vrees ongegrond was; want, toen wij die kust naderden, kreegen wij den wind meer en meer oostlijk, zoo dat wij, toen wij op 10° Zuider Breedte waren, eene zuid-oostlijke koers konden stuuren.

Den

boek melding van te maaken. FERNETTY, de schrijver van BOUGAINVILLES *Reize naar de Falklands-Eilanden*, in 1763 en 1764 dagt 'er anders over, want zijn verhaal van de viering van dit kinderachtig feest aan boord van zijn fchip, befaat zeventien bladzijden, en is het onderwerp van een geheel hoofdstuk, onder den titel van *Système de la Ligne*.

Het is der moeite waerdig zijne inleiding tot de beschrijving van dezelve overteschrijven: *C'est un usage qui ne remonte pas plus haut que ce célèbre voyage de GAMA qui a fourni à CAMOENS le sujet de la Lusade. L'idée qu'on ne sauroit être un bon marin sans avoir traversé l'Équateur, l'ennui inséparable d'une longue navigation, un certain esprit républicain, qui regne dans toutes les petites sociétés, peut-être toutes ces causes réunies ont pu donner naissance à ces espèces de Saturnales. Quoiqu'il en soit, elles furent adoptées en un instant par toutes les nations, & les hommes les plus éclairés furent obligés de se soumettre à une coutume, dont ils reconnoissoient l'absurdité. Histoire d'un Voyage aux Isles Malouines, pages 107, 108.*

Den agtsten waren wij op $8^{\circ} 57'$ Zuider Breedde, dat een weinig zuidwaarts van *Kaap St. Augustyn*, op de kust van *Brazilie* was. Onze Lengte, uit een zeer groot aantal waarneemingen op de maan afgeleid, was $34^{\circ} 16'$ W. en volgens het uurwerk $34^{\circ} 47'$. De eerste is $1^{\circ} 43'$ en de laatste $2^{\circ} 14'$ westliker dan het eiland *Fernando de Noronha*, welks ligging op mijne laatste reis vrij naauwkeurig bepaald is. (*) Hieruit besloot ik dat wij nu niet verder van het vaste land konden zijn dan ten hoogsten twintig of dertig mijlen, en mischien niet veel minder, alzo wij geen grond peilden, noch andere tekenen van land hadden. Doctor HALLEY zegt ons egter in zijne reis, door den Heer DALRYMPLE uitgegeeven (†), dat „ hij niet meer dan honderd twee Engelsche mijlen afstand op de middaglijn rekende van het eiland (*Fernando de Noronha*) tot de kust van *Brazilie*,” en schijnt te denken dat „ stroomen de eenigste oorzaak niet konden zijn dat hij zoo weinig bevond.” Maar ik denk eer dat hij zig bedrogen heeft, en dat de stroomen hem verre ten Westen van zijne voorgenoomen koers gedreven hebben. Dit wierd enigermaate bevestigd door onze

(*) Zie COOKS Reizen, I Deel bladz. 23.

(†) Bladz. 11.

ze eigen waarneemingen, want wij hadden drie of vier dagen voor den agtsten bevonden dat de stroom Westwaarts liep, en hij was gedurende de laatste vier en twintig uren sterk Noordwaarts gestrekt, alzoo wij een verschil van negen en twintig Engelsche mijlen tuschen onze waargenoomen Breedte en onze rekening bevonden. Over het geheel zal ik, tot 'er betere sterrekundige waarneemingen op de Oost-kust van *Brazillie* aan land gedaan zijn, besluiten dat derzelver Lengte 35° of ten hoogsten 36° West is. *A bord de*

Wij vervolgden onze koers zonder iets merkwaardigs te ontmoeten tot den zesden October, Toen op $35^{\circ} 15'$ Zuider Breedte en op $7^{\circ} 45'$ Wester Lengte zijnde, kreegen wij ligte zugtjens en stiltten beurtelings drie dagen agter elkanderen. Wij hadden enige dagen te vooren albatrossen, pintados en andere onweers-vogelen gezien, en hier zagen wij drie pinguins, die ons aanleiding gaven om te peilen, maar wij vonden geen grond met eene lijn van honderd vijftig vadem. Wij zetteden eene sloep uit en schooten enige vogelen, een van welke een zwarte onweers-vogel was, omtrent van de grootte van een' kraai, en, behalven in snavel en pooten, zeer veel naar dien vogel gelijkende. Hij had enige weinige witte vederen onder aan de keel en de onderste zijden van de slag-pennen waren aschgrauw; alle de

andere vederen waren git-zwart, gelijk ook de snavel en de pooten.

Den agtsten, in den avond, kwam 'er een van die vogelen, welke het Engelsch zeevolk *noddies* (*sternen*) noemt, in ons wand zitten en wierd gevangen. Hij was wat grooter dan een Engelsche merel en ten naasten bij even zoo zwart, uitgezonderd het bovenste van den kop, dat wit was en 'er uitzag als of het gepoederd ware; de witte vederen stonden aan het grondstuk van den boven snavel, en namen trapswijze eene donkerer kleur aan tot omtrent het midden van het bovenste gedeelte van den hals, daar de witte schaduw in het zwart versmolt, zonder door enige streep verdeeld te zijn. Zijne vingers waren door een vlies aan malkanderen verbonden, hij had zwarte pooten en eenen zwarten snavel, die lang en niet ongelijk aan dien van een wulp was. Men zegt dat deeze vogelen nooit verre van land vliegen. Wij konden geen land digter bij de plaats daar wij ons bevonden dan *Gough's* of *Richmond Eiland*, van welk wij niet minder konden af zijn dan honderd mijlen. Maar men moet aanmerken dat de Atlantische Oceaen ten Zuiden van deeze breedte weinig bevaaren is, zoo dat 'er meer eilanden kunnen zijn dan men weet.

Wij zagen dikwerf in den nacht die lichtende zee-dieren, van welke ik in mijne voorige reizen

heb gewag gemaakt en die ik beschreven heb. (*) Sommige scheenen aanmerkelijk grooter dan alle andere, die ik ooit gezien had, en somtijds waren zij zoo talrijk, dat 'er op hetzelfde tijdstip honderden van dezelve zichtbaar waren.

Deeze kalmte wierd opgevolgd door eene friske koelte uit het N. W., die twee dagen duurde. Toen hadden wij weder veranderlijke luchtjens vier en twintig uren lang, wanneer de N. W. wind wederkwam en zoo sterk woei, dat wij den zeventienden de *Kaap de Goede Hoop* in het gezigt kreegen, en den volgenden dag in de *Tafel-Baai* ten anker kwamen in vier vademem water, met de kerk Z. W. $\frac{1}{2}$ Z. en de *Groene Punt* N. W. $\frac{1}{2}$ W. van ons.

Zoo dra wij het gewoon bezoek van den havenmeester en den heelmester ontvangen hadden, zond ik eenen officier naar den Baron VAN PLET-
TENBERG den Gouverneur, en groetede, bij zijne terugkomst, het kasteel met dertien schooten, die met even zoo veele schooten beantwoord wierden.

Wij vonden in de baai twee Fransche Oost-Indische schepen, het een uit- en het ander t'huis vaarende. Twee of drie dagen voor onze aankomst was een ander t'huis vaarend schip van die

(*) Ziet I Deel bladz. 23. en IV Deel bladz. 22 en 244.

natie van zijn anker gedreven en agter in de baai gestrand, daar het verging. Het volk wierd gered; maar het grootst gedeelte van de lading ondergong hetzelfde, lot als het schip of (dat op hetzelfde uitkwam) wierd door de inwooneren geplonderd en gestolen, of uit het schip, of toen het op strand gedreven wierd. Zoodanig was het bericht, dat de Fransche Officiers mij gaven, en de Hollanders zelve konden het niet ontkennen; maar, om zig te ontschuldigen van eene misdaad, die alle beschaafde natieën tot schande strekt, tragteden zij alle de blaam op den Franschen Kapitein te werpen, omdat hij niet bij tijds eene wagt gevraagd had.

Zoo dra wij gegroet hadden, voer ik naar land, van enige mijner officieren verzeld, en gong mijne opwachting maaken bij den Gouverneur, den Directeur, den Fiskaal en den Bevelhebber over de troepen. Deze heeren ontvongen mij met de grootste beleefdheid, en de Gouverneur in het bijzonder beloofde mij alle gerief, dat de plaats konde opleveren. Ik kreeg ook verlof van hem om onze werktuigen optezetten, daar mij best zoude dunken, om tenten opteslaan voor de zeilen-maakers en kuipers, en om ons vee aan land te brengen, om bij onze legerplaats te graazen. Voor ik naar boord keerde, zorgde ik dat 'er dagelijks nieuwbakken brood, versch vleesch en

groenten voor het schips volk aan boord zoude gebragt worden.

Den twee en twintigsten zetteden wij de tenten en de werktuigen op, en begonnen alles wat ik aan land nodig had uit het schip te zenden. Dit kon niet vroeger geschieden, alzo de burgerij der stad bezig was op, of nabij de plaats, die wij beslaan zouden, te exerceeren.

Den volgenden dag begonnen wij gelijke hoogten van de zon waarteneemen, om den gang van het uurwerk te beproeven, of, dat hetzelfde is, om te zien of deszelfs gang veranderd ware. Deze waarneemingen wierden dagelijks vervolgd; zoo dikwijls het weder het toeliet, tot de tijd van ons vertrek naderde. Maar alvorens waren de kalfateraars aan het werk gezet om het schip te kalefaaten, en ik was met de Heeren BRANDT en CHIRON overeengekoomen, dat zij beiden de schepen van het nodige proviand zouden voorzien. Men had ook, onmiddelijk na mijne aankomst, bij bakkers het bakken van zoo veel brood besteld als ik dagt nodig te hebben. Naar maate deeze verschillende artikelen, voor *de Resolutie* bestemd, gereed gemaakt wierden, wierden zij aan boord gebragt.

Den zes en twintigsten vertrok het Fransch schip naar Europa en wij zonden met hetzelfde brieven naar Engeland. Den volgenden dag anker-

ker
koo
ons
ten
D
en
beg
lang
gem
De
dat
ging
sterk
wier
dij
gew
stom
zijn
D
Hoo
zelve
TRI
Nade
genb
of d
kwa
'er e
steld
In

kerde het Oost-Indisch schip *de Hampshire*, koomende van *Bencoolen*, in de baai en groetede ons met dertien schooten, die wij met elf schooten beantwoordden.

Daar viel niets merkwaardigs voor tot den een en dertigsten des avonds, wanneer het zeer sterk begon te waalen uit het Z. O., dat drie dagen lang aanhield, gedurende welken tijd er geene gemeenschap tuschen het schip en den wal was. *De Resolutie* was het eenigste schip in de baai, dat den storm uitsfond zonder dat de ankers doorgingen. Wij gevoelden deszels uitwerking even sterk aan land. Onze tenten en schouwplaatsen wierden aan starden gescheurd, en ons sterrekundig quadrant was bijna onherstelbaar beschadigd geworden. Den derden November bedaarde de storm en den volgenden dag gong ieder weder aan zijn werk.

Den zesden zeilde het Oost-Indisch schip *de Hampshire* af naar Engeland; ik zond met hetzelfde eenen zieke naar huis, welken Kapitein TRIMBLE de goedheid had aan boord te neemen. Naderhand speet het mij dat ik van deeze gelegenheid geen gebruik hadde gemaakt om nog twee of drie andere van mijn volk, die verschillende kwaalen hadden, wegtezenden; maar thans was 'er enige hoop dat hunne gezondheid zoude hersteld worden.

In den morgen van den tienden kwam *de On-*
dek-

dekking in de baai aan. Kapitein CLERKE berichtte mij dat hij den eersten Augustus van *Plymouth* gezeild was, en dat hij eene week eerder bij ons zoude geweest zijn, zoo de laatste storm hem niet van de kust gejaagd hadde. Hij was over het geheel zeven dagen langer onder weg geweest op zijne reis van Engeland tot hier dan wij. Hij had het ongeluk gehad eenen van zijne zeesoldaatcn te verliezen, die over boord gevallen was; maar anders was 'er geene sterfte onder zijn volk geweest en zij waren nu alle fris en gezond.

Naardien Kapitein CLERKE mij berichtte dat zijn schip nodig had gekalefaat te worden, zond ik hem, om geen' tijd te verliezen, om dat gebrek te herstellen, den volgenden dag alle mijne werklieden toe, die dit werk aan boord van *de Resolutie* reeds volkoomen verrigt hadden. Ik verleende dien Kapitein alle andere hulp om het voorzien van zijn schip van proviand en water te bespoedigen, hebbende hem last gegeven zoo veel van die beiden artikelen aan boord te te neemen als hij voeglijk stouwen konde. Ik bevond nu dat de bakkers het brood, dat ik voor *de Ontdekking* besteld had, niet gebakken hadden. Zij gaven voor dat zij geen meel hadden, maar de waarheid was dat zij twijfelden of het schip koomen zoude, en niet wilden beginnen voor zij het in de baai ten anker zagen.

Ik heb reeds gezegd dat wij ons vee aan land

ge-

geb
han
vee
rien
zij
tus
'er
bee
der
wed
ren
uit
PL
klat
aan
mij
scha
Hol
Kaa
her
van
pen
waal
den
door
en l
woo
gaf,
mee

gebragt hadden. De stier en twee koeljen met haare kalveren lieten wij graazen met enig ander vee; maar men raadde mij onze schaapen, zestien in getal, digt bij onze tenten te houden, daar zij alle nachten ingesloten wierden. In den nacht rusfchen den dertienden en veertienden kwamen 'er enige hondén in, dreeven hen uit het park, beetten 'er vier dood, en joegen de andere her- en derwaarts. Zes kreegen wij den volgenden dag weder; maar onder die, welke wij misten, waren de twee rammen en twee van de fraaiste ooiën uit de gantsche kudde. Naardien de Baron VAN PLETTENBERG buiten was, deed ik mijne aanklage aan den Directeur den Heer HEMMY en aan den Fiskaal. Beiden deeze heeren beloofden mij dat zij hun best zouden doen om de verloren schaapen weder te krijgen. Wij weeten dat de Hollanders zig beroemen dat de politie aan de Kaap zoo naauwkeurig wordt waargenoomen, dat het voor eenen slaaf, met alle zijne list en kennis van het land, naauwlijks mogelijk is te ontsnappen; en egter ontdooken mijne schaapen alle de waakzaamheid van de bedienden en het volk van den Fiskaal. Na veel moeite en kosten egter, en door het gebruiken van enige van de gemeenste en laagste schurken van de plaats (die, om de woorden van dengeenen, die mij hen aan de hand gaf, te gebruiken, voor eene ducaton hunnen meester de keel af zouden snijden, zijn huis bo-
ven

ven zijn hoofd verbranden en hem met zijn gantsche huisgezin onder de puinhoopen begraven) bekwam ik alle terug, uitgezonderd twee oolien. Van deeze kon ik nooit iets meer verneemen, en ik gaf alle onderzoek naar dezelve op, toen men mij zeide dat ik, de twee rammen wedergekregen hebbende, moest rekenen dat ik 'er zeer wel af kwam. Een van dezelve was egter zoo sterk door de honden gehavend, dat 'er reden was om te vreezen dat hij 'er nooit van zoude herstellen.

De Heer HEMMY bood mij zeer beleefdlijk aan dit verlies te vergoeden, met mij eenen Spaanschen ram te geeven van degeene, welke hij van *Lisabon* had laten koomen; maar ik sloeg deeze aanbieding af, overtuigd zijnde dat het even zoo wel aan mijn oogmerk voldoen zoude enige van de Kaapsche rammen met mij te neemen: de uitkomst toonde dat ik mij bedroog: Deeze heer had enige moeite aangewend om Europische schaapen aan de Kaap in te voeren; maar zijne poogingen zijn, gelijk hij mij verhaalde, te leuf gesteld door de koppigheid van het land-volk, dat hun eigen ras van schaapen in grooter achting houdt om hunne zwaare staerten, van welke het somtijds meer geld maakt dan van het geheele schaap, (*) en het denkt dat de wol van de Eu-

RO-

(*) Het aanmerklijkste aan de Kaapsche schaapen is de lengte en dikte van hunne staerten, die van vijftien tot twint-

ropische schaapen dit gebrek geenzints vergoedt. Ja ik heb enige verstandige mannen alhier dezelfde aanmerking hooren maaken, en zij schijnt grond te hebben, want, al wilde men eens toegeeven dat de Europische schaapen alhier wol zouden voortbrengen van dezelfde hoedanigheid als in Europa, dat de ondervinding geleerd heeft het geval niet te zijn, hebben de Hollanders aan de Kaap egter geene werklieden genoeg, om zelfs maar slechts hun eigen laken te weeven. Het is zeeker dat, zoo hier geene slaaven wierden ingevoerd, deeze volkplanting dunner bevolkt zouden zijn dan enig ander bewoond gedeelte van de aarde.

Ter-

twintig ponden weegen. Het vet is zoo ongelachtig niet als dat van de Europische schaapen, en de armen gebrulken het in plaats van boter. KOLBE *Beschrijving van de Kaap de Goede Hoop II. Deel.* DE LA CAILLE, die alles bij KOLBE verkeerd vindt, zegt dat de zwaarte van de staerten van de Kaapsche schaapen niet meer is dan vijf of zes ponden. *Voyage DE LA CAILLE pag. 343.* Zoo men op de berichten, aan Kapitein COOK gegeven, kan vertrouwen, zal het bewijzen dat, in dit opzigt ten minsten, KOLBE te onrechte van vergrooting beschuldigd wordt. (*)

(*) VAILLANT getuigt dat die staerten niet meer weegen dan vier of vijf ponden; een, die een' staert van negen en een half ponden had, wierd als iets wonders aangemerkt.

VERTAALER.

Terwijl de schepen gereed gemaakt wierden om onze reis voort te zetten, deden enige onzer officieren een togtjen, om het nabuurig land te bezien. De Heer ANDERSON, mijn heelmee-ster, die van dat gezelschap was, gaf mij het volgend verhaal van hunnen togt. (*)

„ Den zestienden, in den voormiddag, ver- trok ik met vijf andere in een' wagen, om het land te bezien. Wij trokken de groote vlakke oyer, die ten Oosten van de stad ligt, die geheel uit wit zand bestaat, gelijk het zand, dat gemeen- lijk op stranden gevonden wordt, en alleen heide en andere kleine planten van verscheidenerlele soort voortbrengt. Ten vijf uren in den agter- middag trokken wij voorbij eene groote boeren- wooning met enige koren- velden en vrij aanmerk- lijke wijngaarden, agter de vlakke, aan den voet van enige laage heuvelen gelegen, daar de grond waer-

(*) In de *Philos. Transact.* Vol. LXVI. pag. 268 — 319. is eene *Beschrijving van drie Reizen van de Kaap-stad in het zuidlijk gedeelte van Afrika, in de jaaren 1772, 1773 en 1774.* door FR. MASSON, die uit Engeland derwaarts was gezonden om nieuwe planten te ontdekken, voor de verbetering van den koninglijken kruid-tuin te Kew. In dit verhaal is veel merkwaardigs. De Heer DE PAGES, die in het jaar 1773 aan de Kaap was, deelt enige aanmer- kingen mede omtrent den staat dier volkplanting, gelijk ook de bijzonderheden van zijne reis van *Baai-Fals* naar de *Kaap-stad.* *Voyage vers le Pole du Sud*, p. 17 — 32.

wa
zes
de
I
zen
gen
ten
een
duw
zig
een
Daar
het
schij
schoe
schul
meen
De
Stelle
maar
hier
schaar
plaatse
klei,
zijden
toon
te bes
Wij
gen en
VIII

waardig wordt bebouwd te worden. Tusschen zes en zeven uren kwamen wij aan *Stellenbosch*, de aanzienlijkste volkplanting na die van de *Kaap*.

Het dorp bestaat uit niet meer dan dertig huizen en ligt aan den voet van de keten hooge bergen, meer dan twintig Engelsche mijlen ten Oosten van de *Kaap-stad*. De huizen zijn net, en een riviertjen, dat 'er voorbij stroomt, en de schaduw van enige zwaare eiken, geplant toen men zig aldaar eerst nederzette, maaken dat men het een fraai landschap kan noemen in dit woest land. Daar zijn enige wijngaarden en boomgaarden om het dorp, die door hun bloeiend voorkoomen schijnen te bewijzen dat de grond uitmuntend is, schoon zij mischien veel aan de luchtstreek verschuldigd zijn, naardien de lucht hier eene ongemeene zagtheid heeft.

Den volgenden dag besteedde ik met omtrent *Stellenbosch* naar planten en infekten te zoeken, maar met weinig vrugt. In dit jaargetijde zijn hier weinige planten in bloei en infekten zijn 'er schaarsch. Ik bezag de aarde op verschillende plaatsen en vond dezelve te bestaan uit geelachtige klei, met een groot deel zand vermengd. De zijden van de laage heuvelen, die zig bruin vertoonen, schijnen uit eene soort van mergel-steen te bestaan.

Wij verlieten *Stellenbosch* den volgenden morgen en kwamen weldra aan het huis, dat wij sa-

turdag voorbij getrokken waren, welks eigenaar, de Heer **CLOTTÉ**, ons den avond te vooren had laaten nodigen om hem een bezoek te geeven. Deeze man onthaalde ons met de grootste gastvrijheid en op eene geheel andere wijze dan wij verwagt hadden. Hij ontvong ons met muziek, en daar speelde een troep muzikanten terwijl wij aan tafel zaten, dat, de plaats in aanmerking genomen, voor pragtig kan gehouden worden. Hij liet ons zijne wijnkelders, boomgaarden en wijngaarden zien, welk alles mij, moet ik bekennen, deed wenschen te weeten hoe dit nijverig volk zulk eenen overvloed hebbe kunnen scheppen op eene plaats, daar, geloof ik, geene andere Europische natie ooit zoude ondernoomen hebben zig ter neder te zetten.

In den agtermiddag trokken wij het land in, en toogen voorbij enige plantagieën, onder welke eene zeer aanmerkelijk schein en aangelegd was in eene smaak, enigzints verschillende van alle andere, die wij gezien hadden. In den avond kwamen wij aan eene hoeve, die de eerste is in de bebouwde streck, *de Paarl* genaamd. Wij hadden tegelijk een gezigt van *Drakenstein*, de derde volkplanting in dit land, die langs den voet van het hoog gebergte, van hetwelk ik reeds melding gemaakt heb, ligt, en die verscheiden hoeven of plantagieën bevat, welke niet zeer uitgestrekt zijn.

da
sch
me
me
he
eer
ner
ma

(
102.
J. P.
schri
ning
met
digen
zoek
legen
In h
zegt
„ de
„ me
„ dan
„ via
„ ten
„ van
De
de ro
gedag
„ sch

Ik gong den negentienden, in den voormiddag, planten en insekten zoeken, die ik bijna zoo schaarsch vond als te *Stellenbosch*; maar ik vond meer heesters en klein geboomte, die natuurlijk meer in de valeien groeijen dan in enige streek van het land, die ik tot nog toe gezien had.

In den agtermiddag gongen wij eenen steen van eene aanmerkelijke grootte zien, die bij de Inwooneren de *Toren van Babylon* of de *Paerl-Diamant* genoemd wordt. (*) Hij ligt of staat op den

(*) In de *Philos. Transact. Vol. LXVIII. Part. I. pag. 102.* vindt men eenen brief van den Heer ANDERSON aan J. PRINGLE, waarin hij deezen aanmerkelijken steen beschrijft. Dat bericht, van de *Kaap* gezonden, en de Koninklijke Maatschappij voorgelezen, is veelal hetzelfde met hetgeen hier wordt gegeven, maar enigzins omstandiger. Hij verhaalt dat hij denzelven gong zien op verzoek van den Heer MASSON, die waarschijnlijk geene gelegenheid gehad had om dien zelf genoeg te onderzoeken. In het verhaal van zijne reizen, hier boven opgegeeven, zegt hij alleenlijk: „daar zijn twee groote vaste rotfen op den *Paerl-berg*, die elke, denkt hij, aan haar voestuk „meer dan eene Engelsche mijl in omtrek hebben, en meer „dan twee honderd voeten hoog zijn. Derzeiver opper- „vlakten zijn ten naasten bij glad, zonder bersten of splee- „ten, alzoo zij eene soort van graniet zijn, verschillende „van die, waar uit de nabuurige bergen bestaan.”

De Heer ANDERSON zond bij zijnen brief een stukken van de rots; de Heer HAMILTON onderzocht het, en was van gedagten dat „dit zonderling groot stuk graniet, allerwaar- „schijnlijkst is opgeworpen door eene vuurbraaking, of eene

den top van enige laage heuvelen, aan welker voet onze hoeve lag, en schoon de weg naar denzelfven noch zeer steil, noch zeer hobbelig is, hadden wij egter anderhalf uur werk om bij denzelfven te koomen. Hij is langwerpig van gedaante, rond van boven, en hij ligt ten naaften bij zuid en noord. De oost- en west-zijde zijn steil en bijna loodregt. Het zuidlijk eind is ook steil en aldaar is hij het hoogst, en loopt zagtlijk naar het noorder gedeelte af, langs welk wij op den top klommen en van waar wij een uitgestrekt gezicht over het gantsche land hadden.

De omtrek van deeze rots moet, denk ik, ten minsten eene halve Engelsche mijl zijn, alzoo wij omtrent een half uur werk hadden om dezelve rond te gaan, als wij 'er het nodige af rekenen voor de slegtheid van den weg en enige ophouding. Aan haar hoogste gedeelte, dat het zuid-eind

„andere diergelijke oorzaak.“ Zie zijnen brief aan J. PRINGLE agter dien van ANDERSON in de *Philos. Trans.* (*).

(*) Hoe men van dezen half verweerden graniet-blok zoo veel opheff maken, en in het eind nog zoo weinig voldoende zeggen konne is ligt te verklaaren, als men weet, hoe verre men in Engeland voor weinige jaaren in de bergkunde en mijnstof-kunde ten agteren was. Aan voortbrengselen van brandende bergen sou veelligt de Ridder HAWKINSON op de plaats zelve niet gedacht hebben, how seer hij anders overal met volkanen te doen heeft.

eind is, schijnt zij, als men haar met een bekend voorwerp wil vergelijken, den koepel van de St. Paulus Kerk te Londen te evenaaren. Zij is eene onafgebrooken klomp steen, als men enige spleeten of indrukzelen, niet meer dan drie of vier voeten diep, en een' ader, die 'er bij het noordlijk eind dwarsch door loopt, uitzondert. Zij bestaat uit die soort van steen, die bij de Mijnstokkundigen *Saxum conglutinatum* genoemd wordt, en voornamelijk uit stukken grove kwarts en glimmer bestaat, die door een kleiachtig cement aan elkanderen wordt gehouden. Maar de ader, die er door loopt, schoon van dezelfde stoffen, is veel vaster. Deze ader is niet boven een' voet breed of dik, en derzelver oppervlakte is in kleine vierkanten of langwerpige stukken gesneden, schuinsch geschikt, die haar doen gelijken naar de overblijfselen van een werk van konst. (*) Maar ik kon niet zien of zij diep in den grooten steen inloope, dan of zij alleen oppervlakkig ware. In het afklimmen vonden wij aan deszelfs voet eene zeer rijke zwarte aarde en aan de zijden van de heuvelen enige boomen van eene aanmerkelijke grootte, die op die plaats wild opgeschoten en eene soort van *olea*, of olijfboom zijn. (†)

In

(*) Denklijk Feldspath, dat de waarneemer niet kende.

(†) Het is zonderling dat noch KOLLEN, noch LA

In den morgen van den twintigsten vertrokken wij van de *Paerl* en, eenen anderen weg volgende dan dien wij gekoomen waren, trokken wij door een land, dat geheel onbebouwd was, tot wij aan de *Tijger-bergen* kwamen, wanneer 'er enige tamelijke koren-velden zig verтоonden. Op den middag hielden wij stil in eene diepte, om ons te ververschen; maar, terwijl wij hier rond liepen, wierden wij geplaagd van eene groote menigte muskiten of zand-vliegen, die de eerste waren, welke wij in het land zagen. In den agtermiddag gongen wij weder op weg, en kwamen in den avond aan de *Kaap-stad*, vermoeid van het schokken van den wagen."

Den drie en twintigsten haalden wij de werktuigen, en het turwerk aan boord. Volgens het gemiddelde van verscheiden uitkomsten van gelij-

ke

ke

ke

ke

ke

ke

ke

ke

ke

ke

ke

ke

ke

ke

ke

ke

ke

ke

ke
qu
ku
ke
ler
we
de
vo
tij
wi
dag
tij
ker
Gr
gan
nan
Le
zije
MA
Alz
Eng
zije
nie
rede
land
opp
dan
D

ke hoogten van de zon, mer den sterrekundigen quadrant genoomen, bevonden wij dat het sterrekundig uurwerk op den sterre-tijd $1^{\circ} 8', 368$ elken dag verloor. De slinger wierd van dezelfde lengte als te *Greenwich* gehouden, daar het uurwerk $4''$'s daags op den sterre-tijd verloor.

Het uurwerk wierd door het gemiddelde van de uitkomsten van vijftien dagen waarneemens bevonden elken dag $2'', 261$ op den middelbaaren tijd te verliezen, dat $1'', 052$ meer is dan te *Greenwich*, en den een en twintigsten, op den middag, was het $1'' 20' 57'', 66$ op den middelbaaren-tijd agter. Hiervan moeten $6' 48'', 956$ afgetrokken worden voor hetgeen het den elfden Juny te *Greenwich* agter was, en deszelfs dagelijkschen gang zedert dien tijd; hetgeen 'er dan overschiet, namelijk $1'' 14' 88'', 704$, of $18^{\circ} 32' 10''$ zal de Lengte van de *Kaap-stad* volgens het uurwerk zijn. Derzelver waare Lengte, gelijk die *DOOS MASON* en *DIXON* bevonden is, is $18^{\circ} 28' 16''$. Alzoo onze waarneemingen omtrent eené half Engelsche mijl ten Oosten van de hulle gedaag zijn, is de miswijzing van het uurwerk in Lengte niet meer dan $8' 25''$. Hieruit konden wij met reden besluiten dat het de geheele reis van Engeland wel gegaan had en dat de Lengte die hier opgaf, mischien nader bij de waarheid zal zijn dan enige andere.

Dit, toegestaan zijnde, zal mij grootendeels

in staat stellen om de rigting en sterkte der stroomen, die wij op deeze reis van Engeland herwaarts ontmoeteden, te vinden; want, als wij de breedte en lengte van onze rekening met die, welke onze waarneemingen en het uurwerk ons opgaven, vergelijken, zullen wij, van tijd tot tijd, de dwaaling van onze rekening zeer nauwkeurig hebben, laat de oorzaak zijn welke zij wil; dan, alzoo 'er alle mogelijke zorgvuldigheid gebruikt was in het ophaalen en houden van het log, en 'er zoo veel als nodig was gerekend was voor het afvalken van het schip, het deinen van de zee, en alle zulke omstandigheden, kan ik deeze misrekeningen, die wij hadden, niet toetschrijven dan aan stroomen, doch bijzonderlijker, als de misrekeningen, verscheiden dagen agter elkanderen, naar denzelfden kant waren.

Wanneer men daarentegens het schip den eenen dag verder dan de rekening, en den anderen dag ten agteren van de rekening vindt, hebben wij reden om te denken dat zulke misrekeningen aan toevallige oorzaken en niet aan stroomen zijn toetschrijven. Dit schijnt het geval geweest te zijn op onze vaart van Engeland naar *Teneriffe*. Doch van toen wij dit eiland verlieten tot den vijftienden Augustus, wanneer wij op 13° Noorder Breedte en op 24° Wester Lengte waren, was het schip 1° 20' Lengte ten Westen van onze rekening gedreven. Op deeze plaats namen de

stroom-

me
E.
En
twi
op
daa
Eil
kw
wij
wij
onz
zoo
war
waa
wel
strek
D
op s
ze p
schip
mijle
ze r
groot
sterk
zelfs
was
het v
tyn
deez

men eenen strijdigen loop en liepen naar het O. Z. O. met eene snelheid van twaalf of veertien Engelsche mijlen elken dag, of in elke vier en twindig uren, tot wij op 5° Noorder Breedte en op 20° Wester Lengte kwamen, het oostlijkste daar wij geweest zijn naar wij de *Kaap Verdische Eilanden* verlaaten hadden, tot wij zuidwaarts kwamen; want hier wierd de wind zuidlijk en wij wendden en stevenden westwaarts, terwijl wij in twee of drie dagen niet vinden konden dat onze rekening door de stroomen niet uitkwam, zoo dat ik giste dat wij toen tusfchen dien stroom waren, die gemeenlijk, zoo niet altijd, oostwaarts naar de kust van *Guinea* loopt en dien, welke westwaarts naar de kust van *Brazilie* strekt.

Deeze westlijke stroom was niet sterk tot wij op 2° Noord en op 25° West kwamen. Van deeze plaats tot 3° Zuid en 30° West wierd het schip, in vier dagen, honderd vijftien Engelsche mijlen in de streek van Z. W. ten W. buiten onze rekening gedreven, eene misrekening veel te groot om eene andere oorzaak te hebben dan eenen sterken stroom, naar die streek loopende. En deszelfs kragt hield hier nog niet op; maar de loop was naderhand meer westlijk en ten Noorden van het Westen, en op de hoogte van *Kaap Augustyn* Noord, gelijk ik reeds gezegd heb. Maar deeze noordlijke stroom had geen' plaats op twintig

zig of dertig zee-mijlen ten Zuiden van die Kaap, noch enige andere, voor zoo veel ik bespeuren konde, op het overig gedeelte van de reis. Het klein verschil, dat wij naderhand vonden tusschen onze rekening en onze waarneemingen, kan zeer wel plaats hebben zonder stroomen, gelijk op de Tafel van onze koers zal blijken.

In mijne laatste reisbeschrijving heb ik aangemerkt dat de stroomen, welke men op deze vaart ontmoet, elkanderen gemeenlijk opweegen. (*) Dit gebeurde toen, omdat wij de linie 20° meer Oostwaarts passeerden dan wij nu deden, zoo dat wij gevolgljik langer onder den invloed van den oostlijken stroom waren, die den westlijken vergoedde. En dit zal, gis ik, gemeenlijk het geval zijn, als men de linie 10° of 15° ten Oosten van de middaglijn van *St. Jago* passeert.

Uit deeze aanmerkingen zal ik het volgend besluit trekken: dat men, na de *Kaap Verdische Eilanden* voorbij te zijn, als men niet boven 4° of 5° Oostlijk stevent, en de linie in, of ten Westen van de middaglijn van *St. Jago* passeert, verwagten moet zijn schip 3° of 4° ten Westen van zijne rekening te vinden, als men op de Zuider Breedte van 10° komt. Wanneer men, aan den anderen kant, veel oostwaarts houdt, en de linie

(*) Zie IV Deel, bladz. 27.

15° of 20° ten Oosten van *St. Jago* paafeert, zal men zoo veel ten Oosten van zijne rekening zijn, en hoe meer men naar het Oosten houdt, hoe grooter de misrekening zal wezen, gelijk ondervonden is door enige Oost-Indische schepen, welker volk zig dicht aan de kust van *Angola* bevondt; wanneer zij 'er meer dan twee honderd mijlen meenden vandaan te zijn.

Gedurende onze geheele reis van Engeland verzuimden wij geene enkele gelegenheid om met alle de oplettendheid en naauwkeurigheid, welke de omstandigheden toelieten, de afwijking van het kompas waartencemen, welke ik in eene Tafel heb opgegeeven met de Breedte en Lengte van het schip op den tijd der waarneeming. Alzoo men op de Lengte kan staat maaken tot op een vierde of halven graad op zijn hoogst, zal deeze Tafel van nut zijn voor de zee-vaarers, die hunne rekening door de afwijking verbeteren. Zij zal den Heer *DUN* ook in staat stellen om zijne nieuwe Kaart van de afwijking te verbeteren, iets dat zeer nodig is.

Het komt mij vreemd voor dat de voorstanders van de afwijking niet met elkanderen overeenstemmen. De een (de Heer *NICHOLSON*) zegt ons, gelijk ik reeds heb aangemerkt, dat men, met 8° Wester afwijking of meer, het veilig kan waagen, bij nacht of bij dag, de *Kaap*

„ Ver-

„ *Verdische Eilanden* voorbij te zeilen , alzo
 „ men wel verzeekerd kan zijn dat men , als men
 „ die afwijking heeft , ten Oosten van dezelve
 „ is.” Een ander (de Heer DUN) plaatst op
 zijne Kaart deeze afwijking op negentig mijlen
 ten Westen van die eilanden. Zulk eene strijdig-
 heid als deeze is een sterk bewijs van de onzee-
 kerheid van beider opgaven. Ik twijfel egter niet
 of de eerste heeft waarlijk hier , zoo wel als op
 andere plaatsen , de afwijking gevonden , die hij
 opgeeft. Maar hij moest in aanmerking genoo-
 men hebben dat op zee , ja zelfs te land , de uit-
 komst van zelfs de naauwkeurigste waarneemingen
 niet altijd dezelfde is. Verschillende kompassen
 zullen verschillende afwijkingen opgeeven. Ja
 zelfs zal hetzelfde kompas twee graaden van zig-
 zelf verschillen , zonder dat men in staat is de oor-
 zaak te ontdekken , veel minder dezelve wegte-
 neemen.

Al die zig verbeeldt de afwijking tot op een
 graad na te kunnen vinden , zal zig dikwerf ten
 sterksten bedrogen vinden ; want , behalven de
 onvolmaaktheid , die er in het maakzel van het
 werktuig of in de kragt van de naald kan zijn , is
 het zeker dat de beweging van het schip , of de
 aantrekking van het ijzer-werk , of eene andere
 oorzaak , die nog niet ontdekt is , dikwijls veel
 grooter dwaalingen dan deeze kan veroorzaaken.

ken
 me
 noe
 len
 keu
 te t
 doc

ken. Dat de afwijking kan gevonden worden met eene naauwkeurigheid, die meer dan genoegzaam is om den loop van het schip te bepalen, kan men toegeeven, maar dat zij zoo naauwkeurig kan gevonden worden dat men 'er de Lengte binnen eenen graad of zestig Engelsche mijlen door kan vinden, moet ik volstrektlijk ontkennen.

VIERDE HOOFDSTUK.

De twee schepen vertrekken van de Kaap de Goede Hoop. Prins Edwards Eilanden ontwaard. Dertzelver voorkoomen. Van Kerguelens Land bezogt. Aankomst in Kersmis Haven. Voorvallende omstandigheden. Beschrijving van die haven.

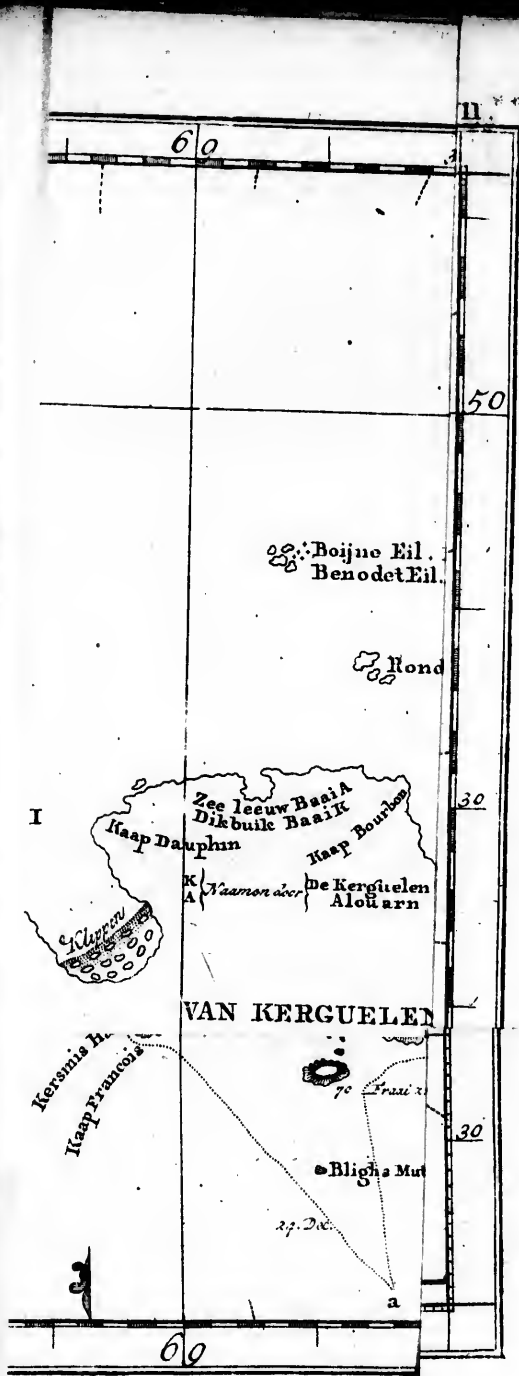
Na het ongeluk, onzen schaapen bejegend, kan men wel begrijpen dat ik degeene, die mij nog overschooten, niet lang aan land vertrouwde, maar dezelve, benevens het ander vee, zoo spoedig mogelijk aan boord nam. Ik vermeerderde ook mijn vee door het koopen van twee jonge stieren, twee vaersfen, twee jonge hengsten, twee merrieën, twee rammen, verscheiden ooiën en geiten en enige konijnen en hoenderen. Alle deeze waren voor *Nieuw-Zeeland*, *Otahiti* en de nabuurige eilanden bestemd, of voor andere plaatfen, die wij op onze reis mogten ontmoeten, en daar enige kans zoude zijn dat het planten van enige derzelve der nakoomingfchap nuttig zoude kunnen wezen.

Omtrent het laatst van November hadden de kalfateraars hun werk aan boord van *de Ontdekking* voltooid, en zij had al haar proviand en water

I

Kersmis H.
Kaap Frans

60

30

68

30

50

Boijne Eil. K.
Benodet Eil. A.

Kenzaam Eil.

Hond Eil.

AAI

Zee Leeuw Baai
Dikbuik Baai K

Kaap Dauphin

Kaap Bourbon

De Kerguelen
Alouarn

Fortuin Eil.

Corst geenen land

VAN KERGUELENS
LAND

door COOK genaamd

EIL. van VERWOESTING

B. De geschaduwde kust is door
de Engelsen waargenomen; de
ongeschaduwde door de Franschen
in Feb. 1772.

Kaap Louis

aaa Koors en van de Revolucie
en Ontdekkung in Dec. 1776

Hav.
Witte Baai

Witte Baai
K. Sumbelrland

K. Sumbelrland
Kerensia Hav.
Kaap Francois

70
Fruai wart land

Bligh's Muts

27 Dec

EILANDEN door
den H. Marion
du Fresne
ontdekt in 1772
door COOK in
1776.
PRINS EDUARDA
EILANDEN genaamd

46° 40' Z.B.
38° 8' O.L.
McC - Myler

60

30

68

30

30

ter bin
pen ee
en wij
konder
en dat
wisten
daar w

Na
mijne
zig te
wij o

Des
koeltj
ker li
nuren
guin-
ander
liggen
liepen
geraal
des m
te ult
om m

De
de kr
Alzoo
te ve
yoora

ter binnen. Van het eerste hadden beiden de schepen eenen voorraad voor twee jaaren en meer, en wij hadden ons voorzien van alles wat wij konden bedenken tot zulk eene reis nodig te zijn en dat aan *de Kaap* te krijgen was, alzoo wij niet wisten wanneer of waar wij zouden aanlanden, daar wij dit zouden kunnen bekomen.

Na dat ik Kaptein C. van de afschrift van mijne *Instructie* gegeven had en eenen last hoe zij te gedraagen in geval van scheiding, begaven wij ons den dertigsten in den morgen aan boord. Des agtermiddags ten vijf uren rees 'er een koeltjen op uit het Z. O. met hetwelk wij het anker ligteden en de baai uit zelden. Ten negen uren wierd het stil en wij ankerden tuschen *Pinguin-Eiland* en den Ooster wal, daar wij tot des anderen daags 's morgens ten drie uren bleeven liggen. Toen ligteden wij het anker weder en liepen met een ligt zuider koeltjen in zee, maar geraakten niet vrij van het land voor den derden des morgens, wanneer wij, met eene friske koelte uit het W. N. W., Zuid-Oostwaarts stuurden om meer in deeze winden te koomen.

Den vijfden wierp een onverwagte ruk-wind de kruis-steng van *de Resolutie* van boven neder. Alzoo wij 'er nog eenen hadden om denzelfen te vervangen, gevoelden wij dit verlies niet, vooral naardien het een slegt ruk hout was, dat reeds

reeds dikwijls gedreigd had te breeken. Den zesden, in den avond, wanneer wij op $39^{\circ} 14'$ Zuider Breedte en op $23^{\circ} 56'$ Ooster Lengte waren, voeren wij door verscheiden kleine plekken waters, dat roodachtig van kleur was. Wij putteden 'er iets van en vonden 'er eene menigte van kleine diertjens in, welke zig voor het microscoop als kreeften van eene roodachtige tint vertoonden.

Wij vervolgden onze koers zuid-oostwaarts met eene zeer sterke koelte uit het Westen, gevolgd van eene hemel-hooge zee, die het schip geweldig deed slingeren en dansen, en ons veel moeite gaf om het vee, dat wij aan boord hadden, te behouden. Ondanks alle onze zorgen stierven verscheiden gelten, bijzonderlijk de bokken, gelijk ook enige schaapen. Dit ongeluk was grootendeels toeteschrijven aar de koude, die wij nu zeer gevoelig begonnen te ondervinden.

Den twaalfden, op den middag, zagen wij land, dat zig van Z. O. ten Z. tot Z. O. ten O. uitstreckte. Nader bijkoomende, bevonden wij dat het twee eilanden waren. Het zuidlijkst, dat ook het grootst is, oordeelde ik omtrent vijftien mijlen in omtrek groot te zijn, en op $46^{\circ} 53'$ Zuider Breedte en op $37^{\circ} 46'$ Ooster Lengte te liggen; het noordlijkst heeft omtrent negen mijlen in

om-

om
38'
tot
V
ten
met
den
rotsa
zond
land
staand
ke ho
met s
zeer d
gedeel
dere d
lijk da
ter tijd
noord
der de
haar de
dat dez
met zul
Falkla
hoord-
zonderl
is van g
afstand
voeren,
VIII.

omtrek en ligt op 46° 40' Zuider Breedte en op 38° 8' Ooster Lengte. De afstand van het een tot het ander is omtrent vijf mijlen.

Wij voeren dit kanaal dóór, op eenen even grooten afstand van beiden de eilanden, en konden niet hulp van onze beste kijkers, op geen van beiden boom of struik ontdekken. Zij scheenen eene rotsachtige en steile kust te hebben, en, uitgezonderd in het zuid-oostlijk gedeelte, daar het land wat laag en plat is, eene oppervlakte, bestaande uit dorre bergen, die tot eene aanmerkelijke hoogte oprijzen, en welker toppen en zijden niet sneeuw bedekt waren, die op veele plaatsen zeer diep schéén te liggen. Op het zuid-oostlijk gedeelte zag eene veel grooter menigte dan op andere deelen van het eiland, hetgeen waarschijnlijk daaraan was toe te schrijven, dat dé zon korter tijd op dezelve scheen dan op de noordlijke en noord-westlijke deelen. Daar de grond niet onder de sneeuw verborgen was, onderstelden wij, naar de verschillende tinten, die hij vertoonde, dat dezelve met mos bedekt ware, of misschien met zulk grof gras als op sommige plaatsen op de *Falklands-Eilanden* gevonden wordt. Aan de noord-zijde van elk deezer eilanden is eene afzonderlijk staande rots; die bij het zuidlijk eiland is van gedaante als een toren en scheen op enigen afstand van de kust te staan. Terwijl wij voorbij voeren, zagen wij eene menigte zee-wier, en de

kleur van het water gaf te kennen dat 'er grond te peilen zoude zijn; maar daar was geen schijn van eene kreek dan bij de zoo evengenoemde rots, doch zij was zoo klein, dat zij geene goede ankerplaats beloofde.

Deeze twee eilanden, gelijk ook vier andere, die tusfchen 9° en 12° Lengte meer Oostwaarts, en omtrent op dezelfde Breedte liggen, zijn, gelijk ik in mijne voorgaande reis gezegd heb, (*) ontdekt door Kapitein MARION DU FRESNE en CROZET, Fransche zee-reizigers, in de maand January 1772, op hunne reis met twee fchepen van de *Kaap de Goede Hoop* naar de *Philippynsche Eilanden*. Alzoo zij op de Fransche Kaart van het zuidlijk halfroond, die Kapitein CROZET mij in het jaar 1772 mededeelde, (†) geene naamen hebben, zal ik de twee, die wij
nu

(*) *COOKS Reizen VII. Deel bladz. 243.* Deze eilanden worden aldaar gezegd op agt en veertig graaden Zuid te leggen, dat is twee graaden zuidlijker dan hier blijkt derzelver waare ligging te wezen.

(†) Zie *COOKS Reizen VII. Deel bladz. 244.* Doctor FORSTER geeft in zijne *Waarneemingen over de aardrijkskunde enz., verzameld op zijne reize, bladz. 28.* deze beschrijving van de kaart, die toen door den Heer CROZET wierd medegedeeld: „ dat zij wierd uitgegeeven „ onder bescherming van den Hertog DE CROY, door „ ROBERT DE VAUGONDY.” Kapitein COOK zegt dat zij is uitgegeeven in het jaar 1773.

nu
Prin
den
Mar
van
W
het
niet
hartje
dit w
was.
na w
den,
de an
den k
KERG
Ik
lijk ik
zegt
land,
de Ka
dekt,
mede
de Ba
berich
„ de
„ GÜ
„ Bre
„ de

nu zagen , onderscheiden , met den naam van *Prins Eduards Eilanden* , naar 's Konings vierden zoon , en de andere vier met de naamen van *Marion- en Crozet's-Eilanden* , ter gedagtenis van derzelver ontdekkers.

Wij hadden nu meest sterken wind van tusſchen het Noorden en het Westen , en vrij ſlegt weder , niet beter dan wij in Engeland gemeenlijk in het hartjen van den winter hebben , ſchoon het nu in dit waereld-deel in het midden van den zomer was. Hierdoor egter niet afgeschrikt , legde ik , na wij *Prins Eduards Eilanden* verlaaten hadden , onze koers zoo aan , dat wij ten Zuiden van de andere zeilden , opdat wij op de Breedte zouden koomen van het land , dat door den Heer DE KERGUÉLEN ontdekt is.

Ik had den Ridder DE BORDA , dien ik , gelijk ik reeds gezegd heb , te *Teneriffe* vond , verzogt dat , zoo hiem iets bekend ware van het eiland , door den Heer DE KERGUÉLEN tusſchen de *Kaap de Goede Hoop* en *Nieuw Holland* ontdekt , hij zoo vriendlijk wilde zijn van mij zulks mede te deelen ; waarop hij mij , even voor wij de Baai van *Santa Cruz* verlieten , het volgend bericht van hetzelfde zond : „ dat de ſtuurman van „ de *Bousſole* , die de reis met den Heer DE KER- „ GUELÉN gedaan had , hem de Lengte en „ Breedte van een eilandjen opgegeeven had , dat „ de Heer DE KERGUÉLEN het *Eiland van*

„ *Bijeenkomst (Ile du Rendez-vous)* ge-
 „ naamd had, en dat niet verre van het groot
 „ eiland ligt, dat hij zag. De Breedte van het
 „ eilandjen, volgens zeven waarneemingen, was
 „ $48^{\circ} 26'$ Zuid; de Lengte was, volgens ze-
 „ ven waarneemingen van den afstand van de
 „ zon en maan $64^{\circ} 57'$ ten Oosten van *Parys*.
 Het speet mij zeer dat ik niet vroeger geweeten
 hadd' dat 'er aan boord van het fregat, dat aan *Te-*
neriffe lag, een officier was, die bij den Heer
 DE KERGUÉLEN gevaaren had, en bijzonder-
 lijk de stuurman, omdat ik van hem mischien
 omtrent dit land meer belangrijke narichten zoude
 hebben kunnen bekoomen, dan de ligging af-
 leen, van welke ik te vooren niet geheel onkun-
 dig was. (*)

Naar-

(*) Naardien Kapitein COOK alhier, gelijk in dit en het
 volgend hoofdstuk verhaald wordt, op eene kust was, die
 nieuwing door de Franschen was ontdekt, moest het onge-
 twiisfeld een voorwerp van zijne oplettendheid zijn, de
 voetstappen van de oorspronlijke ontdekkers nategaan.
 Doch noch zijne uitsteekende bekwaamheid in zijn beroep,
 noch zijne naarstigheid in deszelfs betrachtng kon hem met
 mogelijkheid in staat stellen om dit met eenen goeden uitflag
 te doen, zonder tegelijk een volledig en echt naricht te
 hebben van alles wat hier omtrent door zijne voorgangers
 in de ontdekking gedaan was. Doch dat hij zoo gelukkig
 niet was van genoegzaam onderrigt te wezen, zal uit de
 volgende seiten blijken, welke de Leezer verzogt wordt
 met

A
landmet a
vervolHoe
de ont
in her
volgen
„ enig
„ leder
„ graa
„ tus.
paald e
had van
Goede
reize IV
eerste re

De K

1775,
king aan
tede, di
halfvond
dekkinge
tekend w
nige ond
noodwen
dekt had
wordt,
is, voor
zijn uit b
LENA tw
weten de

Alzoo ik in mijne *Instructie* last had dit land opteneemen, om 'er eene goede haven te ont-

met aandacht te leezen; voor hij het verhaal dezer reize vervolgt.

Hoe weinig 'er met enige juistheid bekend was omtrent de ontdekkingen van KERGUELEN, toen Kapitein COOK in het jaar 1776 vertrok, kan afgenoomen worden uit de volgende woorden van zijne *Instructie*: „Gij moet naar „enige eilanden zoeken, welke men zegt dat kortling ge- „leden door de Franschen gezien zijn op agt en veertig „graaden Zuider Breedte, en in de middaglijn van *Mauri- „sius*.” Dit was de geheele inhoud van het zeer onbepaald en onvolkoomen bericht dat COOK zelf ontvangen had van den Baron VAN PLETTENBERG aan de *Kaap de Goede Hoop*, in de maand November 1772, (zie zijne reize IV. Deel bladz. 23.) in het begin van welk jaar de eerste reis van KERGUELEN plaats gehad had.

De Kapitein hoorde, op zijne t'huis reize, in Maart 1775, ten tweede maale iets van deze Fransche ontdekking aan de *Kaap*, daar hij den Heer CROZET ontmoetede, die hem zeer beleefdlijk eene Kaart van het zuider halfond mededeelde, waarop niet alleen zijne eigen ontdekkingen, maar ook die van Kapitein KERGUELEN getekend waren. (Zie VII. Deel bladz. 243.) Doch de welnige onderrigting, welke die kaart kon geeven, was noodwendig bepaald tot hetgeen men op de eerste reis ontdekt had, naardien de kaart, van welke hier gesproken wordt, in Frankrijk in het jaar 1773 is uitgegeeven, dat is, voor 'er met mogelijkheid bericht konde gekoomen zijn uit het zuider halfond, van den uitflag van KERGUELENs tweede bezoek aan dit nieuw land, hetwelk wij nu weeten dat op het eind van dat zelfde jaar geschiedde.

ontdekken, gong ik daar naar zoeken, en den zestienden, wanneer wij op 48° 45' Breedte en op 52°

Het eenigt naricht van deeze latere ontdekkingen (zoo dat naricht kan genoemd worden, hetwelk geene bijzondere onderrigting geeft,) dat Kapitein COOK van den Heer CROZET ontving, was: „ dat 'er eene laater reis door de „ Franschen ondernoomen was, onder bevel van Kapitein „ KEROUËLEN, die zeer tot schande van dien bevelhebber was uitgevallen. (Zie VII Deel, bladz. 246.)

Dat CROZET onzen schrijver niet had medegedeeld, en dat wij, uit eene menigte omstandigheden, zeker weten dat hij nooit van een' anderen kant gehoord had, zou hij gelegenheid gehad hebben aan *Teneriffe* te verneemen, doch het kwam hem niet ter ooren. Hij betuigt zijne spijt, dat hij *niet vroeger geweest had dat 'er aan boord van het fregat een Officier was, die bij KEROUËLEN gevaaren had, omdat hij van hem misfchien belangrijker narichten omtrent dit land zoude hebben kunnen bekoomen dan deszelfs ligging alleen.* En inderdaad, zoo hij met dien Officier gesproken hadd', zou hij *belangrijker* narichten hebben kunnen bekoomen dan hij vermoedde; hij zoude hebben kunnen verneemen dat KEROUËLEN dit land wezenlijk ten tweede maale bezogt had, en dat het klein eiland, welks naam en ligging hij toen van den Ridder DE NORDA ontving, eene ontdekking van deeze tweede reis was. Dan, naardien het bericht, hem, gelijk de Lezer ziet, gegeven wierd zonder dagtekening of enige andere bijzondere omstandigheid, verliet hij *Teneriffe*, en kwam aan de kust van *Kerguelens land*, met de volkoomen overtuiging dat liet te voeren maar eenmaal bezogt was. En zelfs met opzigt tot het ontdekte op de eerste reis, had hij ulets om zig naar te richten dan de zeer

52°
duik

karige

PLET
deeld,De
den,ontdel
weestdezelv
baar g

na de

die zé

zigt v

ven, e

ver te

in het

geëven

mede t

enige a

dewelk

reis dra

tekening

Doch

dellijk o

register

jaaren

eene ka

verre h

Heer n

een a

52° Ooster Lengte waren, zagen wij pinguïns en duikers, en rots-wier, in zee drijvende. Wij bleefven

karige bijzonderheden, die hem door den Baron VAN PLETTENBERG en den Heer CROZET waren medege-deeld.

De zaak is dat de Franschen, om de eene of andere reden, die voorzeeker niet gegrond is op het gewigt van de ontdekking van KERGUELEN, zeer schoorvoetende geweest zijn om een volkoomen en duidlijk bericht van dezelve te geeven. Daar is zoodanig een bericht niet openbaar gemaakt bij het leven van Kapitein COOK: ja zelfs na de terugkomst van het schip in 1780, was de persoon, die zeer verplichtend zijnen bijstand leende om een overzigt van de vroegere waarteemingen der Franschen te geeven, en dezelve in dezelfde kaart met die van onzen schrijver te begrijpen, schoon zijne aanhoudende naarstigheid in het opspeuren van geographische kennis alleen konne geëvenaard worden door zijne gewilligheid om dezelve mede te deelen, naar het schijnt, niet in staat geweest om enige andere bouwstoffen tot dat einde te verzamelen, dan dewelke het kenmerk van de ontdekkingen op de eerste reis draagen, en deeze zelve was hij aan eene ongedrukte tekening verschuldigd.

Doch deeze sluier van onnodige geheimhouding is eindelijk opgeligt. KERGUELEN zelf heeft onlangs het dagregister van zijne verrigtingen op de twee reizen in de jaaren 1772 en 1773 in het licht geeven, en heeft 'er eene kaart van de kusten van dit land bijgevoegd, zoo verre hij dezelve op beiden de reizen onderzocht had. De Heer DE PAGES heeft ons, omtrent den zelfden tijd, een ander verhaal van de tweede reis geschonken, dat in

yen dagelijks meer of min van dezelve ontmoeten, terwijl wij oostwaarts stevenden, en den een en twintigsten, op $48^{\circ} 27'$ Zuider Breedte en 65° Ooster Lengte, zagen wij eenen grooten zeehond. Wij hadden nu veel mistig weder, en al zoo wij elk uur het land meenden te zullen ontwaaren, wierd onze vaart en verveelende en gevaarlijk.

Ein-
 sommige opzigten volkoomener is dan dat van DE KERGUELEN, op wiens schip hij toen als officier diende.

Uit deze bronnen van echte berichten worden wij in staat gesteld alle nodige bouwstoffen te putten, om te verbeteren hetgeen verkeerd is, en op te helderen hetgeen anders in dit gedeelte van COOKS dagverhaal duister zoude gebleven zijn. Wij zullen gelegenheid vinden dit te doen in aantekeningen op die plaatsen, en deze verveelende, doch, zoo wij hooopen, niet nodeloze opgave van feiten besluiten met eene algemeene aanmerking, die volkoomen doet zien wat onze schrijver in zijn nadeel had. Hij heeft dat gedeelte van de kust, op welk de Franschen in het jaar 1772 geweest waren, niet gezien, en hij wist niet dat zij op een ander gedeelte van de kust geweest waren in 1773, dat het toneel van zijne eigen verigtingen was. Hetgeen hij dan wist van de vorige reis, gelijk het op de kaart van COOK was afgetekend, diende alleen om zijn oordeel te verwarren en te misleiden, en zijne volkoomen onkunde ontrent de laatste stelde het buiten zijne macht om zijne eigen waarnemingen met die van KERQUELEN te vergelijken, schoon wij, die beter onderrigt zijn, dit doen kunnen, door de duidelijkste blijken van overeenkomst nategaan.

Eindelijk, den vier en twintigsten, ten zes
uuren 's morgens, terwijl wij oostwaarts stuur-
den, en de mist wat opklaarde, zagen wij land
in het Z. Z. O. (*), dat wij, nader bijkoomen-
de, bevonden een eiland van aanzienlijke hoogte
en omtrent drie mijlen in omtrek groot te
zijn. (†) Kort daarop zagen wij een ander van
dezelfde grootte, eene mijl oostwaarts (‡) en
tuschen deeze twee in het Z. O. enige klei-
nere, (§) In de streek van Z. ten O. van

het eiland, hetwelk de naam van de eerste heeft

(*) Kapitein COOK was de eerste ontdekker van deeze
eilandjes, die hij hier ontmoette, niet. Het is zeker
dat zij door KERGUELEN op zijne tweede reis in Decem-
ber 1773 gezien zijn. Derzelven ligging met betrekking
tot elkander, en de kust van het groot land, gelijk die
in de nevensgaande Kaart vertoond wordt, heeft eene treffende
overeenkomst met de aftekening van dezelve door
KERGUELEN, wiens kaart egter in Engeland onbekend
was, voor de onze gebraveerd was.

(†) Dit is het eiland, aan hetwelk de naam van de
naam van COOK gaf. Hij heeft het niet, slegs op zijne
kaart gebragt, maar 'er ook een afzonderlijk geschrift van
gegeeven, waar uit blijkt dat het waarlijk van eene aan-
zienlijke hoogte is.

(‡) KERGUELEN noemde dit eiland het *Eiland Ras*
land, naar den naam van zijn schip. Daar is ook een ge-
zigt van op de Fransche Kaart.

(§) De waarneemingen van de Fransche en Engelsche
zeevaarders koomen naauwkeurig overeen omtrent de lig-
ging van deeze kleine eilanden.

het ooster eind van het eerste eiland zagen wij een derde hoog eiland. (*) Bij tijden, wanneer de mist opklaarde, hadden wij het gezigt van land over de kleine eilanden, en ik meende 'er naar toe te sturen tussehen de eilanden door; maar nader bij koomende, bevond ik dat dit eene gevaarlijke onderneming zoude zijn, terwijl het weder mistig bleef; want zoo 'er geen doortogt ware geweest, of zoo wij enig onverwagt gevaar mogten ontmoeten, zou het voor ons onmogelijk geweest zijn 'er af te koomen, wijl de wind vlak tegens was en 'er eene hemelhooge zee liep, die op alle de stranden met eene vreeslijke branding brak. Te zelfden tijd een ander eiland in het N. O. ziende, en niet wetende of 'er niet nog meer waren, oordeelde ik het voorzigtig af te loeven en naar helderer weder te wagten, opdat wij niet in eene dikke mist onder onbekende eilanden mogten verdwaald geraaken.

Wij zeilden het laats genoemde eiland maar even te boven. Het is eene hooge ronde rots, die *Bligh's Cap* (of *Bligh's Mts*) genaamd wierd. Misschien is dit hetzelfde, dat de Heer DE KERGUELEN het *Eiland van Bijeenkomst*

(*Isla*) noemt. (*) De ligging van KERGUELEN *Ile de Clugny*, gelijk zij op deeze kaart geteekend staat, toont dat het het derde hoog eiland is, dat Kapitein COOK zag.

(*Ile du Rendez-vous*) noemde. (*) IR weet egter niets dat er bij malkander kan koomen dan de vogelen des hemels; want het is voorzeeker onroeganglijk voor alle andere dieren.

Ten elf uren begon het weder optehelderen, waarop wij terstond wendden en naar het land stuurden. Op den middag hadden wij eene vrij goede waarneeming, die ons in staat stelde de breedte van *Bligh's Mus*, dat het noordlijkst eiland is, op 48° 29' Zuider Breedte en op 68° 40' Ooster Lengte te bepaalen. (†) Wij voe-

(*) Dit eiland of deere klip was het eenigst, ainstreep welk Kapitein Cook het minste nariicht te *Teneriffa* ontvingen had; ten men kan opmerken met welke schranderdheid hij het haspoorde. Dát hij slechts als waarschijnlijk kon opgeeven blijkt uit vergelijking van zijne kaart met die, welke door *KAROLUS LINNÆUS* onlangs is uitgegeeven, zeker te zijn; en, al hadde hij hetgeen zijn voorganger in de ontdekking'er van zegt, geleszen en nageschreven, zou hij nauwlijks anders van deszelfs gedaante hebben kunnen spreken. *Et au d'ortant* woorden zij: *Ile de Reunion, qui est qu'une roche; vous seroit de orindrons, ou de point de ralliement; Et ressemble à un vais de mire.*

(†) De Franschen en Engelschen koomen zeer nabij overeen. (getijde te verwagten was,) in hunne berichten van de breedte van dit eiland; maar de waarnemingen, waarbij zij de lengte bepaalen, verschillen aanmerklijk. De storm op *Teneriffa* maakte deseive slechts 64° 57' Oost van

ren, het ten drie uren voorbij, Z. Z. O. sturende, met eene frisse westlijke koelte.

Kort daarop zagen wij het land, van hetwelk wij in den morgen een flauw gezigt hadden, en ten vier uren strekte het zig uit van Z. O. \pm O. tot Z. W. ten Z. op den afstand van omtrent vier Engelsche mijlen. Het linker eind, dat ik voor de noordlijke punt van dit land hield, in de Fransche Kaart van het zuider halfrond *Kaap St. Louis* genaamd (*), eindigde in eene steile rots

van Parys, dat omtrent $67^{\circ} 16'$ Oost van Londen is, of $1^{\circ} 24'$ meer Westlijk dan COOKS waarneemingen hetzelfde bepalen. De Heer DE PAGES zegt dat het $66^{\circ} 47'$ Oost van Parys is, dat is, $69^{\circ} 6'$ Oost van Londen, of zes en twintig Engelsche mijlen oostlijker dan het door COOK geplaatst is. KERGUELEN zelf zegt slechts dat het omtrent de 68° Ooster Lengte is. Wij hebben tot hiertoe slechts die gebreken te verbeteren gehad, die toetschrijven waren aan COOKS volkoomene onkunde van KERGUELENs tweede reis in 1773; maar nu moeten wij dwaalingen verbeteren, die zijn toetschrijven aan zijne zeer bepaalde kennis van de verrigtingen op de eerste reis in 1772. Naardien de kaart van het zuider halfrond, zijn eenigste gids, hem, zoo hij zegt, den naam van *Kaap St. Louis* opgaf als de noordlijkste punt, dien de Franschen gezien hadden, en zijne eigen waarneemingen hem, thans overtuigden dat het groot land zig niet verder noordwaards uitstrekte dan het linker eind, dat nu voor hem was, oordeelde hij uit deeze onderfelde gelijkheid van ligging, dat zijne loodrechte rots de *Kaap Louis*

van
wel
uit
sche
wan
van
lag,
gezi
ve (
den
O

van
onze
een g
deeze
d u e
dat de
is, w
geeven
(*
COOK
ZENS
schen
en Ka
en die
den,
baalen
geeven
(†)

van eene aanmerkelijke hoogte, en het regter (bij welk eene afzonderlijke klip ligt) in eene hooge uit en inloopende punt. (*) Van deeze punt schieen de kust kort naar het Zuiden te draaien; want wij konden geen ander land zien ten Westen van de streek, waarin het nu ten onzen opzigte lag, dan de eilanden, welke wij in den morgen gezien hadden, liggende het zuidlijkst van dezelve (†), ten naasten bij westlijk van de punt, op den afstand van omtrent twee of drie mijlen.

Omtrent het midden van het land schieen een in-

van de eerste ontdekkers moest zijn. Als wij het oog op onze kaart staan, zullen wij bevinden dat *Kaap Louis* op een geheel ander gedeelte van de kust ligt, en als men deeze kaart vergelijkt met die, welke ontangs door KERGUÉLLEN is uitgegeeven, zal het ten duidlijkste blijken dat de noorder punt, nu door COOK beschreven, dezelfde is, welke de Franschen den naam van *Kaap François* gegeeven hebben.

(*) Dit regter eind van de kust, gelijk het zig nu aan COOK vertoonde, schijnt te zijn hetgeen op KERGUÉLLEN'S Kaart *Kaap Aubert* genoemd wordt. Het zal misschien niet ongepast zijn alhier aantemerken dat de Franschen de ligging van die geheele kust tusschen *Kaap Louis*, en *Kaap François*, van welke zij weinig zagen, in 1772, en die de noord-westzijde van dit land kan genoemd worden, in 1773 konden aftekenen, en enige van derzelve baalen, rivieren en voorgebergten op hunne kaart naamen gegeeven hebben.

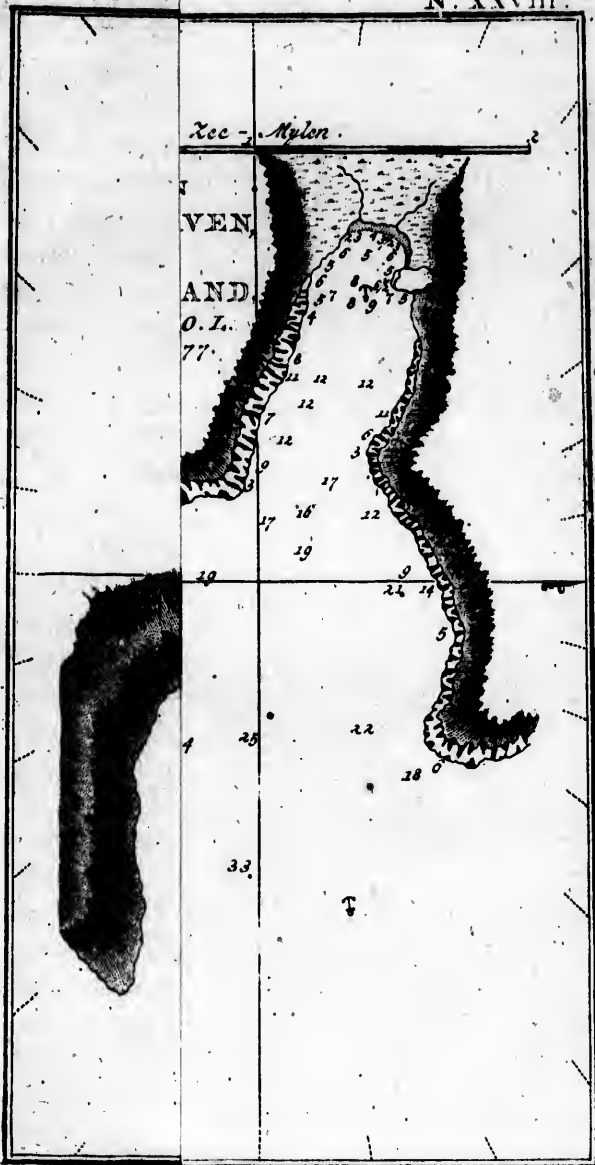
(†) KERGUÉLLEN'S *Ile de Clugny*.

inloppend kanaal te zijn, naar hetwelk wij stuurden; doch hetzelfde naderende, vonden wij dat het slechts eene bogt in de kust was, waarom wij weder af hielden, om *Kaap St. Louts* om te zeilen. (*) Kort daarop vertoonde zig land omtrent de *Kaap*, in de streek van $Z. 53^{\circ} O.$ en het scheen eene punt te zijn op eene aanmerkelijk afstand; want het wegwijken van de kust van de *Kaap* was zuidliker. Wij zagen ook verscheidene klippen en eilanden ten Oosten van de bovengenoemde strecken, van welke de afgelegenste omtrent zeven mijlen van de *Kaap* lag, in het $Z. 88^{\circ} O.$ (+)

Naauwlijks waren wij op de hoogte van de *Kaap* gekomen of wij namen waar dat de kust, naar het Zuiden, veel uit en inliep en baaien en uitsteekende punten vormde; zoo dat wij nu staat maakten spoedig eene goede haven te zullen vinden. Wij waren ook geene Engelste mijl verder gestevend of wij ontdekten eene agter de *Kaap*, welke wij begonnen in te laveeren; maar toen wij eenen gang gedaan hadden, wierd her

stif

(*) *Kaap François*, gelijk reeds is aangemerkt.
 (+) De waarnemingen van de Franschen, om *Kaap François*, srooken op eene aanmerkswaardige wijze met die van *Cook* op deeze plaats, en de klippen en eilanden, hier door hem opgenoemd, staan ook op huns kaart.

SCHETS VAN
PALLISERS HAVEN,
en
KERGUELENS LAND.

49° 3' Z.B. 69° 37' O. L.

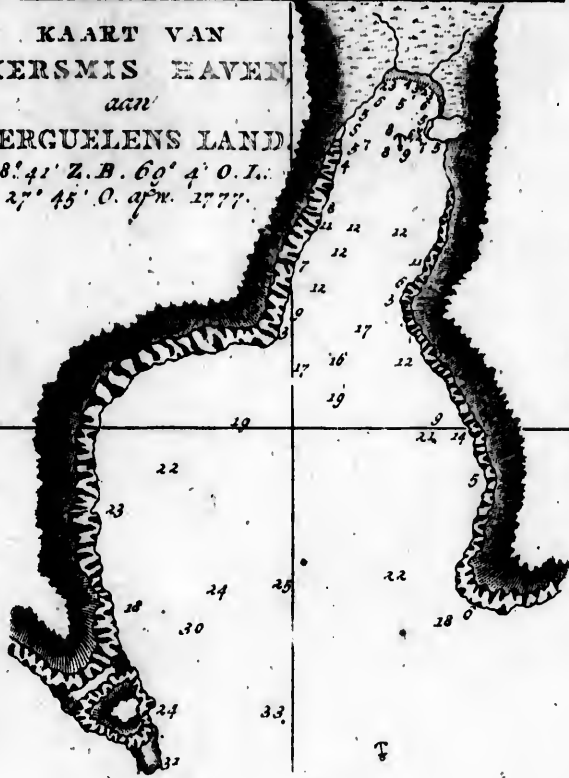

S VAN
S HAVEN,
ENS LAND.
B. 69° 37' O. L.

KAART VAN
KERSMIS HAVEN,
aan
KERGUELENS LAND.

48° 41' Z. B. 69° 4' O. L.
27° 45' O. af n. 1777.

Zee - Nylon.

til
tig
zan
Ik
een
we
wa
gro
pin
gee
nan
en
stro
dag
het
heb
Eng
ank
gro
taal
mid
ted
de
ank
de
zaal
ste

Stil en wij ankerden aan den mond in vijf en veertig vademen water, in eenen grond van zwart zand, gelijk *de Ontdekking* kort daarna ook deed. Ik zond onmiddellijk den Stuurman BLOCH in eene sloep om de haven te peilen, die bij zijne wederkomst berichtte dat zij veilig en gemakkelijk was, met overal even goeden anker-grond, en grooten overvloed van zoet water, zee-honden, pinguins en andere vogelen op het strand, maar geen stuk hout. Terwijl wij ten anker lagen, namen wij waar dat de vloed uit het Z. O. kwam, en ten minsten twee Engelsche mijlen in een uur stroomde.

Den vijf en twintigsten, 's morgens met den dageraad, ligteden wij met een zagt koeltjen uit het Westen het anker, en de haven in gewerkt hebbende tot op minder dan een vierde van eene Engelsche mijl van het zandig strand aan het eind, ankerden wij op agt vademen water, in eenen grond van fijn donker zand. *De Ontdekking* geraakte 'er niet in voor twee uren in den agtermiddag, wanneer Kapitein CLERKE mij berichtte dat het weinig verschild hadd' of hij ware op de zuid punt van de haven gedreven, alzoo zijn anker was doorgestaan voor men tijd gehad hadde het kabel intekorten. Dit had hem genoodzaakt onder zeil te gaan en het anker agter na te slepen, tot zij gelegenheid hadden om het opte-

win-

winden, wanneer zij bevonden dat een van dezelfs klauwen was afgebrooken. Zoo dra wij geankerd waren lier ik alle floepen uitzetten, het ſchip met een werp-anker vertuien, en de water-vaten klaar maaken om naar land gezonden te worden. Ondertuſſchen landde ik om de beſte plaats uittekiezen om dezelve te vullen, en om te zien wat het land ons nog meer zoude kunnen opleveren.

Ik vond het ſtrand, om zoo te ſpreken, bedekt met pinguins en andere vogelen, en met zeehonden. De laaſte waren niet talrijk, maar zoo ongevoelig voor vrees, (hetwelk duidlijk toonde dat zij zulke bezoekers niet gewoon waren) dat wij zoo veele doodden als wij wilden om hunne traan, tot olie voor onze lampen en tot ander gebruik. Verſch water was 'er niet minder overvloedig dan vogelen, want elke beek gaf eene breede ſtraal; maar geen enkele boom of heeſter, noch het minſte teken 'er van was 'er te ontdekken, en maar weinige kruiden. Het voorkoomen van het land, terwijl wij de haven inzeilden, had ons met de hoop geveleid dat wij hier iets aanmerklijks groeiende zouden vinden, alzoo de zijden van verſcheiden bergen van een levendig groen waren. Doch nu bevond ik dat dit veroorzaakt wierd door eene enkele plant, die, benevens de andere natuurlijke voort-

ve
ſc
ru
ee
rij
te
te,
naa
In
de
zijn
daag
bep
mide
voge
baare
D
tig n
om d
vee t
agter
de riv
van d
van v
gen l
waaru
ſtorred
ver zij
VII

voortbrenzelen, op eene andere plaats zal beschreven worden. Voor ik naar mijn schip terugkeerde, beklom ik de eerste rei rotfen, die als eene soort van amphitheater boven elkanderen oprijzen. Ik hoopte daar een gezigt van het land te zullen krijgen; maar, voor ik den top bereikte, kwam 'er eene zoo dikke mist op, dat ik nauwelijks mijnen weg naar beneden kon vinden. In den avond trokken wij den zegen agter in de haven, maar vongen slechts een half dozijn kleine vischen. Wij slaagden des anderen daags niet beter, wanneer wij het met den hoek beproefden, zoo dat de eenigste versche levensmiddelen, die wij alhier konden bekoomen, in vogelen bestonden, van welke 'er een onuitputbare voorraad was.

De morgen van den zes en twintigsten was mistig met regen. Wij gongen egter aan het werk om onze water-vaten te vullen en gras voor ons vee te snijden, waarvan wij enige kleine plekjens agter aan de haven vonden. De regen deed alle de riviertjens zoo zeer opzwellen, dat de zijden van de heuvelen, aan de haven, met een kleed van water scheenen bedekt te zijn; want de regen liep in de gaten en spleeten van de rotfen, waaruit de heuvelen van binnen bestonden, en stortede in ontzaghelijke stroomen langs derzelve zijden af.

Naardien het volk de twee laatste dagen hard gewerkt, en bijna alle de water-vaten gevuld had, hetwelk geschiedde uit eene beek aan den linker hoek van het strand, liet ik hen den zeven en twintigsten rustdag houden, om kersmis te vieren. Veele van hun namen deeze vrijheid waar om aan land te gaan en deeden togtjens het land in naar verschillende oorden, maar zij vonden het ten uitersten dor en woest. In den avond bragt een hunner mij eene flesch, die hij met ijzerdraad aan eene uitsteekende klip aan de Noordzijde van de haven vastgemaakt had gevonden. Daar was een stuk parkement in, waarop het volgende geschreven stond:

*Ludovico XV. Galliarum
rege & d. de Boynes
regi a Secretis ad res
maritimas annis 1772 &
1773.*

Uit dit opschrift blijkt duidlijk dat wij de eerste Europeaanen niet waren, die deeze haven bezogt hadden. Ik onderstelde dat het hier ge-
laaten ware door den Heer DE BOISGUEHEN-
NEU, die den derrienden February 1772 alhier
aan land gong, denzelfden dag toen de Heer DE
KERGUELEN dit land ontdekte, gelijk blijkt
uit

uit eene aantekening op de Franſche Kaart van het zuider halfond, in het volgend jaar uitgegeeven. (*)

Als

(*) Natuurlijk zal men hier vraagen; hoe kon de Heer DE BOISGUEHENNEU in het begin van 1772 alhier een opſchrift laaten, dat eene daad van het volgend jaar gedenkt? COOKS wijze van zig hier uit te drukken toont duidlijk dat hij deeze onderſtelling deed uit gebrek aan Nachrichten om eene andere te doen. Hij had geen denkbeeld dat de Franſchen dit land tweemaal bezogt hadden, en hetgeen hij zag tragtende overeen te brengen niet het weihnige, dat hij van hinnen togt gehoord had, verwacht hij eene verrigting, die wij nu weten dat tot de tweede reis behoort, met eene diergelijke, welke op de Kaart vermeld ſtaat, en die in een ander jaar en op eene andere plaats is voorgevallen.

De baai, waarin de Heer DE BOISGUEHENNEU landde, is aan de west-kust van dit land, verre ten zuiden van *Kaap Louis*, en niet verre van een ander nog zuidlijker voorgebergte, *Kaap Bourbon* genaamd, aan welk gedeelte van de kust onze ſchepen niet geweest zijn. Dezelfs ligging is op onze Kaart getekend, en men vindt een gezigt van de *Zeeleeuw-Baai* (want zoo noemde haar de Heer DE BOISGUEHENNEU) met de diepten; in het werk van DE KERGUELEN.

Maar zoo dit parkement niet door DE BOISGUEHENNEU alhier gelaten is, door wien en wanneer was het dan hier gelaten? Dit leeren wij zeer voldoende uit de tweede reize van DE KERGUELEN, door hem en DE PAGES uitgegeeven, die ons de volgende bijzonderheden aanbiedt.

„ Dat zij den veertienden December 1773 aan de west-kust

Als eene gedagtenis dat wij in deeze haven geweest waren, schreef ik op de andere zijde van het parkement:

Naves

Kust van dit land aankwamen, dat zij noord-oostwaarts sturende, op den zestienden *Ile de Reunion* en de andere kleine eilandjens ontdekten, dat zij op den zeventienden voor het groot land waren, (hetwelk zij zeeker wisten aan dat, hetwelk zij op den veertienden gezien hadden, vast te zijn,) en voor eene hooge punt van dat land, door hen *Kaap François* genoemd, dat de kust voorbij deeze kaap eene zuid-oostlijke strekking nam, en dat zij agter dezelve eene baai vonden, door hen de *Vogel-baai* genoemd, naar den naam van hun fregat; dat zij dezelve fragteden in te zellen, maar dat zij daarin verhinderd werden door tegenwind en storm, die hen van de kust oostwaarts dreeven; maar dat de Heer DE ROSNEVET, Kapitein van het fregat *de Vogel*, eindelijk op den zesden January in staat was eene sloep in die baai aan wal te zenden, onder bevel van den Heer DE ROCHEGUEDE, eenen van zijne Officieren, die in naam van den Koning van Frankryk met alle de vereischte formaliteiten van de baai en het geteele land bezit nam."

Hier vinden wij een onloochenbaar getuigenis van den oorsprong van dit parkement, dat denklijk eene van de vereischte formaliteiten was. En schoon hij niet voor den zesden January 1774 landde, was DE KERGUELEN egter op den veertienden December 1773 aan de kust gekomen, en den zeventienden van die maand voor deeze baai geweest, zoo dat hij met waarheid het jaartal 1773 als den tijd der ontdekking konde zetten.

Wij behoeven slechts het oog op de Kaarten van DE

*Naves Resolution
et Discovery
de Rege Magnæ Britannia
Decembris 1776.*

Ik

KERGUELEN en COOK te slaan, om te zien dat de *Vogel-baai* en de haven, daar het fransch opschrift gevonden werd, eene en dezelfde plaats is. Doch behalven deeze overeenkomst in de ligging in het algemeen, volgt hetzelfde nog beslissender uit eene andere omstandigheid, wel waardig om alhier aangehaald te worden. De Franschen zoo wel als de Engelsche reizigers hebben ons eene Kaart van die haven gegeven; en die de onze, in dit deel ingelascht, met die in de reizen van DE PAGES en DE KERGUELEN vergelijkt, zal 'er eene overeenkomst in vinden, die alleen kan veroorzaakt zijn door het getrouw afteekenen van eene zelfde plaats; ja tot de diepte van het water is overal dezelfde.

Bij deeze bijzonderheden, welke het dagverhaal van onzen Schrijver genoegzaam ophelderen, zal ik alleen voegen dat de afstand van onze haven van die, daar BOISGUEHENNEU in het jaar 1772 landde, veertig zee-mijlen is. Hier voor hebben wij het getuigenis van DE KERGUELEN: „ *Monsieur DE BOISGUEHENNEU (zegt hij) descendit le 13. de Frevrier 1772 dans une baie qu'il nomme Baie du Lion marin, & prit possession de cette terre au nom du Roi; il n'y vit aucune trace d'habitans. Monsieur DE ROCHEGUDE, en 1774, a descendu dans une autre baie, que nous avons nommé Baie de l'Oiseau, & cette seconde rade est à quarante lieues de la première. Il en a également pris possession & il n'y trouva également aucune trace d'habitans. Voyage DE KERGUELEN pag. 9.*

Ik stak het vervolgens weder in de flesch, en deed 'er een zilver twee stuivers stuk van 1774 bij, en, de opening van de flesch met een stuk lood bedekt hebbende, plaatste ik dezelve des anderen daags in eene hoop steenen, die wij tot dat einde opgerigt hadden op eene kleine hoogte aan de Noord-zijde op het strand van de haven, dicht bij de plaats, daar wij haar het eerst gevonden hadden, daar zij niet kan misfen Europeaanen, welke bij geval of met opzet in deeze haven koomen, in het oog te vallen. Hier liet ik de Engelsche vlag waaien en noemde de plaats *Kersmis-Haven*, omdat wij op kersdag in dezelve gekoomen waren.

Het is de eerste en zuidlijkste inham, die men aan de Z. O. zijde van *Kaap St. Louis* (*) vindt, die de Noord-zijde van de haven vormt en die ook de noordlijkste punt van dit land is. De ligging alleen is genoeg om haar van de andere inhammen te onderscheiden, en, dat haar nog beter doet onderkennen, de zuidlijke punt eindigt in eene hooge klip, die geheel door en door doorboord is, zoo dat hij naar den boog van eene brug gelijk. Wij hebben op de geheele kust geene andere gezien die naar deeze gelijk. (†)

In

(*) *Kaap François.*

(†) Zoo 'er nog de minste twijfel konde overig zijn,

of

In de haven is nog een ander onderscheidend teken, namelijk een enkele steen of rots van eene ontzagchelijke grootte, die op den top van eenen berg aan de zuidzijde, digt bij den bodem van de baai, ligt, en over dezelve, aan de noord-zijde, is een andere berg, die veel naar den eersten gelijk, maar kleiner is. Agter in de baai is een smal strand, daar wij gemeenlijk landden, en agter hetzelfde een zagt oploopende grond, boven op welken een groote poel van zoet water is. Het land aan beiden zijden van de baai is hoog en zij loopt twee Engelsche mijlen W. en W. N. W. het land in. Derzelver breedte is van eene en een vierde Engelsche mijl meer dan de helft van haare lengte; en verder op is zij slechts eene halve breed. De diepte van het water, die aan den mond vijf en veertig vademen is, verschilt, dieper naar binnen, van dertig tot vijf en

of de Vogel-baai en Kersmis-haven dezelfde waren, zou de omstandigheid van de doorluchtige rots, die haar van eene andere baai naar het zuiden afscheidt, alle twijfeling wegneemen; want de Heer DE PAGES heeft dezelve voor COOK waargenoomen. *L'on vit que la côte de l'Est (zegt hij) voisine du Cap François, avoit deux baies; elles étoient séparées par une pointe très reconnoissable par sa forme, qui représentoit une porte cochère, au travers de laquelle on voyoit le jour. Voyages de M. DE PAGES. Vol. II. pag. 67.*

en vier vademen, gelijk op de kaart getekend staat. De stranden zijn steil, en de grond bestaat overal uit een fijn donkerkleurig zand, behalven op sommige plaatsen digt naar land, daar bedden van zee-wier zijn, dat altijd op rotsachtige gronden wast. De bodem van de haven ligt slechts voor twee streken van het kompas open, en deze zijn nog door eilanden die voor dezelve liggen, gedekt, zoo dat 'er geen zwaare zee in kan vallen en een schip 'er veilig ligt. De tekenen aan wal bevestigden dit, want wij vonden digt bij het merk van hoog water gras groeijen, dat een zeeker teken van eene stille haven is. (*). Het is hier
bij

(*) Zie hier welke beschrijving de Heer DE PAGES van de haven geeft, waarin de Leezer dezelve overeenkomst zal opmerken.

Le sixième l'on mit à terre dans la première-baie à l'Est du Cap François & l'on prit possession de ces contrées. Ce mouillage consiste en une petite rade, qui a environ quatre encablures ou quatre cents toises de profondeur sur un tiers en sus de largeur. En dedans de cette rade est un petit port, dans l'entrée de quatre encablures de largeur, présente au Sud-Est. La sonde de la petite rade est depuis quarante cinq jusqu'à trente brasses; & celle du port depuis seize jusqu'à huit. Le fond des deux est de sable noir & vaseux. La côte des deux bords est haute & a une pente tres rude. Elle est couverte de verdure, & il y a une quantité prodigieuse d'ouïardes. Le fond du port est occupé par un monticule qui laisse entre lui & la mer une plage

bij volle en nieuwe maan, omtrent ten tien uren hoog water, en het getij gaat omtrent vier voeten op en neder.

Na dat ik het werk van het opschrift in orde gebragt had, voer ik met de sloep de haven rond en stapte op verscheiden plaatsen aan wal, om te zien wat het land opleverde, en bijzonderlijk om naar drijf-hout omtezien; want, alschoon het land hier geheel van boomen ontbloomt was, zou dit op andere plaatsen anders hebben kunnen wezen, en zoo 'er boomen waren, moesten de stroomen enige, of ten minsten enige takken in de zee spoelen, die dezelve dan wel hier of daar op strand zoude geworpen hebben, gelijk in alle andere landen daar hout is, en in veele daar het niet is; maar ik vond in geheel de haven geen enkel stuk.

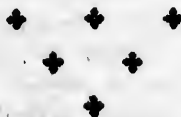
In den agtermiddag begaf ik mij op *Kaap St. Louis,*

de sable. Une petite rivière de très bonne eau coule à la mer dans ces endroits, & elle est fournie par un lac, qui est un peu au loin, au dessus du monticule. Il y avoit sur la plage beaucoup de pingouins & de lions marins. Ces deux espèces d'animaux ne fuyoient pas & l'on augura que le païs n'estoit point habitè; la terre rapportoit de l'herbe large, noire & bien nourrie, qui n'avoit cependant que cinq pouces ou plus de hauteur. L'on ne vit aucun arbre, ni signe d'habitation. Voyage de Monsieur DE PAGES, Tom. II. pag 69, 70.

Louis (*), verzeld van den Heer KING, mijnen tweeden Luitenant. Ik hoopte van deze hoogte een gezigt van de zee-kuat en van de eilanden, die op dezelve liggen, te zullen hebben; maar toen ik 'er op kwam, vond ik alle afgelegene voorwerpen beneden mij in eene dikke mist verborgen. Het land op hetzelfde vlak of dat hooger was, was zichtbaar genoeg en scheen ten uitersten kaal en woest, uitgezonderd enige bergen naat het Zuiden, die met sneeuw bedekt waren.

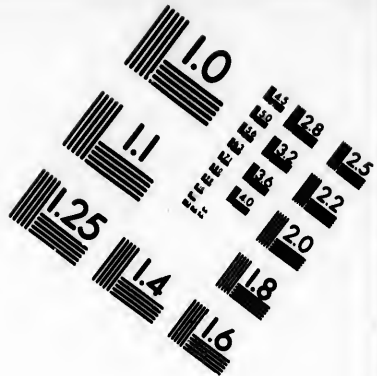
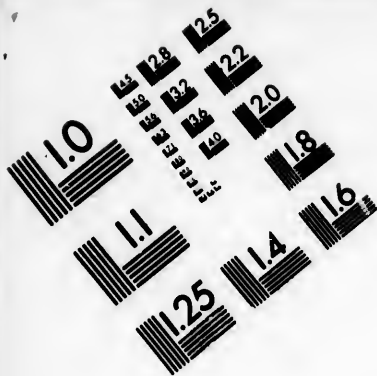
Toen ik aan boord kwam, vond ik de groote sloep reeds binnen boord geheist, de touwen los gemaakt en het schip gereed om zee te kiezen, maar ons vertrek wierd nog uitgesteld tot des anderen daags 's morgens ten vijf uren, wanneer wij het anker ligteden.

(*) *Kaap François.*

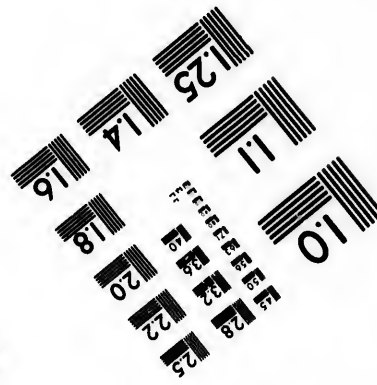
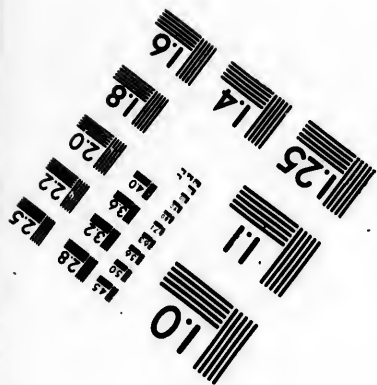
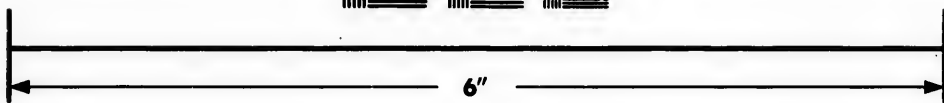
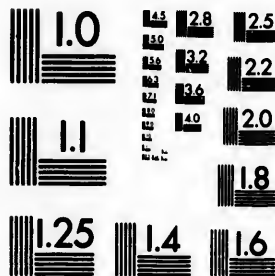

, mij-
deeze
de ei-
ebben;
telegen
st ver-
at hoo-
uiter-
bergen
waren.
grootte
ven los
kiezen,
des an-
vanneer

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

0
14 128
15 132
16 136
17 22
18 2.0

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

GEZIGT VAN KERSMIS HAVEN, AAN

Pl. LXXII.

HAVEN, AAN KERGUELENS LAND.

V

Z
ren
een
we
der
gev
voo
DE
ben
uit
viji
(
voo
He
Ka

AV

VIJFDE HOOFDSTUK.

Vertrek uit de Kersmis-Haven. Vaart langs de kust om haare ligging en uitgestrektheid te ontdekken. Verscheiden Voorgebergten en Baaien en een Schier-eiland beschreven en genoemd. Gevaar van Banken. Eene Haven en een Kanaal ontdekt. Waarneemingen van den Heer ANDERSON over de natuurlijke voortbrengzelen, Hieren, grond enz. van KERQUELENS Land.

Zoo dra de schepen uit de *Kersmis-Haven* waren, stuurden wij Z. O. ½ Z. langs de kust, met eene fraaie koelte uit het N. N. W. en helder weder. Dit was des te gelukkiger, alzoo het zedert enigen tijd dagelijks meer of minder mistig geweest was, en het aanhouden van die mist ons voorneemen van de ontdekking van KERQUELENS verder uittebreiden zoude verhinderd hebben. Wij wierpen aanhoudend het diep-lood uit; maar peilden zelden grond met eene lijn van vijftig of zestig vademen.

Omtrent zeven of agt uren waren wij voor een voorgebergte, dat ik *Kaap Cumberland* noemde. Het ligt anderhalve mijl van de zuid-punt van *Kersmis-Haven*, in de streek van Z. O. ½ Z.

Tus-

Tusfchen beiden is eene baai met twee armen, welke beiden eene goede fchuilplaats voor fchepen fcheenen opteleveren. Op de hoogte van *Kaap-Cumberland* is een klein, maar vrij hoog eiland, op welks top eene rots ligt, gelijkende naar een fchildwagt-huis, hetgeen ons het eiland met dien naam deed benoemen. Twee Engelsche mijlen meer oostwaarts ligt een groep van kleine eilandjens en klippen, met afgebrooken grond tusfchen beiden; wij zeilden tusfchen dezelve en *Schildwagthuis-Eiland* door, daar het kanaal eene volle Engelsche mijl breed, en meer dan veertig vademen diep was; want wij vonden geen grond met eene lijn van die lengte.

Dit kanaal doorgevaaren zijnde, ontdekten wij aan de zuidzijde van *Kaap-Cumberland* eene baai, die drie mijlen westwaarts in liep. Zij wordt gevormd ten Noorden door deeze kaap en ten Zuiden door een voorgebergte, dat ik *Pringle-Punt* noemde, naar mijnen goeden vriend den Heer J. PRINGLE, Voorzitter van het Koninklijk Genootfchap. Deeze baai wierd *Cumberland-Baai* genoemd, en zij fcheen van de zee, die de noord-west kust van dit land befpoelt, afgefcheiden door eene fmalle ftrook lands. Het voorkoomen begunftigde ten minften deeze gifing.

Ten Zuiden van *Pringle-Punt* loopt de kust in eene vijfde baai, van welke deeze punt de noordlijke hoek is, en van dezelve tot den zuidlij-

lijk
de
der
ke
die
of
nem
hoe
ten
vee
I
wij
En
ker
wij
den
dige
war
krie
aanz
V
Kaa
bak
dat
zely
vind

(*

lijken hoek zijn omtrent vier Engelsche mijlen in de rigting van Z. Z. O. $\frac{1}{2}$ O. In deeze baai, die den naam van de *Witte-Baai* kreeg, ter oorzaak van enige witte plekken land of klippen in het diepst van dezelve; zijn verscheiden kleiner baaien of kreeken, die voor alle winden beschut scheenen te zijn. Op de hoogte van den zuidlijken hoek liggen verscheiden klippen, die haare punten boven water steeken, en waarschijnlijk nog veele andere onder water.

Dus verre was onze vaart in eene rigting evenwijdig aan de kust geweest, en niet meer dan twee Engelsche mijlen van dezelve af. Onze verrekijkers waren aanhoudend op hetzelfde gerigt, en wij konden gemakkelijk zien dat, behalven de bodems van de baaien en kreeken, die meest in zandige stranden eindigden, de stranden klipachtig waren, en op sommige plaatsen van vogelen krielden; maar het land had hetzelfde kaal en dor aanzien als in de nabuurschap van *Kersmis-Haven*.

Wij hadden het land, dat zig op de hoogte van *Kaap St. Louis* (*) het eerst vertoond had, aan bakboord gehouden in het Z. 58° O., denkende dat het een eiland ware en dat wij tusfchen hetzelfde en het groot land eenen doortogt zouden vinden; maar thans ontdekten wij dat wij ons

hierin

(*) *Kaap Fransois.*

hierin bedroogen hadden, en bevonden dat het een schier-eiland was, door eene laage land-engte aan de kust gehecht. De baai, die door dit schier-eiland gevormd wierd, noemde ik *Stuit-Baai* (*Repulse Bay*); een tak van dezelve scheen een goed eind naar binnen 's lands te loopen naar het Z. Z. W. Wij verlieten dezelve, en stuurden naar de noordlijke punt van het schier-eiland, die wij *Howes Voorland* noemden, ter eere van den Admiraal Lord HOWE.

Toen wij nabij dezelve kwamen, zagen wij enige klippen en branding omtrent het noordwestlijk gedeelte, en anderhalve mijl ten oosten van dezelve twee eilanden, die in het eerst zig maar als een enkel eiland vertoonden. Ik stuurde tusfchen dezelve en het voorland door (*) en was op den middag in het midden van het kanaal. Onze Breedte was op dien tijd bij waarneeming

48°

(*) Schoon KERGUELEN het in het jaar 1773 niet waagde dit gedeelte van de kust opteemeen, kooft het verslag van DE PAGES van dezelve wel met dat van COOK overeen. *Du dix septième au vingt & troisième l'on ne prit d'autre connoissance que celle de la figure de la côte, qui courant d'abord au Sud-Est, & revenant ensuite au Nord-Est, formoit un grand golfe. Il étoit occupé par des brisans & des rochers, il avoit aussi une île basse & assez étendue, & l'on usa d'une bien soignée précaution pour ne pas s'affaler dans ce golfe. DE PAGES, Tom. II. pag. 67.*

48°
Lo
ke
V
na
het
voo
de
mijl
Eil
en v
digh
uitst
zijn
zee-
enig
Z
klipp
lang
uitvo
sche
bestre
vast
had d
gevon
den,

(*)

48° 31' Zuid, en wij hadden van *Kaap St. Louis* (*) tot hier zes en twintig mijlen Oostlijke Lengte afgelegd.

Van deeze plaats lag het verst uitstekend land naar het Zuiden Z. O.; waar de kust week van het *Voorland* meer zuidwaarts weg. De eilanden voor *Kerzmis-Haven* lagen in het Noorden; en de noordpunt van het *Voorland* drie Engelsche mijlen in het N. 60° W. Het land van dit *Schier-Eiland* of *Voorland* is van eene tamelijke hoogte en van eene heuvelachtige en rotsachtige zelfstandigheid. De kust is laag met rotsachtige punten uitstekende, tuschen welke kleine inhammen zijn met zandige stranden, welke thans meest met zee-vogelen bedekt waren; wij zagen 'er ook enige zee-kalveren op.

Zoo dra wij vrij waren van de voorgemelde klippen en eilanden, gaf ik bevel Z. O. ten Z. langs de kust te sturen. Maar voor dit bevel ter uitvoer kon gebragt worden, zagen wij de gantsche zee voor ons met groote bedden rots-wier bestrooid, hetwelk wij wisten dat op den grond vast was en op klipachtige banken groeide. Ik had dikwijls eene groote diepte op zulke banken gevonden, en ik had even dikwijls klippen gevonden, die hunne toppen tot omtrent de oppervlak-

(*) *Kaap François.*

te van het water optaken. Het is dan ook altijd gevaarlijk over dezelve heen te zeilen zonder die wel gepeild te hebben, maar voornamelijk als 'er geene branding van de zee is; die het gevaar te kennen geeft. Dit was thans het geval, want de zee was zoo effen als een vijver; wij tragteden dezelve dan te ontwijken, en door de kronkelende kanaalen te stuurén, door welke zij gescheiden wierden. Wij wierpen aanhoudend het dieplood; maar peilden nergens grond met eene lijn van zestig vademén. Deeze ómstandigheid vergrootede het gevaar, alzóó wij niet konden ankeren, hoe noodzaaklijk het ook mogt zijn. Na dat wij meer dan een uur op deeze wijze voortgevaaren waren, ontdekten wij eene blinde klip, even met de oppervlakte van de zee gelijk: zij lag N. O. 3 O. drie of vier Engelsche mijlen van ons, en in het midden van een van deeze groote wier-bedden. Dit was eene genoegzaame waarschuwing om ons alle voorzorg te doen gebruiken om 'er niet op te geraaken.

Wij waren nu dwarsch voor den mond van eene groote baai, die omtrent agt Engelsche mijlen zuidwaarts van *Howes-Voorland* ligt. In en voor den mond van deeze baai liggen verscheiden laage eilanden, klippen en zee-wier-bedden. Maar daar scheenen tusschen dezelve kronkelende kanaalen te loopen. Na nog een half uur voort te zijn gevaaren, waren wij zoo onder deeze ban-

ken

ken
ven
het
wel
zulk
volst
ware
legge
was e
de ka
val ij
minder
nader
Te
gelijk
enige
tot tw
wij e
eene
gedaan
koome
Kapite
dekt b
tien va
grond
vierde
de noc
N. ten
VIII

ken verward, dat ik besloot oostwaarts op te loeven, als het waarschijnlijkst middel om ons uit het gevaar, dat ons dreigde; te redden; doch wel verre van aan dit oogmerk te voldoen, bragt zulks ons in nog grooter gevaar. Ik vond het dan volstrekt nodig de schepen, zoo het mogelijk ware, voor den nacht, op eene veilige plaats te leggen, vooral naardien het weder nu dampig was en wij voor mist vreesden. Enge insloopen de kanaalen ten zuid-westen van ons ziende, beval ik Kapitein CLERKE, alzo *de Ontdekking* minder diep gong dan *de Resolutie*, den wal te naderen, dat dan ook geschiedde.

Terwijl wij naar land zelden, was het onmogelijk te vermijden dat wij over de randen van enige der banken voeren, op welke wij van tien tot twintig vademen water vonden, en zoo dra wij'er over waren, peilden wij geen grond met eene lijn van vijftig vademen. Na enige gangen gedaan te hebben, om eene spitse punt te boven te koomen, die van een eiland aan lijn uitstak, deed Kapitein CLERKE seën dat hij eene haven ontdekt had, in welke wij, ten vijf uren, op vijftien vademen water ten anker kwamen, in eenen grond van sijn donkerkleurig zand, omtrent drie vierde van eene Engelsche mijl van land, terwijl de noordpunt van de haven eene Engelsche mijl N. ten O. 4 O. van ons af lag, en de kleine ei-

landjens in den mond, binnen welken wij ankerden, zig van O. toe Z. O. uitsprakten. Naauwlijks waren de schepen in veiligheid gebragt of het begon zeer sterk te waaien, zoo dat wij raadsaam vonden onze brassas te strijken. Het weder bleef egter goed, en, alzoo de wind de mist die over de bergen had gehangen, verdreef, was het ook vrij helder. Zoo dra wij dan ten anker lagen, liet ik twee sloepen uitzetten, met eene van welke ik den Heer Blich, den stuurman, afzond om het bovenst gedeelte van de haven op te nemen en naar hout te zien, want van het schip konden wij geene stroik bespeuren. Ik verzogt ook Kapitein CUBARK zijn stuurman te zenden om het kanaal te peilen, dat aan de zuid-zijde van de kleine eilandjens was, tusschen dezelve en een vrij groot eiland, dat bij den zuidlijken hoek van de haven ligt. Deeze bevelen gegeven hebbende, vertrok ik zelf, in mijne andere sloep, verzeld van den Heer GORE, mijnen eersten Luitenant, en den Heer BAYLY, en landde op den noordlijken hoek, om te zien wat ik van daar zouden kunnen ontdekken. Van den hoogsten berg over de punt hadden wij een vrij goed gezigt van de zee-kust tot *Hoves Koorland*. Zij loopt veel uit en in, en daar scheenen verscheiden rotsachtige punten van uitsteeken, met inhammen en kreeken van onge-

lijke wijde. Eene van de laatste, van welke ik het land niet zien kon, was van die, waarin de schepen ten anker lagen, afgeschieden door de punt, waarop wij stonden. Daar lag eens groote menigte kleine eilanden, klippen en branding overal langs de kust, zoo wel ten Zuiden als ten Noorden, en ik zag geen beter kanaal om uit de haven te geraaken dan dat, waardoor wij waren binnen gekoomen.

Terwijl de Heer BAYLY en ik deeze waarnemingen deden, gong de Heer GORZ den berg om, en kwam bij ons langs eenen anderen weg, aan de plaats, daar ik de sloepen had bevoelen op ons te wagten. Wij vonden niets dat ons in onzen weg verhinderde dan stille diepten, want het land was, zoo mogelijk, nog dorret en woester dan omtrent *Kersmits-Haven*. En egter, zoo'er de minste vrugbaarheid in enig gedeelte van dit land is, moesten wij die hier gevonden hebben, daar het volkoomen gedekt is voor de zuidlijke en westlijke winden. Ik bespeurde met spijt dat'er noch voedsel noch bedekking voor enig vee was, en dat, zoo ik'er vee aan land liet, hetzelfde onvermijdelijk zoude moeten omkoomen. In de kleine kreek, daar de sloep naar ons wagte (die ik *Pinguin-Kreek* noemde, omdat het strand van deze vogelen bedekt was) is een fraat riviertjen van zoet water, daar men gemakkelijk bij kan koomen. Daar waren ook enige groote zee-

kalveren, kormorans, en enige eenden, en de Heer BAYLY zag met een zwenk, eenen kleinen land-vogel; maar hij vloog tusſchen de roſen en wij verlooren hem uit het gezigt. Om trent ten negen uren kwamen wij weder aan boord.

Kort daarop keerde de Heer BLOGH terug en herichte dat hij de haven vier Engeliſche mijlen in geweest was, en, naar zijne giffing, niet verre van den bodem. Hij vond dat zij in de ſtreek van W. Z. W. inliep, en dat zij, een weinig boven de ſchepen, niet meer dan eene Engeliſche mijl breed was, maar dat zij naar den bodem verſmalde. De diepte was zeer ongelijk, van zeven en dertig tot tien vademen, en, uitgezonderd onder de bedden zee-wier, die op veele plaatſen zig van den wal tot halver weg het kanaal uitſtrekten, was de grond fijn zand. Hij landde aan wederzijde en bevond het land overal dor en rotsachtig, zonder het minſte teken van boom of ſruik en in 't geheel met zeer weinig groente. De pinguins en andere zee-vogelen en zee-kalveren bezetteden een gedeelte van de kuſt, maar egter niet in zoo groote getalen als aan *Kerſmis-Haven*.

Geene aanmoediging vindende om onze naſpeuringen verder voortzetten, en den volgenden morgen weér en wind dienende, ligtede ik het anker en liep in zee. Deze haven noemde

ik *Palliser Haven*, ter eere van mijnen waerdigen vriend Admiraal HUGH PALLISER. Zij ligt op $49^{\circ} 3'$ Zuider Breedte en op $69^{\circ} 37'$ Ooster Lengte, en vijf mijlen van *Howes-Voorland*, in de streek van Z. 25° O. In en buiten den mond liggen verscheiden eilanden, klippen en brandingen, welke men op de hier bij gevoegde kaart van de kust en schets van de haven kan naazien. Wij voeren in en uit tusfchen dezelve en de noordlijke kaap, maar ik twijfel niet of daar zullen nog andere kanaalen zijn.

Terwijl wij *Palliser Haven* uit voeren, ontdekten wij eenen ronden berg, als een suikerbrood, in de streek van Z. 72° O. omtrent negen mijlen van ons. Hij had het voorkoomen van een eiland, op enigen afstand van de kust liggende; maar wij vonden naderhand dat hij op het groot land lag. In zee loopende, moesten wij door de kronkelende kanaalen tusfchen de banken door sturen; wij waagden het egter over enige henen te zeilen, op welke wij nooit minder vonden dan dertien vademen en dikwijls peilden wij geen grond met vier en twintig, zoo dat, ware het niet geweest door het zee-wier, dat op alle dezelve groeide, zij niet ontdekt zouden geworden zijn.

Toen wij drie of vier mijlen van de kust waren, vonden wij eene open zee en stuurden O. tot negen uren, wanneer de *Suiker-brood-*

Berg, dien ik den *Berg Campbell* noemde, O. lag en een klein eiland, dat ten N. van denzelven ligt, Z. Z. O. op den afstand van vier mijlen. Nu stuurde ik zuidlijker, om het land weder te naderen. Op den middag was de breedte volgens de tweemaal genoomen hoogte, $49^{\circ} 8' Z.$ en wij hadden tagtig Engelsche mijlen Ooster Lengte afgelegd van *Kaap St. Louis*. (*) De *Berg Campbell* lag Z. $47^{\circ} W.$ omtrent vier mijlen van ons; eene laage punt, agter welke geen land te zien was, lag Z. Z. O. omtrent twintig Engelsche mijlen van ons, en wij waren omtrent twee mijlen van land.

Het land is alhier laag en effen. (†) Naardien de bergen omtrent vijf mijlen van de laage punt eindigden, is 'er eene groote uitgestrektheid laag land [overig, waarop de *Berg Campbell* ligt, omtrent vier Engelsche mijlen van den voet van het gebergte, en eene van de zee-kust. Dit gebergte is zeer hoog, gelijk ook de meeste

(*) *Kaap François*.

(†) Dit gedeelte van de kust schijnt hetzelfde te zijn, dat de Franschen den vijftien Januarij 1774 zagen. De Heer DE PAGES spreekt 'er dus van: *Nous reconnumes une nouvelle côte etendue de toute vue dans l'Est & dans le Ouest. Les terres de cette côte étoient moins élevées, que celles que nous avions vues jusques ici: elles étoient aussi d'un aspect moins rude.* DE PAGES, Tom. II. pag. 68.

bf enlandsche. Zij scheenen uit kaale rotsen te bestaan, welke toppen met sneeuw gekroond waren. De valeien zagen 'er niet beter uit. Werwaarts wij onze verrekijkers rigteden, daar was niets te zien dan onvrugbaarheid.

Wij hadden nauwlijks geëindigd op den middag de strekkingen te neemen, of wij zagen laag land te voorschijn koomen, omtrent de 200 genoemde laage punt, in de strékking van Z. Z. O. en agt Engelsche mijlen agter dezelve. Deze nieuwe punt bleek het oostlijk eind van dit land te zijn en wierd *Kaap Digby* genoemd. Het ligt op $49^{\circ} 23'$ Zuider Breedte en op $70^{\circ} 34'$ Ooster Lengte.

Tuschen *Hovas-Voorland* en *Kaap Digby* vormt de kust (behalven de verscheiden kleinere baaien en havenen) eene groote baai, die zig verscheiden mijlen naar het Z. W. uitstrekt, daar zij zig scheen te verliezen in verscheiden armen, welke tuschen het gebergte inliepen. Zij is over en over met eene ontzagchelike menigte zee-wier bedekt, dat dezelfde soort van wier is, welk de Heer BANKS met den naam van *fucus giganteus* heeft onderscheiden. (*) Sommig van dit wier is van eene ontzagchelike lengte, schoon de steel niet veel dikker is dan eens menschen duim.

(*) Zie I. Deel, bladz. 65.

duim. Ik heb gezegd dat wij, op sommige van de banken, waarop het groeit, geen' grondpeilden met eene lijn van vier en twintig vademmen. Het moet 'er dan ook dieper geweest zijn. Naardien nu dit wier niet in eene loodregte rigting groeit, maar met den grond eenen zeer scherpen hoek maakt en veel van hetzelfde naderhand zig veele vademmen verre op de oppervlakte van de zee uitstrekt, heb ik reden om te zeggen dat sommig van hetzelfde tot de lengte van meer dan zestig vademmen opgroeit.

Ten een uur (zedert den middag twee mijlen in een Z. O. 3 O. koers voortgevaaren zijnde) peilden wij, en vonden agttien vademmen water en eenen grond van fijn zand. Aan de Noord-zijde van *Kaap Digby* eene kleine bogt aan de kust ziende, stuurden wij derwaars.

Ik was voorneemens aldaar te ankeren, zoo ik bevond dat het veilig geschieden konde, en op de Kaap te landen, om te zien wat het laag land daar agter voortbragte. Na eene mijl naar land gestuurd te hebben, peilden wij weder en vonden dertien vademmen; onmiddelijk daarop zagen wij eene bank regt voor ons, die zig van land naar zee scheen uitteflokken, van hetwelk wij omtrent twee Engelsche mijlen af waren. Deze ontdekking noodzaakte ons eene mijl O. ten Z. op te loeven, daar onze diepte tot vijf en twintig vademmen toenam. Toen stuurden wij langs den

wal en bleeven dezelfde diepte behouden, over eenen grond van fijn zand tot dat *Kaap Digby* twee mijlen W. van ons lag, wanneer wij zes en twintig vademen water vonden.

Hierna peilden wij geen' grond, schoon wij zulks verscheiden reizen beproefden; maar het schip, sterken gang hebbende, liep de lijn uit voor het lood den grond kon bereiken. Dus te leur gesteld wordende in mijne oogmerken zoo van te ankeren als van te landen, wilde ik geen zeil minderen, maar zeilde voort, om voor den nacht zoo veel van de kust te zien als mogelijk was. Zij loopt van *Kaap Digby* ten naasten bij Z. W. ten Z. omtrent vier of vijf mijlen, of tot eene laage punt, aan welke ik, ter eere van Haare Majesteit, den naam gaf van *Charlotta-Punt*; zij is de zuidlijkste van de laage kust.

Zes mijlen van *Kaap Digby* in de streek van Z. Z. W. ½ W. is eene vrij hooge uitstekende punt, die *Prins van Wales Voorland* genoemd wierd, en zes mijlen verder, in dezelfde streek, en op 49° 54' Zuider Breedte en 70° 13' Ooster Lengte, is de zuidlijkste punt van de geheele kust, welke ik bij den naam van *Kaap George* onderscheidde, ter eere van Zijne Majesteit.

Tuschen *Charlotta-Punt* en *Prins van Wales Voorland*, daar het land naar het Zuid-Westen weder heuvelachtig begon te worden, is een diep inloopend kanaal, dat het *Koninglijk Ka-*

naal genoemd wierd. Het loopt westwaarts in, digt aan den voet van het gebergte, dat het ten Z. W. begrenst, gelijk het voögemeld laag land ten N. doet. Daar liggen eilanden in den mond, en andere hooger op, zoo verre wij zien konden. Toen wij verder zuidwaarts kwamen, zagen wij aan de Z. W. zijde van *Prins Wales Voorland* een ander kanaal, dat in het *Koninglijk Kanaal* liep, en toen bleek het dat het *Voorland* de oostelijke punt was van een groot eiland, dat in deszelfs mond lag. Daar zijn verscheiden kleine eilandjens in dat kanaal, en een omtrent eene mijl ten Zuiden van *Prins Wales Voorland*.

Al het land aan de Z. W. zijde van het *Koninglijk Kanaal* tot *Kaap George* toe bestaat uit hooge bergen, die regt uit zee, agter elkanderen, tot eene aanmerkelijke hoogte oprijzen. De meeste van derzelver toppen waren met sneeuw gekroond, en zij scheenen van de kaalste en dorste, die wij nog gezien hadden. Wij konden niet het minste spoor van boom of struik gewaar worden, noch binnens lands, noch op de kust, en ik meen het wel te mogen waagen te zeggen dat het land in het geheel geene voortbrengt. Het laag land omtrent *Kaap Digby* geleek, wanneer wij het door onze kijkers beschouwden, naar het overste van het laag land, dat wij te vooren gezien hadden, dat is, het schein deels kaal, deels met groen gras bedekt, waarvan op zij-

zijne plaats éene beschrijving zal gegeven worden. De kust is met zandig strand bezoomd, waarop veele pinguins en andere zee-vogelen waren, en een ontelbaar aantal kormorans vloog aanhoudend om de schepen, terwijl wij voorz zelfden.

Begeerig zijnde tot *Kaap George* te komen, om verzeekerd te zijn of zij al dan niet de zuidlijkste hoek van het geheele land waren, bleef ik zuidwaarts stuuren, onder alle de zeilen, die wij voeren konden, tot ten half acht uren, wanneer ik, geene kans ziende om mijn oogmerk te bereiken, alzoo de wind nu naar het W. Z. W. was geloopen, juist de streek, welke wij benen moesten, het wenden van den wind waarnam en mij van de kust verwijderde.

Op deezen tijd lag *Kaap George* omtrent zeven mijlen Z. 53° W. Een klein eiland, dat op de hoogte van de punt van de *Kaap* lag, was het eenigste land, dat wij ten zuiden van hetzelfde konden zien, en wij wierden nóg verder bevestigd dat 'er niet meer in die streek was door een zuid-wester zee, die wij vonden, zoodra wij de *Kaap* in die streek kreegen.

Maar wij hebben een nog sterker bewijs dat dit land zig niet verre, zoo al iets, ten zuiden van *Kaap George* kan uitstrekken, en dat is Kapitein FURNEAUX koers in February, 1773, na zijne scheiding van mij op mijne laatste reis. Zijn logboek

boek ligt thans voor mij, en ik vind 'er in dat hij de middag-lijn van dit land slechts zeventien mijlen ten zuiden van *Kaap George* passeerde, een afstand, op welken zij bij helder weder zeer wel kan gezien worden. Het schijnt helder geweest te zijn, toen Kapitein FURNEAUX 'er voorbij voer; want zijn log-boek maakt geen gewag van mist of dampig weder; het zegt ons, integendeel, uitdruklijk dat zij, op die hoogte, in staat waren aan boord waarneemingen op de Breedte en Lengte te doen, zoo dat, indien dat land zig verder zuidlijk uitstrekt van *Kaap George*, het naauwlijks mogelijk zou geweest zijn dat hij het zoude voorbij gevaaren zijn, zonder het te ontwaaren.

Uit deeze omstandigheden kunnen wij, op zeer weinige mijlen na, bepaalen welke Breedte dit land beslaat, die niet veel boven eene en een vierde graad zal wezen. Wat deszelfs uitgestrektheid van het Oosten naar het Westen belangt, deeze blijft nog onbessist. Wij weeten slechts dat het zig niet tot de middellijn van 65° naar het Westen kan uitstrekken, omdat ik 'er, in het jaar 1773 onder die middellijn te vergeefs sch naar gezogt heb. (*)

De

(*) Zoo men op de ontdekkingen der Franschen, gelijk die op Kapitein COOK's kaart staan getekend, en nog meer op de kaart van hunne eigen ontdekkers, kan staat maaken, strekt dit land zig niet westwaarts uit tot de middag

lij

D
dat
het
hebb
besta
uitge

lijn va
worde
geplaat

(*)

punt v

nen zij

door

van een

liggen.

dagt,

denkt.

van zijn

geeven

opregthe

COOK

(zegt hi

Capitain

ge, sans

n'est pas

le voyag

de mers

mais qu'

GUELLEN

(†) U

met COO

De Fransche ontdekkers dagten met enige reden dat *Kaap St. Louis* de verst uitsteekende punt van het zuidlijk vast land ware. (*) De Engelschen hebben zedert bewezen dat zulk een vast land niet bestaat, en dat dit land een eiland van eene kleine uitgestrektheid is (†), dat ik, om deszelfs groot

te
lijn van 68°, alzo *Kaap Louis*, die als de westlijkste punt wordt opgegeeven, door hen ten oosten van die middaglijn geplaatst wordt.

(*) De gedachte dat *Kaap Louis* deeze uitsteekende punt van een zuidlijk vast land zij, moet weldra verdwenen zijn, alzo *Kaap François*, binnen het jaar daarna, door denzelfden ontdekker wierd bevonden een derde van een graad verder Noordwaarts aan hetzelfde land te liggen. Doch zoo **DE KERGUELEN** die in het eerst zegt, zijn wij eger verzeekerd dat hij zins anders denkt. Dit blijkt uit de volgende duidlijke verklaring van zijne gedagten, die wel verdient uit zijn laatste uitgegeeven werk uitgeschreven te worden, alzo zij zijne oprechtheid zoo wel als de bekwaamheid van Kapitein **COOK** eer aandoet. „*La terre, que j'ai decouverte, (zegt hij) est certainement une Isle, puisque le célèbre Capitaine COOK a passé au sud, lors de son premier voyage, sans rien rencontrer. Je juge même que cette Isle n'est pas bien grande. Il y a aussi apparence, d'après le voyage de Monsieur COOK, que toute cette étendue de mers Meridionales est semée d'isles ou de rochers, mais qu'il n'y a ni continent ni grande terre.*” **KERGUELEN**, p. 92.

(†) Uit de voorgaande noot blijkt dat **KERGUELEN** met **COOK** hierin overeenstemt. Hij zegt ons eger dat
hij

te overvughtbaasheid, zeer voeglijk het *Eiland van Kervessing* noemen zoude, zoo ik het niet naliete om den Heer DE KERGUËLEN niet van de aart te berooven van het zijnen naam te laten dragen. (*)

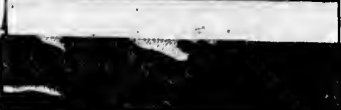
De hij reden heeft om te gelooven dat het omtrent twee honderd mijlen omtreks heeft, en dat hij omtrent twigt mijlen van de kust lende. *ibid.* (*) Sommige van de eigen landgenooten van den Heer DE KERGUËLEN schijnen meer geneigd te zijn om hem van deeze eer te berooven dan wij. Het is zeer opmerkelijk dat de Heer DE PAGES niet eens den naam van zijnen bevelhebber noemt. En schoon hij de verschillende Franche zee-varets, die het sulder halfrond doorkruist hebben, opnoemt, van BOUWVIERE tot CHOKOZ, neemt hij geen diep stilzwijgen in acht omtrent DE KERGUËLEN, wiens eerste reis, op welke de ontdekking van dit aanmerklijk stuk lands gedaan is, buiten het gezigt gehouden wordt, als of hij nimmer hadde plaats gehad. Ja, niet te vreden zijde met te weigeren het reedrt van eenen anderen te verkennen, elgent hij het bijna geheel zig-zelven toe. Want op eene Waereld-kaart, in zijn boek ingelascht, leest men op de plaats, daar het nieuw land getekend staat, *Isles nouvelles Australes vus par Monsieur DE PAGES l'An 1774.* Hij kon zig nauwlijks in sterker woorden uitgedrukt hebben, zoo hij hadde willen doen gelooven dat hij het bestuur over de ontdekking gehad had; en egter wecten wij dat hij slechts luitenant was aan boord van een, van de drie, schepen, die onder bevel van DE KERGUËLEN stonden, en dat de ontdekking reeds op eene voorige reis gedaan was, ondernomen terwijl hij op zijne reis rondom de waereld was.

Men

le P
LEN

het P

le PUNT met de POOL
LENS LAND.

W. Z. W. 3 A. afstand.

N. 3.

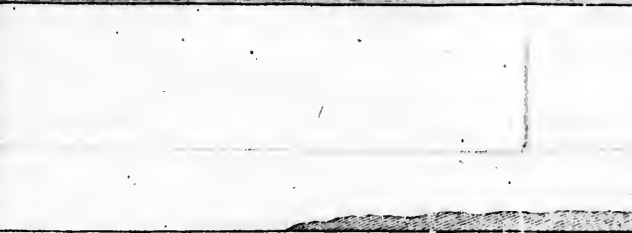

N. 1.

Geziyt

N. 2.

Drie Gezigten van
op KERGUE

Gezicht van de punt met de Poort in he

Gezicht van KERGUELENS LAND

Gezicht van KERGUELENS LAND, als

8
tu
ge
in
do
ne
ke
in
de
on
tu
te
af
ve
hie
her
alle
pla
bre
-
N
KE
zoo
einc
op
koo
zien
was
RD.

De Heer ANDERSON, mijn heelmeester, die, gelijk ik reeds gezegd heb, zig ook in de Natuurlijke Historie geoefend had, verloor geene gelegenheid, gedurende den korten tijd, dien wij in *Kersmis-Haven* lagen, van het land overal te doorzoeken. Hij deelde mij naderhand de waarnemingen mede, welke hij op deszelfs natuurlijke voortbrengzelen gedaan had, welke ik alhier in zijne eigen woorden zal inlaschen.

„Mitsdien is er geene plaats tot hier toe in de beiden halfronden, onder dezelfde breedte, ontdekt, die een zoo schraal veld voor den natuurkundige oplevert als dit dor land. De groentte, welke zig vertoont, als men op een weinig afstand van land is, zou iemand vleien met de verwagting van enig gras te zullen ontmoeten; maar hierin vonden wij ons zeer bedrogen; want bij het landen zagen wij dat deeze levendige kleur alleen veroorzaakt wierd door eene enkele kleine plant, niet ongelijk aan enige soorten van steenbreek, die in groote uitspreidende bosfen groeit tot

Men kan ondertuschen niet nalaten aantemerken dat DE KERGUELEN bijzonder ongelukkig geweest is dat hij zoo weinig gedaan heeft om hetgeen hij begonnen had te eindigen. Hij heeft wel een nieuw land ontdekt, maar, op twee togten naar hetzelfde, kon hij niet eens ten anker koomen op deszelfs kust. Kapitein COOK hebben wij gezien dat minder moeilijkheden ontmoetede, of gelukkiger was in dezelve te boven te koomen.

tot eene aanmerkelijke hoogte de bergen op. Zij vormt eene oppervlakte van een vrij breed zaamenweefzel, en groeit op eene soort van verrot moer, waarin men, op elken stap, een voet of twee nederzinkt. Dit moer zou, gedroogd zijnde, in geval van nood, voor brandstof kunnen dienen; en is het eenigste dat wij hier vonden, dat met mogelijkheid tot dat gebruik zoude kunnen gebezigd worden.

Daar is nog eene andere plant, die vrij overvloedig in de moerasige laagten verspreid is, welke tot omtrent twee voeten hoogte groeit en niet ongelijk is aan eene kleine kool, als zij in het zaad geschoten is. Rondom den wortel staan veele, groote en geronde bladeren, die aan het grondstuk smaller zijn en in eene kleine punt eindigen. Die aan de stengels zijn veel kleiner, langwerpig en puntig. De stengels, die dikwijls drie of vier in getal zijn, rijzen alle afzonderlijk uit den wortel, en loopen in lange rolronde koppen uit, uit kleine bloemen bestaande. Zij heeft niet alleen het voorkoomen, maar ook de waterige scherpe smaak van de planten, die tegens den scheurbuik gebruikt worden, en verschilt egter zeer duidlijk van dat geheele geslacht, zoo dat wij dezelve als een voortbrengzel, deeze plaats bijzonder eigen, beschouwden. Wij aten haar dikwijls raauw, en vonden de smaak omtrent als het lepelblad van *Nieuw-Zeeland*. Maar zij
scheen

scheen eene sterke smaak te krijgen, als zij gekookt wierd, hetgeen sommige van ons volk eger niet achteden, die het met smaak aten. Zoo zij in onze moes-tuinen konde ingevoerd worden, zou zij, naar alle waarschijnlijkheid, zoo zeer door aankweeking verbeteren, dat zij eene uitmuntende moes-groente zoude worden. Thans was het zaad niet rijp genoeg om bewaard en mede naar Engeland gevoerd te worden, om 'er eene proef van te neemen.

Wij vonden nog twee andere kleine planten dicht bij de beeken en op moerasige plaatsen; die als salade gegeten wierden; de eene geleek naar ruinkers en was zeer sterk, en de andere was zeer zagt van smaak. Deze laatste, schoon slechts klein, is op zigzelve eene merkwaardigheid, hebbende niet alleen planten met manlijke en vrouwlijke bloemen; maar ook nog eene derde soort met hermaphroditen-bloemen.

Op enige weinige kleine plaatsen aan de oevers van de haven groeit veel grof gras, dat wij voor het vee afmaaiden en dan nog eene kleinere soort, die zeldzaamer is, en op den platten grond eene soort van ganzen-gras, of kleef-kruid (*) en eene andere kleine plant; die 'er veel naar gelijkt. In kort, de geheele planten-lijst bevat niet meer

(*) Eene soort van Walfro (*Galium*).

den zesten of agtien soorten, en tge soorten van mos en eene fraalje soort van scherf: mos (*Lichen*) medegerekend, die op de klippen groeit, en hooger opschiet dan de andere gewassen. Ook is 'er geen de minste schijn van een struik in het geheele land.

De Natuur is wat milder geweest in het land van dieren te voorzien, schoon zij, streng gesproken, geene inwoners van de plaats zijn, naardien het alle zee-dieren zijn, die het land, over het algemeen, slechts gebruiken, om jongen te werpen en om te rusten. De aanmerklijkste zijn de zee-honden of (gelijk wij gewoon waren hen te noemen) zee-beeren, want zij waren van de soort, welke men den zee-beer (*Phoca arctica*) noemt. Deze koomen aan land om te rusten, of om jongen te werpen; maar zij waren niet talrijk, dat niet te verwonderen is, alzoo het bekend is dat deeze dieren zig liever op afgezonderde klippen en op kleine eilanden langs de kusten dan in baaien of kreeken onthouden. Zij waren op dezzen tijd aan het rusten, en zoo mak, dat wij 'er zoo veele van doodden als wij wilden. Andere yfervoetige dieren, hetzij zee- of landdieren, zagen wij 'er niet, maar wel een groot aantal vogelen, als eenden, onweersvogelen, albatrossen, kormorans, meeuwen en zee-zwaluwen.

De eenden zijn omtrent van de grootte van

e
er
m
d
w
h
op
m

ne
de
hi
ne
de
vo
die

on
lie
'er
in
gen
vle
kre

(
woo
reize
land

eene gróote of kleine taling, maar verschillen enigzins in kleur van beiden. Zij waren vrij menigvuldig langs de bergen en zelfs laager, en wij doodden 'er een aanmerkelijk aantal van, die goed waren en geenen den minsten vischachtigen smaak hadden. Wij hadden enige van dezelfde soort, op onze laatste reis, aan het eiland *Georgia* ontmoet.

De haaspfiche onweersvogel of pintado, de kleine blaauwe, die altijd op zee gezien wordt, en de kleine zwarte, of *Moeder Careys-Kuikens* zijn hier niet in groot aantal; maar wij vonden een nest van den eersten met een ei 'er in omtrent van de grootte van een hoender-ei, en den tweeden vonden wij, schoon schaarsch, in enige hollen, die naar konijnen-holen geleeken. (*)

Eene andere soort, die de grootste van alle de onweersvogelen is, en die door de Engelsche zeeleden *Moeder Careys-Gans* genoemd wordt, is 'er in grooter aantal, en zoo mak, dat wij hen in het eerst met stokken op het strand dood sloegen. Zij zijn niet kleiner dan een albatros en zijn vleescheetende vogelen, wyl zij op de doode krenge van zee-kalveren, of vogelen, die in zee

ge-

(*) Diergelijke hollen, welke den onweersvogelen tot woonruimten dienen, vond men, op *COOKS* voorgaande reize, in menigte in de *Donkere Baai*, in *Nieuw-Zeeland*.

geworpen wierden, aasden. Hunne kleur is donker bruin met groenachtigen snavel en pooten; zij zijn ongetwijfeld dezelfde vogelen, die door de Spanjaarden *Quebrantahuesfos* genoemd worden, welker kop in de Reize van PERNETTY naar de *Falklands-Eilanden* Pl. VIII, Fig. 3 verbeeld staat.

Van de albatrosfen vonden wij geene aan land dan den graauwen, die gemeenlijk op hooge zuidelijke breedten op zee gevonden wordt. Eens zag ik eenen van deeze in de spleet van eene klip zitten, maar zij vloogen veel over de haven, en de gemeene grootere soort, zoo wel als de kleiner met eenen zwarten kop wierden verder in zee gevonden.

Pinguins zijn hier verre de gemeenste vogelen; zij zijn van drie soorten. De eerste of grootste heb ik te vooren aan het eiland *Georgia* gezien. (*) BOUGAINVILLE maakt 'er ook gewag van, (†) maar zij schijnt niet zoo eenzaam te leeven als hij zegt, want wij zagen 'er groote troepen van bij elkanderen. De kop is zwart, het bovenste van het lijf lood-kleur en het onderste van het lijf wit met zwarte pooten. Zij heeft twee breede fraaie gele streepen, die aan de

(*) PENNANTS *Patagonische Pinguin*. Ziet zijne *Genera of Birds* Tab. XIV, p. 66.

(†) *Voyage autour du monde*, p. 67.

de zijden van den kop beginnen, en, ter wederzijde van den hals nederdaalende, boven de borst in een loopen. De snavel is gedeeltelijk roodachtig en langer dan bij de andere soorten.

De tweede soort van pinguin is naauwlijks half zoo groot als de eerste. Het bovenste gedeelte van het lijf is zwartachtig graauw, met eene witte vlek boven op den kop, die ter wederzijde breeder wordt. De snavel en pooten zijn geelachtig. De Heer SONNERAT heeft van deeze en de voorgaande soort eene zeer naauwkeurige beschrijving en afbeelding gegeven. (*)

De derde soort van pinguin, die wij hier vonden, had niemand van ons ooit gezien. Haare lengte is vier en twintig, en haare dikte twintig duimen. Het bovenste gedeelte van het lijf en den hals zijn zwart; het overige is wit, uitgezonderd het bovenste van den kop, waarop eene fraaje geele naar agteren gebogen halve maan staat, die aan elke zijde in lange en zagte vederen eindigt, die zij als twee kuiven kan opzetten. (†)

De

(*) *Voyage à la Nouvelle Guinée*, p. 181, 182, Tab. CXIII, CXV.

(†) Deeze soort is even min onbekend als de vorige soorten; men vindt die alle drie in FORSTERS *Historia Aptenodytes* in de *Nov. Comm. Cottng. Vol. III. pag. 121. seqq.* Die, waarvan hier de eerste melding gemaakt wordt

De twee eerste soorten vonden wij bij elkanderen op het strand, daar de groote zig bij elkaër hielden en in kleine kudden onder de andere liepen, die talrijker waren en somtijds tot vrij hoog op het hangen van de bergen gezien wierden. De derde soort hield zig altijd bij elkanderen afgezonderd, maar in groot aantal op de buiten-stranden voor de haven. Zij waren thans aan het broeden, en zij legden op de kaale steenen maar een wit ei, grooter dan een eenden ei. Alle drie de soorten van pinguins waren zoo mak, dat wij 'er zoo veele als wij wilden met de handen konden grijpen.

De kormorans, die hier gevonden worden, zijn van twee soorten; de kleine kormoran of water-raaf (*) en eene andere die van boven zwart is met eenen witten buik, dezelfde die op *Nieuw-Zeeland*, het *Vuurland* en aan het Eiland *Georgia* gevonden wordt. (†)

Wij vonden hier ook den gemeenen zee-meeuw, de groote en kleine zee-zwaluwe en de Egmont-haven-hen, welke laatste mak en talrijk waren. Daar is hier nog eene andere soort van wit-

heet aldaar *Aptenodytes patagonica* Tab. II, de tweede *A. Pappo*, T. III, en de derde *A. Chrysocome* T. I.

G. FORSTER.

(*) *Pelecanus Graculus*.

(†) *Pelecanus pica* FORST.

witten vogel, van welke gantsche v. en over de baai omvloogen, en die zeer zenderling is. Het grondstuk van zijnen snavel is met eene hoornachtige korst bedekt. Hij is grooter dan eene dulf, met den snavel zwart en witte pooten als die van een wulp. Sommige van ons volk vonden dat hij zoo goed smaakte als een eend. (*)

Eens trokken wij den zegen; maar wij vongen maar enige weinige vischen van de grootte van kleine schelvischen, maar geheel verschillende van alle, die wij kenden. De bek is langwerpig; de kop is met enige sterke doornen gewapend; de stralen van de agter-vin zijn lang en zeer sterk; de buik is dik en het lijf zonder schubben. (†) De eenigste schulp-vischen zijn enige weinige klip-klevers en mosfelen, en tusschen de steenen vonden wij enige kleine zee-sterren en zee-anemonen.

De bergen zijn van eene maattige hoogte, en ter

(*) Ook deezen vogel hebben wij reeds op de *Nieuw-Jaars-Eilanden* bij *Staaten-Land* aangetroffen, afgetekend en beschreven. De Heer PENNANT noemt hem, in zijne *Genera of Birds, Sheath-bill*, (*schede snavel*) omdat hij den snavel in eene hoornachtige schede draagt.

G. FORSTER.

(†) Naar deezze beschrijving is het moeijelijk te raaden, tot welk geslacht deezze nieuwe visch behoore.

G. FORSTER.

ter waren veele van derzelve toppen thans met sneeuw bedekt, schoon het jaargetijde alhier met het ons in de maand Juny overeenkwam. Op sommige ziet men groote hoopen steenen, onregelmatiglijk aan derzelve voeten of op de zijden opgehoopt. De zijden van andere, die aan de zee stelle klippen vormen, zijn van boven tot onderen gespleten en schijnen gereed om af te vallen, terwijl ter steenen van ontzagohelijke grootte in de spleeten liggen. Sommige waren van gedagten dat de vorst de oorzaak van deeze spleeten ware, dat ik niet zal betwisten; doch ik weet niet hoe deeze en andere verschijnzelen anders zouden kunnen veroorzaakt worden dan door aardbeevingen of diergelijke zwaare schokken.

Het schijnt dat het hier bijna altijd regent, niet alleen uit de blijken dat ter zwaare stroomen naar beneden gestort zijn, maar uit de gesteldheid van het land, dat, zelfs op de bergen bijna een enkel moeras is, daar de grond op elken stap inzakt.

De rotsen of grondslagen van de bergen bestaan hoofdzaaklijk uit eenen donker blaauwen en zeer harden steen, met kleine deeltjens glimmer of kwarts doormengd. Deeze steen schijnt een van de algemeenste voortbrengzelen van de Natuur te zijn, alzoó zij in *Zweden*, *Schotland*, op de *Kanarische-Eilanden*, op de *Kaap de Goede Hoop* en alhier geheele bergen vormt. Andere zeer groote rotsen bestaan uit eenen bruinachtigen

brokkeligen steen, en een, die zwarter is, en aan afzonderlijke stukken gevonden wordt, heeft stukken van grove kwarts in zig. Daar wordt ook een roode, dof geële, en purpere zand-steen in kleine stukken gevonden, en vrij groote klompen half doorschijnende kwarts, en veelzijdige, onregelmaatige, in de langte gestreepte pyramidale krijstallen. Men vindt enige kleine stukken van de gemeene soort in de beeken, die door wrijving rond afgeslepen zijn; maar geene, die zoo hard zijn, dat zij den vijl weérstaan. Geen van de andere steenen wierden ook door sterk water aangedaan, of door den zeilsteen aangetrokken. Wij zagen 'er niets dat den minsten schijn van erts of metaal had."

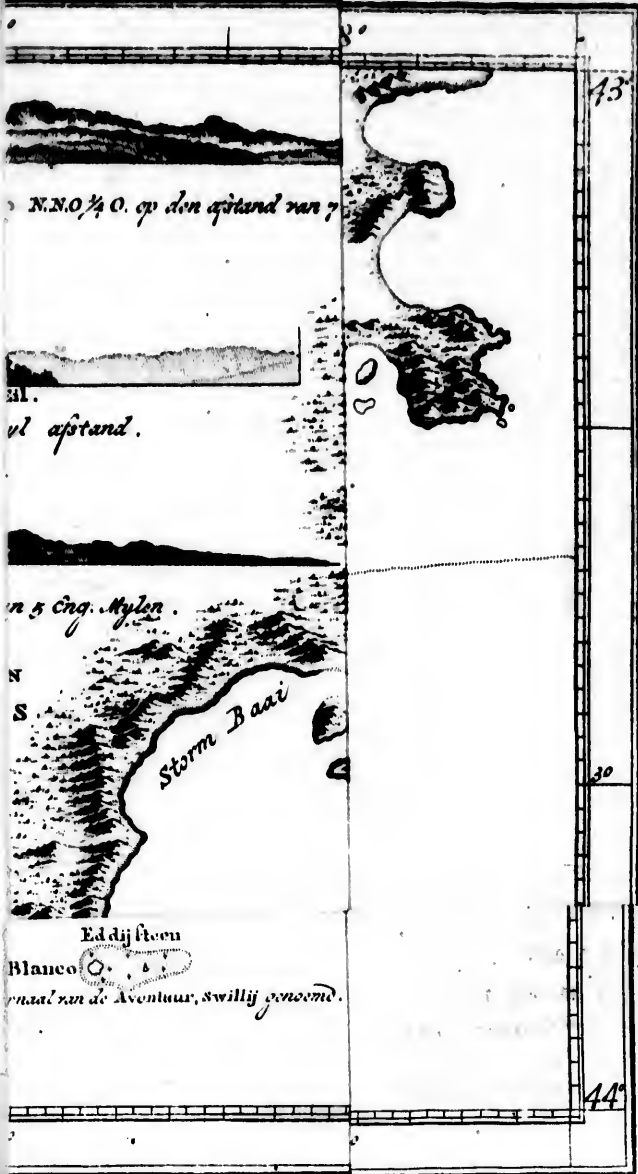
ZESDE HOOFDSTUK.

Vaart van Kerguelens Land tot Van Diemens Land. Aankoms in de Avontuur-Baal. Voervallen aldaar. Onderhandelingen met de Inboorlingen. Hunne persoon en kledij beschreven. Hun gedrag. Tafel van de Lengte en Breedte. Afwijking van de Kompas-naald. Waarneemingen van den Heer ANDERSON over de natuurlijke voortbrengzelen des lands, over de inwooneren en hunne taal.

*K*erguelens Land verlatende, stuurde ik O. ten N., voorneemens zijnde, overeenkomstig mijne Instructie naar *Nieuw-Zeeland* te zeilen, om water en hout in te neemen en hooi voor het vee te maaken. Deszelfs aantal was thans reeds aanmerklijk verminderd. Twee jonge stieren, eene van de vaerzen, twee rammen en verscheiden geiten waren gestorven, terwijl wij bezig waren deeze woeste kust opteneemen.

Den een en dertigsten, in den morgen, zijnde daags na wij de ruimte gekoozen hadden, deeden wij verscheiden waarneemingen op de zon en maan. Derzelve uitkomst gaf $72^{\circ} 33' 36''$ Ooster Lengte. Het uurwerk wees op deeze plaats

72°

N.N.O. ¼ O. op den afstand van 7

el.
ul afstand.

n 5 Eng. Mylen.

N
S

Storm Baai

Ed dij floen
Blanco
maat van de Aventure, swilij genoemd.

13

30

44

146° 30 147°

43°

Meeuw-steen

Gezigt van VAN DIEMENS LAND over Gegroefde Kaap, de Zuid-Kaap N.N.O. $\frac{1}{4}$ O.

Pinguin Eil.

Gezigt van het Land over Gegroefde Kaap, het Pinguin Eiland N.W. $\frac{1}{2}$ W. op $\frac{1}{2}$ Eng. Myl afstand.

Gezigt van VAN DIEMENS LAND, de Meeuw-steen N $\frac{1}{2}$ O. op den afstand van 5 Eng. Myl.

30

KAART VAN VAN DIEMENS LAND.

Z.W. Kaap

Zuid Kaap

Meeuw-steen

koms

Eddy P.
Pedro Blanco
In het Journal van de Avon

44°

146° 30 147°

147°

30

148°

43

Kaap Zuid-Kaap N.N.O. ¼ O. op den afstand van 7 Eng. Mylen.

MARIA
EILANDEN

Kaap Frederik Hendrik

Pinguin Eil.
¼ Eng. Myl afstand.

Avontuur
Baai

Pinguin Kijl.

op den afstand van 5 Eng. Mylen.

Gegroefde Kaap

KAART VAN
DIEMENS
LAND.

Storm Baai

Tasmans Punt

de Moerliken

Zuid Kaap

Ed dij Steen

Pedro Blanco

In het Journal van de Avontuur, swillij genoemd.

147°

30

148°

44

72
nu
ha
ze
be

op
L
ko
da
30
ki
da
za
48
wa

en
lie
ge
G
ho
da
te
en
ze
KE
Va
ko

72° 38' 15". Deze waarneemingen waren des te nuttiger, omdat wij 'er zedert enigen tijd geene hadden kunnen doen, en zij dienden thans om ons zeker te doen zijn dat 'er geene miswijzing van belang in het uurwerk was ingeslopen.

Op den eersten January 1777, wanneer wij op 48° 41' Zuider Breedte, en op 76° 50' Ooster Lengte waren, bevonden wij de afwijking van de kompas naald 30° 39' West, en den volgenden dag, op 48° 22' Breedte en 80° 22' Lengte, was zij 30° 47' 18" West. Deze was de grootste afwijking, die wij in deezen overtocht vonden; want daarna begon zij afteneemen, doch zoo langzaam, dat zij, op den derden in den avond, op 48° 16' Breedte en 85° Lengte, 29° 38' West was.

Dus verre hadden wij frisse koelten uit het W. en Z. W. gehad, en vrij helder weder; maar nu liep de wind naar het Noorden, daar hij agt dagen bleef staan, verzeld van eene dikke mist. Gedurende deeze tijd liepen wij omtrent drie honderd mijlen in de duisterheid voort. Nu en dan helderde het wel wat op, zoo dat wij de zon te zien kreegen, maar dit gebeurde zeer zelden en was altijd van korten duur. Den zevenden zette ik eene sloep uit, en zond Kapitein CLERKE een' last, waarin ik de *Avontuur-Boei* aan *Van Diemens Land* als de plaats onzer bijeenkomst, in geval van scheiding, voor wij in de

mid-

middag-lijn van dat land gekoomen waren, bestemde; maar wij waren zoo gelukkig, in al dit mistig weder, door het dikwijls doen van seinschooten, schoon wij elkanderen zelden zagen, elkaer niet te verliezen.

Den twaalfden, wanneer wij op $48^{\circ} 40'$ Zuider Breedte en op $110^{\circ} 26'$ Ooster Lengte waren, liep de Noorden-wind op eene kalmte uit, die, enige uren daarna, van eenen Zuiden-wind gevolgd wierd. Deze bleef, met regen, vier en twintig uren aanhouden, wanneer hij opstak, naar het W. en N. W. liep, en fraai helder weder aanbragt.

Wij vervolgden onze koers oostwaarts, zonder iets merkwaardigs te ontmoeten tot den negentienden des morgens ten vier uren, wanneer eensklaps door een rukwind (schoon *de Ontdekking* geene schade kreeg) onze voor-steng over boord sloeg en de groote bram-steng mede nam. Dit hield ons enigzints op, alzo wij den gantschen dag moesten besteeden om de stukken wederuimen en eenen anderen steng optezetten; het eerste wierd ter uitvoer gebragt zonder enig ander verlies dan enige vademen dun touw. Geen groote bram-steng in voorraad aan boord hebbende, wierd de voor-steng gereed gemaakt, om inmiddels terstond daarvoor te dienen.

De wind bleef westlijk, woei eene friske koelte, en was verzeld van helder weder; zoo dat 'er naauw-

naauwlijks een dag omging dat wij niet in staat waren waarneemingen te doen om de Lengte en de afwijking van het kompas te bepalen. De laatste nam zoo zeer af dat zij, op $44^{\circ} 18'$ Zuider Breedte en $132^{\circ} 2'$ Ooster Lengte niet meer dan $5^{\circ} 34' 18''$ West was, en op den twee en twintigsten, op $43^{\circ} 27'$ Breedte en $141^{\circ} 50'$ Lengte was zij $1^{\circ} 24' 15''$ Oost, zoo dat wij de linie gepasseerd waren daar de kompas-naald geene afwijking had.

Den vier en twintigsten, des morgens ten drie uren, ontwaarden wij de kust van *Van Diemens Land* in het N. $\frac{1}{2}$ W. Ten vier uren lag de Zuid-West Kaap N. N. W. $\frac{1}{2}$ W. en de *Meeuwen-steen* N. O. ten O. drie mijlen van ons. Daar liggen hier verscheiden eilanden en hooge klippen langs de kust verspreid, van welke de *Meeuwen-steen* de zuidlijkste is. Hij is eene ronde hooge klip, vier of vijf mijlen van de *Zuid-West Kaap* in de streek van Z. 55° O.

Op den middag was onze Breedte $43^{\circ} 47'$ Zuid, en onze Lengte 147° Oost; en de strekking van de landen rondom ons als volgt. Een hooge berg met eenen ronden top lag N. 17° W. de *Zuid-West Kaap* N. 74° W.; de *Meeuwen-steen* W. $\frac{1}{2}$ N. *Swilly-Eiland* of *Klip* Z. 49° O.; en de Zuid-Oost- of Zuid-Kaap N. 40° O. omtrent drie mijlen van ons. Het land tuschen de Zuid-West en Zuid-Kaap is afgebrooken en heu-

vel-

velachtig, de kust slingerende, met uitstekende punten; maar wij waren te diep in zee om te kunnen oordeelen of de baaien, die door deeze punten gevormd wierden, tegen de zee-winden gedekt waren. De baai, die de grootste en diepste scheen, ligt ten westen van den bovengenoemden hoogen berg. De afwijking van de kompasnaald was hier $5^{\circ} 15'$ Oost.

Ten zes uren in den agtermiddag peilden wij en vonden zestig vadem water, op eenen grond van gebrooken koraal en schulpen. De *Zuid-Kaap* lag toen N. 75° W. twee of drie mijlen van ons. *Tasmans Kaap* N. O. en *Swilly-rots* Z. ten W. $\frac{1}{2}$ W. Omtrent eene mijl ten Oosten van *Swilly* is nog eene andere hooge klip, van welke Kapitein FURNEAUX geene melding maakt. Ik noemde die de *Eddy-steen*, om derzelver gelijkenis naar dien vuur-toren. De Natuur schijnt hier deeze twee klippen geplaatst te hebben tot hetzelfde oogmerk als waarvoor de vuur-toren *Eddy-Rons* door de menschen gebouwd is, namelijk om de reizigers te waarschuwen voor de gevaaren, die hen omringen; want zij zijn de zichtbaare toppen van eene ree blinde klippen, op welke de zee op veel plaatsen zeer sterk brandt. Zij zijn wit van de mist van zee-vogelen, zoo dat zij op een' afstand kunnen gezien worden, zelfs in den nacht. Aan de N. O. zijde van *Storm-Baai*, die tusschen de *Zuid-Kaap* en

Tas-

Tasmans-Kaap ligt, zija enige bogten, of kreeken, die voor de zee-winden gedekt scheenen, en ik ben van gedagten dat, als die kust wierd onderzocht, men 'er enige goede havens zoude vinden.

Kort na dat wij het land in het gezigt hadden gekregen, verlieten ons de westlijke winden, en wierden vervangen door veranderlijke ligte zuchtjens en kalmte tusfchen beiden tot den zes en twintigsten op den middag, wanneer 'er een kockjen opkwam en aanwakkerde uit het Z. O., dat mij in staat stelde mijja voorneemen, dat ik, na behoorlijke overweeging, genoomen had van de *Avontuur-Baai* aan te doen, daar ik kon verwagten voorraad van hout en gras voor het vee te zullen vinden, ter uitvoer te brengen, want thans bevond ik dat wij groot gebrek aan deeze beiden artijkelen zouden gehad hebben, zoo ik tot onze aankomst aan *Nieuw-Zeeland* gewagt hadde. Wij stuurden dan naar de baai, en ankerden 'er ten vier uren na den middag in, op twaalf vademen water, in eenen grond van zand en klei. *Pinguin-Eiland*, dat dicht bij de Oost-punt van de baai ligt, strekte N. 84° O.; de zuidlijkste punt van *Marias-Eilanden* strekte N. 76° O. en *Kaap Fredrik Hendrik*, of de Noord-punt van de baai strekte N. 33° O. Onze afstand van den naasten wal was omtrent drie vierde van een Engelsche mijl.

Zoo

Zoo dra wij ten anker lagen, liet ik sloepen uitzetten. In eene van dezelve voer ik zelf om de gemaklijkste plaats te zoeken om ons van de nodigste behoeften te voorzien; en Kapitein CLERKE, voer met zijne sloep af om denzelfden dienst te verrigten. Hout en water vonden wij in overvloed en op vrij gemaklijke plaatsen, bijzonderlijk het eerste; maar gras, dat wij meest nodig hadden, was schaarsch en vrij grof. De noodzaaklijkheid noodzaakte ons egter te neemen wat wij krijgen konden.

Des anderen daags als morgens vtoeg zond ik luitenant KING naar de oost-zijde van de baai, met twee ploegen, de eene om hout te kappen, en de andere om gras te snijden, onder bedekking van de zee-soldaaten, welke ik raadzaam oordeelde aan wal te zetten als eene wagt; want schoon zig nog geen van de inboorlingen vertoond had, konden wij egter niet twijfelen of daar waren er in den omtrek, alzoo wij telkens rook hadden zien opgaan, zedert wij de kust genaderd waren, en wij thans zelfs niet verre van ons in het boschenigen rook zagen. Ik zond de groote sloep ook om water uit, en bezogt daarna zelf alle de ploegen. In den avond trokken wij den zegen agter in de baai, en vongen, in eene trek, eene menigte visch; wij zouden nog veel meer visch gehad hebben, zoo het net niet gebrooken ware, toen wij het aan land sleepten; de meeste waren

van
den
ied
gra
te
zou
L
ben
den
Ik
van
vo
RO
klei
In
daar
verr
besta
kwa
ge
het
wap
om
spits
Z
fierz
of r
deel
V

van de soort, die bij de zee-lieden bekend is met den naam van olyphant-visch. Hierop begaf zig ieder weder naar boor' met het hout, en het gras, dat wij opgedaan hadden, ten einde gereed te zijn om in zee te loopen, zoo dra de wind ons zoude dienen.

Dit des anderen daags 'smorgens nog niet gebeurende, wierd het volk weder aan land gezonden tot hetzelfde oogmerk als den vorigen dag. Ik zond ook den timmerman met een gedeelte van zijn volk, om enige sparren, tot gebruik voor het schip, te kappen, en zond den Heer ROBERTS, eenen van de stuurlieden, met eene kleine sloep, om de baai opteneemen.

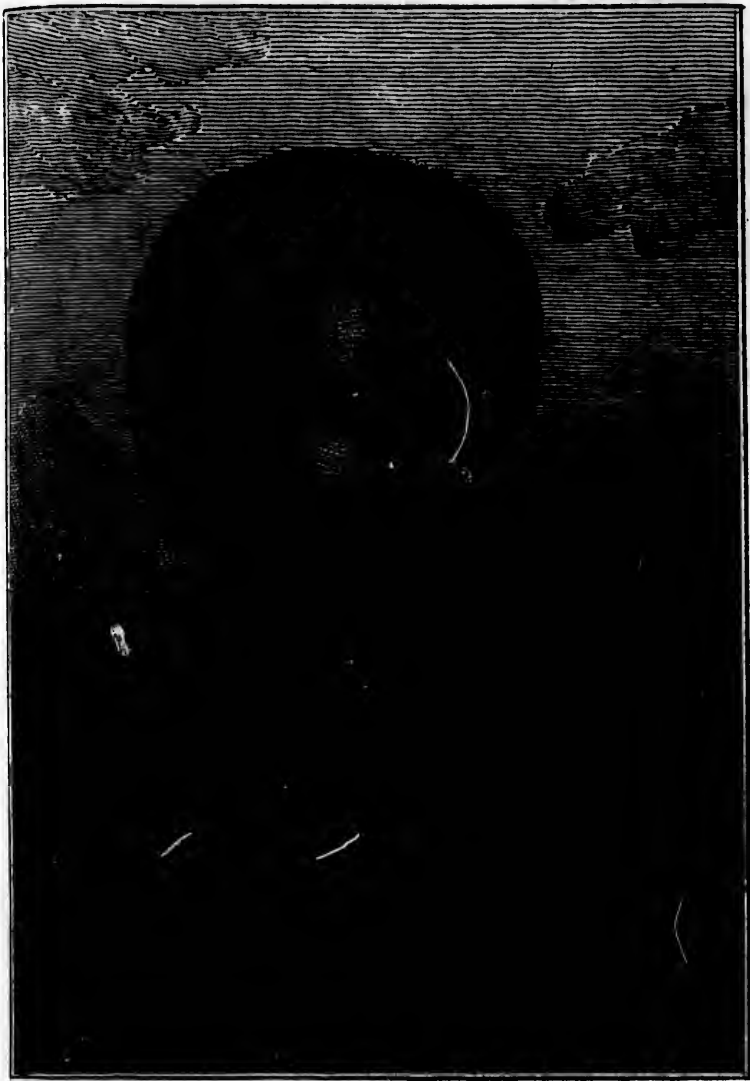
In den agtermiddag wierden wij, ter plaats, daar wij bezig waren hout te kappen, aangenaam verrascht met een bezoek van enige inboorlingen, bestaande uit agt mannen en eenen jongen. Zij kwamen uit de boschen naar ons toe, zonder enige bliken van vrees te verraden, of liever met het grootste vertrouwen; want geen van hun had wapenen, uitgezonderd eenen, die eenen stok, omtrent twee voeten lang en aan het een eind spits, in de hand had.

Zij liepen moeder naakt en droegen geene versierzelen, tenzij wij enige breede beprykkingsen of rechte en kromme streepen op verschillende deelen van hun lighaam voor versierzelen hou-

den, of als een blijk van hunne zugt tot opschik-
willen beschouwen.

Zij waren van eene gewoone grootte, maar
wat rank. Hun vel was zwart, gelijk ook hun
hair, dat zoo wollig was als dat van de Guinea-
sche Negers; maar zij hadden geene dikke lip-
pen, noch platte neuzen; hunne trekken waren
integendeel verre van onaangenaam. Zij hadden
vrij goede oogen, en hunne tanden waren vrij
gelijk, maar zeer vuil. De meeste hadden hun
hair en hunnen baard met eene roode zalf be-
smeerd, en sommige hadden hunne aangezigten
ook met dezelfde stof beschilderd.

Zij ontvongen de geschenken, die wij hun dee-
den, zonder het minste blijk van genoegten.
Toen wij hun enig brood overreikten en zij vernam-
men dat het om te eeten was, gaven zij het terstond
terug, of smeeten het weg, zonder het zelfs te
proeven. Zij weigerden ook enigen olyphant-
visch, zoo raauw als gekookt, dat wij hun bood-
den. Maar toen wij hun enige vogelen aanbood-
den, gaven zij die niet terug, en deden ons ge-
maklijk begrijpen dat zij zeer veel van zulk voed-
zel hielden. Ik had twee biggen aan land ge-
bragt, met oogmerk om dezelve in de boschen
te laaten. Zoo dra deeze binnen hun bereik kwa-
men, greepen zij hen, als honden, bij de ooren,
en wilden die onmiddellijk wegsleepen, met geen
an-

MAN VAN VAN DIEMENS LAND.

k
ar
an
a-
p-
en
en
rij
un
e-
en
e-
en.
na-
nd
te
nt-
o-
o-
ge-
ed-
ge-
en
va-
n,
en
an-

and
dar
I
stol
han
nen
een
zel
den
hen
zen
mis
ter
'er
ver
zeg
Een
en t
lic
enig
in h
ploe
lijk
mer
luch
vlug
D
inbo

ander voorneemen, gelijk wij konden bespeuren, dan om haar te dooden.

Begeerig zijnde het gebruik te weeten van den stok, welken een van onze bezoekers in zijne hand hield, deed ik hun tekenen mij zulks te toonen, hetwelk mij zoo verre gelukte dat een hunner een stuk hout als een doel opzette en naar hetzelfde wierp van den afstand van omtrent vijf roeden. Maar wij hadden weinig reden om zijne behendigheid te prijzen, want, na het herhaalde reizen beproefd te hebben, wierp hij nog zeer verre mis. ОМАІ, die hun wilde toonen hoe veel beter onze wapenen waren dan de hunne, schoot 'er met zijn' snaphaan naar, hetwelk hen zoo zeer verschrikte, dat zij, ondanks al wat wij doen of zeggen konden, terstond de boschen in liepen. Een hunner was zoo verschrikt, dat hij eene bijl en twee mesen, die wij hem gegeven hadden, liet vallen. Zij gongen egter naar de plaats, daar enig volk van *de Ontdekking* bezig was met water in hunne sloep te laaden. De officier van die ploeg, niet wetende dat zij ons zulk een vriendlijk bezoek gegeven hadden, noch wat hun oogmerk ware, deed eene snaphaan-schoot in de lucht, dat hen met de grootste overhaasting de vlugt deed neemen.

Dus eindigde onze eerste bijeenkomst met de inboorlingen. Toen zij weg waren, en ik be-

greep dat hunne vrees hen wel zoude beletten ons zoo dicht te naderen, dat zij zouden kunnen zien wat 'er omging, beval ik de twee biggen, zijnde een beer en eene zog, omtrent eene Engelsche mijl in de boschen agter in de baai, te brengen; ik liet hen daar aan eene zoet-water-beek. Ik was eerst voorneemens geweest eenen jongen stier en eene koe, en enige schaapen en geiten, als een geschenk aan *Van Diemens Land* alhier agter te laten; doch ik zag weldra geheel van dit voorneemen af, uit overtuiging dat de inboorlingen, die niet in staat waren om mijne inzigten om hun land te verbeteren te begrijpen, dezelve zouden dooden. Zoo zij de biggen vinden, zal dit ongerwijfeld hun lot zijn; dan naardien dit ras van dieren schielijk wild wordt, en zig gaerne in het digst van de boschen ophoudt, is het zeer waarschijnlijk dat zij in het leven zullen blijven; voor het ander vee zouden wij eene open plaats hebben moeten verkiezen, daar zij met geene mogelijkheid veele dagen zouden hebben kunnen verborgen blijven.

De morgen van den negen en twintigsten zette de zig in met eene dood stilte, die den geheelen dag aanhield en ons belette onder zeil te gaan. Ik zond dan eene partij volk naar de oostlijke punt van de baai, om gras te snijden; onderrigt zijnde dat aldaar uitmuntend gras groeide; ik zond eene
an-

andere ploeg naar de gewoone plaats om hout te kappen, en ik verzelde haar zelf. Wij hadden in den morgen verscheiden inboorlingen langs het strand zien zwerven, hetgeen ons deed zien dat zij, schoon hun schrik hen genoopt had ons daags te vooren zoo eensklaps te verlaten, egter overtuigd waren dat wij hun geen kwaad wilden doen, en geneigd om de onderhandeling met ons te hervatten. Het was natuurlijk dat ik wenschte daar bij tegenswoordig te zijn.

Wij waren niet lang aan land geweest of omtrent twintig van hun, mannen en jongens, kwamen bij ons, zonder het minste teken van vrees of wantrouwen te toonen. Onder dit gezelschap was 'er een, die in het oog liep wegens zijne mismaaktheid, en die niet meer uitsak door zijn bogchel op den rug dan door de koddigheid van zijne gebaerden en de schijnbaare grappigheid van zijne redenen, die hij, naar wij gisten, met veel ijver tot ons vermaak ten toon spreidde. Maar, ongelukkiglijk, konden wij hem niet verstaan, alzo de taal, die hier gesproken wierd, voor ons ten eenmaal onverstaanbaar was. Zij scheen mij toe te verschillen van die, welke door de inwooneren van de noordlijker deelen van dit land, die ik op mijne eerste reis ontmoet had, gesproken wierd, dat niet te verwonderen is, alzo die, welke wij nu zagen, en die, welke wij toen bezogten, in veele andere opzigten van elkande-

ren afwijken; (*) zij scheenen ook zulke ellendige menschen niet te zijn als de inboorlingen, wel-

(*) Het treffendst verschil schijnt plaats te hebben in den sari van hun hair; de inboorlingen, welke Kapitein COOK in 1769 aan de *Endeavour-Rivier* ontmoetede, hadden, gelijk hij zegt, van natuur lang zwart hair, schoon het bij allen gekort was. Het is, over het algemeen, sluk, maar somtijds is 'er weinig krul in; zij zagen geenen, die het niet verward en morsig had; hunne baarden waren van dezelfde kleur als hun hair, en digt en zwaar. COOKS *Reizen III Deel blad. 234.*

Het zal mischien nodig zijn hier, op het gezag van Kapitein KING, te zeggen dat Kapitein COOK volstrekt niet wilde bekennen dat het hair van de inboorlingen, welke men nu in de *Avontuur-Baai* ontmoetede, wollig was, zig verbeeldende dat zijn volk, dat zulks het eerst had waargenoomen, zig bedrogen had door dat het met vet en rooden oker besmeerd was. Doch Kapitein KING haalde hem naderhand over om het hair van de kleine jongens nauwkeurig natezien, dat algemeen, zoo wel als dat der vrouwen, zonder deeze vuiligheid was, en toen bekende hij overtuigd te zijn dat het natuurlijk wollig was. Mischien kunnen wij het voor mogelijk houden dat hij door deeze zelfde omstandigheid bedrogen ware geweest, toen hij zig in de *Endeavour-Rivier* bevond, alzoo hij uitdrukkelijk zegt dat zij geenen zagen, die het niet verward en morsig had.

Aantekening van den Schrijver.

Deeze Aanmerking is zeer gewigtig voor de menschkunde. Zij geeft ons de oplossing van de in den text voorkomende uitdrukking dat het hair van deeze Nieuw-Hollanders zoo wollig was als dat der Guineasche Negers.

welke DAMPIER zegt op deeze westlijke kust gezien te hebben. (*)

Enj-

Kapitein COOK heeft zig van deeze uitdrukking niet los en onbedagt bediend, maar hij heeft eerst willen overtuigd zijn dat de zaak werkelijk zoo was. De onveranderlijke liefde tot de waarheid van den grooten man, die zijne meening terstond liet vaaren, zoo dra hij met zekerheid inszag dat zij een vooroordeel was, die op voortige, veel- ligt niet zoo nauwkeurige, waarneemingen steunde, schijnt hier in haar vol licht. Doch dit is het nog niet al. De zwarte kleur en het kroes haar zijn, volgens deeze nauwkeurige bezigtiging, zonder enigen twijfel, eigendomlijke kenmerken van het ras van menschen, dat *Nieuw-Holland* bewoont, en wel zulke kenmerken, die nog drie en veertig graaden Breedte aan de andere zijde van den Aequator onveranderd blijven. Tot hier toe kende men deeze eigenschappen slechts aan de Afrikaansche Negeren; hier ziet men dezelve bij een volk, dat in het maakzel zijner ledenmaaten en de overige tekenen van onderscheiding niet de minste verwantschap met de Afrikaanen verraadt. Dit meenen wij te moeten herinneren, opdat niet de een of ander wijsgeer in zijn leuningstoel, die eerst zijne stelling kunstmatig ontwerpt, en dan 'er de Natuur naar wringt, of den waarnaemer van blindheid beschuldigt, eene volkplanting van Negers naar *Nieuw-Holland* laat verhuizen.

Aantekening van G. FORSTER.

(*) En egter hebben DAMPIERS *Nieuw-Hollanders* op de west-kust eene treffende gelijkenis met die van Kapitein COOK op *Van Diemens Land* in veele aanmerklijke opzigten als 1. In het gemeenzaam worden met vreemdelingen. 2. In hunne personen, als zijde rogt van lijf en

Enige van het volk, dat thans bij ons was, droegen los om den hals drie of vier slingers van dun touw, van het vel van het een of ander dier gemaakt, en andere hadden eene smalle strook van een kanguroo vel om hunne enkelen gebonden. Ik gaf elk eenen van hun eene snoer glazen koraalen en eene penning, welke het mij voorkwam dat zij met enig genoeg aannamen. Zij scheenen geene waarde te hechten aan ijzer of ijzer gereedschap. Zij waren even onkundig van het gebruik van visch-hoeken, als wij 'er over mogen oordeelen naar de wijze, waarop zij enige van de onze aanzagen, welke wij hun toonden.

Men kan egter niet onderstellen dat het mogelijk

rank, zwart van vel, en met zwart, kort, gekroesd hair, gelijk de Negers van Guinea, met wijde monden. 3. In hunnen ellendigen toestand, hebbende noch hulzen, noch klederen, noch werktulgen om groote vischen te vangen, zig voedende met gebraden mosselen, kok-haanen en zee-slakken, geene aard-vruchten hebbende, tot wapenen eenen regten stok aan het eind gescherpt en gehard, gebruikende enz.

De voornaamste eigenschappen van de ellendige menschen van DAMPIER zijn. 1. Dat hunne oog-leden altijd half gesloten zijn, om 'er de vliegen nittehouden, die aldaar buitengemeen lastig waren. 2. Dat zij de twee voortanden van de opper-kaak misten en geene baanden hadden. Zie DAMPIERS *Reize* I Deel. Daar schijnt geene reden te zijn om te onderstellen dat DAMPIER zig bedrogen hebbe in hetgeen hij zag.

lijk zij dat een volk, hetwelk eene zee-kust be-woont, en dat geen gedeelte van hun onderhoud van de voortbrengzelen van den grond trekt, niet bekend zoude zijn met de eene of andere wijze van visch te vangen, schoon wij geenen hunner aan deeze bezigheid zagen, en ook geene kano of vaartuig bespeurden, waarin zij op het water konden gaan. Schoon zij den visch, dien wij hun aanboden, volstrekt weigerden, was het egter baarblijklijk dat schulpvischen ten minsten een gedeelte van hun voedsel uitmaakten, uit de veele hoopen mosfel-schelpen, die wij hier en daar langs de kanten en rondom enige verlaaten wooningen agter in de baai zagen liggen. Deeze wooningen waren kleine afdakken of hutjens, van staaken gebouwd en met boom-bast gedekt. Wij konden ook duidlijke bliken zien dat zij somtijds hun verblijf in stammen van groote boomen namen, die door het vuur, waarschijnlijk tot dit oogmerk, uitgehold waren. In, of bij alle deeze wooningen, en overal daar een hoop schulpen lag, zag men bliken dat 'er vuur gebrand had, een ontwisfelbaar bewijs dat zij hun voedsel niet rauw aten.

Na dat ik mij een uur lang bij de hout-hakkers en de inboorlingen had opgehouden, verliet ik hen, naardien ik nu vrij gerust kon zijn dat de laatste de eerste niet moeijen zouden, en voer over naar de gras-snijders op de Oost-punt van de baai en

bevond dat zij een fraai vak met gras gevonden hadden. De floepen hebbende zien laaden, verliet ik deeze bende en keerde naar boord, om het middagmaal te houden, daar kort daarop de Luitenant KING ook aankwam.

De Heer KING verhaalde mij dat 'er, na dat ik even van land gestookt was, verscheiden vrouwen en kinderen gekomen waren, die door enige mannen, welke haar verzelden, tot hem gebracht wierden. Hij deelde onder haar alle geschenken uit van de beuzelingen, die hij bij zig had. Deeze vrouwen droegen een kangaroo vel, in den staat zoo als het van het dier gekomen was, over de schouderen en om den middel vastgebonden; doch deszelfs eenigst gebruik scheen te zijn haare kinderen te ondersteunen, als zij die op den rug draagen, want het bedekte die deelen niet, welke de meeste volkeren verbeteren, en zij waren in alle andere opzigten even zoo naakt als de mannen en even zwart, terwijl haare lichamen even zoo met littekenen getekend waren. Doch hierin verschilden zij van de mannen dat, schoon haar hair van dezelfde kleur en hoedanigheid was, enige van haar het hoofd volkomen kaal geschoren hadden; bij andere was deese bewerking slechts aan eene zijde vertigt, terwijl de overige de kruin van haare hoofden glad kaal geschoren droegen, met een kring van hair in de rondte, omtrent als de kruinen

Pl. LXXIV.**

VROUW VAN VAN DIEMENS LAND.

nen van de Roomsche Katholieke geestliken. (*)
 Veele der kinderen hadden fraaie trekken en kwa-
 men ons lief voor; doch van de vrouwen, roo-
 zamelijk die in jaaren gevorderd waren, moes-
 ten wij een ongunstigen oordeel vallen. Men
 verhaalde mij egter dat enige van de officiers van
 de *Ontdekking* haar aangezigt hadden, en dat zij
 haar veele geschenken hadden aangeboden, die
 met groot verachting waren afgewezen, of zulks
 geschiedde uit een gevoel van deugd, of uit vrees
 van haaren magen te zullen mishagen, wil ik
 niet beslissen. Dat dezze liefkoozingen den haer-

(*) Kapten COOKS bericht van de Inboorlingen van
Van Diemens Land bewijst ongetwijfeld dat zij, gelijk
 hij zegt, in veele opzigten van de Inboorlingen van de
 noordlijker landen van de Oost-kust van *Nieuw-Holland*,
 die hij op zijne eerste reis ontmoette, verschillen. Het
 schijnt egter zeer opmerklijk dat de eenigste vrouw, welke
 hij voek in *Botanic-Baai* van nabij zag, haar hant kort
 afgesneden droeg, terwijl de man, die bij haar was, ge-
 zegd wordt dik hoofd-hair en eenen langen ruigen baard
 gehad te hebben.

Zouden wel de Inboorlingen van *Van Diemens Land* nauw-
 keuriger kunnen beschreven worden dan door te zeggen
 dat het hoofd-hair van de mannen dik is, en hunne baar-
 den lang en ruig zijn, en dat het hair van de vrouwen
 kort is afgesneden? Zoo verre noordwaarts als *Botanic-
 Baai* schijnen de inboorlingen van de Oost-kust van
Nieuw-Holland in dit opzigt naar die van *Van Diemens
 Land* te gelijken.

sten niet zeer aangenaam waren is zeker; want een man van jaaren gebood, zodra hij het merkte, alle de vrouwen en kinderen heen te gaan, waaraan zij gehoorzaamden, schoon sommige een weinig tegenzin lieten blijken.

Dit gedrag van Europeaanen omtrent de vrouwen van de Wilden is ten hoogsten te laaken, alzoo zulks eene jaloezij bij haare mannen verwekt, die gevolgen kan hebben, welke noodlottig kunnen zijn voor den uitflag van de gemeene onderneeming en voor het geheel gezelschap reizigers, zonder de oogmerken van bijzondere perfoonen te bevorderen, of hen in staat te stellen het doel van hunne wenschen te bereiken. Ik geloof dat men algemeen onder onbeschaafde volkeren gevonden heeft dat, daar de vrouwen gemakkelijk te genaaken zijn, de mannen de eerste zijn om haar vreemdelingen aantebieden, en dat, daar dit het geval niet is, het lokaas van geschenken, of de gelegenheid van alleen met haar te zijn waarschijnlijk de verlangde uitwerking niet zal hebben. Deeze aanmerking zal, ben ik zeker, doorgaan overal in de Zuid-zee, daar ik geweest ben. Waarom zal men dan zoo dwaas zijn om zijne eigen veiligheid en die van alle zijne reisgenooten te waagen, om een genot natejaagen, dat men waarschijnlijk niet zal verkrijgen?

In den agtermiddag begaf ik mij wederom naar de gras-snijders om hen in hun werk voortzetten;

ten; ik vond hen op *Pinguin-Eiland*, daar zij eenen overvloedigen oogst van uitmuntend gras gevonden hadden. Wij werkten sterk door tot zonne- ondergang, en begaven ons toen wederom naar boord, wel voldaan met de hoeveelheid, die wij verzameld hadden, en welke wij oordeelden toereikende te zullen zijn tot wij aan *Nieuw-Zeeland* zouden aankoomen.

Gedurende ons verblijf alhier hadden wij of stilte of ligte zughtens uit het Oosten. Wij hadden dan weinig of geen' tijd verzuimd met hier in te loopen; want als ik zee gehouden hadd', zouden wij geene twintig mijlen verder op onze reis gevorderd geweest zijn. En, hoe kort ons verblijf alhier ook ware, heeft het mij egter in staat gesteld iets te voegen bij de onvolkoomen kennis, welke men tot hier toe van dit gedeelte van de waereld bekoomen had.

Van Diemens Land is te vooren twee maalen bezogt geweest. Het is aldus genoemd door *TASMAN*, die het in November 1642 ontdekte. Van dien tijd af heeft geen Europische Zee-reiziger 'er geweest tot Kapitein *FURNEAUX* het in Maart 1773 aandeed. Ik behoef naauwlijks te zeggen dat het de zuidlijkste punt van *Nieuw-Holland* is, dat, zoo het den naam van vast land niet verdient, egter verre het grootste eiland van den aardbol is.

Het

Het land is meest vrij hoog, met heuvelen en dalen afgewisseld, en overal van eene groenachtige tint. Het is wel met hout bezet, en, als men naar het voorkoomen mag oordeelen en naar hetgeen wij in *Avontuur Baai* vonden, is het niet slecht van water voorzien. Wij vonden overvloed van hetzelfde op drie of vier plaatsen in deze baai. Het beste, of dat het best gelegen is voor schepen, welke deze plaats aandoen, is een riviertjen, dat, gelijk verscheiden andere, in een plas stroomt, welke agter het strand in het diepst van de baai ligt. Daar vermengt het zig met het zee-water, zoo dat het boven deze plas moet geschept worden, dat zonder veel moeite geschieden kan. Brand-hout is 'er op verscheiden plaatsen gemakkelijk te krijgen.

De eenigste wind, voor welken deze baai bloot ligt, is de Noord-Oosten wind; doch alzoo die wind van *Marias-Eilanden* kooft waalen, kan hij geene zwaare zee aanbrengen, en dus kan deze reede, over het geheel, als zeer veilig beschouwd worden. De grond is 'er zuiver, en de ankers houden 'er zeer wel in, en de diep van twaalf tot vijf en vier vademen. Doch de Kaart zal beter denkbeeld geeven van alles wat men omtrent de *Avontuur-Baai* nodig heeft te weeten dan alle beschrijving.

De schets door Kapitein FURNEAUX van *Van Dic-*

Dic-
inge
van
Eila
zij
beel
sche
en w
keur
zoek
tal w
hadd
terw
na v
Baa
den
een
zien.

Avon
Tas
Zui
Zui
Swi

Afw
Dui

(*

Diemens Land gegeven, in mijne voorige reis ingevoegd (*) kooft mij voor zonder gebreken van aanbelang te zijn, uitgezonderd wat *Marias-Eilanden* betreft, die geheel anders liggen dan zij aldaar geplaatst worden. Welk mijn denkbeeld van dezelve zij, zal men kunnen zien in de schets van die kust, die alhier wordt ingelascht, en welke ik niet geef als de vrugt van een naauwkeuriger, maar alleen als van een tweede onderzoek. De Lengte is bepaald door een groot aantal waarneemingen op de maan, welke wij gedaan hadden voor wij het land in het gezigt kregen, terwijl wij in het gezigt van hetzelfde waren, en na wij het verlaaten hadden, en op de *Avontuur-Baai* en de voornaamste punten overgebracht door den tijd-wijzer. Het volgend tafeltjen zal men een opslag van het oog de Lengte en Breedte doen zien.

	Zuider Breedte:	Ooster Lengte.
<i>Avontuur - Baai.</i>	43° 21' 20	147° 29' 0"
<i>Tasmans - Kaap.</i>	43 33 0	147 28 0
<i>Zuid - Kaap.</i>	43 42 0	146 56 0
<i>Zuid - West - Kaap.</i>	43 37 0	146 7 0
<i>Swilly - Eiland.</i>	43 55 0	147 6 0

in de *Avontuur - Baai.*

Afwijking van het kompas. . . 5° 15' Oost.
 Duiking van het zuid-eind van de naald. 70° 15'

Wij

(*) IV Deel, bladz. 168. Kaart No. XV.

Wij hadden den negen en twintigsten, zijnde twee dagen voor laatste kwartier maan, ten negen uren 'smorgens hoog water. Het water gong toen agttien duimen regt op, en daar was geen schijn dat het ooit meer dan twee en een halve voeten ware gerezen. Deeze zijn alle de aantekeningen, die voor de scheepvaart van dienst kunnen zijn, welke mijn kort verblijf alhier mij in staat gesteld heeft te bewaaren met opzigt tot *Van Diemens Land*.

De Heer ANDERSON, mijn heelmeeſter, beſteedde met zijnen gewoonen ijver de weinige dagen, die wij in de *Avontuur-Baai* vertoefden, met het land opteneemen. Zijn bericht van dezelfs natuurlijke voortbrengzelen, welk hij mij mededeelde, zal mijn ſtilzwijgen omtrent dezelve meer dan vergoeden; enige van zijne aanmerkingen over de inwooneren zullen aanvullen hergeen ik overgeſlaagen, of onvolkoomen opgegeeven mag hebben, en zijne woorden-lijst van de taal, ſchoon kort, zal der aandocht wel waerzig gerekend worden door degeene, die bouwſtoffen willen vergaderen om de oorsprong der volkeren na te ſpeuren. Ik zal alleenlijk vooraf laaten gaan dat de lange regte bosch-boomen, welke de Heer ANDERSON in het volgend bericht beſchrijft, van eene andere ſoort zijn dan die, welke op de noordlijker deelen van die kust gevonden worden. Het hout is zeer lang en digt van

kor-

korr
nen
heid
die
vind
"dig
zand
fijne
bezo
nabu
ſchij
omtr
mun
geen
met
is ee
lieve
pend
braas
ander
heuv
gaan
na o
omg
van f
dun
ſcher
Te
VI

korrel, zeer taai, goed voor sparren, roei-spaa-
nen en veel ander gebruik, en zou, bij gelegen-
heid, goede masten maaken (misschien de beste
die 'er zouden wezen), zoo men middel konde
vinden om het ligter te maaken.

„ Agter in de *Avontuur-Baai* is een fraai zan-
dig strand, dat geheel gevormd schijnt door de
zand-deeltjens, welke door de zee van eenen zeer
fijnen zand-steen, die op veele plaatsen de kanten
bezoomt, en uit welke *Gegroefde-Kaap*, in de
nabuurschap, naar haar uiterlijk voorkoomen,
schijnt te bestaan, zijn afgespoeld. Dit strand is
omtrent twee Engelsche mijlen lang, en is uit-
muntend geschikt om den zegen te trekken, het-
geen het volk van beiden de schepen meermalen
met eenen goeden uitslag deed. Agter hetzelfde
is eene vlakte of platte grond, met een zout of
liever brak meir, in de lengte langs het strand loo-
pende, uit welk wij met hengels veele witachtige
brassfems en enige kleine forellen vongen. De
andere deelen van het land om de baai zijn geheel
heuvelachtig, en deeze en de vlakte zijn een door-
gaand bosch van zeer hooge dunne boomen, bij-
na ondoordringbaar door struiken, varenkruid, en
omgevallen boomen, uitgezonderd aan de zijde
van sommige der heuvelen, daar de boomen maar
dun gezaaid zijn, en daar alleenlijk grof gras tus-
schen beiden staat.

Ten Noorden van de baai is laag land, ver-

der strekkende dan het oog bereiken kan, dat slechts op enige plaatsen met hout bedekt is; maar wij hadden geene gelegenheid om te onderzoeken in welk opzigt het van het heuvelachtig land verschilde. De grond op het plat land is of zandig, of bestaat uit eene geele mulle aarde, en op sommige plaatsen uit roodachtige klei. Heezelfde vindt men op het onderste gedeelte van de heuvelen, maar verder op, bijzonderlijk daar weinige boomen staan, is het van eene graauwe taaië zelfstandigheid en naar allen schijn zeer maget.

In de valeien tuschen de heuvelen loopt het water van derzelve zijden af, en vormt ten laastten, op sommige plaatsen, kleine beekjens, wel groot genoeg om ons van water te voorzien, maar geenziets zoo groot als men zoude verwagten in zulk een groot land, bijzonderlijk alzoohet heuvelachtig en wel met hout bezet is. Over het geheel heeft het veele tekenen van natuurlijk een zeer droog land te zijn, en het zou mischien, zonder deszelfs boschrijkheid, met Afrika, omtrent de *Knap de Goede Hoop* kunnen vergeleken worden, schoon dat 10° verder Noordwaarts ligt, eerder dan met *Nieuw Zeeland*, aan de andere zijde, op dezelfde breedte, daar men alle valeien, hoe klein, van eenen aanmerklijken waterstroom voorzien vindt. De warmte schijnt er ook groot te zijn, want de thermometer stond op 64, 70 en eens, op 74 graaden. Wij merkten op

op de
waren
maade
toesch
derste
de luc
forting
Wij
noch
noemd
On
kunnet
mensch
De
groelen
gemeen
ken uit
op een
schild
stukken
of han
heeft.
smal e
bloeme
op de
soort,
leeken
waarsc
soorten

op dat de vogelen zelden een uur of twee dood waren; of zij waten geheel bedekt met kleine maaden, dat ik liefst aan de groote warmte zoude toeschrijven, alzoo ik geene reden had om te onderstellen dat 'er eene bijzondere geschiktheid in de luchtstreek zij om zeshandigheden sebielijk tot roting te doen overgaan.

Wij hebben 'er geene mijnstofijke ligbaamen, noch enigerhanden steenen dan het reeds opgenoemd wit zand waargehoomen.

Onder de gewassen hebben wij 'er geen een kunnen vinden, dat het minste voedsel voor den mensch zoude kunnen verschaffen.

De bosch-boomen zijn alle van eenerleie soort, groelen tot eene groote hoogte op, zijn in het gemeen zeer regt, en geeven maar weinige takken uit tot aan den top. De bast is wit, dat hier op eenen afstand doet voorkoomen als of zij geschild waren; hij is ook dik, en somtijds zitten 'er stukken van eene roodachtige doorschijnende gom of harst in, die eene zaamentrekkende smaak heeft. De bladeren van deezen boom zijn lang, smal en puntig; en hij draagt bosfen kleine witte bloemen, welker kelken thans in menigte rondom op den grond verspreid lagen met eene andere soort, die in gedaante enigzints naar dezelve geleken, maar veel grooter waren, hetwelk met waarschijnlijkheid doet gissen dat 'er tweeërleie soorten van deezen boom zijn. De bast van de

kleinere takken, de vrugten en bladeren hebben eene aangename bijtende smaak, en eene specerijachtige reuk, niet kwalijk naar pepermunt gelijkende, en in zijnen aart heeft hij enige overeenkomst met de mijren der kruidkundigen (*).

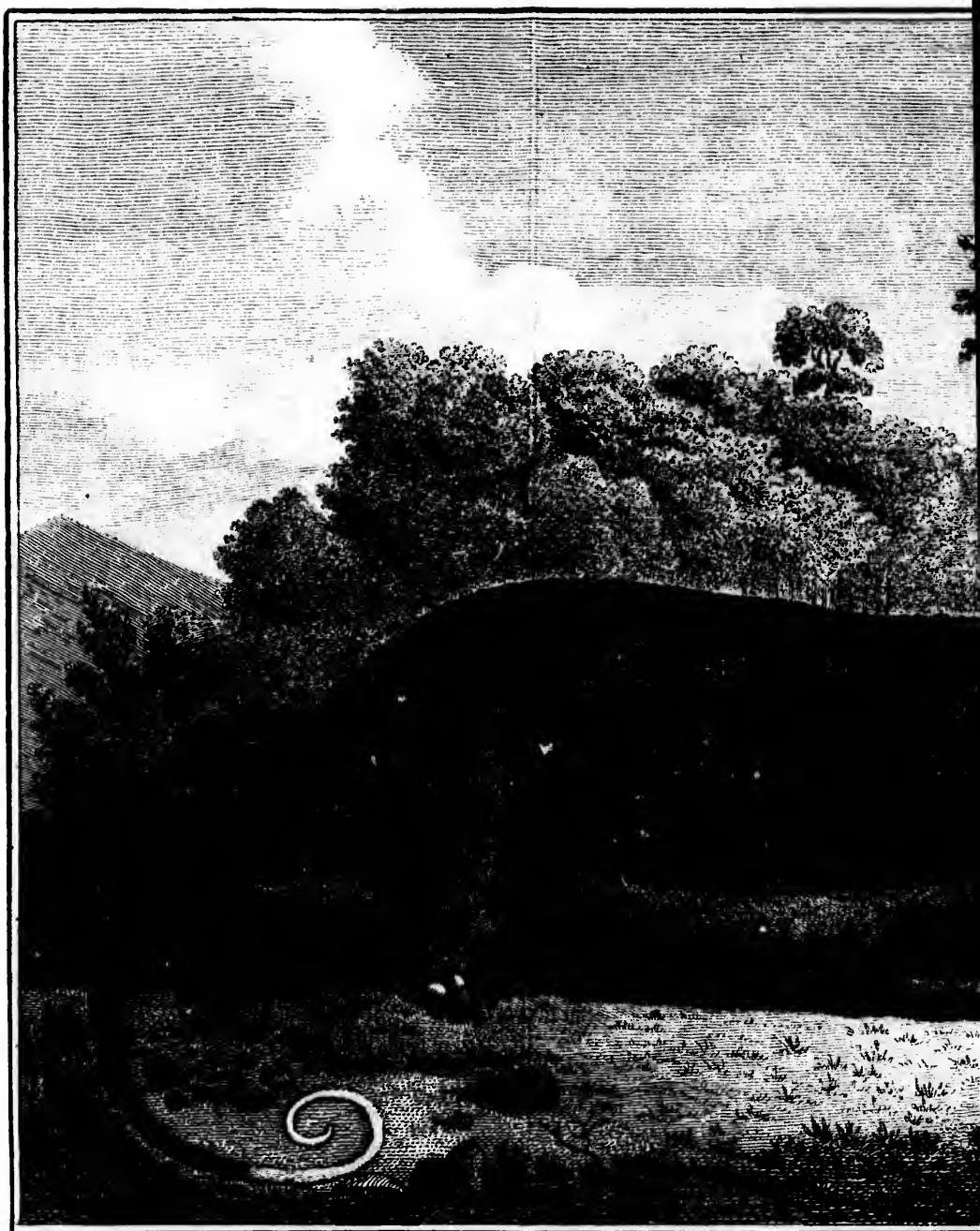
De gemeenste boom na deeze is een kleine boom omtrent tien voeten hoog, die veele takken heeft, met smalle bladeren, en eene groote geele rolronde bloem, slechts uit een groot aantal draadjes bestaande, die, afgevallen zijnde, eene vrugt overlaaten als een pijnappel. Beden deeze boomen zijn in Europa onbekend.

Het kreupelhout bestaat meest uit eenen heester, die enigzints naar eene mijrte gelijkert, en die de *Leptospermum scoparium*, in Doctor FORSTER'S *Char. Gen. Plant.* opgenoemd, schijnt te zijn, en op sommige plaatsen uit eenen anderen, die wat kleiner en eene nieuwe soort van de *Melaleuca* van LINNAEUS is (†).

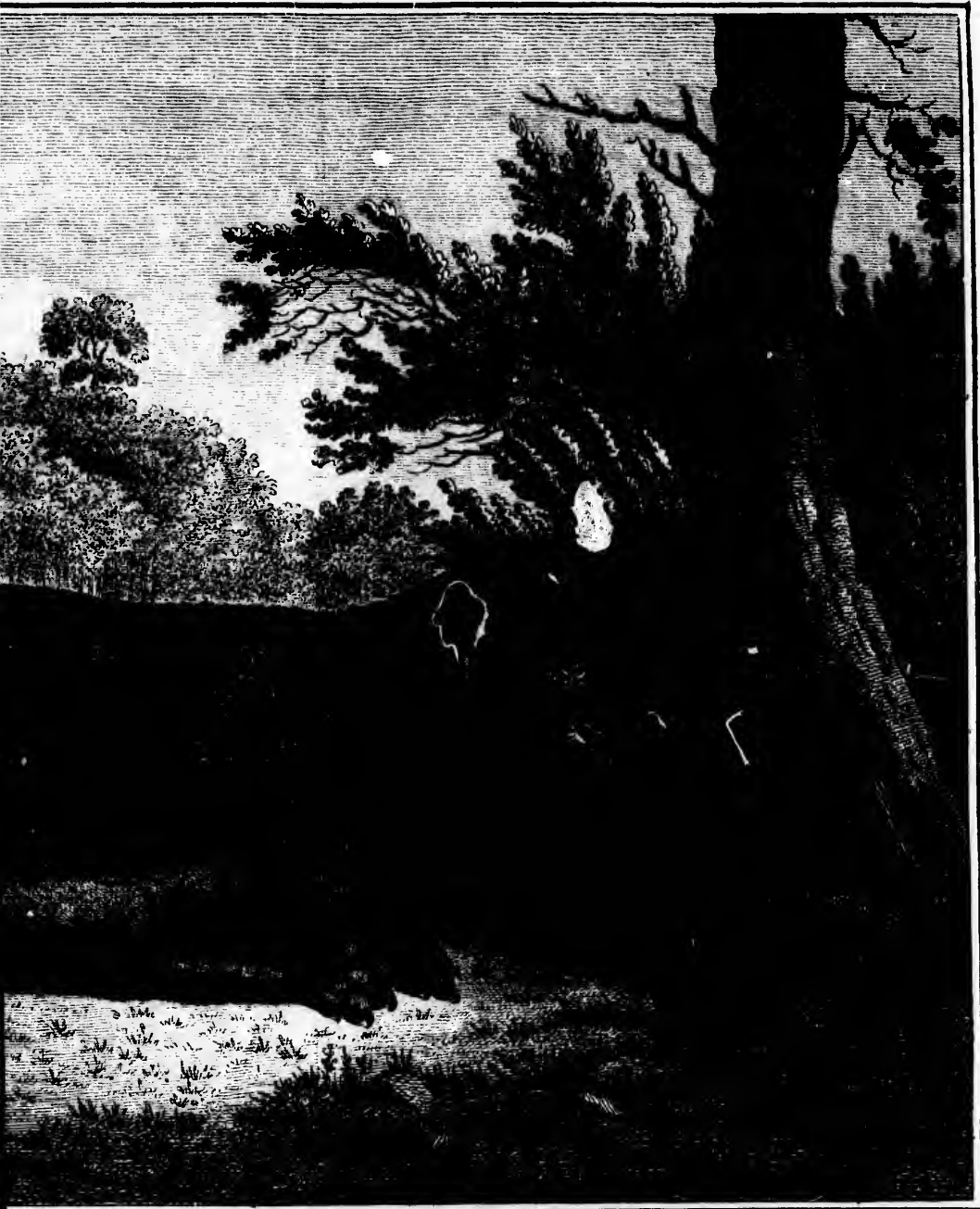
On-

(*) Hoogstwaarschijnlijk is hij eene verscheidenheid van de *Melaleuca Leuodendra* van LINNEUS, of eene met dezelve zeer na overeenkomende soort van dat geslacht. Deeze zelfde boom groeit menigvuldig in *Nieuw-Caledonia*. Uit zijne bladeren distilleert men op de Oost-Indische Eilanden de bekende Cajapoeti-olie.

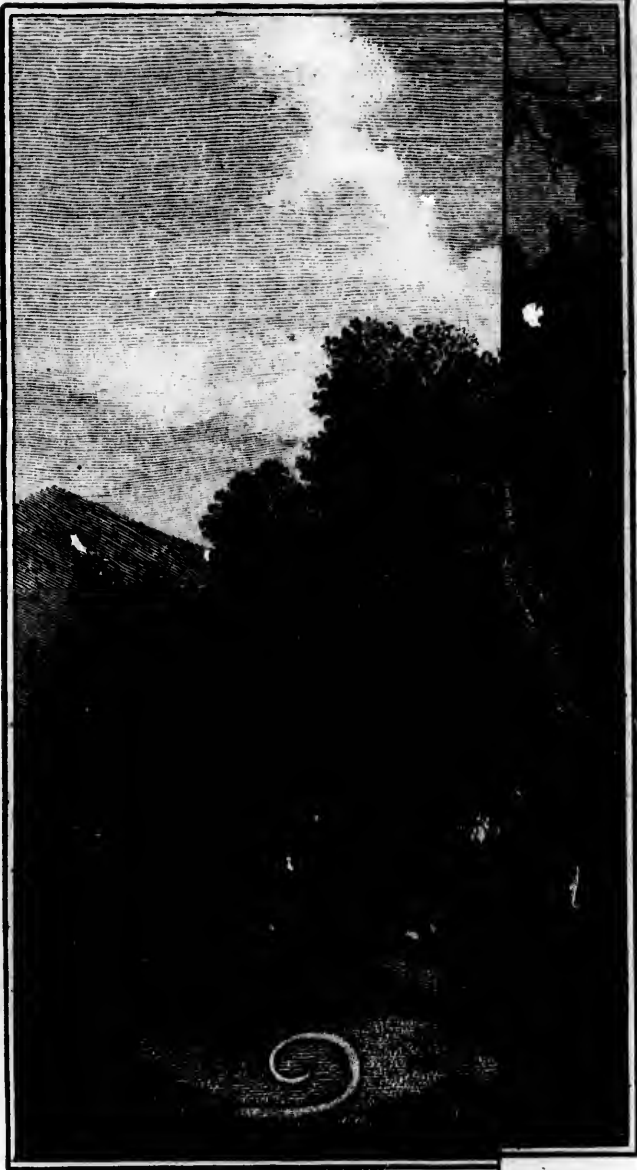
G. FORSTER.
(†) De *Leptospermum scoparium* is de Nieuw-Zeelandische thee-struik, welke de Heer ANDERSON vermoedelijk niet zal bedood hebben, maar eer de *Letop. virginicum*.

OPOSSUM VAN VAN D

N VAN DIEMENS LAND.

zij
bie
van
(
nig
zij
ren
fer
ten
bij
ee
tw
sch
de
ke
H
ee
w
de
w
tu
aa
de
dr

boomen op, alzoo hij de boomen beklmt, en hij leeft van hazelen. De afbeelding, door den heer WEBBERS vervaerdigd, zal 'er een beter denkbeeld van geeven dan alle beschrijving. De Kangaroo, die verder Noordwaarts in *Nieuw-Holland* gevonden wordt, en in dezelfde reis beschreven en afgebeeld is (*) woont ongetwijfeld ook alhier, alzoo de inboorlingen, die wij ontmoeteden, stukken van de vellen van deeze dieren hadden; wij zagen, in de boschen wandelende, meer dan eens, schoon slechts met een zwenk, dieren uit de struiken loopen, die, naar hunne grootte, geene andere zijn konden. Het schijnt ook dat zij 'er in aanmerkelijk aantal zijn naar de mist, die wij bijna overal zagen liggen, en naar de enge padjens, die zij door het kreupelhout gemaakt hadden.

Daar zijn verscheiden soorten van vogelen, maar alle zoo schaarsch en schuw, dat het klaar is dat zij door de inboorlingen moeten vervolgd worden, die 'er mogelijk veel van hun onderhoud aan vinden. De voornaamste in de boschen zijn groote bruine havikken of arenden, kraaien, ten naasten bij als die in Engeland, geelachtige papegaaien en groote duiven. Daar zijn ook drie of vier kleine vogeltjens, een van welke van het lijsteren-geslacht is, en nog een klein, met eene

(*) III. Deel, bladz. 151, Pl. XX.

eenen vrij langen staert, die een gedeelte van den hals en nek van eene allerfraaiste hemelsblauwe kleur heeft, waarom wij het *Mosacilla Cyanea* noemden. Op het strand waren verscheiden gemeene en zee-meeuwen, enige weinige zwarte oester-vangers, of zee-aaksters, en eene fraale plevier van eene sleet-kleur met eene zwarte vlak op den kop. Omtrent het meir agter het strand zagen wij enige wilde eenden, en op de hoogste bladerlooze boomen aan het strand kwamen gewoonlijk enige kormorans zitten.

Wij zagen in de boschen enige fraale groote zwartachtige slangen, en wij doodden eene groote, tot hier toe onbekende, hagedis, vijftien duimen lang en 7^{es} in de rondte, sierlijk met zwart en geel gewolkt, behalven nog eene zwarte soort, van boven van eene bruine goud-kleur en van onderen roestkleurig.

De zee levert eenen veel grooteren overvloed, en ten minsten zoo groot eene verscheidenheid als het land. Van deeze is de olyphant-visch of *Pes-jogallo*, van welken in FREZIER'S Reize gewag gemaakt wordt, (*) de rijkste; schoon zij zoo goed niet zijn als veele andere vischen, zijn zij egter een zeer smaaklijk eeten. Daar warden ook verscheiden groote roggen, en kleine ledere wambuizen gevangen, met enige kleine witte braas-

(*) T. II, p. 211, 12mo., Pl. XVII.

brassems, die harder en beter waren dan die, welke in het meir gevangen wierden. Wij vonden ook enige tongen en bothen, twee soorten van zee-haanen, eene van welke eene nieuwe soort was, enige kleine gevlaakte harders, en zeer onverwagt het vischjen met eenen zilveren band aan de zijden, door HASSELQUIST *Atherina hepsetus* genaamd. (*)

Maar daar was nog een visch, na den olyphantvisch de talrijkste en nog beter dan deeze, welchen niemand van ons zig herinnerde immer gezien te hebben. Hij heeft iers van de natuur beiden van een rond en van een' platvisch; hij heeft de oogen zeer dicht bij elkanderen geplaatst; het voorst gedeelte van het lighaam is zeer plat of nedergedrukt, en het overige is rond. Hij is van eene bruinachtige zand-kleur met roestkleurige vlakken van boven, en witachtig van onderen; uit de menigte slijk, waarmede hij altijd bedekt was, te oordeelen, zou hij, op de wijze der

(*) *Reize naar Palestina.* — Vermoedlijk bedriegt zig de schryver in deeze soort. *A. Hepsetus* is, zoo veel ik weet, geen bewoener van de Zuid-zee, doch wel *BROWN* *Mentida*, welken *LINNEËS* met eenen visch uit Carolina, die zig in de rivieren aldaar ophoudt, heeft verwisfeld. Buiten dien vonden wij eene nieuwe soort *Atherina lacunosa* F. in *Nieuw Caledonia*.

platvisfchen, zig op den grond fchijnen te onthouden.

Op de klippen is overvloed van mofelen en enige andere kleine fchulp-visfchen. Daar zijn ook veele zes-ftarren, enige kleine patellen, en eene groote menigte fponfen, van welke eene foort, die door de zee op strand wordt geworpen, maar die niet zeer gemeen is, een zeer teder zaamenweefzel heeft, en eene andere is de hertshoorn-fpons (*Spongia dichotoma*).

Wij vonden verfcheiden fraaie medufa hoofden op het strand, gelijk ook de stinkende *laplyfta* of zee-haas (*) die, gelijk enige fchrijvers zeggen, de eigenfchap heeft van door de fcherpheid van zijn fap het hair aftebijten; maar deeze foort ontbrak deeze eigenfchap.

Van Infeften, fchoon niet talrijk, was hier eger eene aanmerklijke verfcheidenheid. Onder dezelve waren fpringhaanen, kapellen, en verfcheiden foorten van fraal gevlekte motjens. Daar zijn twee foorten van juffers, bremsen, kameel-vliegen (†), verfcheiden foorten van fpinnen, en

(*) Hier wordt denklijk die bedoeld, welke wij de zee-long noemen.

VERTAALER.

(†) Dus hebben ANDERSON en FORSTER: *An musca Chameleon?* (de Kameleon-vlieg?).

VERTAALER.

enige scorpioenen; maar de laatste zijn vrij zeldzaam. Het lastigst, schoon niet talrijk, geslacht van insecten was dat der muskiten, en eene groote zwarte mier, welke beet eene bijna ondraaglijke pijn veroorzaakt gedurende den korten tijd, dien zij duurt. De muskiten vergoeden ook hun klein aantal door de scherpte van hunnen fenijnigen snuit.

De inwoners, die wij hier ontmoeteden, hadden weinig van dat fier of wild voorkomen, dat menschen in hunnen toestand gemeenlijk vertoonen; maar scheenen integendeel zagzinnig en vrolijk, zonder agterhoudendheid of naijver jegens vreemdelingen. Dit kan egter daarvandaan komen dat zij weinig te verliezen, of voor weinig te zorgen hebben.

Ten opzichte van hunne persoonlijke werkzaamheid of hun vernuft kunnen wij niet veel zeggen. De eerste schijnen zij niet in eenen aanmerklijken graad te bezitten, en wat het laatste belangt, bezitten zij, naar allen schijn, zelfs nog minder dan de half-bezielde bewoners van het *Vuur-land*, die geen vernuft genoeg hebben om zig klederente maaken, ten einde zig tegens de gestrengheid van hunne luchtstreek te beschutten; schoon hun de stoffen daartoe niet ontbreken. De kleine stok, ruuw gepunt, welken een hunner in zijne hand droeg, was het eenigste, dat wij zagen, dat enigen werktuiglijken arbeid vereischte, als wij niet spreken

van

van
den
rien
te v
wie
Men
van
men
sch
het
den
bor
sche
wij
verf
ont
war
zinn
H
als
ook
don
atzo
zij
is e
in k
tent
re f
men

van het vastmaaken van stukken van het vel van den Kanguroo aan de voeten van sommige, die met riemen gebonden waren, schoon wij niet konden te weeten koomen of zij als schoeizels gebruike wierden dan alleenlijk om enig zeer te bedekken. Men moet egter bekennen dat zij meesters zijn van eene uitvinding om hunne lichaamen en armen met lijnen van verschillende lengte en in verschillende rigtingen te bekerven, die hoog boven het vel uitsteeken, zoo dat het moeilijk is te raaden op welke wijze zij hunne perfoonen aldus borduuren. Hunne koelheid op het zien van menschen, zoo verschillende van hun, en dingen, die wij verzeekerd zijn dat hun vreemd waren, de onverschilligheid, waarmede zij onze geschenken ontvongen, en hunne algemeene onoplettendheid waren genoegzaame bewijzen dat zij geene scherpszinnigheid van verstand bezaten.

Hunne kleur is dof zwart, en niet zoo donker als die van de Afrikaansche Neger. Het schijnt ook dat zij somtijds hunne zwarte kleur nog verdonkeren, door hunne lichaamen te besmeeren, alzoo 'er op schoone dingen, als wit papier, als zij het behandelden, eene smet bleef. Hun hair is egter volmaakt gekroesd, en het is verwerd of in kleine klonters verdeeld, als dat van de Hottentotten, door het gebruik van de eene of andere soort van vet, met roode verw of oker gemengd, dat zij in grooten overvloed op hunne hoof-

hoofden smeeren. Dit gebruik heeft, gelijk men zig zoude mogen verbeelden, de uitwerking niet van hun hair tot het gekroesd zaamenweefzel te maaken, dat wij waarnamen; want het hoofd van een jongen, die nooit schein gesmeerd geweest te zijn, naziende, vond ik dat het hair van denzelfden aart was. Hunne neuzen, schoon niet plat, zijn breed en vol. Het onderst gedeelte van het aangezigt steekt zeer vooruit, gelijk bij de meeste Indiaanen, die ik gezien heb, zoo dat eene lijn, die men van het voorhoofd zoude naar beneden trekken, een veel grooter deel zoude afsnijden dan bij Europeaanen. Hunne oogen zijn van middelbaare grootte met het wit minder helder dan bij ons, en, schoon niet aanmerklijk levendig en doordringende, egter zoo, dat zij eene openhartige vrolijke glans over hun geheel gelaat verspreiden. Hunne tanden zijn breed, maar niet gelijk of wel geplaatst, en, uit den aart of door morsigheid, niet zoo helder wit als gewoonlijk bij menschen van eene zwarte kleur. Hunne monden zijn wijd; doch zij schijnen het nog meer doordien zij lange baarden draagen, met verw smeerd en beplakt, op dezelfde wijze als hun hoofd-hair. In andere opzigten zijn zij wel geëvenredigd, schoon hun buik wat vooruitsteekt. Dit zal mischien koomen van het gebrek van drukking op dat deel, welke weinige natieën niet meer of min bezigen. De gestalte, waarin zij
zig

zig
te
hel
rug
ove
I
tyr
ben
stra
flaa
huc
opg
ne
gen
de
som
lijk
mid
don
om
duu
den
C
deri
vond
de
of v
ken.

zig liefst stellen, is met de eene zijde voorwaarts te staan, of met het bovenst gedeelte zagkens hellende, en met de eene hand dwarsch over den rug den anderen arm vasthoudende, die langs de overhellende zijde nederhangt.

Dat de oude dichters ons van Faunen en Satyrs, die in holle boomen wonen, gezegd hebben is hier bewaarheid. Wij vonden wel bij het strand in de baai enige ellendige gebouwen van staaken, met bast bedekt, die zelfs den naam van hutten niet verdienden; maar zij scheenen slechts opgerigt te zijn voor korten tijd en veele van hunne grootste boomen waren tot beter woningen gemaakt. Deeze waren door vuur uitgehold tot de hoogte van zes of zeven voeten, en dat zij 'er somtijds hun verblijf in neemen was waarschijnlijk uit de haardsteden van klei gemaakt, in het midden geplaatst, om 'er vuur in te stooken, rondom welke plaats was voor vier of vijf personen om te zitten. (*) Deeze woonplaatsen zijn ook duurzaam, want zij draagen zorg eene zijde van den boom gaaf te laten, dat genoegzaam is om hem

(*) TAMMAN vonden, toen hij zig in de baai van *Frederik Hendrik*, die naast aan de *Avontuur-baai* ligt, bevond, twee boomen, van welke de een twee vademmen, en de andere twee vademmen en eene halve dik was, en zestig of vijf en zestig voeten hoog, van den wortel tot de takken. Zie zijne Reize.

hem aan den groei te houden, en wel even weelderig als die boomen, welke zij niet aangeraakt hebben.

De bewoners van deeze plaats zijn ongetwijfeld van hetzelfde ras als die van de Noordlijke deelen van *Nieuw-Holland*. Schoon enige van de omstandigheden, die door DAMPIER zijn opgegeeven betreklijk die, welke hij op de Westkust van dit land ontmoetede, als hun slegt gezigt en het ontbreken van de voortanden, alhier niet gevonden worden, en schoon HAWKESWORTHS nariet van die, welke Kapitein COOK aan de Oost-zijde gevonden heeft, ook toont dat zij in veele opzigten verschillen, ben ik egter, over het geheel, overtuigd dat een zoo verre afstand, eene geheele affcheiding, het verschil van luchtstreek en langheid van tijd dat alle deeze omstandigheden met elkanderen vereenigd, zeg ik, genoeg zijn om reden te geeven van een nog grooter verschil, zoo in hunne perfoonen als zeden en gewoonten, dan 'er werkelijk plaats heeft tuschen de inboorlingen van *Van Diemens Land*, en die, welke door DAMPIER en in Kapitein COOKS eerste reis beschreven zijn. Dit is zeker dat de afbeelding van eenen van die, welke in de *Endeavour Rivier* gezien zijn, in SIDNEY PARKENSONS dagverhaal van die reis medegedeeld, zeer veel naar onze bezoekers in de *Avontuur-Baai* gelijkt. Dat 'er niet zoo veel overeenkomst in de taal is wederspreekt mijne stelling niet; want

schoon

sch
ver
wo
zeli
van
dee
(
speu
deez
„ is
„ N
„ sp
„ de
„ 'er
„ lei
„ mo
„ zij
„ Sib
„ len
„ me
„ kan
„ dig
„ Am
voege
„ ver
„ den
„ gro
„ get
„ ven
„ de
„ mit
I. Dee

ſchoon de overeenkomst in taal van volkeren, die verre van elkanderen woonen; kan aangenoomen worden als een ſterk bewijs dat zij van eenen zelfden ſtam geſproten zijn, is eger het verſchil van taal geenzints een bewijs van het tegen- deel. (*)

(*) De ſchrandere ſchrijver van de *Wijsgeerige Naſpeuringen over de Amerikanen* houdt de gronden van deeze ſtelling op de volgende voldoende wijze op: „Het „ is iets verwonderlijks dat de natuurlijke bewooners van „ Noord-Amerika zoo eene menigte verſchillende talen „ ſpreken. Als men deeze talen tot haare wortel-woor- „ den terug brengt, als men haer vereenvoudigt, als men „ 'er de tongvallen en basterd-ſpraaken, die 'er van afge- „ leid zijn, van afſcheidt, ſaamen 'er altijd vijf of zes „ moeder-talen uit, die voor elkanderen onverſtaanbaar „ zijn. Men heeft dezelfde zonderlinge omſtandigheid in „ Siberie en Tartarije waargenoomen, daar het aantal ta- „ len en tongvallen even menigvuldig is, en niets is ge- „ meener dan 'er twee naburige horden te zien, die el- „ kanderen niet verſtaan. Men vindt dezelfde menigvul- „ digheid van tongvallen in alle de provincieën van Zuid- „ Amerika” (hij zou 'er ook Afrika hebben kunnen bij- voegen). „ Het is zeer waarſchijnlijk dat de wilde le- „ venswijs, die de menſchen tot kleine afzonderlijke ben- „ den in dikke bosſchen verſpreidt, noodzakelijk deeze „ groote verſcheidenheid van talen voortbrange, welker „ getal vermindert, naar maate de maſſchappij, de zwa- „ vende wilden verzamelende, eene vereenigde zand van „ dezelve maakt. Dit wordt de rijkte, of de in woorden „ minst arme taal de heerſchende en verſmak de andere.”

I. Doel.

Wij moeten eger eene veel naauwkeuriger kennis hebben van de taalen, die hier en in de Noordliker deelen van *Nieuw-Holland* gesproken worden, om te kunnen zeggen dat zij gantschlijk van elkanderen verschillen; ja wij hebben veel grond voor het tegenovergestelde gevoelen; want wij bevonden dat het dier, aan de *Endeavour-Rivier* de *Kangaroo* genaamd, alhier onder denzelfden naam bekend was, en ik behoef niet aantemerkken dat men nauwlijks kan onderstellen dat dezelve niet van den eenen tot den anderen zij overgegaan, maar bij toeval aangenoomen door twee natieën, die in taal en afkomst van elkanderen verschilden. Naardien het ook zeer onwaarschijnlijk voorkomt dat de inwoners van *Van Diemens Land* het gebruik van kanos of zeilende vaartuigen immer zouden verloren hebben, zoo zij aldaar eerst over zee gekoomen waren, moeten wij noodzaaklijk stellen dat zij, zoo wel als de *Kangaroo* zelf, te land uit de Noordliker deelen van het land verhuisd zijn. (*) En zoo 'er eni-

(*) Zou 'er wel een eenige schijnbaare grond aanvoeren zijn, waarom de *Kangaroo*, een dier, dat in *Nieuw-Holland* uitsluitender wijze t'huis behoort, zig in dit ontzagelijck groot land liever van het Noorden naar het Zuiden dan omgekeerd van het Zuiden naar het Noorden zal verbreed hebben? Maar de Zuid-punt van dat land is verst van ons waerelddeel gelegen, en wij denken nog overal

in

enige
terwijl
te geli
len, z
het no
nergen
is, gel

in de in
landen s

(*) I

DERSON

ik, nam

derd; v

Botante

eene sloe

DERSON

om Van

hebben t

Land; ee

eene zee

eilandjen

deezee zee

tegens o

les heeft

land geg

de *Basfe*

Straat re

het jaar

van de e

1795) t

HAYES,

VIII.

enige kracht in deeze waarneeming is, zal zij, terwijl zij de oorsprong van het volk aanwijst, te gelijk dienen om een ander punt vast te stellen; zoo de Kapiteins COOK en FURNEAUX het nog niet bevestigd hebben, dat *Nieuw-Holland* nergens geheel door de zee in eilanden gesplitst is, gelijk sommige gedacht hebben. (*)

Ge-

in de inlandsche natuurlijke voortbrengzelen van andere landen slechts overloopers uit hetzelfde te zien.

(*) Nieuwe ontdekkingen leeren ons dat de Heer ANDERSON zig in dit denkbeeld bedrogen heeft. Terwijl ik, namelijk, dus verre met deeze vertaling was gevorderd, verneemt men in Europa dat de Gouverneur van *Botanische-Baai* J. HUNTER, in het laatst van het jaar 1798, eene sloep, onder bevel van den tweeden Luitenant FLINDERS en den schips-heelmeeſter BASSE, heeft afgezonden om *Van Diemens Land* omtevaaren, en dat zij dit gelukkig hebben ter uitvoer gebragt, en bevonden dat *Van Diemens Land* een geheel op zigzelve bestaande Eiland is, dat door eene zee-engte van tamelijk groote breedte, vol kleine eilandjens, van *Nieuw Zuid-Wales* gescheiden is. Van deeze zee-engte, van het Eiland *Van Diemen* en de daartegens over liggende zuidlijke kust van *Nieuw Zuid Wales* heeft FLINDERS eene kaart vervaerdigd, die in Engeland gegraveerd is. Op deeze kaart wordt de zee-engte de *Basses-Straat* genoemd. Het schijnt egter dat deeze Straat reeds kort te vooren ontdekt zij geworden; want in het jaar 1794 zeilden (volgens de Courant van Madras van de een en twintigsten en agt en twintigsten January 1795) twee schepen, de *Hertog van Clarence*, Kapitein HAYES, en de *Hertogin van Clarence*, Kapitein COURT

Gelijk de Nieuw-Hollanders alle van eene zelve afkomst schijnen te zijn, geloof ik ook niet dat 'er iets bijzonders in hun zij. Zij gelijk op eenen geheimen toge uit, begaven zig regstreeks naar den gedeelte van *Van Diemens Land*, zelden de zee-egte in, vonden dezelve negen Engelsche zee-mijlen breed en gaven haar den naam van *Pruens Straat*, ter eere van eenen zekeren PRUEN, Kapitein in dienst van de Engelsche O. I. Maatschappij. Door deeze ontdekkers wordt de straat als negen Engelsche zee-mijlen breed opgegeven, daar dezelve op de Kaart van DEN HARTOG meer dan eenen grad, dat is zeventig Engelsche zee-mijlen breedte heeft. Dit doet vermoeden dat Kapitein HAYES slechts in eene kleine Straat aan de Noord-Oostlyke punt van *Van Diemens Eiland* tussehen Kaap *Dorland* en *Clerks Eiland* geweest zij, die op de Kaart van *FLENNERS Banks Straat* genoemd wordt, en niet in het groot Kennet, door *SARIS* bevaaren, dat tussehen de Noordlykste *Furneauxs Eilanden* en de Zuid-Oostlykste Kaat van *Nieuw-Zuid Wales* door gaat. Hoe na hij ondersussehen *COOK* aan deze ontdekking geweest is, blijkt uit het dagverhaal van zijne eerste reis, waar in hij meldt dat hij op den negentienden April 1770, van *Nieuw Zeeland* aan deze kust koomende, het eerst de punt van *Van Diemens Land* ontdekte, die hij *Hicks-Punt* genoemd heeft, en dat hij ten Zuiden van deselve, schoon het in die streck zeer helder was, geen land ontwaarde, en dus niet kon bepalen of het al dan niet aan *Van Diemens Land* vast ware (III Deel bladz. 4 en 5.) Hier wierp *COOK* haarslyklyk zijn gezigt deze nu gevondene zee-egte in, zonder het te weten.

*Aanteekening van den Nederduitschen
Vertaaler.*

EN VAN DIEMENS-LAND.

et door den Heer

NDERS.

ONINGS SCHIP RELIANCE,
HEER HUNTER GOUVERNEUR

OTANIE BAAI.

1799.

in Baarsel, f. u. l. v.

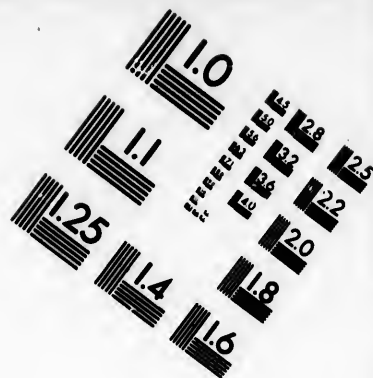
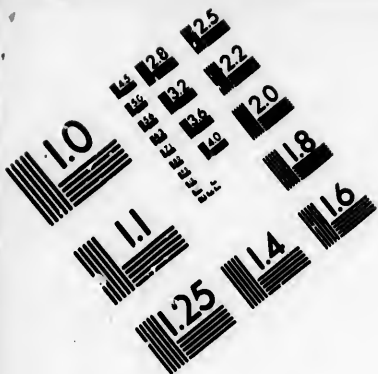
Zee

44

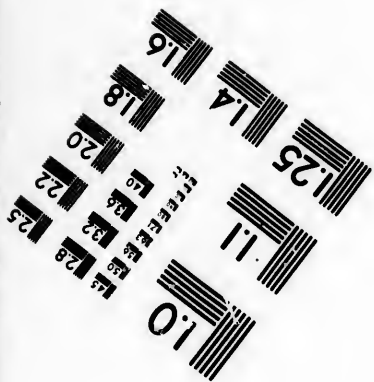
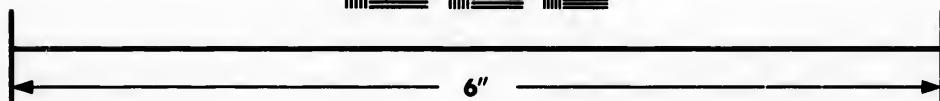
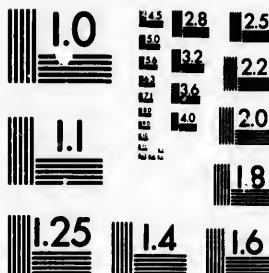
150

ne
ok
lij-
ken
aar
gto
en
van
gel-
ordt
ge-
en
zee-
spi-
ord-
Kasp
leart
et in
de
jkte
nder-
blijkr
nelde
Zee-
van
ge-
hoor
arde,
Die
Hier
adene
schot

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

1.0
1.6
1.8
2.0
2.2
2.5
2.8
3.2
3.6
4.0

1.0
1.1
1.2
1.5
1.8
2.0

k
w
z
o
d
n
w
d
N
la
M
fc
is

Q
E
M
K
L

K
N

o
m
de
om
de

ken integendeel naar veele van de inwooneten, welke ik op de eilanden *Tannâ* en *Mallicollo* gezien heb. Ja, daar is zelfs enige grond om eene onderstelling te waagen dat zij oorspronkelijk van dezelfde plaats gekoomen zijn als alle de bewoonders van de Zuid-Zee; van slechts tien woorden, welke wij van hun konden opzamelen, verschildt dat, herwelk *koude* berekent, weinig van dat van *Nieuw-Zeeland* of *Osahiti*; het eerste is *Mallareede*, het tweede *Makkarode*, en het derde *Mareede*. (*) Het overige van onze zeer schraale woorden-lijst van *Van Diemens Land* is als volgt:

- Quadne.* Eene Vrouw.
Everai. Het Oog.
Muidje. De Neus.
Kamy. De Tand, de Mond, of de Tong.
Laerenne. Een Vogeltjen, dat hier in de bosschen is.
Koygeë. Het Oor.
Noonga. Verheven lidtekens op het lijf.

Tee-

(*) De thermometer stond, gedurende het verblijf van ook in *Van Diemens Land*, aanhoudend zeer hoog; men verzamelde tien woorden, en een derzelve berekende *koude*! De zaak is mogelijk, maar niet waarschijnlijk; ongelijk waarschijnlijker is het, bij de groote verscheidenheid der overige negen woorden, een misverstand.

G. FORSTER.

Teegera Eten.

Togarago Ik moet gaan, of ik zal gaan.

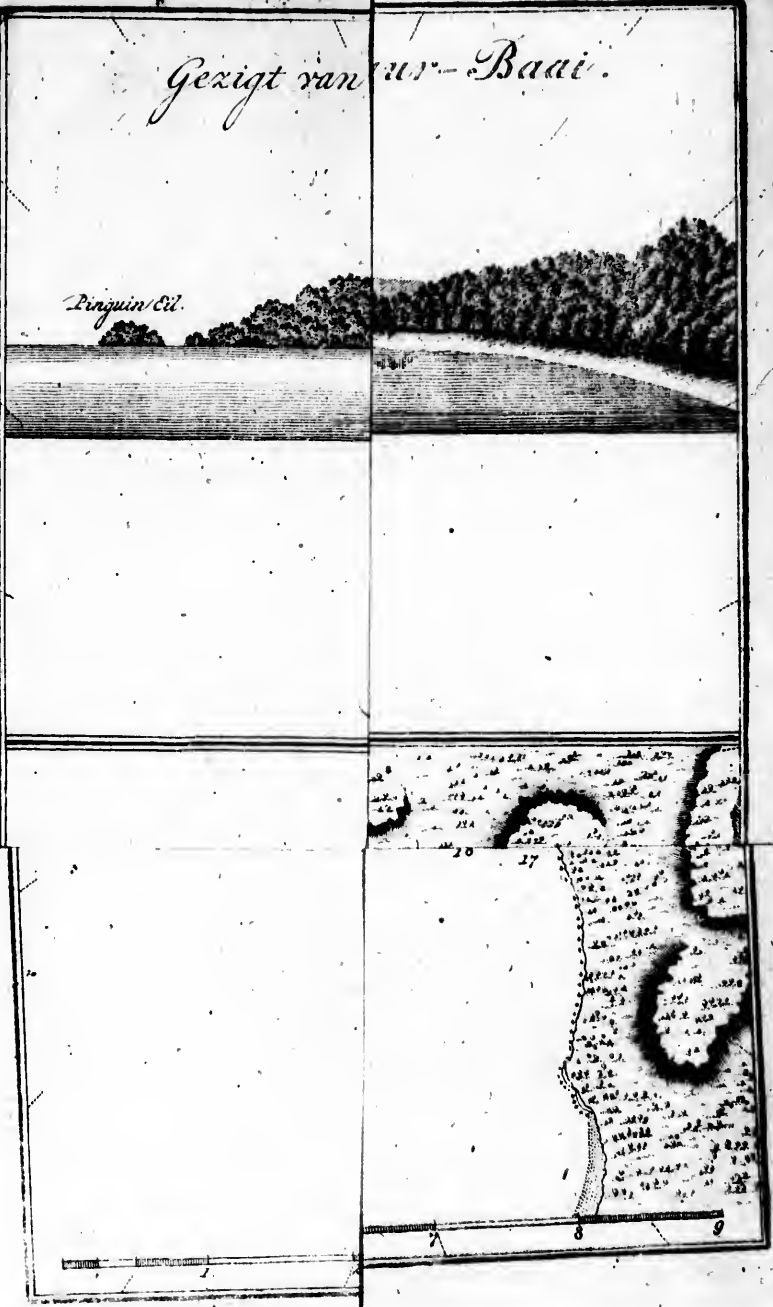
Hunne uitspraak is niet onaangenaam, maar wat schielijk, schoon niet meer dan bij andere natiëen in de Zuid-Zee; en als wij staat kunnen maaken op de overeenkomst in de taalen als eene draad om ons te geleiden in het ontdekken van de afkomst der natiëen, (*) twijfel ik niet of men zal, bij een naarstig onderzoek en als 'er gelegenheid zal koomen om een genoegzaam aantal woorden naauwkeurig te verzamelen en te vergelijken, be-
vin-

(*) Wij vinden de denkbeelden van den Heer ANDERSON over dit onderwerp overeenkomstig met die van den Heer MARSDEN, die heeft aangemerkt dat „'er door dit geheel gedeelte van de waereld, van *Madagaskar* tot de verste ontdekkingen Oostwaarts eene „algemeene taal heerscht, van welke het Maleitsch een „tongval is, veel bedorven of verfiind door een inmeng- „zel van andere taalen. Deeze zeer uitgestrekte gelijk- „heid van taal toont eene gemeene afkomst van de in- „wooneren; doch de omstandigheden en voortgang van „derzelver scheiding zijn met den donkersten sluer van „duisterheid omzwageld”. *History of Sumatra* pag. 35.

Zie ook zijne leezenswaardige Verhandeling, voor de Maatschappij van Oudheidkundigen voorgelezen, en in hare *Archæologia*, Vol. VI pag. 155 bekend gemaakt, daar zijne gedagten over dit onderwerp breedvoeriger verklaard, en door twee tafelen van overeenkomstige woorden opgehelderd zijn.

Gezicht van Sur-Baai.

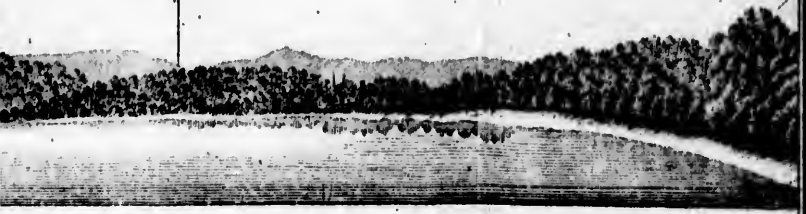
Pinguin Eil.

maag
ndere
nnen
eene
an de
men
nheid
orden
, be-
vin-

er AN-
tiet die
rkt dat
an Ma-
ts eene
ch eea
inmeng-
gelijk
de in-
ing van
ier van
g. 35-
voor de
en in
emaakt,
voeriger
ge woor-

id-zyde van de Avontuur-Baai.

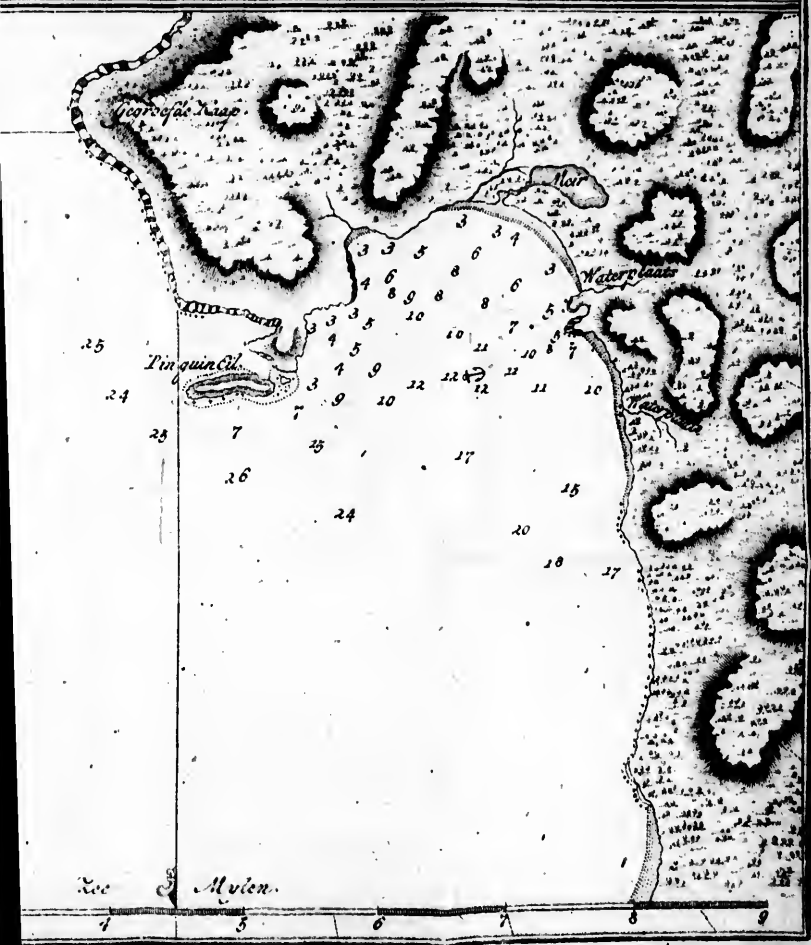

PLAN

DE AVONTUUR-BAAI

VAN DIEMENS-LAND.

W.B. en 147: 25' O. L. de Afgr. 5: 15' O. 1777.

vinden dat alle de volkeren van *Nieuw-Holland* Oostwaarts tot *Paasch-Eiland* van eenen zelfden gemeenen stam afkomstig zijn". (*)

(†) En wel des te zekerer als men voorneemt deeze zaak te willen bewijzen, of denkt die te moeten bewijzen! Aan een duidlijk besluit uit onpartijdige waarneemingen ligt alles, daarmede wint de waarheid, zij mogen uitvallen zoo zij willen; maar om zulk een besluit te verkrijgen moet men de stelling, die men als een Q E D onderschrijven wil, niet reeds gereed medebrengen. De hardnekkigste tegenspraak en de onverbiddlijkste gestrengheid der beoordeeling, maar geene *paralogismen*, geene *petitiones principii* kunnen de waarheid aan den dag brengen.

G. FORSTER.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Vaart van Van Diemens Land tot Nieuw-Zeeland. Verrigtingen in Koningin Charlotta Kanaal. Onderhandelingen met de inboorlingen. Naricht omtrent het vermoorden van het volk van de sloep van de Avontuur. Wie bij die gelegenheid aan het hoofd van de bende was. Twee jonge lieden scheepen zig in, om OMAI te verzellen. Aanmerkingen over de inwooneren. Sterrekundige en zeevaartkundige Waarneemingen.

Den dertigsten January, des morgens ten agt uuren, kwam 'er een koeltjen op uit het Westen, waarmede wij het anker lighteden en de *Avontuur-Baai* uitliepen. Kort daarop liep de wind naar het Zuiden, en groeide tot eenen volslagen storm aan; deszelfs woede bedaarde evenwel in den avond, wanneer de wind naar het Oosten en Noord-Oosten draaide.

Deeze storm wierd door den barometer aangezezen, want niet zoo haast begon het te waaien of de kwik in de buis begon te zakken. Deeze wind, die in het begin eerst zeer zwak was, was van nog eene andere aanmerkenswaerdige omstandig-

digheid verzeld. Hij bragt eenen graad van hitte aan, die bijna overdraaglijk was. De kwik in den barometer rees, als het ware, eensklaps van 70° tot dicht bij 90°. Deze hitte duurde zoo kort, dat zij met het windje, dat haar aangebragt had, weder scheen weggewaaid te worden, zoo dat sommige aan boord haar niet eens bemerkte hadden.

Wij vervolgden onze koers Oostwaarts zonder iets merkwaardigs te ontmoeten tot in den nacht tusfchen den zesden en zevenden February, wanneer 'er een zee-foldaat van *de Ontdekking* over boord viel en niet weder gezien wierd. Dit was het tweede ongeluk van dien aart, dat Kapitein CLERKE zedert zijn vertrek uit Engeland was overgekoomen.

Den tienden, ten vier uren in den agtermiddag, ontdekten wij het land van *Nieuw-Zeeland*. Het gedeelte, dat wij zagen, bleek *Rots-Punt* te zijn, en lag omtrent agt of negen mijlen Z. O. ten Z. Gedurende deeze vaart van *Van Diemens Land* was de wind, de eerste vier of vijf dagen, N. O., N., en N. N. W. en woel meest een labber koeltjen. Naderhand liep hij naar het Z. O. en bleef vier en twintig uren alzoo staan. Toen zettede hij zig in het W. en Z. W., in welke streek hij, met weinig verandering, staan bleef tot wij *Nieuw-Zeeland* bereikten.

Toen wij het land in het gezigt hadden, stuurde ik naar *Kaap Vaarwel*, die den volgenden morgen, met het aanbreeken van den dag, omtrent vier mijlen Z. ten W. van ons lag. Ten agt uren lag zij Z. W. ten Z. omtrent vijf mijlen van ons, wanneer wij vijf en veertig vademen water en eenen zandigen grond hadden. De kaap omzeilende, peilden wij vijftig vademen en dezelfde soort van grond.

Ik stuurde nu naar *Stephens-Eiland*, daar wij des avonds ten negen uren bij kwamen, en den volgenden morgen ten tien uren ankerden wij op onze oude plaats in *Koningin Charlotta Kanaal*. Geen' tijd willende verliezen, gongen wij reeds des agtermiddags aan het werk, bragten een aantal ledige water-vaten aan land, en begonnen eene plaats opteneemen, daar wij de sterrekundige werktuigen van de twee schepen zouden kunnen opzetten, en tenten voor eene wagt en diegeene van ons volk, welker werk vereischte dat zij aan land bleeven.

Wij hadden nog niet lang ten anker gelegen of daar kwamen verscheiden kanos, vol inboorlingen aan de schepen; doch zeer weinige hunner wilden het waagen aan boord te koomen, dat te meer te verwonderen was, omdat ik bij hen alle zeer wel bekend was. In het bijzonder was 'er een man onder hen, welken ik gedurende den geheelen

len tijd van mijn verblijf, toen ik laatst hier was, bijzonder vriendlijk behandeld had, en egter konden hem thans noch betuigingen van vriendschap, noch geschenken overhaalen om aan boord te koomen. Deeze schuwheid was alleen te verklaaren door de onderstelling dat zij bevreesd waren dat wij hun land andermaal bezogt hadden om den dood van het volk van FURNEAUX te koomen wreeken. OMAI aan boord van mijn schip ziende, welken zij zig wel moesten herinneren op de *Avontuur* gezien te hebben, toen de droevige omstandigheid voorviel, en wiens eerste aanspraak, als zij naderden, gemeenlijk over dat onderwerp liep, moesten zij zig ook wel verzeekerd houden dat ik 'er niet onbewust van was. Ik vond het dan nodig alle poogingen te werk te stellen om hen van de voortduuring van mijne vriendschap te verzeekeren, en dat ik hen over die zaak niet zoudé ont-rusten. Ik weet niet of dit enigen invloed op hen hadde, doch het is zeeker dat zij toen zeer schie-lijk alle bedwang en wantrouwen aflegden.

Den dertienden sloegen wij twee tenten op, eene voor elk schip, op dezelfde plek, daar wij die voorheen opgezet hadden. De sterrekundige werktuigen wierden te zelfden tijd opgezet, en de Heeren KING en BAYLY gongen aanstonds aan het werk om den gang van den tijd-

wijzer waarteneemen en andere waarneemingen te doen. De overige ledige water-vaten wierden ook aangebragt, met den kuiper om die te kuipen, en een genoegzaam aantal matroozen, om dezelve te vullen. Twee mannen wierden aan het bierbrouwen gezet, en de timmerman en zijn volk kreegen bevel om hout te kappen; ik zond eene sloep met eene bende volks, onder opzigt van eenen van de stuurlieden, om gras voor ons vee te snijden, en het volk, dat aan boord bleef, werd gebruikt om het schip te kalfaten en den voorraad te stouwen. Op deeze wijze waren wij alle nuttig bezig gedurende ons oponthoud. Tot dekking van de ploeg, die aan wal was, gaf ik eene wagt van tien soldaaten, en voorzag alle de werklieden van wapenen, terwijl de Heer KING met twee of drie onder-officieren altijd bij hen bleef. Ik zond geene sloep naar enigen aanmerklijken afstand van de schepen, of zij was wel gewapend en onder het opzigt van officieren, op welken ik staat kon maaken, en die wel met de inboorlingen bekend waren. Gedurende mijne voorige bezoeken aan dit land had ik nimmer zulke voorzorgen gebruikt, en ik geloof vastlijk dat zij thans niet meer noodzaaklijk waren dan toen. Maar na het droevig lot van het volk van de sloep van de *Avontuur* in dit kanaal, en van Kapitein MARION DU FRESNE en sommige van

van zijn volk; in de *Eilanden-Baai*, was het onmogelijk zig van alle vrees te ontslaan van een diergelijk lot te zullen ondervinden.

Zoo de inboorlingen enig vermoeden hadden dat wij gekoomen waren om deeze barbaarsche daaden te wreeken, lieten zij het weldra vaaren; want, in den loop van deezen dag, kwam 'er een groot aantal gezinnen van verschillende plaatsen van de kust, die hun verblijf digt bij onsnamen, zoo dat 'er geen plekjen aan de bogt was daar een hut kon opgezet worden, dat zij niet bezetteden, behalven de plaats daar wij ons klein leger hadden opgeslagen, in welker gerust bezit zij ons lieten; maar zij kwamen de overblijfselen van enige oude hutten, die daar waren, als bouw-stoffen voor hunne nieuw te bouwen wooningen weghaalen.

Het is der moeite waardig optemerken hoe gemakkelijk zij deeze wooningen bouwen. Ik heb 'er meer dan twintig zien staan op eene plek gronds, die, geen uur te vooren, met planten en struiken bezet was. Zij brengen gemeenlijk een gedeelte der bouw-stoffen met zig, en het overige vinden zij op den grond, daar zij zig willen nederflaan. Ik was 'er bij toen verscheiden inboorlingen landden en een van deeze dorpen bouwden. Zoo dra de kano den wal raakte, sprongen 'er de mannen uit, en namen terstond bezit

zit van een stuk gronds, door de planten en struiken uittrekken, of het een of ander stuk van het geraamte van eene hut optezetten. Dan keerden zij naar hunne kanos, en bragten hunne wapenen in veiligheid, door dezelve tegens eenen boom te zetten, of die zoo te plaatsfen, dat zij dezelve in eenen oogenblik konden grijpen. Ik merkte wel op dat geen hunner deeze voorzorg verzuimde. Terwijl de mannen bezig waren de hutten optezetten, waren de vrouwen niet ledig. Sommige wierden bij de kanos gezet, om 'er zorg voor te draagen, andere pasten op de eetwaaren en het weinig gereedschap, dat zij bezaten, en de overige liepen drooge takken zoeken, ten einde een vuur te ontsteeken, om hunn eeten klaar te maaken. Wat de kinderen betreft, deeze hield ik, met enige van de oude lieden, genoeg bezig met hen naar koraalen te laten grabelen, tot mijne zakken ledig waren, wanneer ik hen verliet.

Deeze ligt opgeslagen hutten zijn volkoomen toereikende om hen te beschutten tegens den wind en den regen, dat het eenigst is, waartoe zij opgerigt worden. Ik merkte wel op dat gemeenlijk, zoo niet altijd, dezelfde bende of hetzelfde gezin, hoe groot het ook ware, zig bij elkander hield en in gemeenschap bouwde, zoo dat wij dikwerf een dorp, zoo wel als hunne grooter

ste-

steden, in verschillende districten verdeeld zagen door laage paalwerken, of de eene of andere diergelijke afschutzelzen.

Het voordeel, dat wij genooten van het verblijf van de inboorlingen bij ons was niet gering; want dagelijks, als het weder het toeliet, gongen 'er enige uit vischen, en wij bekwamen gemeenlijk bij rulling een goed deel van hunne vangst. Deeze toevoer en hergeen onze eigen netten en lijnen ons opleverden was zoo overvloedig, dat wij zelden gebrek aan visch hadden. Ook ontbrak het ons niet aan andere ververschingen. Voor het volk van beiden de schepen wierden celerij, lepelblad en vleeschnat-koekjens met erweten en meel gekookt, en zij hadden bier van de pijnboom-spruiten, voor hunnen drank, zoo dat, indien sommige van ons volk enige zaaden van den scheurbuik hadden opgedaan, zulk eene leefregel dezelve weldra deed verdwijnen; doch de waarheid is dat 'er, toen wij hier aankwamen, slechts twee zieken (en wel aan boord van de *Resoluie*) op beiden de schepen op de ziekenlijst stonden.

Behalven de inboorlingen, die zig dicht bij ons nederzetteden, wierden wij nu en dan bezogt door andere, welker verblijf niet verre van ons af was, en door sommige, nog verder af woonende. De artikelen van hunnen handel bestonden

in

In merkwaerdigheden, visch en vrouwen. De twee eerste hadden altijd goeden afrek, maar de laatste niet. De matroozen hadden een tegenzin in dit volk gekregen, en waren of onwillig of bevreesd om zig met haat gemeenzaam te maken, hetgeen ten minsten deeze goede uitwerking had dat ik niet weet dat een van het volk ooit zijne post verliet om naar haare wooningen te gaan.

Gemeenschap met vrouwen sta ik toe, omdat ik het niet kan beletten, maar ik moedig het nooit aan, omdat ik altijd bedugt ben voor de gevolgen. Ik weet wel dat veele van gedagten zijn dat in zulk eene gemeenschap eene van onze beste beveiligingen onder Wilden zij, en mischien zullen diegeene, die of uit noodzaaklijkheid of uit verkeerung onder hen moeten blijven wonen, het zoo bevinden. Maar met reizigers en bezoekers voor eenen korten tijd is het gemeenlijk anders gelegen; en, in onzen toestand, verraadt eene gemeenschap met de vrouwen meer mannen dan zij redt. En wat kan men met reden anders verwagten, daar alle hunne inzigten eigenbaatig, zonder de minste achting of verknogtheid, zijn? Mijne ondervinding ten minsten, die vrij uitgestrekt is geweest, heeft mij nog geen enkel voorbeeld van het tegendeel aan de hand gegeven.

On-

Onder degeene, die ons nu en dan kwamen bezoeken, was een Opperhoofd, KAHORA genaamd, dat, naar ik vernam, aan het hoofd geweest was van de bende, die FURNEAUXS volk vermoord had, en hij zelf had den Heer ROWE, den bevelvoerenden officier, gedood. Als ik het karakter van KAHORA moet beoordeelen naar hetgeen ik van verscheiden van zijne landslieden hoorde, scheen hij onder hen meer gevreesd dan bemind te zijn. Niet te vreden zijnde met mij te zeggen dat hij een zeer slecht kaerel was, hielden enige hunner zelfs bij mij aan dat ik hem zoude dooden, en ik geloof dat zij niet weinig verwonderd waren dat ik 'er niet naar luisterde, want, volgens hunne denkbeelden van billijkheid, moest dit geschied zijn. Doch, zoo ik den raad van alle onze gewaande vrienden hadde wíllen volgen, moest ik het gantsche volk uitgeroeid hebben; want het volk van elk gehugt of dorp kwam beurtelings bij mij verzoeken van een ander te vernielen. Men zou het voor bijna onmogelijk gehouden hebben dat 'er een zoo treffend bewijs van de verdeeldheid, waarin dit ellendig volk leeft, zoude hebben kunnen voor handen zijn; en egter ben ik zeker dat ik de meening van degeene, die mij zulke vreemde verzoeken kwamen doen, niet verkeerd verstaan heb; want OMAI, wiens taal

taal een tongval van de hunnè was, en die al wat zij zeiden volmaakt verstond, was onze tolk.

Den vijftienden deed ik een togtjen in mijne sloep om gras te zoeken, en bezogt de *Hippah* of het versterkt dorp, op de zuid-westlijke punt van *Mohaira*, en de plaatsen, daar onze tuinen op dat eiland aangelegd waren. In het eerste was geen volk; maar de huizen en het paalwerk waren herbouwd en nu in eenen goeden staat, en daar waren andere duidlijke blijken dat het niet lang geleden bewoond was geweest. Het zou thans onnodig zijn eene omstandige beschrijving van deeze *Hippah* te geeven, alzo ik 'er genoeg van gezegd heb in de beschrijving van mijne eerste reize, waarnaar ik den lezer verwijze (*); gelijk ook naar de hier bijgevoegde Plaat, die een gedeelte van het dorp van binnen vertoont, en die 'er een beter denkbeeld van zal geeven dan eene beschrijving.

Toen de *Avontuur* in het jaar 1773 eerst in *Koningin Charlotta Kanaal* kwam, (†) koos de Heer BAYLY deeze plaats om zijne waarnemingen te doen, en hij en het volk, dat bij hem was, bezaaiden, in hunne ledige tuinen, verscheiden plekken met Engelsche rijn zaaden; doch daar was nu geen het minste spoor meer van

(*) II Deel bladz. 225.

(†) IV Deel bladz. 177.

overig. Waarschijnlijk is alles uitgeroeid geworden, om plaats te maaken voor hutten, toen het dorp herbouwd wierd; want in alle de andere tuinen, die toen door kapitein FURNEAUX bezaaid waren, vonden wij, schoon zij geheel met het onkruid van het land overgroeid waren, kool, uien, prei, porcelein, radijzen, mostaard enz. en enige aardappelen. Deeze aardappelen, van de Kaap *de Goede Hoop* aangebragt waren, door verandering van grond, zeer verbeterd, en zouden, wel gebouwd wordende, beter zijn dan die men in de meeste landen teelt. Schoon de Nieuw-Zeelanders deezen wortel zeer gaerne eeten, was het baarblijkelijk dat zij de moeite niet genoomen hadden een eenigen te planten, en nog veel minder enige van de andere groenten, die wij aangebragt hadden; en zoo het hier ware om de moeilijkheid van den grond te fuimen, daar aardappelen gestaan hebben, zou 'er geen een meer overig geweest zijn.

Den zestienden vertrok ik, met het aanbreeken van den dag, met enig volk, in vijf sloepen, om voeder voor ons vee te haalen. Kapitein CLERKE en verschelden officieren, OMAI, en twee van de inboorlingen verzelden mij. Wij voerert omtrent drie mijlen het kanaal op, en landden toen aan de oost-zijde op eene plaats, daar ik te vooren geweest was. Hier snoeden wij gras genoeg om de twee groote sloepen vol te laaden.

Toen wij het kanaal weder af voeren, bezogten wij *Gras-Bogt*, het gedenkwaardig toneel van den moord van FURNEAUX volk. Hier ontmoetede ik mijnen ouden vriend PEDERO, die, toen ik de laatste reis in dit kanaal was, bijna aanhoudend bij mij was geweest, en van welken in mijne reisbeschrijving gewag wordt gemaakt. (*) Hij en een van zijne landslieden ontvongen ons op het strand, met den *passo* en de speer gewapend. Of deeze wijze van ons te ontvangen een blijk van beleefdheid of van vrees ware, kan ik niet zeggen, maar mij dagt dat zij klaare blijken van de laatste verraaden. Doch zoo zij vrees hadden, wierd dezelve door enige geschenken dra verdreven, zoo dat 'er nog twee of drie van het gezin op het strand kwamen, maar het grootst gedeelte bleef buiten het gezigt.

Terwijl wij op deeze plaats waren, dreef ons de nieuwsgierigheid om naar de omstandigheden, die het droevig lot van onze landgenooten verzeeld hadden, te verneemen, en wij gebruikten OMAR daartoe als tolk. PEDERO en de overige Inboorlingen, daar tegenswoordig, beantwoordden alle de vraagen, die men hen daaromtrent deed, zonder agterhoudendheid, en als lieden,

die

(*) VII. Deel bladz. 83.

die geene straf vreezen voor eene misdaad , waaraan zij niet schuldig zijn ; want wij wisten reeds dat geen hunner in dit ongelukkig voorval was betrokken geweest. Zij verhaalden ons dan dat , terwijl ons volk zat te eeten , van verscheiden inboorlingen omringd , sommige van de laatste hun enig brood en visch ontfutfelden , of weg snapten , waarvoor zij slagen kreegen. Hierop verstoord wordende , rees 'er een geschif ; en daar wierden twee Nieuw-Zeelanders door de twee eenigste schooten , die gedaan wierden , dood geschoten , want voor ons volk tijd had een derde schoot te doen , of de geweeten ; die afgeschooten waren , weder te laaden , overvielen hen de inboorlingen , overmanden hen door hun groot aantal en sloegen hen alle dood. P E R E R O en zijne makkers verhaalden ons niet alleen de omstandigheden van den moord , maar weezen ons zelfs de plek , daar hij gebeurd was. Het is aan den hoek van de kreek aan de rechterhand . Zij weezen naar de plaats van de zon , om te kennen te geeven op welk uur van den dag het was voorgevallen , en dan moet het laat in den agtermiddag geweest zijn. Zij toonden ons ook de plaats daar de sloep gelegen had ; naar het scheen was deeze omtrent zestig of zeventig roeden van de plaats daar het volk gezeten had. Een hunner , een zwarte knecht van Kapitein FURNEAUX , was in de sloep gelaten ; om 'er op te passen.

Men heeft ons naderhand verhaald dat deeze zwarte de oorzaak van het geschil geweest was, dat men zelde aldus gebeurd te zijn. Een van de inboorlingen iets van de sloep steevende, gaf hem de Neger eenen zwaaren slag met een' stok. De inboorlingen hoorden van verre het geschreeuw van deezen man, en, denkende dat hij dood geslaagen wierd, begonnen zij daadlijk den aanval op ons volk, dat, voor zij tijd hadden om de sloep te bereiken, of om zig tegens het onverwagt dreigend gevaar te wapenen, de slagoffers van de woede van hunne wilde aanvallers geworden waren.

Het eerste van deeze verhaalen wierd bevestigd door het getuigenis van veele der inboorlingen, met welke wij op verschillende tijden spraken, en die, naar ik geloof, geen belang konden hebben om ons te bedriegen. De tweede wijze van het voorval te verhaalen steunt op het gezag van den jongen Nieuw-Zeelander, die verkoos zijn land te verlaten en met ons medetegaan, die bij gevolg geen inzicht konde hebben met de waarheid te verbloemen. Naardien alle daarin overeenkoomen dat het geschil ontstond terwijl het volk aan het eeten zat, is het zeer waarschijnlijk dat beiden de berichten waar zijn, alzoo zij volkoomen overeenstemmen; want men kan zeer natuurlijk onderstellen dat, terwijl enige van de inwooners

ners den man, dien men in de sloep gelaaten had, bestalen, andere dezelfde vrijheden namen omtrent den eigendom van degeene, die aan land waren.

Dit zij dan zoo het wil, alle koomen daarin overeen dat het geschil eerst ontstond door enige diefstallen, op welke de inboorlingen betrapt wierden. Alle koomen ook daarin overeen dat 'er geen voorbedagt plan was om bloed te vergieten, en dat, zoo men zig niet ongelukkig te ras gevoelig getoond had over deeze dieverijen, 'er geen kwaad zoude gebeurd zijn; want KAHORAS grootste vijanden, die het ernstigst zijn ondergang verzogten, bekenden evenwel dat hij geen oogmerk had gehad om twist te zoeken, vele minder om volk te dooden, tot het gevegt daadlijk begonnen was. Het schijnt ook dat de rampzalige slagtoffers niet in het minst bedugt waren voor zulk een lot, anders zouden zij het niet gewaagd hebben op eenen zoo grooten afstand van hunne sloep te gaan zitten eeten, onder volk dat zoo aanstonds hunne moordenaars stond te worden. Wat 'er van de sloep geworden zij heb ik nooit kunnen verneemen. Sommige zeiden dat zij aan stukken geslagen en verbrand was; andere vertelden dat zij door eene bende vreemdelingen weggevoerd was, doch werwaarts wisten zij niet.

Wij bleeven hier tot den avond, wanneer wij de overige sloepen met gras, celerij, lepelblad en andere planten gelaaden hebbende, naar het schip keerden. Wij hadden PEDERO overgehaald om zijne kano in het water te stooten en ons te verzeelen; doch nauwlijks waren wij van land gestookt of het begon sterk te waaien uit het Noord-Westen, dat hem noodzaakte terug te keeren. Wij zelve voeren voort, maar niet dan met groote moeite bereikten wij de schepen, daar enige van de sloepen niet aankwamen voor een uur na middernacht, en gelukkig dat zij toen aan boord waren, want het begon eenen volstaagen storm te waaien met zwaaren regen, zoo dat 'er dien dag geen werk verrigt kon worden. In den avond stilde de wind, liep oostlijk, en bragt goed weder.

Den volgenden dag hervateten wij ons werk; de inboorlingen waagden het uit vischen te gaan, en PEDERO kwam met zijn gantsche gezin zijn verblijf dicht bij ons neemen. De eigenlijke naam van dat opperhoofd is MATAHOUAH, zijn andere naam werd hem op mijne voorige reis door enige van mijn volk gegeven, dat ik tot heden niet wist. Hij was egter bij zijne landlieden onder beiden naamen even wel bekend.

Den twintigsten in den voormiddag, hadden wij weder een storm uit het N. W.; schoon deeze zoo lang niet duurde als de voorige, waren de
val

val-winden van de bergen egter veel heviger, zoo dat wij genoodzaakt waren alle de stengen en raas te strijken, en zelfs met deeze voorzorgen stonden wij denzelven bezwaarlijk uit. Deeze stormen zijn hier menigvuldig en somtijds hevig en ongemaklijk. De nabuurige bergen, die op deezen tijd altoos met dampen beladen zijn, vermeerderen niet alleen de kracht van den wind, maar veranderen zijne rigting zoodanig, dat er geene twee vlaagen elkanderen uit eene streck volgen, en hoe nader men bij land is, hoe meer derzelve uitwerkingen gevoeld worden.

Den volgenden dag wierden wij bezogt van eene bende of een gezin, bestaande uit omtrent dertig personen, mannen, vrouwen en kinderen, die van boven uit het kanaal kwamen. Ik had hen te vooren nooit gezien. De naam van het opperhoofd was TOMATONGEAUORA-NUC, een man van omtrent vijf en veertig jaaren van een openhartig en genoeglijk voorkoomen. Ook waren de overige van zijne bende, over het algemeen, nog de fraaiste menschen van het Nieuw-Zeelandsch geslacht, die ik gezien had.

Thans hadden meer dan twee derden van de bewooners van het kanaal zig omtrent ons ter neder gezet. Daar kwamen dagelijks zeer veel van hun aan de schepen en aan de legerplaats; maar de laatste wijd weldra verre het meest be-

zigt, terwijl ons volk bezig was zeekalveren-
traan te kookken. Geen Groenlander was ooit
meer op traan verzot dan onze vrienden alhier
scheenen te zijn. Zij aten zelfs het schuim van
de ketels en het grond sop uit de vaten met
smaak; maar een weinig enkele stinkende traan
was een keurig geregt, dat zoo zeer begeerd
wierd, dat ik moet onderstellen dat zij het zelden
kunnen genieten.

Zoo veel hooi en gras als wij voor het vee tot
onze aankomst aan *Orahiti* meenden nodig te
hebben, aan boord gebragt, en genoegzaamen
voorraad van hout en water voor beiden de sche-
pen opgedaan hebbende, streeken wij den drie en
twintigsten onze tenten en haalden alles van wal;
den volgenden morgen ligteden wij het anker en
zeilden de bogt uit; dan naardien de wind niet
zeer goed was en wij bevonden dat de eb af zou-
de zijn voor wij uit het kanaal konden koomen,
wierpen wij weder het anker voorbij het eiland
Motuara, om eene gunstiger gelegenheid afte-
wagten om de Straat in te zeilen.

Terwijl wij bezig waren de touwen los te ma-
ken en onder zeil te gaan, kwamen TOMA-
TONGEAUOORANUC en MATAHOVAH bene-
vens veele andere van de inboorlingen afscheid
van ons neemen, of liever zij kwamen om te zien
of zij nog enige geschenken van ons zouden kun-
nen krijgen, voor wij hen verlieten. Deze twee

op-

opperhoofden verzogten mij enige geiten en varkens. Ik schonk MATAHOUAH dan twee geiten, namelijk eenen bok en eene geit, die met jongen was, en aan TOMATONGEAUORANUC twee varkens, namelijk eenen beer en eene zog. Zij beloofden mij dezelve niet te zullen dooden, schoon ik moet bekennen dat ik hier niet veel staat op maakte. Zij verhaalden mij dat de dieren, welke Kapitein FURNEAUX hier aan land gezet had, en die kort daarop in handen van de inboorlingen waren gevallen, alle dood waren; maar ik kon niets verneemen van die, welke ik op mijne vorige reis in de *West-Baai* en in *Menschen-eeters-Bogt* gelaaten had. Alle de inboorlingen, welke ik sprak, zeiden egter eenpaarig dat er thans wilde hoenderen in de bosschen agter *Schips-Bogt* gevonden wierden, en ik vernam naderhand van de twee jongelingen, die met ons medevoeren, dat TIRATOU, een bemind opperhoofd onder hen, veele haanen en hennen bezat, en eene van de zoggen.

Toen ik deeze reis alhier aankwam, was mijn vast voorneemen niet alleen geiten en varkens, maar ook schaapen en eenen jongen stier met twee vaersfen alhier aan wal te laaten, zoo ik een opperhoofd konde vinden, die macht genoeg had om dezelve te beschermen en te houden, of eene plaats, daar het mogelijk zoude zijn dat zij verborgen bleeven voor degeene, die dezelve in

hunne onkunde zouden tragten te dooden; maar ik vond noch het een, noch de andere. TIRATOU was afwezig, en TRINGOBOOHER, dien ik op mijne vorige reis ontmoet had, (*) en die als toen een persoon van veel aanzien scheen, was, omtrent vijf maanden geleden, met zeventien personen van zijnen stam, dood geslaagen, en ik kon niet verneemen dat er thans een stam in onze nabuurschap was, sterk genoeg in getal om de overige van hunne landslieden in room te houden. Deeze dieren te geeven aan inboorlingen, welke die macht niet hadden, zou niet aan mijn oogmerk beantwoord hebben; want in een land als dit, daar niemands eigendom veilig is, zouden zij weldra een prooi van verschillende partijen geworden, en of gescheiden, of gedood zijn, maar zeer waarfchijnlijk beiden. Dit was zoo klaar uit hetgeen wij zedert onze aankomst gezien hadden, dat ik besloten had hier geen dier agter te laten, toe MATAHOVAH en de andere opperhoofden mij om de varkens en geiten vroegen. Alzoo ik die missen konde, liet ik hen volgen, op goed geluk af. Ik heb op onderscheiden tijden in *Nieuw-Zesland* niet minder dan tien of twaalf varkens gelaaten, behalven die door Kapitein FURNEAUX aan land gezet zijn.

Het

(*) VII. Deel. bladz. 82.

Het zou dan ook wat vreemd zijn zoo dit ras hier niet vermenigvuldigde en in stand bleef, of in het wild, of in eenen tammen staat, of in beiden.

Wij hadden niet lang bij *Motuara* ten anker gelegen, of 'er kwamen drie of vier kanos, vol inboorlingen, naar ons toe van de zuid-oost zijde van het kanaal, en daar ontstond een sterke mangeling met hun voor de merkwaardigheden van deeze plaats. In eene van deeze kanos was **KAHOORA**, dien ik reeds gezegd heb dat aan het hoofd van de bende geweest was, die het volk van de sloep van de *Avontuur* vermoord had. Deeze was de derde reis dat hij ons bezocht, zonder het minste blijk van vrees te verraden. Toen hij aankwam, was ik aan land, maar kwam aan boord zoo als hij vertrok. **OMAI**, die met mij mede geweest was, wees hem mij terstond, en verzocht mij hem dood te schieten. Hiermede niet voldaan, sprak hij **KAHOORA** zelf aan, en dreigde hem den dood, zoo hij ooit weder onderstond bij ons te koomen.

De Nieuw-Zeelander achtte dit dreigen zoo luttel, dat hij reeds des anderen daags 's morgens wederkwam met zijn gantsche gezin, mannen, wijven en kinderen, tot twintig en meer in getal. **OMAI** was de eerste, die mij kwam zeggen dat hij aan het schip was, en vroeg of hij hem aan boord zoude laten koomen. Ik antwoordde je, waar-

waarop hij het opperhoofd in de kajuit bragt, zeggende: *Daar is KAHOORA, sla hem nu dood!* Doch, als of hij zijne voorige bedreigingen vergeeten hadd', of bevreesd ware dat ik hem zoude beyeelen dezelve ter uitvoer te brengen, gong hij terstond de kajuit uit. Hij keerde egter kort daarop terug, en, het opperhoofd onbeschadigd ziende staan, berispte hij mij zeer ernstiglijk, zeggende: *Waarom doodt gij hem niet? Gij hebt mij gezegd dat, als iemand in Engeland eenen anderen ombrengt, hij opgehangen wordts. Deze man nu heeft 'er tien vermoord en egter wilt gij 'er hem niet voor dooden, schoon veele zijner landslieden het verlangen en het ook zeer goed zoude zijn.* Naardien OMAIS redenen, schoon sterk genoeg, mij niet konden overhaalen, verzogt ik hem het opperhoofd te vragen waarom hij Kapitein FURNEAUX had omgebracht? Op deeze vraag legde KAHOORA zijne armen over elkanderen, liet zijn hoofd hangen, en zag als iemand, die in eenen strik gevangen is, en ik geloof vast dat hij onmiddelijk den dood verwagtede; maar niet zoo haast was hij verzeekerd dat hij geen nood had, of hij wierd vrolijk. Hij scheen egter niet gezind antwoord te geeven op de vraag, die hem gedaan was, tot ik een- en andermaal mijne belofte, dat hem geen leed geschieden zoude, herhaald had. Toen waagde hij

het

het ons te zeggen dat een van zijn volk eene steenen bijl te koop gebragt hebbende, de man, welken zij wierd te koop geveld, die had aange- noomen, en haar niet had willen wedergeeven noch iets voor dezelve had willen afstaan, en dat de eigenaar van de bijl het brood in betaaling had weggenoomen, waarop het gevegt ontstaan was.

Het overige van KAHORAS verhaal van deeze ongelukkige zaak verschilde zeer weinig van hetgeen wij te vooren vernoomen hadden van zijne andere landslieden. Hij verhaalde hoe hij gedurende het gevegt ter naauwernood den dood ontsnapt was; want men had met een geweer op hem aangelegd en hij was de schoot ontweken door zig agter de sloep te verschuilen, terwijl een ander man, die nevens hem stond, wierd dood geschoten. Zoo dra dat geweer gelost was, had hij oogenbliklijk zijne kans waargenoomen om den Heer ROWE, die het bevel over de bende voerde, aantevallen die zig met zijn sabel (met welken hij KAHORA in den arm gekwetst had) had verdedigd tot hij door de menigte overmand wierd.

De Heer BURNEY, die den volgenden dag door Kapitein FURNEAUX met gewapende manschap afgezonden wierd, om naar het volk, dat hij miste, te zoeken, liet, toent hij de afgrijslijke bewijzen van hun ijslijk lot ontdekte, verscheiden maalen vuuren onder de troepen volks, die nog
op

op die plaats verzameld waren, en waarschijnlijk in het verfoeilijk feest deelden. (*) Natuurlijk had men ondersteld dat hij niet te vergeefs hadde laten vuuren, en dat dus enige van de moordenaars en verflinders van onze ongelukkige landgenooten hunne straf van onze billijke gramschap ontvangen hadden. Deeze zaak egter onderzoekende niet alleen bij KAHŌORA, maar ook bij andere, die gelegenheid hadden het te weten, bleek het dat deeze onze onderstelling ongegrond was, en dat geen van de schooten, door des Heeren BURNEYS volk gedaan, geraakt had, zoodat niemand hunner gedood of gekwetst was geworden.

Het was baarblijklijk dat de meeste inboorlingen, welke wij zedert onze aankomst ontmoet hadden, wetende dat ik volkoomen bekend was met de historie van deezen moord, verwacht hadden dat ik dien zoude gewrooken hebben door den dood van KAHŌORA, en veele scheenen dat niet alleen te wenschen, maar betuigden hunne verwondering dat ik zulks niet deed. Alzoo dit hem niet onbekend konde zijn, had ik reden om mij te verwonderen dat hij zig zoodikwijls in mijne handen stelde. Toen hij ons bezocht, terwijl de schepen in de bogt lagen, mag hij,

(*) VII Deel blad. 226. en volg.

hij, vertrouwende op het aantal zijner vrienden, die hem verzelden, zigzelven veilig gewaand te zijn; doch zijne twee laatste bezoeken had hij ons gegeven in zulke omstandigheden, dat hij niet langer hier op konde vertrouwen. Wij lagen toen ten anker in den mond van het kanaal en op enigen afstand van land, zoodat hij geene hulp van daar konde verwagten, noch zig konde vlijen te zullen kunnen ontsnappen, zoo ik hem hadde willen aanhouden. En egter, na dat zijne eerste vrees, op het doen van ondervraagingen opgevat, over was, was hij zoo verre van enige ongerustheid te gevoelen, dat hij, een afbeeldzel van eenen van zijne landslieden in de kajuit ziende hangen, verlangde insgelijks uitgeschilderd te worden, en gong zitten tot de Heer WEBBER hem had afgetekerd, zonder de minste onverduldigheid te laten blijken. Ik moet bekennen dat ik zijne kloekmoedigheid bewonderde, en het was mij niet weinig aangenaam te zien welk een sterk vertrouwen hij in mij had; want hij stelde alle zijne veiligheid in de verklaringen, welke ik onveranderlijk gedaan had aan degeenen, die zijnen dood wilden, dat ik altijd de vriend van hun alle geweest was, en die ook zoude blijven, tenzij zij mij reden gaven om anders te handelen; dat wat hunne onmenselijke behandeling van ons volk betrof, ik 'er niet meer aan denken zoude, alzoo de zaak reeds lang geleden gebeurd was

was en toen ik 'er niet tegenswoordig was; maar dat, zoo zij immer eenen tweeden aanval van dien aard deden, zij verzeekerd konden zijn al het gewigt van mijne gramfchap te zullen ondervinden.

Reeds enigen tijd voor wij aan *Nieuw-Zeeland* gekoomen waren, had OMAI zijn verlangen te kennen gegeven om eenen der inboorlingen met zig naar zijn land te neemen. Wij waren 'er niet lang geweest of hij kreeg gelegenheid om zijne begeerte hierin voldaan te krijgen; want een jongman van om'trent zeventien of agttien jaaren, TAWEHAROOA genaamd, bood zig aan om hem te verzellen en nam zijn verblijf aan boord. Ik floeg hier in het eerst weinig acht op, denkende dat hij ons verlaaten zoude, als wij op ons vertrek ftonden; en na dat hij zoo veel van OMAI zoude afgetroggeld hebben als hij konde. Doch eindelijk bevindende dat hij volftandig bij zijn befluit van met ons te gaan bleef volharden, en vernoomen hebbende dat hij de eenigfte zoon van een overleden opperhoofd was, en dat zijne moeder, die nog leefde, alhier zeer geacht was, was ik bedugt dat OMAI hem en zijne vrienden misleid had doot hun de hoop te geeven dat hij terug zoude gezonden worden. Ik liet hun dan allen bekend maaken dat, zoo de jongman met ons ging, hij nooit terug zoude keeren; doch dit fcheen geen' indruk te maaken. In den agtermiddag voor wij de bogt uitzeilden, kwam TIRATOUTOU, zij-

zijne moeder, aan boord om haar laatste geschenk van OMAI te ontvangen. Denselfden avond scheidten zij en TAWEHAROOA van elkanderen, met alle de blijken van tedere liefde, die men tusfchen eene moeder en een kind, die elkanderen nooit weder zouden zien, zoude verwagten. Maar zij zeide dat zij nu niet meer zoude fchreien; zij hield ook haar woord; want, toen zij den volgenden morgen wederkwam, om haar laatste afscheid van hem te neemen, bleef zij den geheelen tijd, dien zij aan boord doorbragt, zeer vrolijk, en gong heen zonder enige aandoening te laaten blijken.

Opdat TAWEHAROOA weg mogt gezonden worden op eene wijze overeenkomstig zijne geboorte, moest 'er nog een ander jongman medegaan als zijn bediende, en met dit inzicht bleef hij, naar wij dagten, aan boord tot wij op het punt waren van te vertrekken, wanneer zijne vrienden hem weder mede naar land namen. Zijne plaats wierd egter den volgenden morgen vervuld door eenen anderen, zijnde een jongen van omtrent negen of tien jaaren, KAKOA genaamd. Hij wierd mij voorgesteld door zijnen vader, die, geloof ik, met veel minder onverschilligheid van zijnen hond zoude gefcheiden zijn. Het weinigen klederen, dat de jongen aan had, nam hij hem af, en liet hem zoo naakt als hij geboren was. Te vergeeffsch stelde ik dat volk de onwaarschijn-

lijkheid of liever de onmogelijkheid voor dat deeze jonge lieden immer zouden terug keeren. Niemand, zelfs geene hunner naastbestaanden scheenen zig hun toekomstig lot te bekreunen, en naardien dit zoo was, en ik wel overtuigd was dat de jongens 'er niet bij verliezen zouden, zoo zij van land verwisfelden, gaf ik te gereeder mijne be-willing dat zij zouden medevaaren.

Uit mijne eigen waarneemingen en uit de berichten van TAWEI HAROOA en andere, koomt het mij voor dat de Nieuw-Zeelanders in eene gestadige vrees moeten leeven van door elkanderen vernield te worden, naardien 'er weinige van hunne benden zijn, die niet denken door andere benden verongelijkt te wezen, en zij loeren gestadig op de gelegenheid om zig te wreken. Misschien is ook het verlangen naar een goed maal daartoe geene geringe aanspooring. Men heeft mij gezegd dat 'er somtijds jaaren verloop, eer zig eene gunstige gelegenheid opdoet, en dat de zoon eene belediging, die den vader aangedaan is, nooit zal vergeeten. Als zij hunne afgrijselijke voorneemens willen ter uitvoer brengen, bekrui-pen zij hunne tegenpartij in den nacht, en vinden zij hen niet op hunne hoede (dat egter, geloof ik, zelden het geval is) dan dooden zij hen alle zonder onderscheid, en spaaren zelfs de vrouwen of kinderen niet. Als de moord volbragt is, vergasten zij zig tot verzadigens toe op de plaats
zel-

zelve, of zij neemen zoo veele van de doode lichaamen mede als zij kunnen, en eeten die t'huis op, met eene beestachtigheid, te afgrijslijk om te verhaalen. Worden zij ontdekt voor zij hun bloeddorstig voorneemen kunnen ter uitvoer brengen, dan sluipen zij gemeenlijk weder weg, en worden somtijds door de andere partij, op hunne beurt, vervolgd en aangetast. Kwartier te geeven of gevangenen te maaken koomt in hunne krijgswet niet te pas, zoo dat de overwonnenen hun leven alleen door de vlugt kunnen redden. Deeze aanhoudende staat van oorlog en deeze vernielende wijze van denzelfen te voeren maakt den Nieuw-Zeelanders zoo gewoon om altoos wel toe te zien; dat men hem naauwlijks ooit, hetzij bij dag, hetzij bij nacht, zal aantreffen dat hij niet op zijne hoede is. En niemand kan ook indedaad krachtiger beweegreden hebben om waakzaam te wezen; naardien het behoud en van lighaam en van ziel er van afhangt; want, volgens hun geloofs-stelzel, is de ziel van iemand, wiens vleesch door den vijand is opgegeeten tot een eeuwig vuur gedoemd, terwijl de zielen van degeene, welke lijken aan hun, die hengedood hebben; ontruikt zijn; zoo wel als de zielen van alle, die eenen natuurlijken dood gestorven zijn, naar de wooningen der Goden opvaaren. Ik vroeg hen of zij de lijken ook opaten van hunne vrienden, die in den strijd gebleven waren, maar welke lichaamen uit

de handen der vijanden wierden gered? zij scheenen verwonderd over deeze vraag, die zij ontkenkende beantwoordden, terwijl zij zelfs enig afgrijzen op dat denkbeeld toonden. Hunne gewoone wijze van over hunne dooden te beschikken is derzelver lighaamen in aarde te leggen; maar als zij meer gesneuvelde vijanden hebben dan zij op kunnen eeten, werpen zij dezelve in zee.

Zij hebben niets dat naar *morais* of andere plaatsen van openbaaren godsdienst gelijkt, en nooit vergaderen zij met dit oogmerk; maar zij hebben priesters, die alleen de Goden in het gebed aanspreken voor den voorspoed van hunne tijdelijke zaaken, als daar zijn eene onderneeming tegens eene vijandlijke bende, eene visfcherij, of diergelijke.

Welke ook de beginzelen van hunnen godsdienst mogen zijn, die ons nog geheel onbekend zijn, deszelfs lessen worden hun van de jeugd af aan zeer sterk ingeboezemd. Hiervan zag ik een aanmerklijk voorbeeld in den jongen, die eerst bestemd was om TAWEI HAROOA te verzellen. Hij onthield zig het grootst gedeelte van den dag van te eeten, omdat zijn hair afgesneden was, schoon men alles aanwendde wat mogelijk was om hem overtehaalen om van zijn voorneemen aftezien, en schoon men hem zocht te verleiden met de aanbieding van zulke kost, als men wist dat hij liefst at. Hij zeide dat, zoo hij dien dag iets
at

at, de *Eatoa* hem zoude dooden. Tegens den avond kreeg egter de vordering der natuur de overhand boven de voorschriften van zijnen godsdiens, en hij at, maar weinig. Ik had te voren reeds dikwijls gegist dat zij enige bijgeloovige denkbeelden omtrent hun hair hadden, alzoo ik dikwijls geheele lokken bij enige van hunne woningen aan de takken der boomen gebonden gezien had; maar welke deeze denkbeelden waren had ik nooit kunnen gewaar worden.

Ondanks den verdeelden en vijandlijken staat, waarin de Nieuw-Zeelanders leeven, worden egter reizende vreemdelingen, die met geene kwaade oogmerken bij hen koomen, wel ontvangen en gedurende hun verblijf wel onthaald, welk zij egter verwagten dat niet langer zal duuren dan genoegzaam is om de zaaken te verrigten, waarom zij koomen. Dus wordt de koophandel in *poe-nammoo* of groene talk door het geheel noordlijk eiland gedreven; want zij zeggen ons dat 'er niets van dien steen gevonden wordt dan op eene plaats, die deszelfs naam draagt, ergens boven in *Koningin Charlotta Kanaal* en niet meer dan ten hoogsten eene of twee dag reizen van de plaats, daar onze schepen lagen. Het speet mij zeer dat ik geen' tijd had om eens naar die plaats te gaan, alzoo men ons honderd fabelachtige historieën omtrent deezen steen verhaalde, geene van welke enige waarschijnlijkheid had van waar te zijn,

schoon sommige van hunne verstandigste lieden ons dezelve wilden doen gelooven. Eene van deeze vertellingen bestaat daarin dat deeze steen eerst een visch is, welken zij met eene speer in het water harpoenen, aan een touw binden en naar land sleepen, waaraan zij hem vast maaken, waarop hij in steen verandert. Alzoo zij alle overeenstemmen dat hij uit een groot meir, of eene verzameling van water wordt opgevischt, is het waarschijnlijkst dat hij van de bergen kooft, en door de afvallende stroomen in het water wordt nedergelegd. Dit meir wordt bij de inwooneren *Tavai Poenamoo* genaamd, dat is, het water van de groene talk, en het is alleen het omliggend land, en niet het geheel Zuidlijk eiland van *Nieuw-Zeeland* dat bij hen onder dien naam bekend is, welke 'er op mijne kaart aan is gegeven. (*)

De veelwijverij is bij dit volk in zwang, en het is niet ongewoon dat een man twee of drie vrouwen heeft. De vrouwen zijn in eenen zeer vroegen onderdom huwbaar, en het zou schijnen dat eene ongetrouwde in eenen verlaaten staat zij; zij kan bezwaarlijk haar onderhoud vinden; zij is ten minsten grootendeels zonder beschermer, schoon zij aanhoudend eenen machtigen nodig heeft.

De Nieuw-Zeelanders schijnen volkoomen te vreden te zijn met de geringe maate van kundighe-

(*) Zie II Deel, Kaart No. 6.

heden, die zij bezitten, zonder die in het minst te willen vermeederen. Ook zijn zij niet merklijk nieuwsgierig, noch in hunne waarneemingen, noch in hunne vraagen. Nieuwe voorwerpen treffen hen niet met zulk eene verwondering als men natuurlijk zoude verwagten; ja, zij houden hunne aandacht zelfs nergens eenen oogenblik op gevestigd. OMAI, die zeer in hunne gunst stond, kon, wel is waar, somtijds eenen kring rondom zig verzamelen, maar zij scheenen naar zijne redenen te luisteren als lieden, die niet verstonden en ook niet wenschten te verstaan dat zij van hem hoorden.

Op eenen dag dat wij TAWEHAROOA vroegen hoe veele schepen, gelijk de onze, ooit in *Koningin Charlotte Kanaal* of in de nabuurschap gekoomen waren, begon hij met ons verslag te geeven van een, dat ons volstrekt onbekend was. Dat schip, zeide hij, was in eene haven aan de Noord-West kust van *Teeravittie* geweest, enige weinige jaaren voor ik in het kanaal gekoomen was met het schip de *Endeavour*, dat de Nieuw-Zeelanders met den naam van *Tupias* schip onderscheiden. In het eerst dagt ik dat hij zig in den tijd en de plaats bedroog, en dat het schip, waarvan hij sprak, of dat van den Heer SURVILLE zoude geweest zijn, welke men zegt dat in hetzelfde jaar toen ik daar met de *Endeavour* was, de Noord-Oost kust van

Eaheinomauwe heeft aangedaan, of anders dat van den Heer MARION DE FRESNE, die enige jaaren laater in de *Eilanden Baai* op dezelfde kust geweest is. Maar hij verzeekerde mij dat hij zig niet bedroog noch in den tijd, noch omtrent de plaats, daar het schip was aangeland, en dat dit omtrent *Koningin Charlotta Kanaal* en *Teerawitte* algemeen bekend was. Hij zeide dat de kapitein van hetzelfde, gedurende zijn verblijf alhier, met eene vrouw van het land geleeft had, en dat zij eenen zoon bij hem gekregen had, die nog in leven en omtrent van den ouderdom van KOKOA was, die, schoon toen nog niet geboren, evenwel van de zaak schein onderrigt te zijn. Wij verstonden ook van TAWEHAROOA dat dit schip het eerst de venus-ziekte onder de Nieuw-Zeelanders had aangebragt. (*) Ik hoop dat de

vol-

(*) Toen ik in het IV Deel, bladz. 318, mijne gedagten tegens het gevoelen van den Heer FORSTER dat de Venus-kwaal in *Nieuw-Zeeland* t'huis behoort, en niet door Europeanen aan het volk van dat land is medegedeeld, ter nederschreef, had ik mij deeze derde reize van COOK nog niet eigen kunnen maaken, en was mij deeze bijzonderheid nog onbekend. — Mijne gissing is dan niet ongegrond geweest; het zijn de Europeanen die de venus-kwaal op Nieuw Zeeland hebben overgebragt, en wel vroeger dan ik hadde kunnen berekenen, alzoo het, naar den jongen, die van eenerele jaaren met KOKOA was, in of omtrent het jaar 1767 moet geweest zijn, terwijl de twijffeling, welke de Heer COOK zig laat ontval-

len

volgende Europifche bezoekers hun aandeel niet mogen hebben aan de fchuld van eene zoo vreeslijke nagedagtenis van zig aan dit ongelukkig ras van menfchen agter te laaten. De ziekte is hier nu maar al te gemeen, fchoon zij dezelve niet veel fchijnen te tellen, zeggende dat derzelver uitwerkingen thans op verre na zoo verderflijk niet zijn als bij derzelver eerfte verfchijning. De eenigfte geneeswijze, waarvan zij, voor zoo verre ik weet, gebruik maaken, is den lijder eene foort van warm bad te laaten gebruiken, dat zij maaken door den ftoom van zekere groene kruiden, die zij op heete fteenen leggen.

Het fpeet mij zeer dat wij niets van het fchip gehoord hadden terwijl wij in het Kanaal waren, alzoó wij, door middel van OMAI,

len omtrent de volgende reizigers, doet zien dat hij hen verdagt houdt, en niet zonder reden, gelijk ik in de aangehaalde noot uit de reisbefchrijving, door DU CLESMEUR befchreven, getoond heb. Zie daar dan de eerfte bronnen van het leven door de Europeanen voor eeuwen lang vergiftigd bij een geheel ras van menfchen, dat mifchien dit eenigst voordeel boven onze befchaafde maatschappijen had van vrij te zijn van deeze droevige befmetlijke ziekte, die bij hen nog verderflijker moet zijn, en met geene mogelijkheid door hunne ftoom-baden uitgeroeld kan worden. Het is zonderling dat de Heer FORSTER bij deeze plaats in zijne Hoogduitsche Vertaaling een diep ftilzwijgen bewaart.

*Aantekening van den Nederduitschen
Vertaaler.*

van ooggetuigen een volkoomen en naauwkeurig verslag van hetzelfde zouden hebben kunnen bekoomen; want TAWEI HAROOAS bericht was alleen volgens hetgeen men hem gezegd had, en daarom voor veele misvattingen vatbaar. Ik heb egter geenen den minsten twijfel of men kan zoo verre op zijn getuigenis betrouwen dat men geloove dat 'er waarlijk een schip te *Teerawitte* geweest was voor mijne aankomst in de *Endeavour*, alzoo zulks overeenkoomt met hetgeen ik voorheen gehoord had; want in het laatst van 1773, de tweede reis dat ik op mijnen laatsten togt *Nieuw-Zeeland* aandeed, wanneer wij na onze scheiding geduuriglijk naar de *Avontuur* vernamen, zeiden ons enige van de inboorlingen dat 'er een schip in eene haven op de kust van *Teerawitte* geweest was; maar op dien tijd dagten wij dat wij hen verkeerd moesten verstaan hebben, en wij sloegen dat bericht in den wind.

De aankomst van dit onbekende schip is bij de Nieuw-Zeelanders nog door andere gedagtenis- tekenen bekend dan de ongelukkige, van welke ik zoo even heb gesproken. TAWEI HAROOA zeide ons dat hun land aan hetzelfde het geschenk verschuldigd was van een dier, dat men had agter gelaaten. Doch alzoo hij het zelf niet gezien had, kon men volgens de beschrijving, die hij 'er van gaf, geen denkbeeld maaken van welk geslacht het wezen mogt.

Wij

Wij kreegen nog een ander naricht van hem, dat hij ons naauwkeuriger mededeelde, schoon het niet door onze eigen waarneemingen bevestigd is, namelijk dat 'er slangen en hagedisfen van eene ontzagchelijke grootte gevonden worden. Hij beschreef de laatste als agt voeten lang en zoo dik als een 's menschen lighaam. Hij zeide dat zij somtijds menschen grijpen en v. . . . dat zij onder den grond nestelen en dat zij gedood worden door vuur aan de openingen van hunne hollen te maaken. Wij konden ons in het dier niet bedriegen; want hij trok, met eigen hand, eene zeer goede afbeelding van eene hagedis op een stuk papier, gelijk ook van eene slang, om ons te toonen wat hij meende. (*)

Schoon 'er in de beschrijvingen van mijne twee voorige reizen reeds veel gezegd is over dit land en deszelfs bewooneren, zullen egter de aanmerkingen van den Heer ANDERSON, als dienende om

(*) De grootte van deeze hagedisfen zude doen denken dat het krokodillen moesten wezen, doch de krokodillen maaken geene hollen in den grond, schoon zij in sommige landen in spelonken gaan leggen: zou men dan niet kunnen hoopen alhier misschien het leevend origineel te zullen vinden van die dieren van dit geslacht, welker kaakenbeenderen men bij Maastricht en elders in den grond gevonden heeft?

*Aantekening van den Nederduitschen
Vertaaler.*

om onze voorige berichten te bevestigen of te verbeteren, niet overtollig zijn. Hij was drie maalen met mij in *Koningin Charlotta Kanaal* geweest gedurende mijne laatste reize, en dat hij, na dit vierde bezoek, goed vond opteschrijven, mag wel beschouwd worden als de vrugt van genoegzaame waarneeming. De lezer zal het in het volgende hoofdstuk vinden, en ik heb 'er niet meer bijtevoegen, voor ik *Nieuw-Zeeland* verlaat, dan enige opgaaf van de sterre- en zeevaartkundige waarneemingen, die wij gedurende ons verblijf aldaar gemaakt hebben.

De Lengte van onze sterre-schouwplaats in *Schips Bogt*, door middel van 103 reeksen waarneemingen, elke reeks van zes of meer waargenoomen afstanden . 174° 25' 15" O.

Naar het uurwerk, volgens den gang van *Greenwich* was zij . . . 175 26 30

Naar hetzelfde volgens den gang aan de *Kaap* 174 56 12

Afwijking van het kompas, zijnde de gemiddelde van zes naalden, aan boord waargenoomen . 12 40 0 O.

Volgens dezelfde naalden aan land 13 53 0

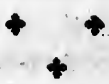
Duiking van de Zuid-pool, aan land waargenoomen . . . 63 42 0

Volgens het gemiddelde van de uitkomsten van elf

elf dagen waarneemens was de tijd-wijzer, den twee en twintigsten February, op den middag, $11^{\circ} 50' 37''$, 396. agter den middelbaaren tijd, en men bevond dat zij $2^{\circ}, 913$ daags op den middelbaaren tijd verachterde. Naar deezen gang zal de Lengte berekend worden tot 'er zig eene andere gelegenheid opdoet om deszelfs gang op nieuw te berekenen. De sterrekundige klok met dezelfde lengte van den slinger als te *Greenwich* wierd bevonden op den sterrekundigen tijd $40^{\circ}, 239$ daags te verachteren.

Het zal niet ongepast zijn hier bij te voegen dat de Lengte volgens waarneemingen op de maan als boven slechts $6' 45''$ verschilt van die, welke op mijne laatste reis door den Heer *WALEs* is opgegeven, zijnde de zijne zoo veel Westlijker, of $174^{\circ} 18' 30''$.

De Breedte van *Schips Bogt* is $41^{\circ} 6' 0''$, gelijk die door den Heer *WALEs* bevonden is.

AGTSTE HOOFDSTUK.

Aanmerkingen van den Heer ANDERSON over het land omtrent Koningin Charlotte Kanaal. De grond, luchtstreek, het water, de winden; de Boomen en Kruiden; de Vogelen, Vischen en andere Dieren; De Inwooneren; hunne Persoonen, hunne Kledij, Versierzelen, Wooningen, Vaartuigen, Voedzel en Kookerij, hunne Konsten en hunne Wapenen; Hunne wreedheid tegens gevangenen, hunne Gewoonten en Taal.

„ **H**et land in den omtrek van *Koningin Charlotta Kanaal* is overal ongemeen bergachtig, onmiddelijk uit de zee tot groote bergen met stompe kruinen oprijzende. Aan de zijden der bergen ziet men op aanmerkelijke afstanden valeien of liever kleine laagten, die naar de zee in kleine bogten eindigen, welke van een keizelachtig of zandig strand omringd zijn, agter welk kleine vlakten liggen; waarop de inboorlingen gemeenlijk hunne hutten bouwen, terwijl zij aldaar ook hunne vaartuigen op het strand haalen. Deeze ligging is des te gerieflijker, omdat zig in elke bogt eene beek van zeer goed water (waarin enige kleine forellen zwemmen) in de zee ontlast.

De

De grondstukken van deeze bergen bestaan, ten minsten naar den kant van het strand, uit eenen broozen geelachtigen zandsteen, die eene blaauwachtige tint aanneemt daar hij door de zee bespoeld wordt. Hij loopt, op sommige plaatsen, in horizontale, en op andere in schuinsche laaggen, zijnde menigmaal op kleine afstanden afgebrooken door dunne aderen van grof kwarts, die gemeenlijk denzelfden loop volgen, schoon zij hem somtijds doorsnijden. De aarde, door welke hij bedekt is, is ook geelachtig van kleur, niet ongelijk aan mergel, en is gemeenlijk van eenen voet of twee, of meerder dikte.

De hoedanigheid van deezen grond blijkt best uit den weelderigen groei van deszelfs voortbrengzelen; want de bergen zijn (uitgezonderd enige weinige naar den kant van de zee, die met kleiner struiken bedekt zijn) een doorgaand bosch van hooge boomen, met eene kracht groeiende, die bijna boven alle verbeelding gaat, en die een pragtig gezigt opleveren voor hun, die behaagen scheppen in de groote en schoone werken der Natuur.

De aangename getemperdheid der lucht brengt zonder twijfel veel toe tot deeze ongemeene kracht van groeiing; want op deezen tijd, die met onze maand Augustus overeenkwam, was het weder nooit onaangenaam warm, en de thermometer rees niet hooger dan tot 66°. De winter schijnt

'er

'er ook niet koud te zijn; want in Juny van het jaar 1773, die met onze maand December overeenkoomt, daalde de kwik in den thermometer nooit laager dan 48°, en de boomen behielden hun groen als in den zomer, zoo dat ik geloof dat zij nooit hunne bladeren verliezen dan wanneer dezelve door de jonge bladeren in de lente afgestooten worden.

Het weder is 'er, over het algemeen, goed, maar wat wonderig met zwaaren regen, die egter nooit langer dan eenen dag aanhoudt, en die nooit bovenmatig schijnt te zijn, want daar zijn geene spooen van afvallende stroomen op de bergen, gelijk in veele andere landen, en de beeken moeten, naar derzelver kanaalen te oordeelen, nooit bovenmatig zwellen. Ik heb de vier reizen dat ik hier geweest ben waargenoomen dat de winden uit het Z. O. gemeenlijk matig zijn, maar met betrokken lucht, of regen, verzeld. De Z. W. winden waaien 'er zeer sterk en zijn ook van regen verzeld, maar zelden duuren zij lang. De N. W. winden zijn de meest heerschende, en zijn, schoon dikwijls vrij sterk, bijna altijd van mooi weder verzeld. In kort, zoo dit land niet zoo bargachtig was, zou het een van de fraaiste landen van den aardbol zijn; doch dit zou hetzelfde, als de boschen uitgeroeid waren, minder geschikt maaken tot weiden dan vlak land, en nog minder tot bouw-landen, alzo zij niet zouden kunnen geploegd worden. De

De groote boomen, die de bergen bedekken, zijn hoofdzaklijk van tweeërle soorten. De eene, die tot de grootte van onze hoogste dennenboomen opgroeit, heeft ook in wasdom veel overeenkomst met de boomen van dat geslacht, maar de bladeren en de kleine bezleën aan de punten gelijken meer naar den ypenboom. (*) Het was van de bladeren van deezen boom dat wij ons bier brouwden, hetwelk geschiedde door dezelve sterk aftekookken, en dat afkookzel met suiker of stroop te laten gisten. Deeze drank was, als hij wel bereid was, naar het oordeel van alle, die hem kenden, weinig minder in hoedanigheid dan het Amerikaansch spruiten-bier. De andere soort is niet ongelijk aan een ahorn, en groeit dikwijls tot eene aanzienlijke hoogte; maar zij diende ons alleen voor brandhout, alzoó het hout van beiden de soorten te zwaar wierd bevonden voor masten, raas en ander diergelijk rond-hout.

Daar is eene grooter verscheidenheid van boomen op de kleine vlakke gronden agter de stranden. Onder deeze zijn 'er twee, die eene soort van pruim draagen van de grootte van kwetsen, de eene geel. *Karraca* genoemd, en de andere zwart, *maisao* heetende, doch geene van

(*) Hij behoort tot een eigen geslacht. *Dacrydium cupressinum*, ZOLAND.

p. FORSTER,

beiden aangenaam van smaak, schoon de inboorlingen beiden aten, en ons volk ook. Die van de eerste soort groeijen op kleine boomen, die altijd aan de zee staan, doch de andere wasfen op andere boomen, meer boschwaarts in, die wij dikwijls tot brandhout omverre kapten.

Op de hoogten, die in zee uitsteeken, groeit eene soort van *Philadelphus*, gelijke ook een boom, die bloemen draagt, naar die van de mijste gelijkende, met rondachtige gestippelde bladeren van eene onaangename reuk. De bladeren van den *Philadelphus* dronken wij als thee, en bevonden dat zij eene aangename smaak en reuk hadden, en dat zij de plaats van de Chinese thee zeer wel konden vervullen. (*)

Onder de planten, die ons van dienst waren, kon ook de wilde celerij gerekend worden, die in bijna alle bogten in overvloed wast, vooral als de inboorlingen zig'er te vooren opgehouden hebben, en eene, welke wij lepelblad noemden, schoon gantsch verschillende van de plant, die

(*) Ziet de afbeelding van eenen tak van deezen boom in het IV Deel, Pl. XXVI. Hij behoort eger niet tot den *Philadelphus*, maar tot een eigen geslacht, dat thans in het stelzel van LINNEUS den naam van *Melaleuca* verkregen heeft. Hij is de *Melaleuca scoparia* van mijne *Comment. de plant. essential. insular. ocean. australis* pag. 78. en *Prodrum. Florulae Austr.* No. 210.

wijn Europa dien naam geeven. (*) Deeze is egter veel beter dan de onze tot gemeen gebruik, en kan gekend worden aan haare getande bladeren en haare kleine bosfen witte bloemen: Beiden deeze soorten wierden alle morgen gekookt met tarwenmeel en vleesch - nat koekjens, tot ontbijt voor het volk, gelijk ook onder hunne erweten sop voor het middagmaal. Somsjds wierden zij als salade gegeeten, of als groenten klaar gemaakt; zij zijn goed op alle deeze wijzen en maakten met den vlsch, van welken wij altijd wel voorzien waren, eene verversching, die mischien niet behoefde te wijken voor het beste dat men op die plaatsen vindt, welke bij de zee reizigers beroemd zijn wegens haaren overvloed van dierlijk en plantaartig voedsel.

Onder de bekende planten, die hier te vinden waren, behoorden gemeene en ruuwe wilde, nacht - schade en netelen, die beiden tot de hoogte van kleine boomen opgroeijen, (†) eene heesterachtige eeren - prijs (*Veronica*), die aan alle stranden gevonden wordt, yarkens-

dis-

(*) Zijts de *Lepidium stercaceum*, *Comm. de plant. escul.* No. 38. en *Prodröm. Florul.* No. 248.

P. FORSTER.

(†) Alle deeze planten zijn nieuwe soorten.

G. FORSTER.

distelen, oklim, (*) soorten van banilje, wederick, wolfsmelk, ojevaars-bek, biezen, riet van verschillende soorten, vlas, wond-kruid, Amerikaansche nacht-schade, lidgras, braam-bezieën, mogen-troost, en kruiskruid; maar de soorten van alle deeze kruiden zijn verschillende van die wij in Europa hebben. Daar is ook boom-varen (*Polypodium*), milkruid, en omtrent twintig andere verschillende soorten van varens; deeze plaats geheel bijzonder eigen, benevens verscheiden soorten van mossen, die of zeldzaam, of alleen hier te vinden zijn, behalven nog een groot aantal andere planten, welker gebruik nog niet bekend is, en welker beschrijving alleen in kruidkundige boeken zoude passen.

Onder deeze is 'er egter eene, die een bijzonder gewag verdient, alzoo de inboorlingen 'er hunne klederen van maaken, en zij een fraai zijdeächtig vlas voortbrengt; dat het voorkoo-

(*) *Virgins bower*, dat de maagde-palm zou schijnen te zijn, doch de Heer FORSTER vertaalt het door *Waldgeben*, dat, volgens HOUTTUIN, de *Clematis vitalba* is. Zie Nat. Hist. II Deel IX Stuk, bladz. 204. In de Fransche Vertaaling zijn de namen der gewassen veeltijds of onvertaald, of verkeerd genoemd.

VERTAALER.

men heeft van al ons vlas te overtreffen, en dat waarschijnlijk ten minsten even sterk is. (*) Het groeit overal dicht bij zee, en op sommige plaatsen vrij hoog de bergen op, in bosfen, met bladeren, naar die van riet gelijkende, en draagt op eenen langen stengel geelachtige bloemen, die gevolgd worden door eene lange rondachtige peul, met zeer dunne, blinkende, zwarte zaaden gevuld. Daar wordt eene soort van lange peper in grooten overvloed gevonden, (†) maar zij heeft weinig van de specerijachtige geur, die de waarde der specerijen uitmaakt; daar is ook een boom, die op een' afstand veel naar eenen palmboom gelijk, en die vrij menigvuldig in de bosfchen staat, maar als men 'er dicht bij kooft, blijkt het ras dat hij niet onder de palmboomen behoort. (‡) Ik moet ook opmerken dat wij, alzoo het grootst gedeelte van de boomen en planten thans hunne bloemen hadden laten vallen, bespeurden dat zij gemeenlijk van de bezieën-draagende waren, van welke

(*) *Phormium tenax* afgebeeld IV Deel Pl. XXIII^a.

VERTAALER.

(†) *Piper excelsum*.

(‡) Daar zijn in *Nieuw Zeeland* waare Kool-palmen *Areca sapida*. *Comm. de pl. Esc.* No. 35, en Draakenboomen *Dracena australis* en *D. indivisa*, die zeer nabij met de palmboomen vermaagfchapt zijn.

G. FORSTER.

ke ik, benevens andere zaaden, omtrent dertig verschillende foorten heb medegebragt. Onder deeze is 'er eene, die eene roode bezie draagt, en veel naar *de Supple-Jack* gelijkt; hij groeit onder de boomen en loopt van den eenen naar den anderen, zoo dat hij de bosfchen bijna ontoegankelijk maakt. (*)

De vogelen, van welke hier ook eene tamelijke menigte gevonden wordt, zijn, even als de voortbrengzelen van het planten-rijk, deeze plaats bijna geheel bijzonder eigen. En schoon het moeilijk is hen te volgen, door de menigte van het kreupelhout en de klimmende planten, die het reizen alleen tot vermaak bijzonder vermoeiende maaker, kan egter iemand, die zig op eene zelfde plaats blijft ophouden, 'er op eenen dag zoo veele schieten als voor zes of agt anderen genoeg is. De voornaamste foorten zijn groote bruine parkieten met witte of graauwachtige koppen, groene papegaaien met rood voor den kop, groote bosch-duiven, van boven bruin en op den buik wit, het overige groen, en de snavel en pooten rood, twee foorten van koekkoeken, eene zoo groot als onze gemeene, van eene
brui-

(*) Een *supple-jack* is een in Engeland zeer in zwang zijnde wandel-stok van eene zeer buigzaame slinger-plant. De hier bedoelde Nieuw-Zeelandfche plant is mijn *Smilax ripogonum*. *Prodrom. Flor. Austral.* No. 372.

bruine kleur met zwart gevlaakt, de andere niet grooter dan eene musch, van boven van eene schitterende groene tint en van onderen sierlijk geschakeerd met golven van goud, groen, bruin en wit. Deeze zijn beiden schaarsch; maar daar zijn verscheiden andere, welke 'er in grootere menigte gevonden worden, waaronder eene zwart van kleur met eene groene tint aanmerklijk is door eene bos van witte gekrulde vederen, die haar onder aan de keel hangt, en die bij ons volk de *Poy-vogel* genoemd wierd. (*) Eene andere soort, wat kleiner, is zwart, met zwarte rug en vleugelen, en twee kleine leiken onder den wortel van den snavel. Deeze noemden wij den kleinen baardvogel, om hem van eenen anderen te onderscheiden, dien wij den grooten baardvogel noemden, die van de grootte van eene gemeene duif was, en insgelijks twee groo-

(*) De afbeelding van deezen vogel is te vinden IV Deel Pl. XXV*. Hij heeft zijnen naam naar deeze bos vederen, die naar de witte bloemen gelijken, welke de Otaheitsche vrouwen in de ooren dragen en die aldaar *Poowa* genoemd worden. (*)

(*) Deeze naam moet niet van *Poowa* maar van *Poi*, eene glazen koraal, afgeleid worden. Ook heeten die bloemen niet *Poowa*, maar *Poa*, dat wel verdient onderscheiden te worden, wijl *Poowa* ook wel een Otaheitsch woord, maar van geheel andere betekenis is.

G. FORSTER.

te geele en purperen lellen aan den wortel van den snavel had. Hij is zwart of liever blaauw, en gelijkt den anderen, niet dan in naam; want de snavel is dik, kort en krom, en heeft, over het geheel genomen, een ongemeen voorkomen. In menigte vindt men 'er ookeenen dik-bek van de grootte van een' lijster van eene bruine kleur met eenen roodachtigen staert, gelijk ook eenen kleinen groenachtigen vogel, die alhier bijna de eenigste is, welke zingt, maar die alleen genoeg is om de boschen te vervullen met een muziek, die niet alleen aangenaam is, maar zoo afgewisfeld, dat men, als de kleine zanger nabij is, zou denken dat hij door honderd verschillende soorten van vogelen omringd was. Na deeze omstandigheid noemden wij hem den spot-vogel (*Mocking bird*). (*) Daar zijn ook drie of vier soorten van kleiner vogelen, een van welke, in gedaante en makheid, naauwkeurig naar ons roodborstjen gelijkt, maar zwart is daar deeze bruin, is en wit daar de onze rood is. Een ander verschilt maar weinig van deezen, behalven dat

(*) Deezen vogel is dan wederom de naam van eenen anderen gegeven! heeft men nog niet geleerd welke verwarring daaruit spruit, en behoorde men, een dier voor het eerst benoemende, niet zorg te draagen het een' naam te geeven die het van alle andere onderscheidt?

VERTAALER.

dat hij kleiner is, en eene derde foort heeft eenen langen staert, dien hij, als hij nadert, als een waaier uitspreidt, terwijl hij een sjiipend geluid maakt, als hij gaat zitten. Men ziet 'er ook ysvogelen, schoon zij zeldzaam zijn; zij zijn omtrent van de grootte van onze Engelsche, maar niet zoo fraai van pluimaadjen.

Omtrent de klippen ziet men zwarte zee-aaksters met roode snavels, en gekuifde loodkleurige kormorans met kleine zwarte vlekken op de vleugelen en schouderen, en voor het overige van boven fluweel-zwart, met groen getint. Wij schooten deeze beiden dikwijls, gelijk ook eene gemeener foort van kormorans, zwart van boven en wit van onderen, die hunne nesten op de boomen maakten, op welke somtijds een dozijn of meer tegelijk zitten. Daar zijn ook enige zee-raeeuwen aan het strand, gelijk ook enige blaauwe reigers, en somtijds, schoon zeer zelden, wilde eenden, ook eene kleine zand-kleurige plevier en enige zand-leeuwrikken, en in het kanaal zwemmen dikwijls kleine pinguins, van boven zwart en van onderen wit van kleur, en menigte van kleine zwarte duikers. Wij doodden ook twee of drie rallen van eene bruine of geelachtige kleur, met zwart gevlaakt, die omtrent de kleine beekjens aazen en bijna zoo groot zijn als een gemeen hoen. Wij zagen geen ander gevogelte als nu en dan eene snip, die wij

schooten en die zeer weinig van de Europische verschilt.

De voornaamste vischen, die wij met den zegen vongen, waren harders en olyphant-visch, met enige weinige tongen en bothen (*); maar die, van welke de inboorlingen ons meest voorzagen, bestonden in eene soort van zee-braasem van eene zilver-kleur met eene zwarte vlek op den nek, groote zee-paalingen en nog een' visch, die veel naar een' braasem geleck, maar zoo groot, dat hij vijf, zes, of zeven ponden woog; hij is zwart, en heeft dikke lippen; hij wordt bij de inboorlingen *Mogge* genoemd. Met den angel vongen wij voornamelijk eenen zwartachtigen visch van de grootte van een schelvisch, dien de matroozen *Kolen-visch* noemden, maar die egter veel verschilde van dien, welke in Europa onder denzelfden naam bekend is, en nog eenen anderen van dezelfde grootte van eene roodachtige kleur, hebbende een baardjen, dien wij *nacht-loopers* noemden, omdat wij de meeste in den nacht vongen. Somtijds vongen wij eene soort van kleinen zalm, knorhaanen, en roggen, en de inwooners bragten nu en dan stokvischen, paracutas, eene kleine soort van makreelen, pa-

(*) *Flounders*, die FORSTER, geloof ik, verkeerd voor schollen neemt.

pegaal-vischen en lederen-wambulzen, of beenvischen, behalven noch eenen anderen visch, die zeer zeldzaam is, omtrent van gedaante als een dolphijn, van eene zwarte kleur, met sterke beenachtige kaaken, en de agtervin, en de buik-vin zeer lang. Alle deeze soorten van vischen, behalven de laatste, dien wij niet proefden, zijn uitmuntende om te eeten; maar de *mogge*, de kleine zalmen en de koolen-vischen zijn de beste van alle.

De klippen zijn overvloedig voorzien van eene menigte van uitmuntende schulp-vischen; van welke eene soort, die niet zeer gemeen is, meer dan een' voet lengte heeft. Daar zijn ook kokhaanen op de smalle stranden in het zand begraven, en op sommige plaatsen oesters, die wel zeer klein, maar egter goed van smaak zijn. Van andere schulp-vischen zijn er tien of twaalf soorten, als alikruiken (*periwinkles*), wulken en enige zeer fraaije zee-ooren, (*) gelijk ook eene andere soort, welke aan het wier groeit, met

(*) Deeze zee-ooren zijn inderdaad van het fraaist groen-goudachtig paerlemoer, met eenen heerlijken purperen weerschijs, en vertoonen, gepolijst zijnde, den glans van eenen paauwen staert; zij zijn een sieraad van onze verzamelingen van conchyliëen. Daar zijn nog andere gevonden, waarvan de Schrijver geen gewag maakt, waaronder de Nieuw-Zeelandsche Zonnehoorn uitmunt.

VERTAALER.

met enige andere, als zee-egelen, zee-sterren, van welke verscheidene dit land bijzonder eigen zijn. De inboorlingen bragten ons ook somtijds zeer schoone kreeften, die zoo groot als onze grootste zee-kreeften waren, en zee-katten, (*Sepia*) die zij zelve aten.

Insekten zijn 'er hier zeer weinige. Wij zagen slechts twee soorten van draaken-vliegen, enige kapellen, kleine springhaanen, verscheiden soorten van spinnen, enige kleine zwarte mieren en veele schorpioen-vliegen, van welker gepiep de bosfschen weërgalmen. De eenigste schadelijke is de zand-vlieg, die hier zeer talrijk is en bijna zoo lastig als de muskiten; want wij vonden hier geene kruipende dieren dan twee of drie soorten van kleine onschadelijke hagedisfen. (*)

Het is merkwaerdig dat 'er in dit uitgestrekt land zelfs geene spooren van viervoetige dieren te vinden zijn, behalven slechts enige weinige rotten, en eene soort van vos-hond, die bij de inboorlingen een huis-dier is. (†)

Daar zijn ook geene meldingwaardige mineraalen

(*) De Heer ANDERSON maakt in afzonderlijke aantekeningen gewag van het zeer groot dier van het hagedisfen geslacht, door de twee jongens beschreven, na zij het eiland verlaaten hadden.

(†) Daar is ook eene soort van Vliedermuizen.

len dan een groene jaspis of serpentijn-steen, van welken de Nieuw-Zeelanders hun gereedschap, of hunne versierzelen maaken. Deze wordt bij hen voor zeer kostbaar gehouden, en zij hebben bijgeloovige denkbeelden omtrent deszelfs oorsprong, die wij niet volkoomen konden begrijpen. Het is egter zeker dat hij, waar hij dan ook mag gevonden worden, dat, naar hun zeggen, in het kanaal van eene groote rivier verre naar het zuiden is, in dunne laagen in den grond ligt, of mischien in losse stukken, als onze vuur-steen, want de randen van de stukken, die niet afgehakt zijn, zijn, gelijk deze, met eene witachtige korst bedekt. Wij kogten een stuk van deze soort, omtrent agtien duimen lang, een voet breed, en omtrent twee duimen dik, dat nog maar een stuk van eene grooter klomp scheen te wezen. (*)

De inboorlingen gaan de gewoone gestalte der Europeaanen niet te boven, en zijn, over het algemeen, niet zoo wel gemaakt, bijzonderlijk van ledenmaat. Dit komt mischien daarvandaan

dat

(†) *Nieuw-Zeeland* is nog niet mineralogisch onderzocht, want uit enige weinige waarneemingen aan het strand kan men den inhoud van dat ontzagchelijk groot gebergte niet beoordeelen. Den Nieren-steen noemt de schrijver dan jaspis, dan serpentijn-steen.

dat zij meest op hunne hurken zitten, en dat zij, door de heuvelachtigheid van hun land, belet worden die soort van beweeging te neemen, die het lighaam regt en wel geëvenredigd maakt. Daar zijn egter hierin verscheiden uitzonderingen, en sommige munten uit in grofheid van beenderen en spieren; doch ik heb weinige gezien, die zwaarlijvig waren.

Hunne kleur is verschillende van vrij donker zwart tot geelachtig of olijkleur, en hunne wesenstrekken verschillen insgelijks, terwijl sommige naar Europeanen gelijken; maar hunne aangezichten zijn, over het algemeen, rond, hunne lippen groot, gelijk ook hunne neuzen aan het eind, schoon de eerste niet ongemeen dik, noch de laatste plat zijn. Ik herinner mij egter niet eenen enkelen waaren atends-neus onder hen gezien te hebben. Hunne tanden zijn gemeenlijk breed, wit, en wel geplaatst, en hunne oogen groot en door de gewoonte zeer beweeglijk. Hun hair is zwart, sluk en sterk, gemeenlijk van agteren kort afgesneden, en het overige op de kruin van het hoofd zaamengebonden; maar sommige hebben het krullend, of bruin van kleur. De jonge lieden hebben gemeenlijk een vrijmoedig en openhartig voorkomen, maar veele volwassene zien 'er ernstig uit, en somtijds wantrouwend en agterhoudende, vooral als zij vreemdelingen zijn. De vrouwen
zijn,

zijn, over het algemeen, kleiner dan de mannen, maar zij hebben weinige bijzondere bekoorlijkheden, hetzij in gedaante of in trekken.

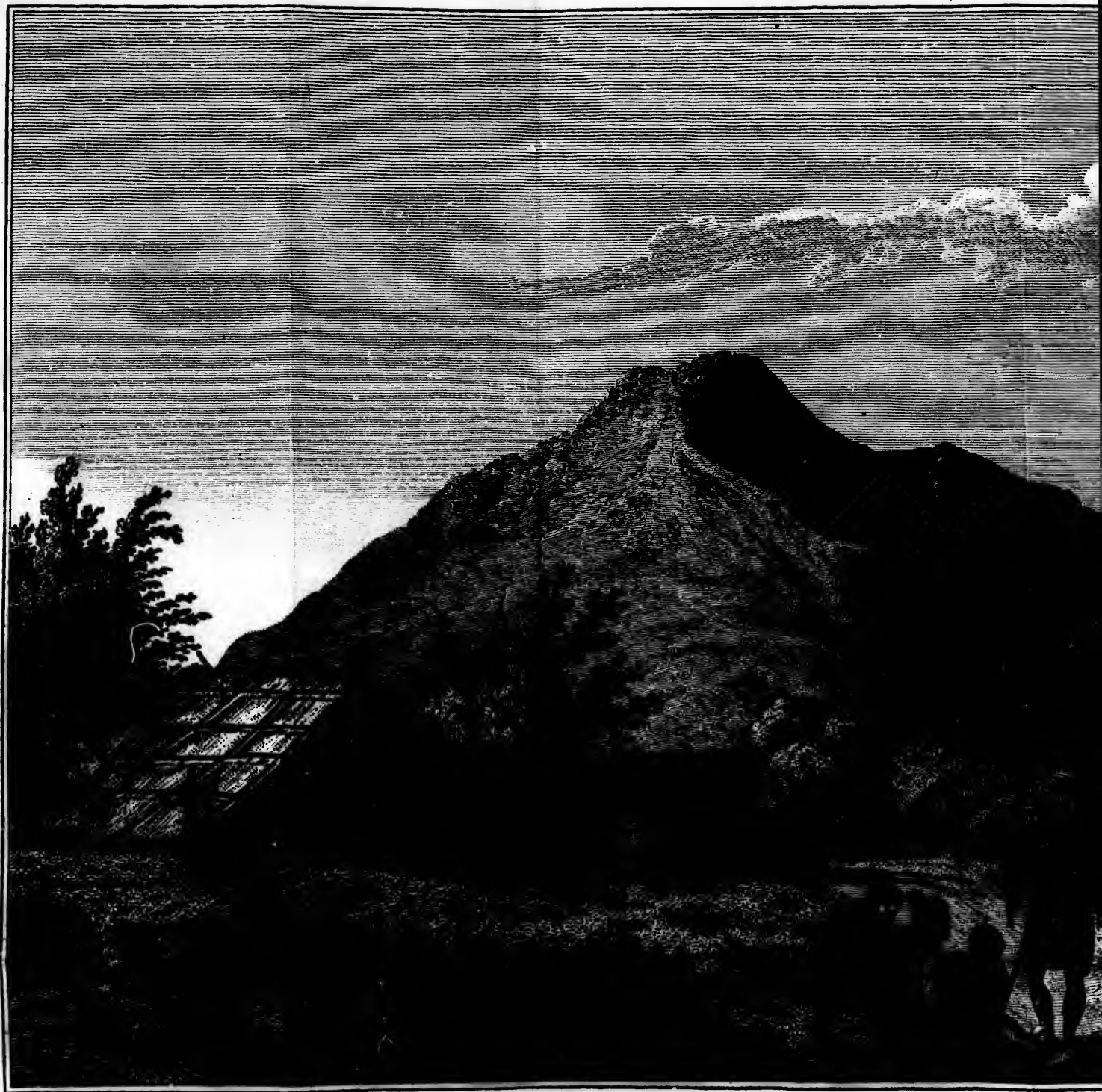
Beiden de kunnen kleeden zig eveneens; hunne kledij bestaat in een langwerpig kleed, omtrent vijf voeten lang, en vier voeten breed, van het zijdeächtig vlas gemaakt, van welk ik reeds gesproken heb. Dit schijnt hunne voornaamste en konstigste fabriek te zijn; het wordt geknoopt; zij versieren hun werk dikwijls met strikken van honden-vellen, of schakeeren het aan de hoeken met patroonen. Zij haalen twee hoeken van dit kleed over hunne schouderen, en maken het met het ander gedeelte, dat het ligchaam bedekt, op de borst vast, en het wordt op den buik met eenen gordel, van matten gemaakt, vastgehecht. Soms bedekken zij het met groote vogelen-vederen (die in het stuk doek schijnen ingeweven te worden, als het gemaakt wordt) of met honden-vellen, en dezulken alleen hebben wij als een opperkleed zien draagen. Over dit kleed draagen veel matten, die van de schouderen tot aan de hielen reiken. Maar het gemeenste opperkleed is de bovengenoemde bies plant, slegt bereid, die zij aan een lang koord vast masken, over hunnen schouder werpen, en aan alle zijden laten nederhangen tot het midden van de dijen. Als zij met dit kleed nederzitten, hetzij in hunne vaatruigen

of

of op den grond, zou het moeilijk zijn hen van groote graauwe steenen te onderscheiden; zoo hunne zwarte hoofden, die uit hunnen mantel uitsteeken, geene aanleiding gaven om hen naauwkeuriger te bezien.

Zij steeken, tot versierzelen, vederen in hun hair, of kammen van been, of hout, met paerlmoer of het binnenste vel van een blad versierd. En in de ooren, zoo van mannen als van vrouwen, welke doorboord, of liever open gespleten zijn, hangen kleine stukjens jaspis, lapjens doek, of glazen koraalen, als zij die krijgen kunnen. Enige hebben het middenschot van den neus ook van onderen doorboord, maar wij zagen hen 'er geen versierzel in draagen, schoon een man 'er een takjen door stak, om ons te toonen dat het somtijds daartoe diende. Zij draagen lange baarden, maar hebben die gaerne geschoren.

Somnige van dit volk zijn in hun aangezicht met aardige krul-lijnen en andere figuren van eene zwarte of donker blaauwe kleur beprikt, doch het is twijfelachtig of dit tot sieraad moete dienen, dan of 'er een teken van bijzondere onderscheiding mede bedoeld worde; de vrouwen, die dus getekend zijn, zijn alleen beprikt op haare lippen, of een klein plekjen op haare kinnen. Beiden de kunnen besmeeren dikwijls haare aangezichten en hoofden met eene roode verw, die
ult

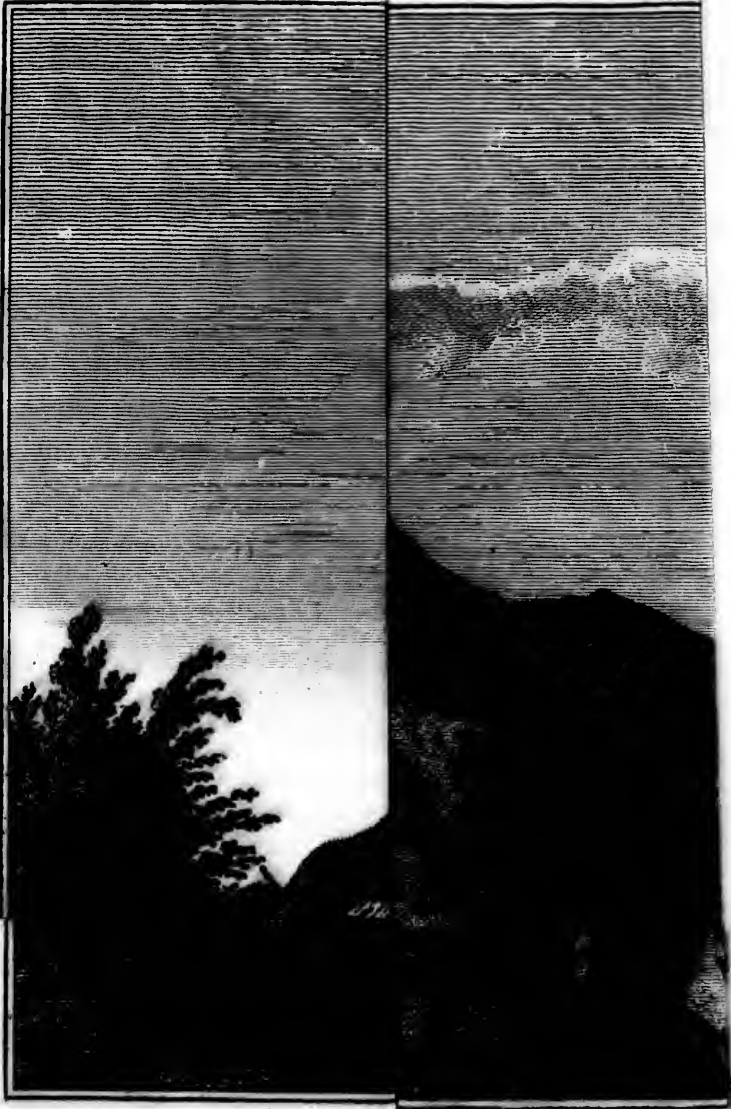

GEZIGT IN EEN VERSCHANST DORP

tw, die
ult

ST DORP VAN NIEUW-ZEELAND.

SCHANST DOE

uit eene ijzerachtige oker met vet gemengd schijnt te bestaan, en somtijds draagen de vrouwen hals-sieraadjen van haaien-tanden, of bosfen lange koraalen, die van de dije-beenderen van kleine vogeltjens, of van eene bijzonder schulp schijnen gemaakt te zijn. Enige weinige hebben ook kleine driehoekige schortjens, met de vederen van papegaaijen, of stukjens paerl-moer versierd, en voorzien van eene dubbele of drie dubbele rei koordjens, om dezelve om den middel vasttemaaken. Ik heb somtijds mufsen gezien, die van de vederen van vogelen gemaakt waren, welke als versierzelen kunnen aangemerkt worden, want het is hunne gewoonte niet iets op het hoofd te draagen.

Zij woonen aan de kleine bogten, die ik hier boven beschreven heb, in benden van veertig of vijftig, of meer, en somtijds ook in enkele gezinnen, daar zij hunne hutten naast malkanderen bouwen, die, over het algemeen, ellendige verblijf-plaatsen zijn. De beste van alle, die ik gezien heb, was omtrent dertig voeten lang, vijftien voeten breed en zes hoog, op dezelfde wijze als onze boeren-schuuren gebouwd. De binnenzijde was sterk en regelmatig gemaakt van staaken aan de zijden, groote en kleiner, die beurtelings geplaatst waren, wel vastgemaakt door middel van teenen, en rood en zwart geschilderd. De balk van den nok was zwaar, en de groote

rieten-sparren, waaruit het dak van binnen beftond, waren zeer gelijk nevens elkanderen gelegd. Aan het een eind was een kleu vierkant gat, waar door men 'er in kroop, en digt bij hetzelfde nog een ander veel kleiner gat, naar gedagten om doortogt aan den rook te geeven, alzoo 'er geen andere fchoorsteen te zien was. Deeze hüt moet egter befehould worden als eene van de beste, eh als het verblijf van eenen voornaamen perfoon, want het grootste gedeelte is niet half zoo groot, en zelden hooger dan vier voeten; zij zijn ook slegt gebouwd, schoon zij tegens regen en wind bestand zijn.

Men ziet in deeze wooningen geen ander huisraad dan enige weinige kleine mandjens of zakken, waarin zij hunne visch-hoeken en andere beuzelingen bergen; zij gaan in het midden zitten om een klein vuur, daar zij waarfehijnlijk ook slaapen, zonder enig ander dekzel dan hetgeen zij over dag draagen, of misfehien zonder hetzelfde, alzoo zulke kleine vertrekken, schoon voor weinige menschen bewoond, zeer warm moeten wezen.

Zij leeven meest van de visch-vangst en gebruiken daartoe verschillende soorten van netten of houten visch-hoeken, met been gepunt, maar zoo wonderlijk gemaakt, dat een vreemdeling zig niet kan begriepen hoe zij tot dat oogmerk kun:

kunnen dienen. Het schijnt ook dat zij hunne wooningen van de eene plek naar de andere verplaatsen, als de visch schaarsch wordt, of om andere redenen; want wij vonden thans op verschillende plaatsen huizen staan, daar 'er geene geslaan hadden, toen wij hier op onze laatste reis waren, en deeze waren zelfs ook reeds verlaaten.

Hunne vaartuigen zijn wel gebouwd van planken op elkanderen gevoegd, en met sterke teenen vastgemaakt, waarmede zij ook eene lange smalle strook van buiten op de naaden binden, om het lekken voortekoomen. Sommige zijn vijftig voeten lang en zoo breed, dat zij zonder uitlegger kunnen vaaren; maar de kleine hebben 'er gemeenlijk eenen, en dikwijls verbinden zij twee te saamen door dwars-planken, die wij dan eene dubbele kano noemden. Zij kunnen van vijf tot dertig menschen voeren, ja zelfs meer, en zij zijn dikwijls voorzien van eenen grooten steven, schrander uitgehakt, en geschilderd, met eene figuur op de punt, die eenen man moet verbeelden, wiens aangezicht van gramschap grijnst. Hunne roei-spaanen zijn omtrent vier of vijf voeten lang, smal en puntig, door middel van welke het vaartuig, als zij op de maat roeijen, vrij snel voorwaarts gaar. Hun zeil, dat zij zelden gebruiken, is van bene mat gemaakt, van eené drie-

hoekige gedaante, met het breedste eind van boven.

De eenigste wijze, waarop zij hunne visch klaar maaken, is braaden of bakken, want de konst van kookken is hun volkoomen onbekend. Op deeze wijze maaken zij ook den wortel en een gedeelte van den stengel van een varen-kruid, in een groot gat, dat zij daartoe graaven, en dat hun tot een oven dient, gereed. Als hij gaar is, splijten zij dien, en vinden binnen in denzelfen eene goede smeerige zelfstandigheid, als gekookte sago, maar vaster. Zij gebruiken ook eenen anderen kleinen varen-wortel, die hun voor brood schijnt te dienen, alzo zij dien droogen en met zig draagen, met veel gedroogden visch, als zij met hunne gezinnen verhuizen, of verre van hun huis trekken. Deezen slaan zij met een' stok, tot hij vrij murw wordt, wanneer zij hem kaauwen en het harde vezelachtige gedeelte uitspuuwen; het ander gedeelte heeft eene zoete meelachtige smaak, die gantsch niet onaangenaam is. (*)

Als zij zig op zee niet durven waagen, of zulks verkiezen eeten zij, in plaats van visch

mos-

(*) Het eerstgenoemde Varen-kruid is het *Polypodium medullare*, en het laatste het *Polypodium dichotomum*. Het *Comm. de pl. esculent. Oc. Austr. No. 48, 49.*

mosfelen en zee-ooren, van welke groote hoop-
 pen schulpen bij hunne huizen liggen; ook
 vinden zij, schoon zelden, middel om rallen,
 pinguins en kormorans te doodden, die hun eene
 afwisseling van spijs bezorgen. Zij fokken ook
 zeer veele van de honden, van welke hier boyen
 gesprooken is, tot spijs aan, maar deeze kunnen niet
 beschouwd worden als een voornaam artikel van
 hun voedzel, waaruit wij mogen besluiten dat
 zij, alzoo 'er geen het minste teken van land-
 bouw is, hun onderhoud voornamelijk uit de zee
 haalen, die ook indedaad zeer veel voor hun op-
 levert.

Hunne wijze van eeten strookt wel met de mors-
 sigheid van hunne persoonen, die dikwijls stinken
 naar het vet, waarmede zij besmeerd zijn, ter-
 wijl zij hunne klederen nooit waschen. Wij
 hebben hen het ongedierte zien opeeten, van
 welk hunne hoofden rijklijk voorzien zijn.

Zij waren ook gewoon met de grootste gulzig-
 heid eene groote hoeveelheid stinkende traan of
 zee-honden-vet, dat wij aan de tenten smolten,
 en dat wij bijna twee maanden bewaard hadden,
 te drinken, en aan boord waren zij niet te vre-
 den met de lampen te ledigen, maar zij zwolgen
 ook het katoen en de brandende pit even gulzig
 naar binnen. Het is aanmerkenswaardig dat,
 schoon de bewooners van *Van Diemens Land*
 het slechts zeer schraal hebben, zij egter ons

brood niet wilden proeven, alhoewel zij het ons zagen etten, terwijl dit volk het gretig verslond, al was het vernolind en verrot; doch dit moet niet toegeschreven worden aan enig gebrek in hunne zintuigen, want ik heb hen dingen zien wegwerpen, welke wij etten, met baarblijkelijke walging, als zij maar aan dezelve ge-rooken hadden.

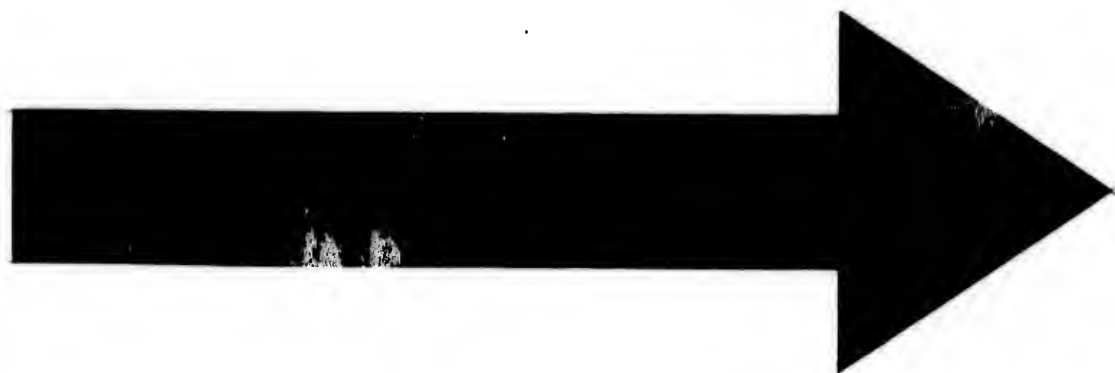
Zij liggen zoo veel schranderheid, zoo in uitvinding als uitvoering, aan den dag als enige onbeschaafde natie onder diergelijke omstandigheden; want, zonder het gebruik van enig metaal gereedschap, maaken zij alles wat zij tot het bekoomen van de middelen van bestaan nodig hebben, gelijk ook klederen, en wapenen, met eene zekere netheid, sterkte en geschiktheid tot het oogmerk, waartoe zij moeten dienen. Hun voornaamste werktuig is omtrent op de wijze van onze bijlen gevormd, en, gelijk ook de beitel en guts, van den groenen serpentijn-steen of jaspis (*) gemaakt, van welken ik reeds gesproken heb, schoon zij somtijds ook van eenen zwarten, gladden en zeer harden steen vervaerdigd zijn; (†) maar daar zij in uitmunten is hunne snijkonst, die men op de geringste dingen vindt, en in het bijzonder zijn de stevens van hun-

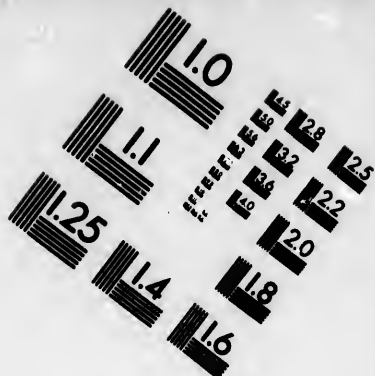
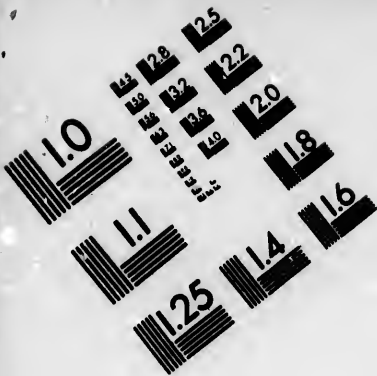
(*) Nieren-steen.

(†) Basalt.

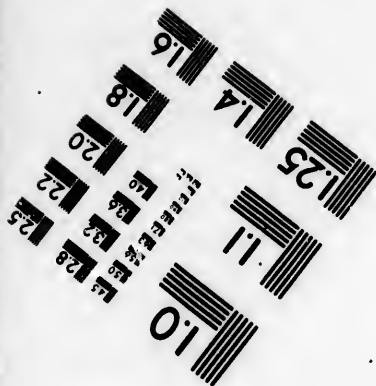
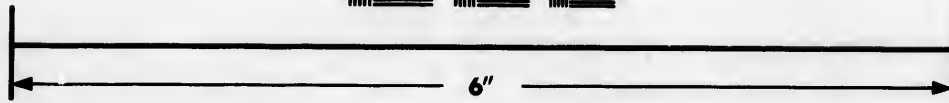
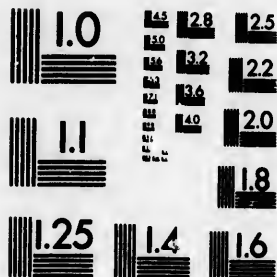
ne vaartuigen somtijds zoodanig met snij-werk versierd, dat het niet alleen veel tekening ver- toont, maar ook tot een blijk verstrekt van hun- ne groote arbeidzaamheid en geduld in de uitvoe- ring. Het koord, dat zij tot visch-lijnen gebrui- ken, evenaart, in sterkte en gelijkheid, het ons, en hunne netten zijn geenzints minder van hoeda- nigheid dan de onze. Doch dat hun het meeste werk van alles moet kosten, is het maaken van het gereedschap, waarvan wij zoo even gesproken hebben; want de steen is zeer hard, en de eenig- ste wijze van denzelven te afscheuren, die wij kun- nen gissen, is door den eenen steen tegens den anderen te wrijven, dat zeer langzaam in zijn werk moet gaan. In plaats van mes gebruiken zij eene schulp, of een stuk vuur-steen, of jas- pis; en tot boor om gaten te booren, zetten zij eenen haaien-tand in het eind van een stukken hout. Zij hebben ook eene kleine zaag van ge- kartelde visch-tanden, die op den bokonden rand van een net bekneden stuk hout zijn vast gezet, maar deeze gebruiken zij, naar hun zeggen, al- leen tot het opsnijden van de lighaamen van hunne vijanden, die zij in den oorlog gedood hebben.

Geen volk heeft haastiger gevoel van eene aange- daane belediging en is gereeder om 'er wraak over te neemen; maar dan zullen zij ook onbescioft zijn, als zij denken dat zij geen gevaar loopen

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

van geïtraft te zullen worden, dat zoo ſtrijdig is met den geest van waare dapperheid, dat men hunne gereedheid om beledigingen te wreken misſchien eerder moet beſchouwen als eene uitwerking van kwaadaartigheid dan van groote kloekmoedigheid. Zij ſchijnen ook agterdogtig en wantrouwend van aart te zijn (dat hun egter misſchien meer aangewend dan natuurlijk aangeboren is) want nooit kwamen vreemden onmiddelijk aan het ſchip, maar zij bleeven in hunne kanos op eenen kleinen aſtand liggen, of om onze beweegingen gade te ſlaan, of om te overleggen of zij zig aan ons zouden waagen. Hierbij voegen zij eenen grooten graad van oneerlijkheid, want zij ſteelen alles dat zij onder hun bereik kunnen krijgen, zoo 'er maar de minſte hoop is van niet geïtraft te zullen worden, en ik twijfel niet of zij zouden in het mangelen ook bedrog pleegen, zoo zij maar dagten dat het veilig geſchieden konde, alzo zij niet alleen weigerden ons iets in de handen te geeven, om het te beziën, maar juichten als zij meenden ons met de koop bedrogen te hebben.

Zulk een gedrag is egter enigermaate te verwagten, daar slechts weinig ondergeſchiktheid ſchijnt te zijn, en, bijgevolg, ook weinige, zoo al enige, wetten om overtredingen te ſtraffen; want niemands gezag ſchijnt zig verder uitteſtrekken dan zijn eigen gezin, en zoo zij zig
al

al somtijds vereenigen tot hunne onderlinge verdediging, of tot enig ander oogmerk, stellen zig diegeene, welke in moed of beleid uitmunten; zig aan het hoofd. Hoe hunne bijzondere geschillen beflist worden is onzeeker; maar in de weinige, welke wij zagen, die ook van geen groot belang waren, schreeuwden en tierden de partijen geweldig.

Hunne openbaare geschillen zijn menigvuldig, of liever altoos duurende, want het schijnt, uit het aantal hunner wapenen en hunne behendigheid in dezelve te gebruiken, dat de oorlog hunne voornaamste bezigheid zij. Deeze wapenen zijn speeren, patoos en knods, of somtijds steenen. De eerste zijn gemaakt van hard hout, dat gespitst is, van verschillende lengte, van vijf tot twintig, ja tot dertig voeten lengte. De korte worden gebruikt om dezelve als werp-spietsen te werpen. De *patoos* of *emeete* is van eene elipthische gedaante, omtrent agtien duimen lang, met een handvat van hout, steen, het been van enig zee-dier, of groene jaspis, en schijnt hun voornaamst wapen van verdediging in den strijd te zijn. De knods is omtrent vijf of zes voeten lang, en loopt aan het een eind, daar een gesneden kop op staat, smal toe, en aan het ander eind is zij breed of plat met scherpe kanten.

Eer de aanval begint, heffen zij te zaamen eenen oorlogs-zang aan, waarin zij alle aller-

paswkeurigt de maat houden, en hunne driten weldra tot eene dolle woede opwinden, dat zij met de afgrijslijkste verdraaljingen van de oogen, den mond en de tong doen verzeld gaan, om schrik in hunne vijanden te verwekken, dat hen degeenen, die zulks niet gewoon zijn, meer als duivels dan als menschen doet voorkoomen en den stoutsten schier van vrees zoude doen verstijven. Hierop volgt eene omstandigheid, welke hun afschuwlijk gezigt reeds bijna schijnt te voorspellen, en die wreed, afgrijslijk, en schandelijk voor de menschlijke natuur is; zij snijden, namelijk, de lichaamen hunner vijanden, zelfs voor zij nog volkoomen dood zijn, aan stukken, braaden die op een vuur, en verslinden het vleesch, niet alleen zonder regenzin, maar met een bijzonder genoegen.

Men zou ligt onderstellen dat een volk, hetwelk tot zulk eene groote wreedheid in staat is, ontbloot moet zijn van alle menschlijk gevoel, zelfs onder elkanderen. En egter zien wij hen het verlies van hunne vrienden beweenen met eene sterkte van uitdrukking, die de tederste herinnering aan dezelve te kennen geeft; want beiden mannen en vrouwen beweenen degeene, die hun in den bloede bestaan, hetzij zij in den strijd gebleven, of natuurlijk gestorven zijn, met het jammerlijkst klaag-geschrei, terwijl zij tegelijk hunne voorhoofden en wangen met schulpen

pen of stukken vuur-steen in groote wonden opsnijden, tot het bloed 'er overvloedig uit vloeit, en zig met hunne tranen vermengt. Zij snijden ook stukken van hunnen groenen steen tot ruwe menschlijke gedaanten, welke zij met heldere oogen van paerl-moer versieren en aan hunnen hals draagen, tot nagedagtenis van degeene, die hun het liefst waren; en dit gevoel van hun hart is zoo sterk, dat zij zelfs de plegghigheid van zig te snijden verrigten, en schreijen van blijdschap, bij de wederkomst van hunne vrienden, als zij slechts eenen korten tijd afwezig geweest zijn. (*)

Den kinderen worden, in eenen zeer vroegen ouderdom, alle de handelingen van hunne ouders, hetzij goed, hetzij kwaad, geleerd, zoo dat men de jongens en meisjes van negen of tien jaaren alle de bewegingen ziet doen en alle de vreeslijke gebaerden ziet nabootsen, door welke de oudere van jaaren gewoon zijn hunne vijanden schrik aantajaagen, terwijl zij in hun gezang de maat naauwkeurig in acht neemen. Zij zingen ook, met enige melodie, de overleveringen van hunne

voor-

(*) Dit opkrabben van hun vleesch bewijst, gelijk alles wat tot eene gewoonte is overgegaan, niets voor het gevoel. Dat dit gebruik van ouden oorsprong is, kan men daaruit afneemen, dat men het ook op *Otahiti* en op de andere eilanden van de zuid-zee vindt.

voorvaderen, derzelver oorlogsdaaden en andere onverschillige onderwerpen, op welke oefening zij onmaatig verzot zijn, en waarmede zij veel van hunnen tijd besteedden, gelijk ook met op eene soort van fluit te speelen.

Hunne taal is verre van hard en onaangenaam te wezen, schoon de uitspraak dikwijls met de keel geschiedt, en alle hoedanigheden, die in andere talen vereischt worden, om die muzikaal te maaken, zijn tot eenen hoogen graad in deeze te vinden, als men 'er over mag oordeelen naar de welluidendheid van sommige hunner gezangen. Dezelve is ook rijk genoeg, schoon in veele opzichten nog gebrekkig, als men haar bij onze Europeische talen vergelijkt, die haare volkoomenheid aan langduurige verbeteringen verschuldigd zijn. Ik voeg hier eene kleine woorden lijst bij, waaruit men 'er enigzints over kan oordeelen. Ik heb eene groote menigte van hunne woorden verzameld, zoo op deeze als onze vorige reis, en, hetzelfde onderzoek gedaan hebbende, omtrent de talen van de andere eilanden van de zuid-zee, heb ik de sterkste bewijzen bekoomen van derzelver wonderbaarlijke overeenkomst of liever eenzelvigheid. Deze algemeene waarneeming is reeds gemaakt in de beschrijving der voorgaande reizen. (*) Ik zal egter in staat zijn

(*) II Deel bladz. 343, 344 en VII Deel bladz. 350.

zijn dit nog sterker te bevestigen door eene nieuwe woorden-lijst, uit een groot woorden-boek, dat ik bezig, getrokken, en door de woorden van dezelfde betekenis, gelijk die op *Orahiti* in gebruik zijn, in de volgende kolom te plaatsen, zal de weetgierige leezer in een opslag van het oog kunnen oordeelen door welke veranderingen het verschil van tongval heeft plaats gegrepen.

	Nieuw-Zeelandsch. Orahitisch.	
Water.	<i>Evy.</i>	<i>Evy.</i>
Een staert van een' hond.	<i>Wgerao.</i>	<i>Ero.</i>
De Dood, dood.	<i>Kaoo, matte.</i>	<i>Matte, roa.</i>
Vliegen (of vlugten.)	<i>Ererre.</i>	<i>Eratre.</i>
Een Huis.	<i>Ewharre.</i>	<i>Ewharre.</i>
Slaapen.	<i>Moca.</i>	<i>Moc.</i>
Een visch-angel.	<i>Makee.</i>	<i>Matau.</i>
Gesloten.	<i>Opanee.</i>	<i>Opanee.</i>
een bed.	<i>Moengo.</i>	<i>Moera.</i>
Een kapel.	<i>Epaape.</i>	<i>Pepe.</i>
Kauwen of eeten.	<i>Hekate.</i>	<i>Ey.</i>
Koud.	<i>Makkarcede.</i>	<i>Mareede.</i>
Van daag.	<i>Agoanai.</i>	<i>Aooanai.</i>
De Hand.	<i>Reenga.</i>	<i>Ereema.</i>
Groot.	<i>Keerahoi.</i>	<i>Erahoi.</i>
Rood.	<i>Whairo.</i>	<i>Oora, oora.</i>
Wij.	<i>Taboo.</i>	<i>Taooa.</i>
Waar is het?	<i>Kahata.</i>	<i>Tehata.</i>
Een Steen.	<i>Powhy.</i>	<i>Owhy.</i>
Een Man.	<i>Tangata.</i>	<i>Taata.</i>
Zwart.	<i>Purra, purra.</i>	<i>Ere, ere.</i>
Wit.	<i>Ema.</i>	<i>Ooama.</i>
Zig ophouden, woonen.	<i>Nohoanna.</i>	<i>Nohonoa.</i>

Bulten.	Waha.	Waha.
Mannetjen (van een dier.)	Taa.	Esoa.
Wiffen.	Soowha.	Sooha.
Een Haa.	Mango.	Mao.
Verftaan.	Oeevaha.	Eesea.
Vergaaten.	Warre.	Ooav.
Guteren.	Taainnahoi.	Ninnahoi.
Een.	Tahae.	Aahay.
Twee.	Rood.	Erooa.
Drie.	Torob.	Torob.
Vier.	Faa.	Ahaa.
Vijf.	Rooia.	Ereema.
Zes.	Ooo.	Aono.
Zeven.	Heero.	Aheero.
Ag.	Warro.	Awarro.
Negen.	Eeva.	Aeva.
Tien.	Angahoorā.	Ahooro.

De Nieuw-Zeelanders voegen voor deeze telwoorden *Ma* (*) als:

Elf.	Matahec.
Twaalf een. enz.	Marioa Sc. Sc.
Twintig.	Mangahoorā.

(*) Dit voorzetsel is ook in de andere tongvallen gebruikelijk. De Heer ANDERSON heeft hier nergens acht gegeven op den *articulus*, waardoor de gelijkheid tuschen de twee talen nog treffender zoudè geweest zijn.

G. FORSTER.

EINDE VAN HET AGTSTE DEEL.

D E
PLAATEN EN KAARTEN

kunnen aldus ingevaagd worden

IN HET ACHTSTE DEEL

- Plaat LXXII**. Gezigt van *Kersmis Haven*
aan *Kerguelens Land*: blaadz. 107
- LXXIII**. Man van *Van Diemens*
Land. 146
- LXXIV**. Vrouw van *Van Diemens*
Land. 154
- LXXV**. Opossum van *Van Diemens*
Land. 165
- LXXVI**. Gezigt in eene *Hippah* of
verfchânst dorp in *Nieuw-*
Zeeland. 241

Kaart N°. XXVI**, *Algemeene Kaart van*
de ontdekkingen door
Kapitein J. COOK op
zijne drie Reizen ge-
daan, met de koer-
fen, die de schepen
gehouden hebben. I

Kaart

Kaart N°. XXVII**.	<i>Van Kerguelens Land, door cook het Eiland van verwoesting genaamd.</i>	78
— — XXVIII**.	<i>Schetsen van Kergmis Haven en Pallifers Haven aan Kerguelens Land.</i>	94
— — XXIX**.	<i>Gezigten op de kusten van Kerguelens Land.</i>	126
— — XXX**.	<i>Kaart en Gezigten van Van Diemens Land.</i>	138
— — XXX**f.	<i>Kaart van de Basfes Straat tusschen van Diemens Land en Nieuw Zuid-Wales.</i>	178
— — XXXI**.	<i>Gezigt en Kaart van de Avontuur Baai aan Van Diemens Land.</i>	181

Algemeen Register
 van de
 Landen
 die
 in
 de
 Oost-Indische
 Compagnie
 behoren
 te
 zeyn

bladz.

1,

i-

g

: 78

nia

rs

uc-

: 94

ten

nd. 126

van

nd. 138

sses

van

cu

ales. 178

van

Baqi

mens

: : 184

VI p. 11

